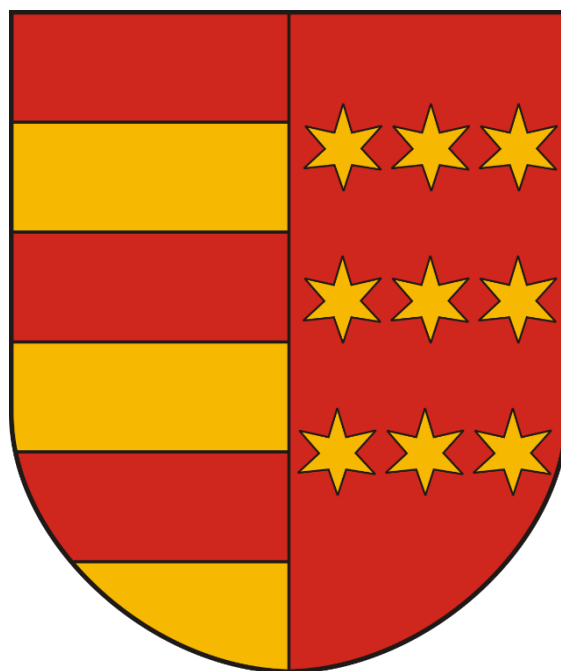

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030

Nowy Sącz, 2022

Zamawiający:

Powiat Nowosądecki

Ul. Jagiellońska 33
33-300 Nowy Sącz

Wykonawca:

Utila sp. z o.o.

ul. Targowa 42
03-733 Warszawa

Fundacja Miesz(k)aj Lokalnie

ul. Piękna 11b/11
00-549 Warszawa

SPIS TREŚCI

Spis treści.....	3
1. Wstęp.....	6
2. Opis procesu tworzenia Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030.....	7
3. Zgodność celów i zapisów Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 z założeniami programowymi na poziomie wspólnotowym, krajowym, regionalnym i lokalnym.....	9
4. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzenno-infrastrukturalnej powiatu nowosądeckiego	11
4.1. Uwarunkowania ogólne	11
4.2. Demografia	13
4.3. Oświata.....	20
4.3.1. Skolaryzacja	20
4.3.2. Placówki edukacyjne	21
4.3.3. Dotęp do placówek oświaty.....	34
4.4. Problemy i usługi społeczne.....	37
4.5. Ochrona zdrowia	46
4.6. Społeczeństwo i kapitał społeczny	51
4.7. Rynek pracy	56
4.8. Gospodarka i przedsiębiorczość.....	61
4.9. Finanse publiczne	68
4.10. Rolnictwo	71
4.11. Przestrzeń i środowisko	73
4.11.1. Zagospodarowanie przestrzeni	73
4.11.2. Obszary chronione	76
4.11.3. Jakość powietrza.....	82
4.12. Infrastruktura.....	92
4.12.1. Infrastruktura drogowa.....	92
4.12.2. Transport drogowy i kolejowy	94
4.12.3. Ścieżki rowerowe.....	98
4.12.4. Transport publiczny.....	101
4.12.5. Infrastruktura techniczna	102
4.13. Mieszkalnictwo	106
4.14. Kultura	111
4.15. Turystyka.....	117
4.16. Sport i rekreacja.....	124
4.17. Podsumowanie.....	128
5. Analiza potencjału powiatu nowosądeckiego przy wykorzystaniu metody SWOT.....	130
6. Wizja i misja przyszłości rozwoju powiatu nowosądeckiego.....	135
7. Plan operacyjny.....	136

7.1.	Cele strategiczne i operacyjne	136
7.2.	Główne kierunki działań.....	138
8.	Zarządzanie realizacją Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030	143
8.1.	Wdrażanie Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030	143
8.2.	Podmioty zarządzające realizacją Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 144	
8.3.	Instrumenty realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030	145
8.3.1.	Instrumenty prawne.....	145
8.3.2.	Instrumenty finansowe	145
8.4.	System aktualizacji Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030.....	146
8.5.	Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030.....	147
8.5.1.	Wskaźniki i jednostki odpowiedzialne za realizację Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030	147
8.5.2.	Ewaluacja	171
9.	Spis wykresów.....	172
10.	Spis tabel.....	174
11.	Spis map.....	178

WYKAZ SKRÓTÓW

BDL – Bank Danych Lokalnych

GUS – Główny Urząd Statystyczny

BDOT10k – Baza Danych Obiektów Topograficznych w formie wektorowej o szczegółowości mapy topograficznej w skali 1:10 000

MPZP – Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego

SUIKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

GUGiK – Główny Urząd Geodezji i Kartografii

SWOT – (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) – mocne strony, słabe strony, szanse, zagrożenia

KPZK – Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

KSRR – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego

OKE – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna

SŁOWNIK POJĘĆ

Desk research – metoda badawcza polegająca na weryfikacji i analizie dostępnych źródeł danych.

Benchmarking – analiza danych polegająca na porównywaniu.

Analiza SWOT – technika analizy polegająca na porządkowaniu informacji w podziale na cztery grupy: mocne strony, słabe strony, szanse oraz zagrożenia.

Jednostki referencyjne – jednostki o podobnym charakterze, dobrane w celu zastosowania benchmarkingu.

Skolaryzacja – proces mający na celu zwiększenie roli szkolnictwa w życiu społecznym.

Wskaźnik skolaryzacji netto - relacja liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Ścieżka rowerowa – wydzielony pas terenu (ciąg komunikacyjny) przeznaczony dla ruchu rowerowego

Szlak/trasa rowerowa - trasa wycieczkowa dla rowerzystów, oznaczona specjalnymi symbolami wyznaczającymi jej przebieg i ułatwiającymi odnalezienie właściwej drogi

1. WSTĘP

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 to podstawowy dokument strategiczny na szczeblu powiatowym, zrealizowany na podstawie ustawy o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2020. poz. 920 tj.) oraz ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2021 poz. 1057 tj.), zgodnie z którą polityka rozwoju realizowana jest przez strategię rozwoju, programy, dokumenty programowe oraz instrumenty prawne i finansowe.

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego stanowi podstawę do zarządzania powiatem i pozwala na określenie wizji i misji przyszłości rozwoju powiatu nowosądeckiego, a następnie wskazania celów strategicznych oraz operacyjnych, a także kierunków działań niezbędnych do ich osiągnięcia. Aby umożliwić ich określenie przeprowadzono diagnozę powiatu nowosądeckiego pod kątem społeczeństwa, gospodarki oraz środowiskowo-przestrzennym, a także zidentyfikowano mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia występujące na terenie powiatu.

W celu zmaksymalizowania efektywności działania strategii kluczowa jest współpraca szerokiego grona interesariuszy, do którego należą między innymi przedstawiciele władzy samorządowej powiatu oraz jednostek administracyjnych, mieszkańcy, inwestorzy, organizacje pozarządowe, fundacje i stowarzyszenia. Aktywny udział w procesie tworzenia strategii wszystkich osób zainteresowanych rozwojem powiatu nowosądeckiego pozwoli na skuteczną realizację zapisów w niej zawartych oraz pomoże w dążeniu do budowania społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 została opracowana w sposób spójny z innymi dokumentami, które regulują politykę rozwoju na poziomie Unii Europejskiej, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

2. OPIS PROCESU TWORZENIA STRATEGII ROZWOJU POWIATU NOWOSĄDECKIEGO DO ROKU 2030

Przygotowanie Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 zostało podzielone na 6 etapów, zgodnie z poniższym schematem:

Pierwszym działaniem podjętym podczas prac nad strategią było przeanalizowanie obecnej sytuacji powiatu (analiza desk research) oraz przygotowanie diagnozy w trzech sferach: społecznej, gospodarczej oraz środowiskowo-przestrzennej o charakterze dynamicznym (dłuższy okres czasu) oraz benchmarkingowym (porównawczym). Każda z nich została szeroko opisana przy użyciu konkretnych wskaźników, zgodnie z poniższymi zagadnieniami:

Społeczeństwo:

- demografia,
- oświata,
- problemy i usługi społeczne,
- zdrowie,
- kapitał społeczny,
- kultura,
- sport i rekreacja,
- mieszkalnictwo.

Gospodarka:

- rynek pracy,
- gospodarka i przedsiębiorczość,
- finanse publiczne,
- rolnictwo,
- turystyka.

Środowisko i przestrzeń:

- zagospodarowanie przestrzeni,
- obszary chronione,
- jakość powietrza,
- infrastruktura.

Do analizy stanu obecnego wykorzystano dane ilościowe z okresu lat 2016-2021, których głównym źródłem był Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Ponadto część danych, w tym również jakościowych, pozyskana została bezpośrednio od przedstawicieli gmin wchodzących w skład powiatu nowosądeckiego. Zastane dane były analizowane przeważnie na poziomie gmin oraz sumarycznie dla całego powiatu nowosądeckiego. Jednostkami referencyjnymi, do których porównywano wskaźniki były: powiat bielski, powiat karkonoski oraz powiat tarnowski, a także średnie wartości wskaźników osiągane w całym województwie małopolskim oraz kraju. Stosowanie w Strategii Rozwoju jednostek porównawczych pozwala przedstawić analizowaną jednostkę w szerszym kontekście, a także stanowi podstawę do samodoskonalenia. Powiaty referencyjne zostały wytypowane jako cechujące się podobną charakterystyką do powiatu nowosądeckiego. Powiaty bielski, karkonoski i tarnowski, podobnie jak powiat nowosądecki, otaczają miasta na prawach powiatu (odpowiednio Bielsko-Białą, Jelenią Górę oraz Tarnów), a także są zlokalizowane w rejonach górskich.

Kolejnym etapem prac nad strategią była pogłębiona analiza jakościowa, w ramach której przeprowadzono warsztaty diagnostyczno-projekcyjne, na których zaprezentowane zostały dotychczasowe postępy prac nad diagnozą. Warsztaty odbyły się w dniu 13.07.2022 w godzinach 11-15 w Starostwie Powiatowym przy ul. Jagiellońskiej 33 w Nowym Sączu i zostały podzielone na trzy obszary tematyczne odpowiadające trzem sferom wydzielonym w dokumencie: społeczeństwo, gospodarka, środowisko i przestrzeń. W warsztatach uczestniczyło około 40 osób, w tym m.in. starosta nowosądecki, przewodniczący rady powiatu, wójtowie gmin wchodzących w skład powiatu nowosądeckiego, sekretarz powiatu, dyrektorzy jednostek i wydziałów starostwa powiatowego oraz przedstawiciele przedsiębiorców. Uczestnicy warsztatów pracowali nad analizą SWOT – wskazywali mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia oraz możliwe kierunki działań i rozwoju powiatu. Warsztaty zakończyły się sformułowaniem wniosków.

3. ZGODNOŚĆ CELÓW I ZAPISÓW STRATEGII ROZWOJU POWIATU NOWOSĄDECKIEGO DO ROKU 2030 Z ZAŁOŻENIAMI PROGRAMOWYMI NA POZIOMIE WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM, REGIONALNYM I LOKALNYM

Cele Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 są zgodne z założeniami dokumentów wyższego szczebla (**Tabela 1**). Aktami strategicznymi, planistycznymi oraz operacyjnymi obowiązującymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym, które są istotne z punktu widzenia programowania rozwoju powiatu nowosądeckiego są:

- Zrównoważona Europa 2030,
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030),
- Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

Cele strategiczne i operacyjne wyznaczone w Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 mają swoje odzwierciedlenie w wymienionych powyżej dokumentach.

Tabela 1. Zgodność celów Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 z założeniami programowymi dokumentów wyższego szczebla

Poziom odniesienia	Dokument	Treść dokumentu	Spójność treści
Europa	Zrównoważona Europa 2030.	Stanowi nadrzędną strategię Unii Europejskiej wskazującą działania związane ze zrównoważonym rozwojem państw członkowskich do 2030 roku.	Strategia Rozwoju powiatu nowosądeckiego jest spójna z celami Strategii Zrównoważona Europa 2030, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> • Cel 3. Dobre zdrowie i jakość życia, • Cel 4. Dobra jakość edukacji, • Cel 7. Czysta i dostępna energia, • Cel 8. Wzrost gospodarczy i godna praca, • Cel 9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura, • Cel 11. Zrównoważone miasta i społeczność, • Cel 12. Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja, • Cel 13. Działania w dziedzinie klimatu, • Cel 15. Życie na lądzie, • Cel 17. Partnerstwo na rzecz celów.
Kraj	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.	Jest najważniejszym w Polsce dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego.	Strategia Rozwoju powiatu nowosądeckiego jest spójna z następującymi celami KPZK 2030: <ul style="list-style-type: none"> • Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów. • Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej. • Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska. • Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Poziom odniesienia	Dokument	Treść dokumentu	Spójność treści
Kraj	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030.	Dokument określający wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego państwa.	Strategia Rozwoju powiatu nowosądeckiego jest spójna z Długookresową Strategią Rozwoju Kraju Polska 2030 w odniesieniu do poniższych celów: <ul style="list-style-type: none"> • Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki. • Cel 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki. • Cel 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska. • Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych. • Cel 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.
Kraj	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.	Stanowi podstawę kształtowania polityki regionalnej w kraju.	Strategia Rozwoju powiatu nowosądeckiego jest spójna z następującymi celami wyznaczonymi w KSRR 2030: <ul style="list-style-type: none"> • Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. • Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych. • Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.
Kraj	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030).	Stanowi aktualizację średniookresowej strategii rozwoju kraju w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej.	Strategia Rozwoju powiatu nowosądeckiego jest spójna z poniższymi celami wyznaczonymi w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030): <ul style="list-style-type: none"> • Cel 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. • Cel 2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. • Cel 3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.
Województwo	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska” 2030.	Przedstawia kierunki rozwoju województwa małopolskiego w perspektywie do 2030 roku.	Strategia Rozwoju powiatu nowosądeckiego jest spójna z następującymi celami Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”: <ul style="list-style-type: none"> • Cel 1. Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie. • Cel 2. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka. • Cel 3. Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej. • Cel 4. System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady. • Cel 5. Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach.

Źródło: opracowanie własne.

4. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ ORAZ PRZESTRZENNO-INFRASTRUKTURALNEJ POWIATU NOWOSĄDECKIEGO

4.1. UWARUNKOWANIA OGÓLNE

Powiat nowosądecki zlokalizowany jest w południowej części Polski w województwie małopolskim. Od wschodu graniczy z powiatami tarnowskim oraz gorlickim, w kierunku północnym z powiatami brzeskim i bocheńskim, po stronie zachodniej z powiatami limanowskim oraz nowotarskim, natomiast południowa granica powiatu przebiega wzdłuż granicy polsko-słowackiej. Powiat składa się łącznie z 16 gmin otaczających miasto na prawach powiatu – Nowy Sącz, które jest siedzibą powiatu nowosądeckiego (**Mapa 1**). W skład powiatu wchodzi:

- Gmina miejska (1): Grybów,
- Gminy miejsko-wiejskie (4): Krynica-Zdrój, Muszyna, Piwniczna-Zdrój, Stary Sącz,
- Gminy wiejskie (11): Chełmiec, Gródek nad Dunajcem, Grybów, Kamionka Wielka, Korzenna, Łabowa, Łącko, Łososina Dolna, Nawojowa, Podegrodzie, Rytro.

Powiat nowosądecki jest największym spośród wszystkich powiatów województwa małopolskiego, a jego łączna powierzchnia wynosi 154 980 ha¹, co stanowi 10,21% powierzchni całego województwa. Do największych powierzchniowo gmin wchodzących w skład powiatu nowosądeckiego zaliczają się: Grybów (gmina wiejska), Krynica-Zdrój oraz Muszyna, natomiast do najmniejszych: Grybów (gmina miejska), Rytro oraz Nawojowa (**Tabela 2**).

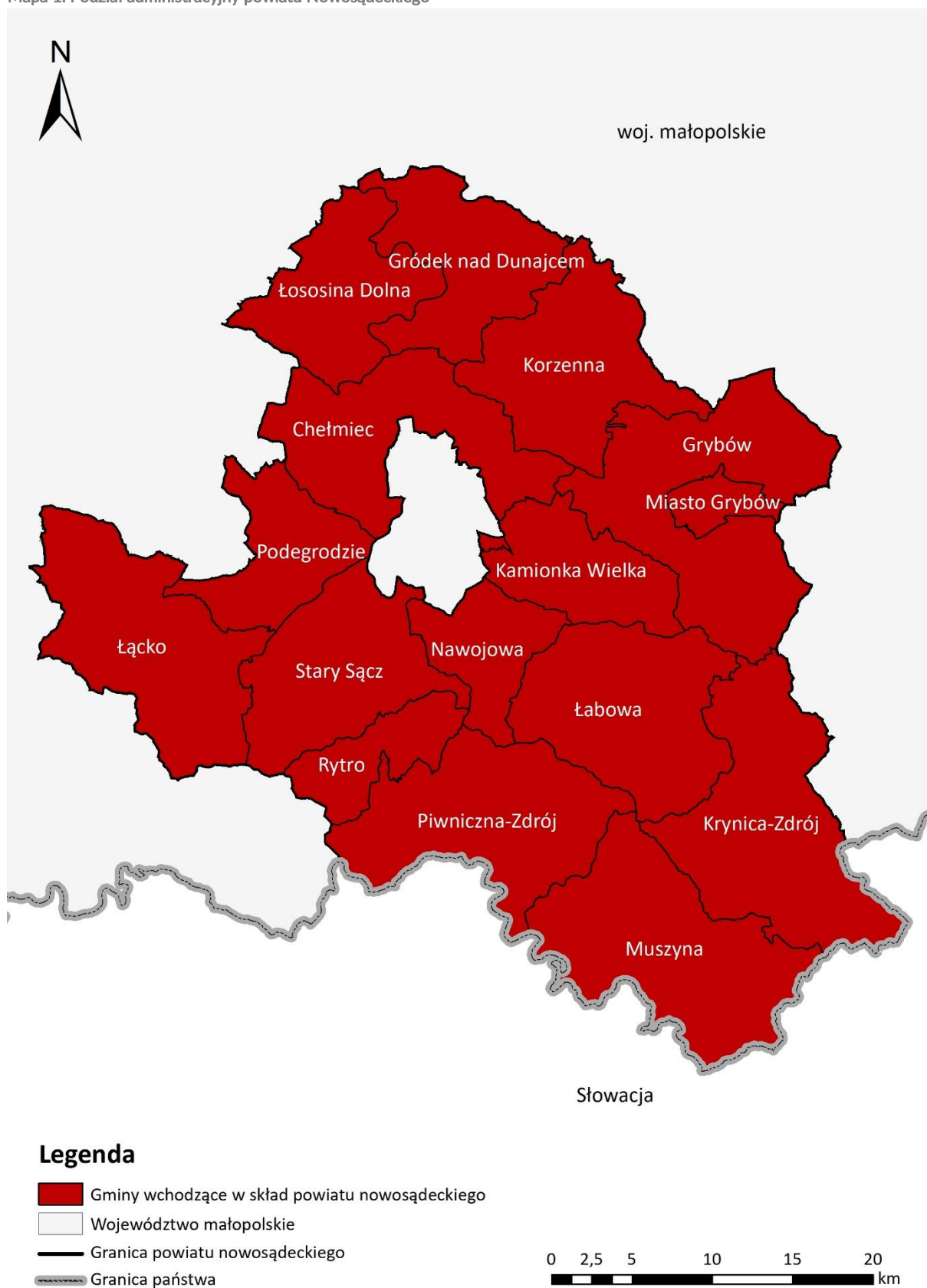
Tabela 2. Powierzchnia gmin wchodzących w skład powiatu nowosądeckiego

Jednostka	Powierzchnia [ha]
Chełmiec	11 197
Gródek nad Dunajcem	8 819
Grybów	15 315
Miasto Grybów	1 695
Kamionka Wielka	6 498
Korzenna	10 695
Krynica-Zdrój	14 513
Łabowa	11 915
Łącko	13 295
Łososina Dolna	8 476
Muszyna	14 144
Nawojowa	5 021
Piwniczna-Zdrój	12 646
Podegrodzie	6 473
Rytro	4 190
Stary Sącz	10 088
Powiat nowosądecki	154 980

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK.

¹ Źródło: Główny Urząd Geodezji i Kartografii, 2021.

Mapa 1. Podział administracyjny powiatu Nowosądeckiego

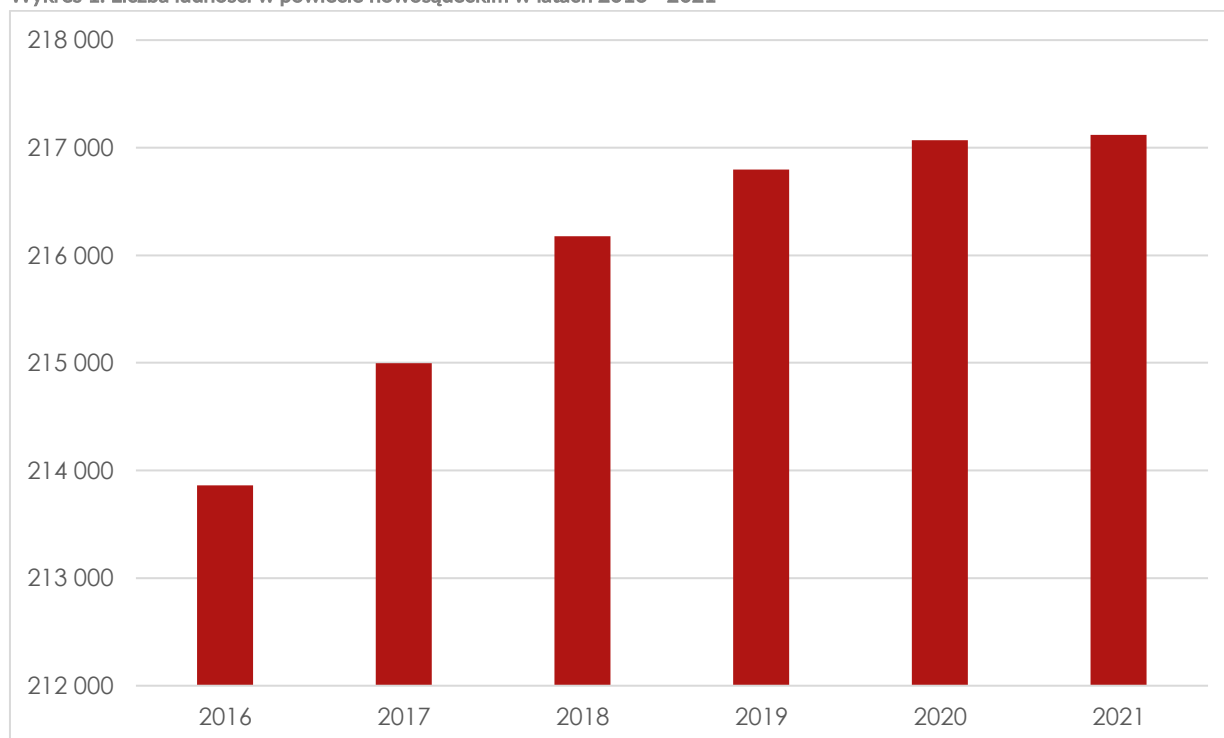

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

4.2. DEMOGRAFIA

W latach 2016-2021 liczba ludności powiatu nowosądeckiego stale wzrastała. W 2016 roku odnotowano 213 864 mieszkańców powiatu, natomiast w 2021 roku liczba ludności kształtowała się na poziomie 217 117 osób, co oznacza wzrost o 3 253 osoby (+1,61%). Powiat zamieszkiwany był przez 6% ludności województwa małopolskiego. Przez analizowany okres 5 lat liczba ludności powiatu z roku na rok przeciętnie zwiększała się o 0,3%, jest to wartość wyższa niż dla województwa małopolskiego, w którym wynosiła ona 0,2% (**Wykres 1**).

Wykres 1. Liczba ludności w powiecie nowosądeckim w latach 2016 - 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najludniejszymi gminami w 2021 roku w powiecie nowosądeckim były: Chełmiec (29 157), Grybów (25 662) oraz Stary Sącz (23 793), natomiast najmniej osób zamieszkiwało gminy Rytró (3 737), Miasto Grybów (5 937) oraz Łabowa (6 109). Największy średni roczny przyrost liczby ludności odnotowano w gminach Chełmiec oraz Podegrodzie (po 0,8%), natomiast największy średni roczny spadek liczby ludności dotyczył gmin Krynica-Zdrój, Rytró oraz Miasto Grybów (po -0,5%) (**Tabela 3**).

Tabela 3. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2021

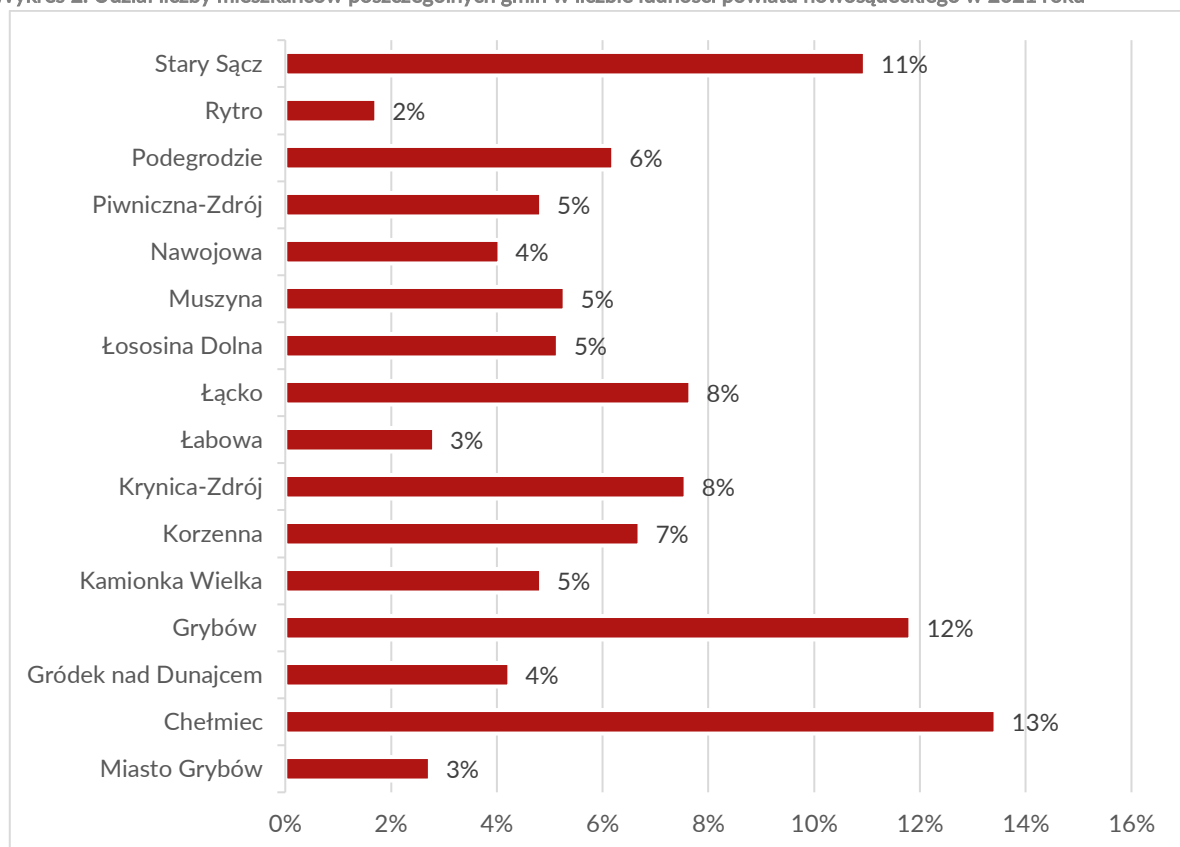
Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Zmiana liczby ludności	Średnie roczne tempo zmian
Chełmiec	27 995	28 216	28 572	28 834	28 959	29 157	1 162	0,8%
Gródek nad Dunajcem	9 175	9 235	9 239	9 252	9 243	9 199	24	0,1%
Grybów	24 909	25 179	25 456	25 579	25 618	25 662	753	0,6%
Miasto Grybów	6 074	6 089	6 038	6 026	5 986	5 937	-137	-0,5%
Kamionka Wielka	10 231	10 329	10 363	10 432	10 485	10 500	269	0,5%
Korzenna	14 331	14 397	14 500	14 497	14 546	14 543	212	0,3%
Krynica-Zdrój	16 852	16 780	16 777	16 680	16 596	16 434	-418	-0,5%
Łabowa	5 967	6 005	6 032	6 089	6 115	6 109	142	0,5%
Łącko	16 318	16 460	16 499	16 522	16 579	16 629	311	0,4%

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Zmiana liczby ludności	Średnie roczne tempo zmian
Łososina Dolna	10 868	10 944	11 049	11 144	11 165	11 190	322	0,6%
Muszyna	11 592	11 599	11 574	11 566	11 535	11 468	-124	-0,2%
Nawojowa	8 573	8 599	8 703	8 730	8 788	8 794	221	0,5%
Piwniczna-Zdrój	10 658	10 676	10 650	10 588	10 520	10 502	-156	-0,3%
Podegrodzie	12 959	13 057	13 170	13 279	13 391	13 463	504	0,8%
Rytko	3 830	3 807	3 807	3 777	3 752	3 737	-93	-0,5%
Stary Sącz	23 532	23 627	23 747	23 801	23 793	23 793	261	0,2%
Powiat nowosądecki	213 864	214 999	216 176	216 796	217 071	217 117	3 253	0,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Udział liczby mieszkańców poszczególnych gmin w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu nowosądeckiego był dość równomierny. Największy odsetek ludności odnotowano w gminie Chełmiec, którą w 2021 roku zamieszkiwało 13% mieszkańców powiatu, natomiast najmniejszy odsetek zamieszkiwał gminę Rytko (2%) (Wykres 2).

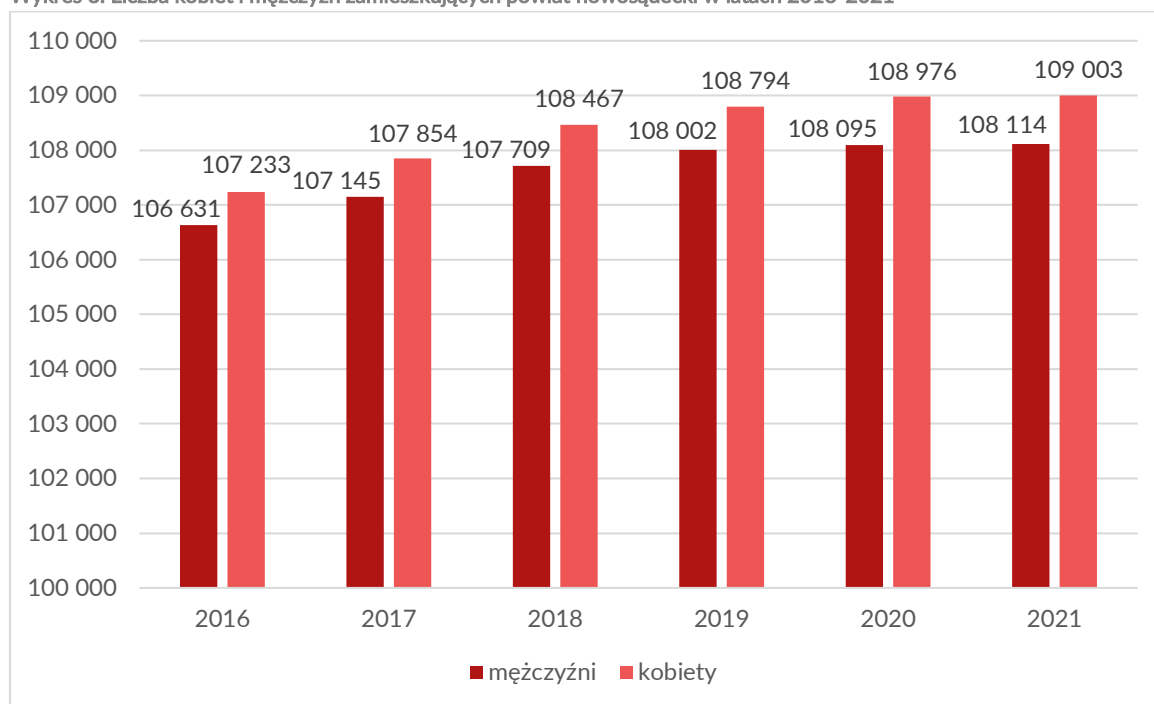
Wykres 2. Udział liczby mieszkańców poszczególnych gmin w liczbie ludności powiatu nowosądeckiego w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba kobiet w powiecie nowosądeckim była wyższa od liczby mężczyzn, a z każdym rokiem różnica zwiększała się. Najwyższą różnicę odnotowano w 2021 roku, kiedy liczba kobiet przewyższała liczbę mężczyzn o 889. Kobiety stanowiły wtedy 50,2% mieszkańców powiatu nowosądeckiego, a współczynnik feminizacji w 2021 roku wynosił 101 i była to wartość niższa niż średnia dla województwa małopolskiego (106) (Wykres 3).

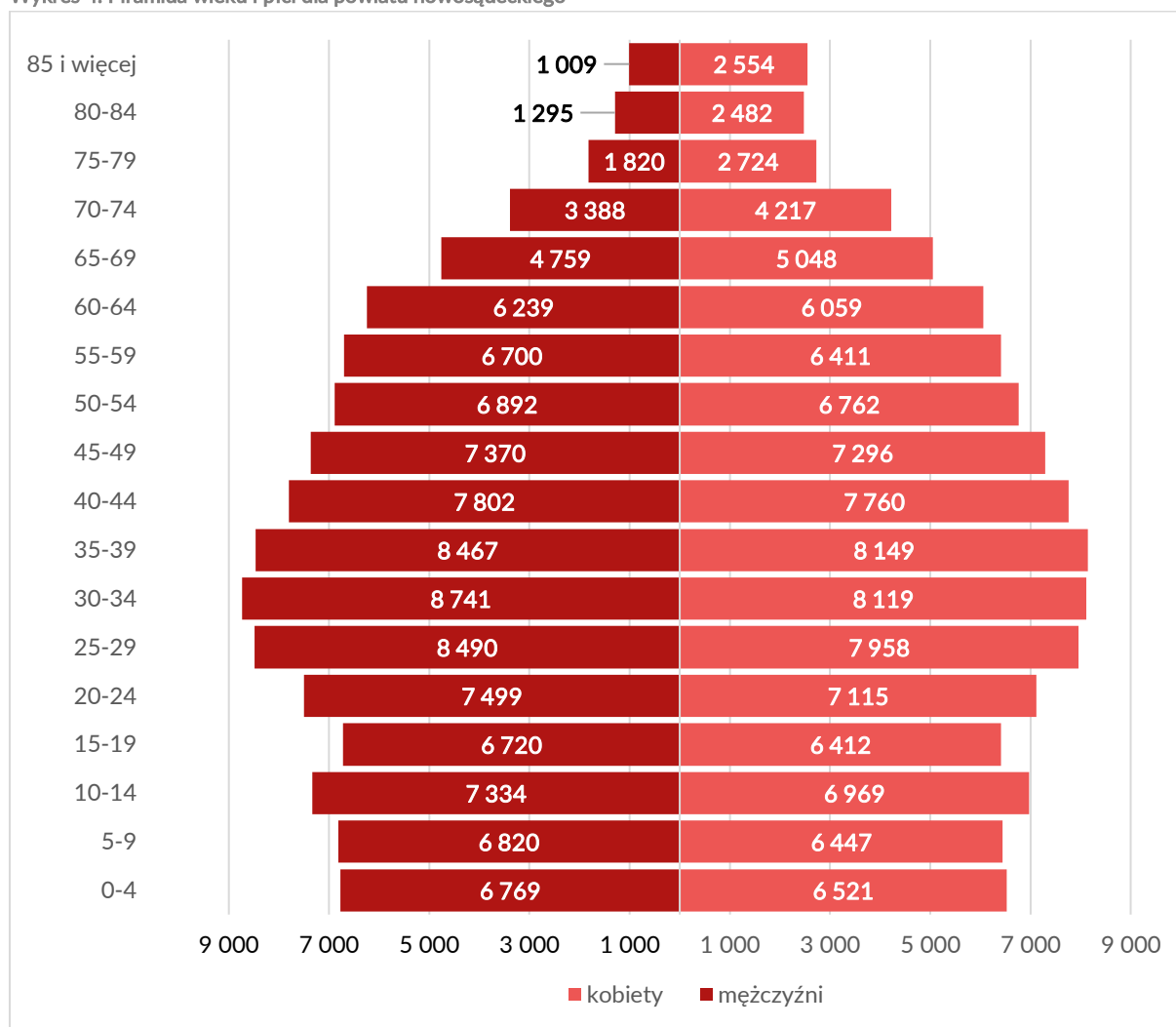
Wykres 3. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących powiat nowosądecki w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Biorąc pod uwagę konkretne kategorie wiekowe w 2021 roku mężczyźni przeważali w kategoriach 0-64, natomiast w pozostałych widoczna była znaczna przewaga liczby kobiet. Największa różnica występowała w kategorii 85 i więcej (1 545 osób na korzyść liczby kobiet), natomiast najmniejsza w kategorii 40-44 lata (42 osoby na korzyść liczby mężczyzn). Najliczniejszą grupę wiekową w 2021 roku stanowiły osoby w wieku 30-34 lata, a jej udział w całkowitej liczbie mieszkańców powiatu wynosił 7,8%. Z drugiej strony najmniej liczną grupą było 85 i więcej, która stanowiła 1,6% ludności powiatu. Struktura wieku mieszkańców wskazywała na występowanie starzejącego się typu społeczeństwa (Wykres 4).

Wykres 4. Piramida wieku i płci dla powiatu nowosądeckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Największą liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 roku zanotowano w gminie Krynica-Zdrój (70,5), natomiast najmniejszą w gminie Chełmiec (59,0). Wskaźnik ten w analizowanym okresie rósł w większości gmin powiatu nowosądeckiego. Wyjątki stanowiły gminy Gródek nad Dunajcem, Łabowa oraz Nawojowa, w których wartość wskaźnika malała od 2016 roku. Największy wzrost wskaźnika w latach 2016-2021 odnotowano w gminie Krynica-Zdrój (7,9), natomiast największy spadek dotyczył gminy Łabowa (-1,3) (Tabela 4).

Tabela 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chełmiec	56,9	56,8	57,3	57,8	58,4	59,0
Gródek nad Dunajcem	62,4	61,4	60,8	60,6	60,9	61,2
Grybów	63,6	63,5	64,3	64,5	64,9	65,3
Miasto Grybów	63,3	64,7	65,1	66,1	65,7	68,0
Kamionka Wielka	60,3	60,7	60,7	60,7	60,1	60,4
Korzenna	59,6	59,8	59,4	59,4	60,0	59,9
Krynica-Zdrój	62,6	63,2	65,6	67,5	69,4	70,5
Łabowa	62,0	61,1	60,5	60,3	61,0	60,7
Łącko	61,8	62,5	62,3	63,1	64,3	65,0
Łososina Dolna	64,7	64,8	65,9	66,8	66,5	66,4

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Muszyna	60,0	60,9	61,8	62,8	64,0	64,3
Nawojowa	62,2	61,8	62,0	61,8	61,5	62,0
Piwniczna-Zdrój	58,1	57,9	58,4	59,5	60,6	61,8
Podegrodzie	62,6	62,8	62,4	62,5	63,1	63,4
Rytko	60,3	61,0	61,7	62,3	63,1	64,3
Stary Sącz	57,8	58,2	58,9	60,0	60,7	62,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W powiecie nowosądeckim na każde 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 roku przypadają 63,2 osoby w wieku nieprodukcyjnym i była to wartość niższa niż średnia dla całego województwa małopolskiego (67,1) oraz kraju (69,0), a także dla powiatu bielskiego (68,1) i karkonoskiego (67,5). Warto podkreślić, że w powiecie nowosądeckim wartość wskaźnika w 2021 roku cechowała się najmniejszym wzrostem w stosunku do roku 2016 (+2,5) (Tabela 5).

Tabela 5. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2021

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat bielski	60,7	62,4	64,2	65,7	67,1	68,1
Powiat karkonoski	58,4	60,7	62,6	64,5	66,2	67,5
Powiat nowosądecki	60,7	60,9	61,4	61,9	62,5	63,2
Powiat tarnowski	57,7	58,1	58,7	59,6	60,2	60,9
Województwo małopolskie	61,3	62,6	63,9	65,1	66,2	67,1
Polska	61,7	63,4	65,1	66,7	68,0	69,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2016-2021 gęstość zaludnienia w powiecie nowosądeckim wzrosła z 138 do 140 osób na km², co wynikało ze stale rosnącej w tym czasie liczby ludności. Odnotowana w 2021 roku wartość była wyższa od średniej krajowej oraz średniej dla powiatu karkonoskiego, natomiast niższa od średniej dla województwa małopolskiego, powiatu bielskiego i tarnowskiego (Tabela 6).

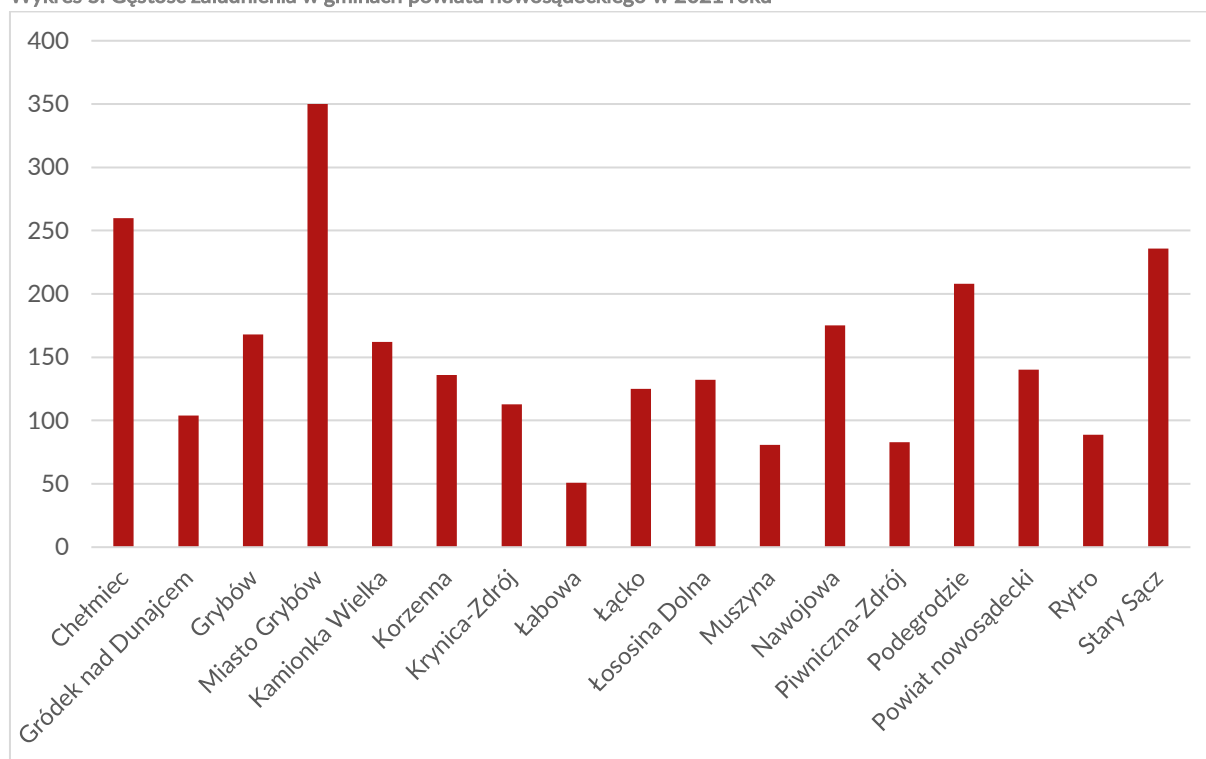
Tabela 6. Gęstość zaludnienia w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim oraz w kraju w latach 2016-2021

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat bielski	355	358	360	362	363	363
Powiat karkonoski	103	102	102	101	101	100
Powiat nowosądecki	138	139	139	140	140	140
Powiat tarnowski	142	143	143	143	143	142
Województwo małopolskie	223	223	224	225	225	224
Polska	123	123	123	123	122	122

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gęstość zaludnienia odnotowana w 2021 roku w gminach Gródek nad Dunajcem, Korzenna, Krynica-Zdrój, Łabowa, Łącko, Łososina Dolna, Muszyna, Piwniczna-Zdrój oraz Rytko były niższe niż średnia wartość dla powiatu nowosądeckiego. Najmniejszą gęstością zaludnienia cechowała się gmina Łabowa (51 osób na km²). W gminach Grybów, Miasto Grybów, Chełmiec, Kamionka Wielka, Nawojowa, Podegrodzie oraz Stary Sącz gęstość zaludnienia była wyższa od średniej dla całego powiatu, a Miasto Grybów osiągnęło najwyższą gęstość zaludnienia spośród wszystkich gmin powiatu nowosądeckiego, wynoszącą 350 osób na km² (Wykres 5).

Wykres 5. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu nowosądeckiego w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego przyrost naturalny małał w latach 2016-2021 we wszystkich analizowanych jednostkach. W powiecie nowosądeckim wskaźnik przyrostu naturalnego osiągnął najwyższą wartość w 2017 roku, a następnie stopniowo się zmniejszał, aż osiągnął poziom 1,06 w 2021 roku. Warto jednak podkreślić, że zawsze przyjmował on wartości dodatnie, w przeciwieństwie do jednostek referencyjnych, które odnotowały ujemne wartości na koniec badanego okresu (Tabela 7).

Tabela 7. Przyrost naturalny na 1000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach i województwie małopolskim w latach 2016-2021

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat bielski	1,30	1,68	1,44	0,90	-1,47	-3,41
Powiat karkonoski	-5,15	-4,79	-6,75	-5,77	-7,57	-9,51
Powiat nowosądecki	4,76	5,40	5,37	4,53	1,71	1,06
Powiat tarnowski	1,38	2,08	1,90	1,02	-1,24	-2,48
Województwo małopolskie	1,66	1,86	1,59	1,16	-1,01	-2,18
Polska	-0,15	-0,02	-0,68	-0,91	-3,18	-4,93

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Powiat nowosądecki na przestrzeni całego analizowanego okresu charakteryzował się ujemnym saldem migracji w przeliczeniu na 1 000 ludności. Najniższe wartości osiągnięto w 2019 roku (-2,08), natomiast najwyższe w 2016 roku (-0,16). Biorąc pod uwagę jednostki referencyjne, powiat nowosądecki był jedynym, który w 2021 odnotował ujemne saldo migracji (-1,06) (Tabela 8).

Tabela 8. Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach i w województwie małopolskim w latach 2016-2021

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat bielski	4,09	3,98	4,08	4,37	3,47	4,49
Powiat karkonoski	1,09	0,78	0,52	0,20	1,58	2,10
Powiat nowosądecki	-0,16	-0,39	-0,67	-2,08	-1,10	-1,06
Powiat tarnowski	0,32	0,17	-0,42	-0,54	-0,18	0,28

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Województwo małopolskie	1,00	1,11	1,42	1,73	1,00	1,21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Saldo migracji zagranicznych w przeliczeniu na 1000 ludności w powiecie nowosądeckim było dodatnie dla całego analizowanego okresu, a osiągnięte wartości były zbliżone do średnich wartości dla województwa, ponadto w latach 2016-2018 przewyższały je. Wartości odnotowywane w powiecie nowosądeckim były zbliżone do salda migracji zagranicznych w powiecie bielskim oraz były wyższe niż w powiecie karkonoskim i tarnowskim (Tabela 9).

Tabela 9. Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach i w województwie małopolskim w latach 2016-2021

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat bielski	0,29	0,27	0,25	0,36	0,07	0,04
Powiat karkonoski	-0,05	0,17	0,23	0,19	-0,22	-0,14
Powiat nowosądecki	0,24	0,15	0,25	0,24	0,13	0,03
Powiat tarnowski	-0,33	-0,26	-0,21	-0,44	-0,10	-0,34
Województwo małopolskie	0,09	0,10	0,20	0,28	0,17	0,21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z prognozą Głównego Urzędu statystycznego do 2030 roku w powiecie nowosądeckim przewidywany był stały wzrost liczby ludności, która do 2025 miała osiągnąć poziom 221 881 osób, a do 2030 – 225 315 osób, co stanowi wzrost o odpowiednio 2,19% oraz 3,78% względem 2021 roku. Stosunek liczby mężczyzn do liczby kobiet miał utrzymywać się na poziomie podobnym do obecnego (Tabela 10).

Tabela 10. Prognozy liczby ludności powiatu nowosądeckiego do 2030 roku

Liczba ludności w 2021 roku			Prognoza liczby ludności na rok 2025			Prognoza liczby ludności na rok 2030		
ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
217 117	108 114	109 003	221 881	110 582	111 299	225 315	112 216	113 099

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wnioski do podrozdziału: Demografia:

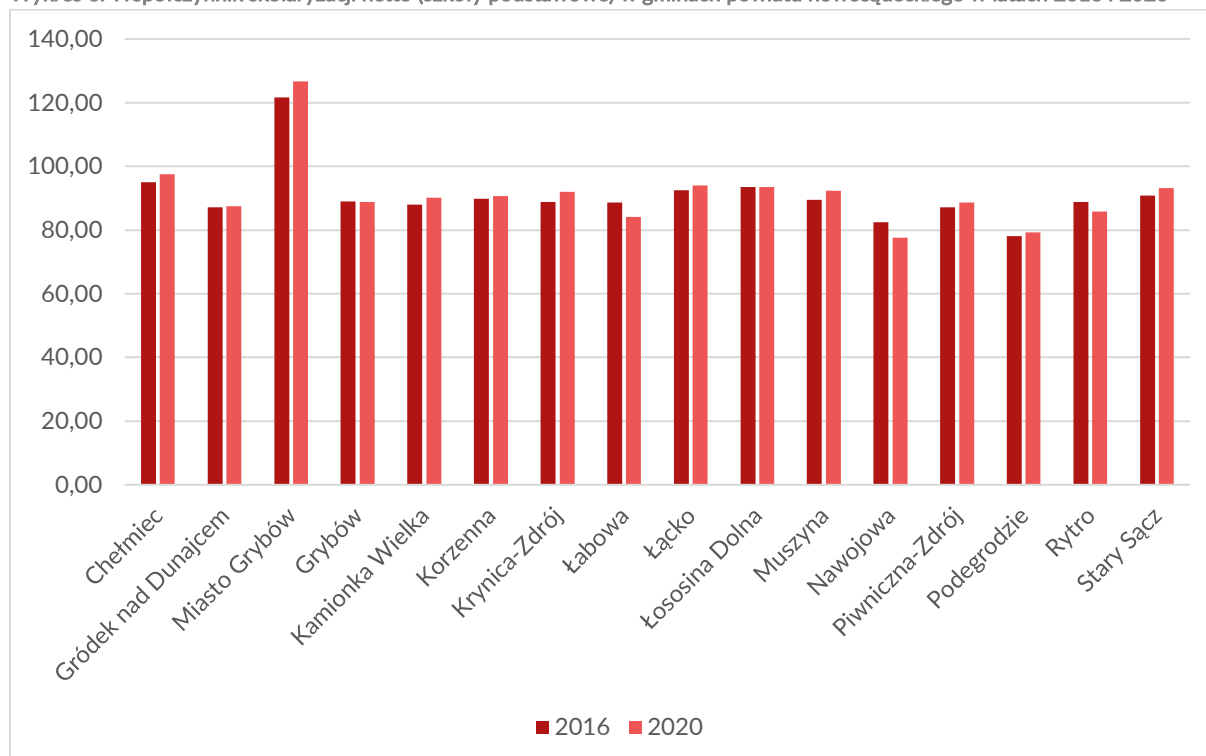
- W latach 2016-2021 liczba ludności powiatu nowosądeckiego rosła przeciętnie o 0,3% rocznie.
- Najwyższy średni roczny przyrost liczby ludności odnotowano w gminach Chełmiec oraz Podegrodzie (po 0,8%), natomiast najniższy w gminach Krynica-Zdrój, Rytro oraz Miasto Grybów (po 0,5%).
- Kobiety stanowiły około 50,2% mieszkańców powiatu nowosądeckiego.
- Najwięcej osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało w gminie Krynica-Zdrój, a najmniej w gminie Chełmiec.
- Gęstość zaludnienia w latach 2016-2021 wzrosła ze 138 do 140 osób na km².
- Przyrost naturalny w powiecie małał z roku na rok, jednak przyjmował wartości wyższe niż średnia dla województwa małopolskiego.
- Prognozy Głównego Urzędu Statystycznego do 2030 roku przewidywały zwiększanie się liczby ludności powiatu nowosądeckiego.

4.3. OŚWIATA

4.3.1. SKOLARYZACJA

Współczynnik skolaryzacji netto (szkoły podstawowe) rósł w ciągu 4 lat w prawie wszystkich gminach powiatu nowosądeckiego z wyjątkiem gmin Grybów, Łabowa, Łososina Dolna, Nawojowa i Rytro. Wartość wskaźnika w 2016 roku była najwyższa dla Miasta Grybów (121,69), a najniższa dla gminy Podgrodzie (78,13). W 2020 roku najwyższą wartość również posiadało Miasto Grybów, ale była ona większa o 5,04 w porównaniu do 2016 roku. Najniższą wartość współczynnika skolaryzacji netto w 2020 roku zarejestrowano w gminie Łabowa (o 42,61 niższą od Miasta Grybów) (**Wykres 6**).

Wykres 6. Współczynnik skolaryzacji netto (szkoły podstawowe) w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016 i 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Współczynnik skolaryzacji netto (szkoły podstawowe) w powiecie nowosądeckim wzrastał z wyjątkiem roku 2019. Porównując go do wartości w wybranych powiatach był on wyższy od powiatu karkonoskiego i tarnowskiego. Jedynie powiat bielski posiadał większą wartość (o 2,14 w 2020 roku). Odnosząc wskaźnik dla powiatu nowosądeckiego do wartości dla województwa małopolskiego oraz Polski w 2020 roku był on niższy o kolejno 4,68 i 3,56 (**Tabela 11**).

Tabela 11. Współczynnik skolaryzacji netto (szkoły podstawowe) w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i Polsce w latach 2016 - 2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	90,76	91,68	91,77	91,76	93,32
Powiat karkonoski	77,86	78,29	78,08	79,38	81,35
Powiat nowosądecki	90,12	90,51	91,03	90,86	91,18
Powiat tarnowski	87,45	87,21	87,31	86,97	88,01
Województwo małopolskie	93,17	93,81	94,56	94,47	95,86
Polska	92,53	93,35	93,85	93,69	94,74

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

4.3.2. PLACÓWKI EDUKACYJNE

PRZEDSZKOLA

Liczba przedszkoli w powiecie nowosądeckim zwiększała się z roku na rok. Między 2016 a 2020 rokiem pojawiło się 9 nowych placówek. Jeśli chodzi o gminy znajdujące się w granicach powiatu, w większości liczba ta rosta lub pozostawała bez zmian (5 gmin). Jedynie w Starym Sączu liczba placówek zmniejszyła się w roku 2018. W 2020 roku najwięcej placówek posiadały gminy Korzenna oraz Grybów, a najmniej Gródek nad Dunajcem, Nawojowa i Rytro (**Tabela 12**).

Tabela 12. Przedszkola w jednostkach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
	ogółem					prowadzone przez jednostki samorządu gminnego				
Chełmiec	6	6	6	9	10	0	0	0	0	0
Gródek nad Dunajcem	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
Grybów	10	11	11	11	11	7	7	7	7	7
Miasto Grybów	3	3	3	3	3	1	1	1	1	1
Kamionka Wielka	2	2	3	3	3	1	1	1	1	1
Korzenna	11	11	11	11	12	4	4	4	4	4
Krynica-Zdrój	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Łabowa	7	9	9	10	10	4	5	5	5	5
Łącko	3	3	3	4	4	0	0	0	0	0
Łososina Dolna	2	2	3	3	3	1	1	1	1	1
Muszyna	6	7	7	7	7	3	3	3	3	3
Nawojowa	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
Piwniczna-Zdrój	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Podegrodzie	6	6	6	6	5	2	2	2	2	2
Rytro	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
Stary Sącz	9	9	8	8	8	1	1	1	1	1
Powiat nowosądecki	73	77	78	83	84	29	30	30	30	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najwięcej miejsc w przedszkolach w przeliczeniu na 1 000 dzieci w grupie wiekowej 3-6 lat w 2016 roku znajdowało się w Krynicy-Zdroju (1 003), a najmniej w Gródku nad Dunajcem (111). W 2018 roku najczęściej było w Mieście Grybów (1 130), a najmniej wciąż w Gródku nad Dunajcem (+4 względem 2016 roku). Jedyną gminą, dla której nie zarejestrowano wartości dla tego wskaźnika była Łabowa. Od 2019 roku GUS nie opracowywał już tego wskaźnika, w związku z czym na lata 2019-2020 nie opublikowano danych. W większości gmin w latach 2016-2018 zauważalna była tendencja wzrostowa miejsc w przedszkolach w przeliczeniu na 1 000 dzieci w grupie wiekowej 3-6 lat. Wyjątek stanowiły gminy Kamionka Wielka, Krynica-Zdrój i Łącko, gdzie od 2017 roku wartości wskaźnika zaczęły się zmniejszać (**Tabela 13**).

Tabela 13. Miejsca w przedszkolach na 1 000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	262	287	303	b.d.	b.d.
Gródek nad Dunajcem	111	112	115	b.d.	b.d.
Grybów	489	540	562	b.d.	b.d.

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Miasto Grybów	711	909	1 130	b.d.	b.d.
Kamionka Wielka	390	504	493	b.d.	b.d.
Korzenna	130	139	238	b.d.	b.d.
Krynica-Zdrój	1 003	1 077	1 068	b.d.	b.d.
Łabowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Łącko	420	607	566	b.d.	b.d.
Łososina Dolna	300	350	415	b.d.	b.d.
Muszyna	738	860	877	b.d.	b.d.
Nawojowa	296	314	336	b.d.	b.d.
Piwniczna-Zdrój	433	440	444	b.d.	b.d.
Podegrodzie	389	421	430	b.d.	b.d.
Rytro	576	651	723	b.d.	b.d.
Stary Sącz	666	683	717	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Średnia liczba miejsc w przedszkolach w przeliczeniu na 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat rosta w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2018 (+80 miejsc). W porównaniu do jednostek referencyjnych były to jednak najniższe wartości (o 374 więcej było w powiecie bielskim, o 172 więcej w tarnowskim oraz o 130 więcej w karkonoskim). Odnosząc wartości powiatu nowosądeckiego do wskaźników wojewódzkich i średniej krajowej, były one zdecydowanie niższe (o 314 od województwa oraz o 291 od kraju) (Tabela 14).

Tabela 14. Miejsca w przedszkolach na 1 000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat w wybranych powiatach w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	820	878	888	b.d.	b.d.
Powiat karkonoski	509	534	644	b.d.	b.d.
Powiat nowosądecki	434	489	514	b.d.	b.d.
Powiat tarnowski	580	620	686	b.d.	b.d.
Województwo małopolskie	721	784	828	b.d.	b.d.
Polska	701	762	805	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Gminą posiadającą najmniej dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedną placówkę wychowania przedszkolnego w 2016 roku była Piwniczna-Zdrój (57), a najwięcej Gródek nad Dunajcem (169). W 2020 roku największe wartości wskaźnika występowały w gminie Nawojowa (167), a najmniejsze w Krynicy-Zdroju (44). Gmina Łabowa nie zarejestrowała wartości dla tego wskaźnika w latach 2016-2020 (Tabela 15).

Tabela 15. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedną placówkę wychowania przedszkolnego w gminach powiatu nowosądeckiego

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	127	111	101	82	79
Gródek nad Dunajcem	169	165	159	143	143
Grybów	96	90	90	87	87
Miasto Grybów	116	114	72	73	79
Kamionka Wielka	97	96	93	98	108
Korzenna	291	276	182	183	190

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Krynica-Zdrój	47	45	46	46	44
Łabowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Łącko	94	75	72	67	68
Łososina Dolna	149	141	144	112	116
Muszyna	64	52	49	47	46
Nawojowa	120	109	146	160	167
Piwniczna-Zdrój	57	55	53	82	87
Podegrodzie	90	91	90	96	114
Rytro	77	67	60	52	54
Stary Sącz	76	72	83	88	91

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W powiecie nowosądeckim liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedną placówkę wychowania przedszkolnego w wybranych powiatach zaczęła zmniejszać się od 2017 roku. Różnica między wskaźnikiem w latach 2016-2020 wynosiła 10. Między powiatem o najwyższych wartościach wskaźnika – karkonoskim – a powiatem nowosądeckim różnica wynosiła +21, a między nowosądeckim oraz tarnowskim -17 (w 2020 roku). Wartości wskaźnika powiatu nowosądeckiego były wyższe od wojewódzkich i krajowych (**Tabela 16**).

Tabela 16. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedną placówkę wychowania przedszkolnego w wybranych powiatach

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	86	83	84	85	84
Powiat karkonoski	108	106	106	108	108
Powiat nowosądecki	97	89	87	86	87
Powiat tarnowski	78	77	71	69	70
Województwo małopolskie	78	75	72	72	73
Polska	86	83	80	80	81

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

SZKOŁY PODSTAWOWE

W 2020 roku w powiecie nowosądeckim znajdowało się 136 szkół podstawowych. W porównaniu do 2016 roku liczba ta wzrosła o 2. W 12 gminach powiatu nowosądeckiego liczba szkół podstawowych nie zmieniła się. Wyjątkami były gminy Chełmiec (+1), Kamionka Wielka (-1), Korzenna (+2) oraz Stary Sącz (+1) (**Tabela 17**).

Tabela 17. Szkoły podstawowe w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	16	15	15	15	15
Gródek nad Dunajcem	8	8	8	8	8
Grybów	15	15	15	15	15
Miasto Grybów	8	8	8	8	8
Kamionka Wielka	13	13	13	12	12
Korzenna	7	8	8	10	10
Krynica-Zdrój	5	5	5	5	5
Łabowa	11	11	11	11	11

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Łącko	9	9	9	9	9
Łososina Dolna	2	2	2	2	2
Muszyna	8	8	8	8	8
Nawojowa	6	6	6	6	6
Piwniczna-Zdrój	6	6	6	6	6
Podegrodzie	10	10	10	10	10
Rytro	1	1	1	1	1
Stary Sącz	9	10	10	10	10
Powiat nowosądecki	134	135	135	136	136

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najwięcej uczniów szkół podstawowych przypadających na 10 000 ludności w 2016 roku znajdowało się w Łososinie Dolnej (800), a najmniej w Krynicy-Zdroju (224 uczniów różnicy). W latach 2016-2020 w każdej gminie nastąpił wzrost. W 2020 roku gminą posiadającą najwięcej uczniów przypadających na 10 000 ludności było Miasto Grybów (1 134), a najmniej Piwniczna-Zdrój (823) (Tabela 18).

Tabela 18. Uczniowie szkół podstawowych przypadający na 10 000 ludności w gminach powiatu nowosądeckiego

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	771	896	1 013	1 029	1 021
Gródek nad Dunajcem	737	835	947	918	911
Grybów	762	892	1 006	1 006	1 023
Miasto Grybów	766	880	1 045	1 100	1 134
Kamionka Wielka	723	848	960	961	979
Korzenna	674	793	923	917	932
Krynica-Zdrój	576	668	764	759	774
Łabowa	754	871	998	982	966
Łącko	799	938	1 059	1 070	1 068
Łososina Dolna	800	910	1 046	1 035	1 025
Muszyna	643	763	874	873	858
Nawojowa	703	798	911	869	850
Piwniczna-Zdrój	641	727	823	825	823
Podegrodzie	647	767	882	880	879
Rytro	645	741	872	863	848
Stary Sącz	657	764	876	874	870

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Powiat nowosądecki posiadał najwyższe wartości dla wskaźnika uczniów szkół podstawowych w przeliczeniu na 10 000 ludności. W ciągu 4 lat nastąpił wzrost o 233 uczniów. Podobna sytuacja występowała w każdej jednostce porównawczej: w powiecie bielskim odnotowano wzrost o 230, w powiecie karkonoskim o 147, a w powiecie tarnowskim o 200. W porównaniu do województwa małopolskiego wartość wskaźnika dla powiatu nowosądeckiego w 2020 roku była wyższa o 104 uczniów. Różnica między wartością dla Polski i powiatu nowosądeckiego w 2020 roku wynosiła 133 (Tabela 19).

Tabela 19. Uczniowie szkół podstawowych przypadający na 10 000 ludności w wybranych powiatach, województwie małopolskim i Polsce

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	625	722	828	837	855

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat karkonoski	475	538	606	620	621
Powiat nowosądecki	709	824	941	940	942
Powiat tarnowski	591	683	776	782	792
Województwo małopolskie	613	713	818	823	838
Polska	598	692	792	799	809

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2016 roku liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkole podstawowej w gminach powiatu nowosądeckiego była najwyższa w gminie Rytro (19), a najniższa w gminie Gródek nad Dunajcem (13). W 2020 roku jednostki o największych i najmniejszych wartościach pozostały takie same, jedynie w gminie Rytro wartość wskaźnika wzrosła o 1 osobę (**Tabela 20**).

Tabela 20. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkole podstawowej w gminach powiatu nowosądeckiego

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	16	17	17	17	16
Gródek nad Dunajcem	13	13	13	13	13
Grybów	17	17	17	17	17
Miasto Grybów	18	18	18	18	19
Kamionka Wielka	14	14	14	14	14
Korzenna	15	16	16	13	14
Krynica-Zdrój	17	15	15	15	15
Łabowa	14	15	15	14	14
Łącko	15	15	15	15	15
Łososina Dolna	14	15	16	15	14
Muszyna	17	17	17	16	16
Nawojowa	15	15	15	14	14
Piwniczna-Zdrój	16	16	15	15	15
Podegrodzie	14	14	14	14	14
Rytko	19	19	20	20	20
Stary Sącz	18	18	18	17	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W powiecie nowosądeckim wartość wskaźnika w 2020 roku wyniosła 15 uczniów na 1 oddział szkoły podstawowej, co jest niższym wynikiem w odniesieniu do 2016 roku (-1). W porównaniu do wybranych powiatów wskaźnik ten był niższy z wyjątkiem powiatu tarnowskiego, gdzie był wyższy o 1 ucznia przypadającego na 1 oddział szkoły podstawowej. Biorąc pod uwagę wartości dla całego województwa małopolskiego, w powiecie nowosądeckim było tylko o 1 ucznia mniej. Wskaźnik dla całego kraju w 2020 roku był wyższy o 2, co pozwala stwierdzić, że liczba uczniów przypadających na 1 oddział szkoły podstawowej w powiecie nowosądeckim kształtuje się na podobnym poziomie (**Tabela 21**).

Tabela 21. Uczniowie przypadający na 1 oddział szkoły podstawowej w wybranych powiatach

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	19	19	19	18	18
Powiat karkonoski	17	16	16	16	16
Powiat nowosądecki	16	16	16	15	15
Powiat tarnowski	14	14	14	14	14

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Województwo małopolskie	17	17	17	16	16
Polska	18	17	17	17	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

SZKOŁY PONADPODSTAWOWE, SZKOŁY BRANŻOWE

W 2020 roku na terenie powiatu nowosądeckiego znajdowało się 5 liceów ogólnokształcących – w Chełmcu, Mieście Grybów, Krynicy-Zdroju, Muszynie i Starym Sączu. Liczba ta nie zmieniła się od 2016 roku (**Tabela 22**).

Tabela 22. Licea ogólnokształcące na terenie gmin powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmec	1	1	1	1	1
Gródek nad Dunajcem	0	0	0	0	0
Grybów	0	0	0	0	0
Miasto Grybów	1	1	1	1	1
Kamionka Wielka	0	0	0	0	0
Korzenna	0	0	0	0	0
Krynica-Zdrój	1	1	1	1	1
Łabowa	0	0	0	0	0
Łącko	0	0	0	0	0
Łososina Dolna	0	0	0	0	0
Muszyna	1	1	1	1	1
Nawojowa	0	0	0	0	0
Piwniczna-Zdrój	0	0	0	0	0
Podegrodzie	0	0	0	0	0
Rytko	0	0	0	0	0
Stary Sącz	1	1	1	1	1
Powiat nowosądecki	5	5	5	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najwięcej uczniów liceów ogólnokształcących przypadających na 10 000 ludności w 2016 roku odnotowano w Mieście Grybów (393). W porównaniu do gminy, w której było ich najmniej (Krynica-Zdrój – 49), była to różnica 345 uczniów. W 2020 roku również Miasto Grybów posiadało największe wartości wskaźnika (631), natomiast najmniejsze posiadała Muszyna (69). Była to również jedyna gmina, w której liczba uczniów liceów ogólnokształcących przypadających na 10 000 ludności zmniejszyła się w ciągu 4 lat (**Tabela 23**).

Tabela 23. Uczniowie liceów ogólnokształcących przypadający na 10 000 ludności w gminach powiatu nowosądeckiego²

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmec	71	78	71	88	77
Miasto Grybów	393	386	426	617	631
Krynica-Zdrój	49	47	47	68	75
Muszyna	85	81	63	92	69

² Wskaźnik przedstawiono dla jednostek posiadających szkoły ogólnokształcące na swoim terenie.

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Stary Sącz	89	67	69	113	114

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dla powiatu nowosądeckiego wartość wskaźnika w 2020 roku wynosiła 50, co stanowiło 29% wartości wskaźnika dla województwa małopolskiego i 30% wskaźnika dla Polski. Wskazuje to na niski udział uczniów liceów ogólnokształcących w powiecie w odniesieniu do województwa i Polski. Wśród jednostek porównawczych powiat nowosądecki posiadał najwyższy wynik, jednak mniejszy niż w roku 2019 (51). Powiat karkonoski jako jedyny z powiatów porównawczych również odnotował spadek (-4) wskaźnika między 2019, a 2020 rokiem (**Tabela 24**).

Tabela 24. Uczniowie liceów ogólnokształcących przypadający na 10 000 ludności w wybranych powiatach, województwie małopolskim i Polsce

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	26	28	27	38	37
Powiat karkonoski	35	31	30	48	44
Powiat nowosądecki	39	37	36	51	50
Powiat tarnowski	29	25	23	35	37
Województwo małopolskie	130	129	128	174	173
Polska	126	123	122	167	167

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wartości wskaźnika w 2016 roku były najwyższe w gminie Krynica-Zdrój (27), a najniższe w Chełmcu (22). W 2020 roku najwięcej uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących zarejestrowano w Muszynie (27), a najmniej w Mieście Grybów (24). W trzech gminach tendencja była wzrostowa, w Krynicy-Zdroju wartości spadły (-2 w porównaniu do 2016 roku), natomiast w Mieście Grybów pozostały takie same (24 uczniów) w przeciągu 4 lat (**Tabela 25**).

Tabela 25. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących w gminach powiatu nowosądeckiego

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	22	22	20	23	25
Miasto Grybów	24	24	26	25	24
Krynica-Zdrój	27	26	26	28	25
Muszyna	25	24	24	27	27
Stary Sącz	23	20	21	24	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dla powiatu nowosądeckiego wartości wskaźnika wzrosły w 2020 roku (w porównaniu do 2016 roku). Był on taki sam jak wskaźnik dla powiatu tarnowskiego, który jednak spadał do 2018 roku, a następnie wzrósł (+1). Powiaty bielski oraz karkonoski posiadały niższą od powiatu nowosądeckiego liczbę uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących. Wartości wskaźnika dla województwa i Polski w 2020 roku były wyższe jednak różnice były nieznaczne (o 2 więcej w województwie i o 1 w kraju) (**Tabela 26**).

Tabela 26. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących w wybranych powiatach

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	23	23	22	23	23
Powiat karkonoski	19	20	21	12	11
Powiat nowosądecki	24	23	23	25	25
Powiat tarnowski	26	25	24	25	25
Województwo małopolskie	28	28	27	27	27

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Polska	27	26	26	26	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie powiatu nowosądeckiego w 2016 roku znajdowało się 7 techników. W 2018 roku liczba ta spadła do 6 pozostawiając placówki na terenie Miasta Grybów, Krynicy-Zdroju, Łącka, Muszyny, Nawojowej i Starego Sącza (Tabela 27).

Tabela 27. Technika w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	0	0	0	0	0
Gródek nad Dunajcem	0	0	0	0	0
Grybów	0	0	0	0	0
Miasto Grybów	1	1	1	1	1
Kamionka Wielka	0	0	0	0	0
Korzenna	0	0	0	0	0
Krynica-Zdrój	1	1	1	1	1
Łabowa	0	0	0	0	0
Łącko	1	1	1	1	1
Łososina Dolna	1	1	0	0	0
Muszyna	1	1	1	1	1
Nawojowa	1	1	1	1	1
Piwniczna-Zdrój	0	0	0	0	0
Podegrodzie	0	0	0	0	0
Rytro	0	0	0	0	0
Stary Sącz	1	1	1	1	1
Powiat nowosądecki	7	7	6	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba uczniów techników przypadających na 10 000 ludności w 2016 roku była najmniejsza w Łososinie Dolnej (22), a największa w Mieście Grybów (423). W kolejnych latach liczba uczniów techników zaczęła spadać, ale od 2019 roku zaczęła ponownie wzrastać w Mieście Grybów, Krynicy-Zdroju, Łącku, Nawojowej oraz Starym Sączu. W 2020 roku wszystkie gminy zarejestrowały wzrost wartości wskaźnika w porównaniu do roku 2016 (Tabela 28).

Tabela 28. Uczniowie techników przypadający na 10 000 ludności w gminach powiatu nowosądeckiego³

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Miasto Grybów	423	409	376	458	449
Krynica-Zdrój	211	207	184	238	255
Łącko	134	128	111	112	103
Łososina Dolna	22	22	0	0	0
Muszyna	53	67	45	27	14
Nawojowa	247	245	230	321	324
Stary Sącz	181	173	166	210	213

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

³ Wskaźnik przedstawiono dla jednostek posiadających technika na swoim terenie.

W powiecie nowosądeckim w ciągu 4 lat nastąpił wzrost liczby uczniów techników przypadających na 10 000 ludności (+4). W pozostałych powiatach również zanotowano wzrost (największy – o 7 w powiecie tarnowskim), ale to wskaźnik dla powiatu nowosądeckiego w 2020 roku był najwyższy. W porównaniu do województwa wskaźnik był niższy o 107 uczniów, a w porównaniu do Polski był niższy o 97 uczniów (**Tabela 29**).

Tabela 29. Uczniowie techników przypadający na 10 000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i Polsce

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat karkonoski	37	35	34	41	38
Powiat tarnowski	31	31	31	38	38
Powiat nowosądecki	73	71	63	77	77
Powiat bielski	68	67	61	74	72
Województwo małopolskie	155	153	152	188	184
Polska	135	134	135	173	173

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2016 roku najwięcej uczniów przypadających na 1 oddział w technikach zarejestrowano w Mieście Grybów (29), a najmniej w Muszynie (20). W 2020 roku największe wartości tego wskaźnika odnotowano w Krynicy-Zdroju (25), a najmniejsze w Muszynie (16). Od 2018 roku wskaźnik dla Łososiny Dolnej wskazywał 0 ze względu na zamknięcie tamtejszej placówki (**Tabela 30**).

Tabela 30. Uczniowie przypadający na 1 oddział w technikach w gminach powiatu nowosądeckiego

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Miasto Grybów	29	25	25	25	24
Krynica-Zdrój	25	25	17	25	25
Łącko	24	18	17	26	24
Łososina Dolna	24	24	0	0	0
Muszyna	20	20	17	16	16
Nawojowa	24	23	22	23	24
Stary Sącz	24	24	22	24	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wskaźnik „uczniowie przypadający na 1 oddział w technikach w wybranych powiatach” dla powiatu nowosądeckiego między 2016, a 2020 rokiem spadł o 1. Porównując go do jednostek referencyjnych w 2016 roku posiadał najniższą wartość (25) i był o 4 mniejszy od największego (29 w powiecie bielskim). W 2020 roku był niższy od największego (powiat bielski) o 5 uczniów, ale wyższy od najniższego o 12 (powiat karkonoski). Porównując powiat nowosądecki z województwem małopolskim i Polską, wartość wskaźnika powiatowego w 2020 roku była taka sama jak dla kraju, a o 2 niższa od wskaźnika dla Małopolski (**Tabela 31**).

Tabela 31. Uczniowie przypadający na 1 oddział w technikach w wybranych powiatach

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat karkonoski	25	22	22	11	12
Powiat tarnowski	26	26	25	25	25
Powiat nowosądecki	25	23	20	24	24
Powiat bielski	29	29	28	29	29
Województwo małopolskie	24	23	23	26	26
Polska	24	23	23	24	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Szkoły branżowe powstały na podstawie reformy systemu oświaty z 2017 roku, w związku z czym nie ma danych dla lat wcześniejszych. Na terenie powiatu nowosądeckiego w 2020 roku znajdowało się 7 szkół branżowych. Dwie placówki działały w gminie Chełmiec, a w Mieście Grybów, Krynicy-Zdroju, Łącku, Muszynie i Starym Sączu po jednej. W 2020 roku w porównaniu do roku 2017 o 1 zmniejszyła się ich liczba, co było związane z zamknięciem szkoły w gminie Łososina Dolna (**Tabela 32**).

Tabela 32. Szkoły branżowe w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2020

Jednostka	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	2	2	2	2
Gródek nad Dunajcem	0	0	0	0
Grybów	0	0	0	0
Miasto Grybów	1	1	1	1
Kamionka Wielka	0	0	0	0
Korzenna	0	0	0	0
Krynica-Zdrój	1	1	1	1
Łabowa	0	0	0	0
Łącko	1	1	1	1
Łososina Dolna	1	1	1	0
Muszyna	1	1	1	1
Nawojowa	0	0	0	0
Piwniczna-Zdrój	0	0	0	0
Podegrodzie	0	0	0	0
Rytro	0	0	0	0
Stary Sącz	1	1	1	1
Powiat nowosądecki	8	8	8	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wśród gmin powiatu nowosądeckiego największe wartości wskaźnika „Uczniowie szkół branżowych przypadający na 10 000 ludności w gminach powiatu nowosądeckiego” w 2020 roku zarejestrowano w Mieście Grybów (12), a najniższe w gminie Muszyna i Stary Sącz (3). W prawie wszystkich jednostkach powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2020 nastąpił wzrost liczby uczniów szkół branżowych. Wyjątek stanowiła Krynica-Zdrój (-1) oraz Łososina Dolna, która zamknęła swoją placówkę branżową (**Tabela 33**).

Tabela 33. Uczniowie szkół branżowych przypadający na 10 000 ludności w gminach powiatu nowosądeckiego⁴

Jednostka	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	2	4	8	8
Miasto Grybów	3	5	12	12
Krynica-Zdrój	5	10	3	4
Łącko	1	2	4	4
Łososina Dolna	1	1	1	0
Muszyna	1	2	3	3
Stary Sącz	1	2	3	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

⁴ Wskaźnik przedstawiono dla jednostek posiadających szkoły branżowe na swoim terenie.

Liczba uczniów szkół branżowych przypadających na 10 000 ludności rosta w latach 2017-2020 w prawie każdym z analizowanych powiatów. Wyjątek stanowił powiat bielski, gdzie przez cały okres wartości były bliskie zeru. W powiecie nowosądeckim w 2020 roku wartość wskaźnika wynosiła 2, co było tożsame do wartości dla powiatu tarnowskiego, województwa małopolskiego oraz Polski. Ukazuje to wzrost zainteresowania szkolnictwem branżowym. Najniższe wartości wskaźnika przypadają powiatowi karkonoskiemu (**Tabela 34**).

Tabela 34. Uczniowie szkół branżowych przypadający na 10 000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i Polsce

Jednostka	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	0	0	0	0
Powiat karkonoski	0	1	1	1
Powiat nowosądecki	1	2	2	2
Powiat tarnowski	0	1	2	2
Województwo małopolskie	1	2	2	2
Polska	1	1	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najwięcej uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach branżowych w 2020 roku zarejestrowano w Mieście Grybów (27), a najmniej w Muszynie (11). W 2017 roku najwyższe wartości wskaźnika posiadała gmina Łącko (28), a najniższe były w Muszynie (**Tabela 35**).

Tabela 35. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach branżowych w gminach powiatu nowosądeckiego

Jednostka	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	22	21	21	20
Miasto Grybów	26	27	25	27
Krynica-Zdrój	3	4	28	23
Łącko	28	23	26	26
Łososina Dolna	26	26	25	0
Muszyna	11	11	10	11
Stary Sącz	27	24	22	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dla powiatu nowosądeckiego zauważalna jest tendencja wzrostowa wskaźnika w latach 2017-2020 (o 6 osób). W odniesieniu do jednostek referencyjnych jest to 3 najwyższa wartość (powiat bielski – 29, powiat tarnowski – 24). W porównaniu do województwa małopolskiego i kraju, wskaźnik dla powiatu nowosądeckiego jest niższy o kolejno – 2 i 1 wartości (**Tabela 36**).

Tabela 36. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach branżowych w wybranych powiatach

Jednostka	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	35	27	28	29
Powiat karkonoski	12	15	13	15
Powiat nowosądecki	16	15	22	22
Powiat tarnowski	24	25	25	24
Województwo małopolskie	20	18	24	24
Polska	21	20	22	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie nowosądeckim na lata 2021-2027 wszystkie szkoły na terenie powiatu realizują projekty mające na celu

poszerzanie kompetencji ich absolwentów: programy współpracy z uczelniami wyższymi, podmiotami gospodarczymi oraz międzynarodowa współpraca pomiędzy szkołami partnerskimi.

WYNIKI MATUR

Zdawalność matur w województwie małopolskim wzrastała do 2019 roku, a następnie w 2020 roku spadła o 4,1p.p. w porównaniu do 2016 roku. Średnie wyniki osiągane przez uczniów w całym kraju były niższe od wartości uzyskiwanych w Małopolsce. W 2020 roku różnica wynosiła 3,9p.p. (**Tabela 37**).

Tabela 37. Zdawalność egzaminów maturalnych w województwie małopolskim i Polsce [%]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Województwo małopolskie	82	82,6	83,2	84,8	77,9
Polska	79	78,5	79,7	80,5	74,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zdawalność egzaminów maturalnych w powiecie nowosądeckim i jednostkach porównawczych spadała w latach 2016-2022. Największy spadek odnotował powiat tarnowski (-12p.p.), a najmniejszy powiat bielski (-1,54p.p.). Różnica w powiecie nowosądeckim wynosiła -8p.p. Najwyższa zdawalność w 2022 roku została odnotowana w powiecie bielskim (81%), a najniższa w powiecie karkonoskim (52%). W porównaniu do powiatu nowosądeckiego (70%) różnica wynosiła odpowiednio +11p.p. oraz -18p.p. (**Tabela 38**).

Tabela 38. Zdawalność egzaminów maturalnych w latach 2016-2022 w powiecie nowosądeckim i jednostkach porównawczych [%]

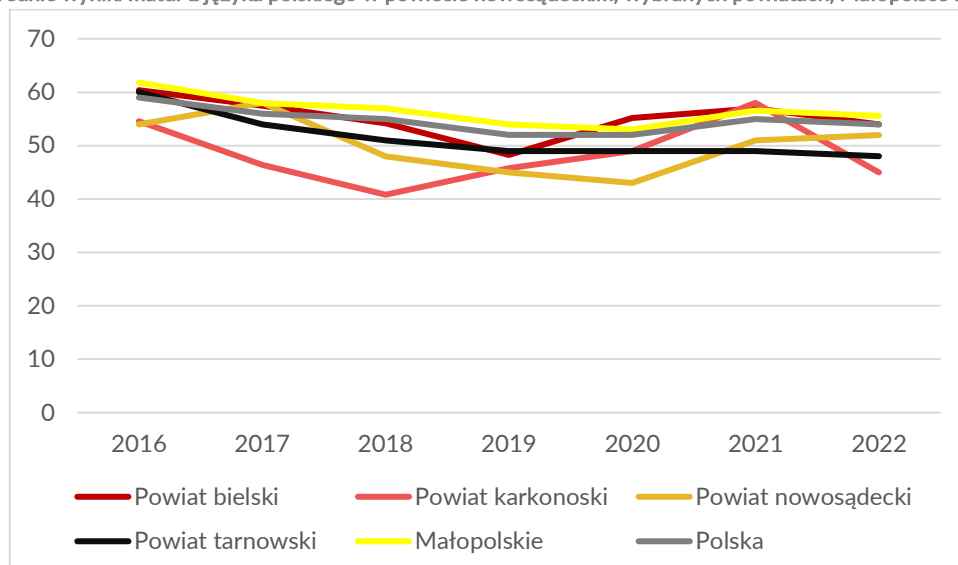
Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Powiat bielski	82,54	70,50	76,12	72,24	69,52	81	81
Powiat karkonoski	65	64,2	77,3	68,5	65	82	52
Powiat nowosądecki	78	78	83	84	73	78	70
Powiat tarnowski	78	78	77	78	71	71	66

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Kraków, OKE Jaworzno i OKE Wrocław.

Przeanalizowano średnie wyniki matur z przedmiotów obowiązkowych: język polski (poziom podstawowy), matematyka (poziom podstawowy) i język angielski (poziom podstawowy). Średnie wyniki matur z języka polskiego w powiecie nowosądeckim w 2016 roku wynosiły 54%, w 2017 roku wzrosły do 58%, a następnie zaczęły maleć w latach 2017-2020 (sumarycznie spadek o 15p.p.). Od 2021 roku zaobserwowano wzrost (+8p.p.) w porównaniu do 2020 roku (43%). Wyniki matur z języka polskiego w 2022 roku wyniosły 52%, co w porównaniu do roku 2016 jest wynikiem niższym (o 2p.p.). W porównaniu do pozostałych powiatów był to drugi najwyższy wynik (powiat bielski - 54%). W latach 2016-2022 we wszystkich powiatach zauważalna była tendencja spadkowa. Wartości dla województwa małopolskiego były nieznacznie wyższe (w 2022 roku dla powiatu nowosądeckiego różnica wynosiła -3,54p.p.). Średnie wyniki matur z języka polskiego dla kraju były wyższe od wartości dla powiatu nowosądeckiego o 2p.p. W całej Polsce średnie wyniki malały w latach 2016-2022 (**Wykres 7**).

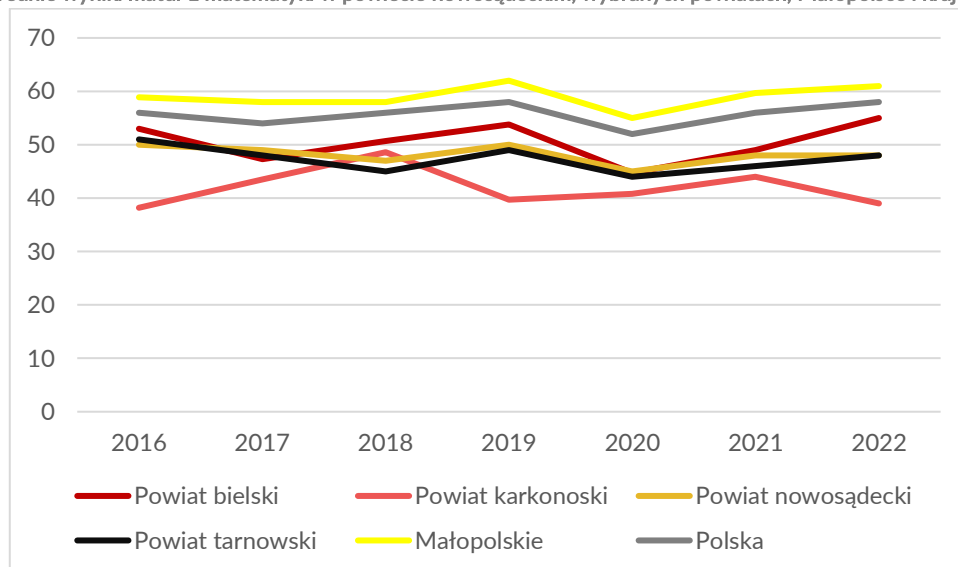
Wykres 7. Średnie wyniki matur z języka polskiego w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, Małopolsce i kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CKE, OKE Kraków, OKE Jaworzno i OKE Wrocław.

Średnie wyniki matur z matematyki w powiecie nowosądeckim w przeciągu 6 lat zmalowały o 2p.p. W powiecie tarnowskim tendencja była taka sama, natomiast w powiecie bielskim (+1,97p.p.) i karkonoskim (+0,8p.p.) w latach 2016 i 2022 nastąpił wzrost wartości. Średnie wyniki matur z matematyki dla Małopolski były wyższe od wartości dla powiatu nowosądeckiego (w 2022 roku +13p.p.). Wartości dla Polski są niższe od średnich wyników dla Małopolski (o 3p.p.), ale wyższe od wyników w powiecie nowosądeckim (o 10p.p.). Zarówno w województwie, jak i kraju zauważalna jest tendencja wzrostowa średnich wyników matur z matematyki (Wykres 8).

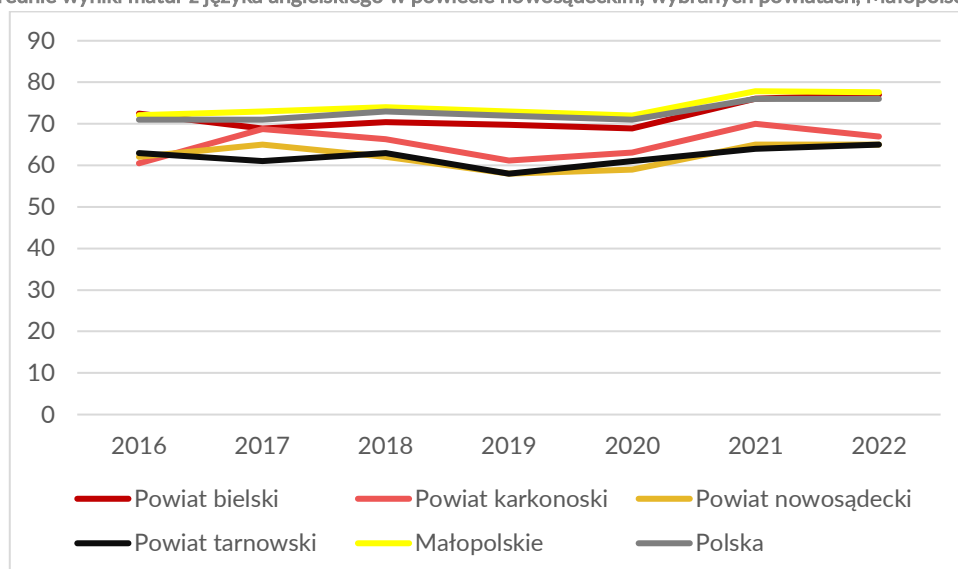
Wykres 8. Średnie wyniki matur z matematyki w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, Małopolsce i kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CKE, OKE Kraków, OKE Jaworzno i OKE Wrocław.

Średnie wyniki matur z języka angielskiego dla powiatu nowosądeckiego wzrosły w latach 2016-2022 o 3p.p. W porównaniu do pozostałych powiatów były one najniższe (takie same wyniki osiągnął również powiat tarnowski – 65%), a najwyższe wartości przypadają na powiat bielski (77% w 2022 roku). Porównując wyniki matur z języka angielskiego w powiecie nowosądeckim do wyników dla województwa małopolskiego i Polski są one niższe (kolejno, -12,65p.p. oraz -11p.p.). Dla wszystkich obszarów porównawczych w latach 2016-2020 tendencja była wzrostowa (Wykres 9).

Wykres 9. Średnie wyniki matur z języka angielskiego w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, Małopolsce i kraju

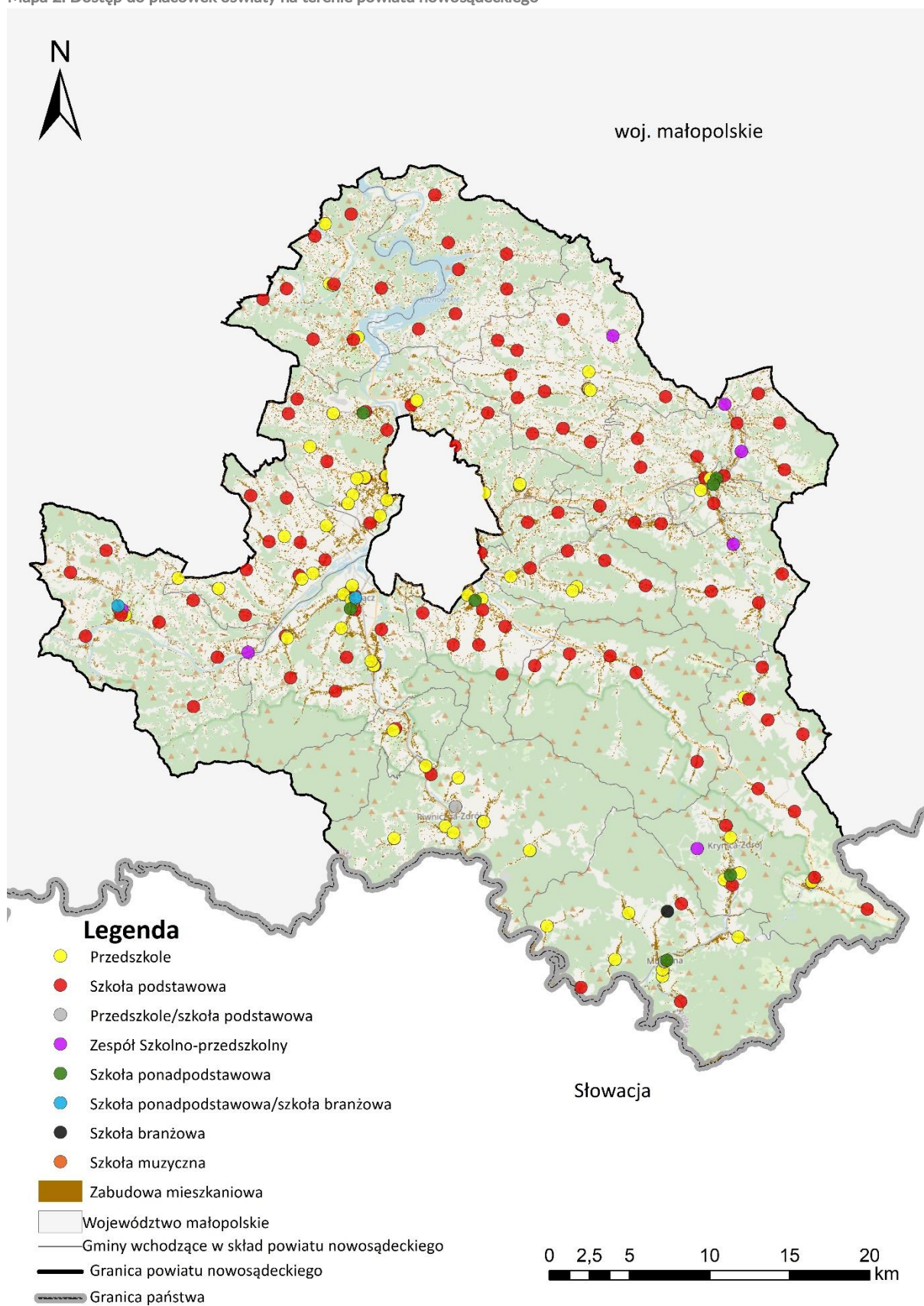

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CKE, OKE Kraków, OKE Jaworzno i OKE Wrocław.

4.3.3. DOTĘP DO PLACÓWEK OŚWIATY

Rozmieszczenie placówek oświaty na terenie powiatu nowosądeckiego przedstawia **Mapa 2**. W 2020 roku każda z gmin posiadała na swoim terenie przynajmniej jeden typ placówki. Najczęściej występującymi były szkoły podstawowe (z oddziałami przedszkolnymi) oraz przedszkola i punkty przedszkolne. Rozmieszczenie szkół podstawowych na terenie powiatu było bardzo dobre, ponieważ zlokalizowane były przy głównych drogach lub wzdłuż cieków/zbiorników wodnych. Na terenie Piwnicznej-Zdroju znajdowały się placówki mieszczące w swoim budynku przedszkole wraz z szkołą podstawową. Gminy wschodniej części powiatu posiadały na swoim terenie zespoły szkolno-przedszkolne. Siedem gmin – Chełmiec, Miasto Grybów, Krynica-Zdrój, Łącko, Muszyna, Nawojowa i Stary Sącz posiadało na swoim terenie przynajmniej jedną szkołę ponadpodstawową (liceum, technikum) lub szkołę branżową. Największe zagęszczenie placówek występowało na zachód od Nowego Sącza (gminy Chełmiec, Podegrodzie i Stary Sącz), w Mieście Grybów oraz na południowym-wschodzie powiatu (Krynica-Zdrój, Muszyna).

Mapa 2. Dostęp do placówek oświaty na terenie powiatu nowosądeckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin powiatu nowosądeckiego, Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu oraz Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych.

Wnioski do podrozdziału: **Oświata:**

- Współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych wzrósł w latach 2016-2020 r o 1,06. W porównaniu do jednostek referencyjnych większy wzrost odnotował powiat karkonoski (+3,49), powiat bielski (+2,56), a najniższy powiat tarnowski (+0,56).
- Liczba przedszkoli w latach 2016-2020 w powiecie nowosądeckim wzrosła o 11, a wzrost dotyczył również tych prowadzonych przez jednostki samorządu gminnego (+1). Miejsca w przedszkolach dla dzieci w grupie wiekowej 3-6 lat w latach 2016-2018 również wzrosły (+80). Jeśli chodzi o dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedną placówkę wychowania przedszkolnego – liczba ta spadła w latach 2016-2020 o 10. Wartości wskaźnika dla powiatu nowosądeckiego były wyższe od wojewódzkiego i dla kraju. Podsumowując powyższe, warunki kształcenia dzieci w wieku przedszkolnym na obszarze powiatu nowosądeckiego były bardzo dobre.
- Szkoły podstawowe w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2020 zwiększyły swoją liczbę o 2. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział szkoły podstawowej w 2020 roku w powiecie nowosądeckim zmniejszyła się o 1 w porównaniu do roku 2016. W 2020 roku powiat posiadał niższy wskaźnik w porównaniu do województwa (o 1) i kraju (o 2). Podsumowując warunki kształcenia na poziomie podstawowym w powiecie nowosądeckim są dobre.
- Na terenie powiatu nowosądeckiego liczba szkół ponadpodstawowych (licea, technika) wynosiła 11 w 2020 roku. Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących w latach 2016-2020 zwiększyła się o 1, ale była nadal niższa niż średnia dla województwa oraz kraju (odpowiednio 27 oraz 26). Ten sam wskaźnik, ale dla techników w 2020 roku zmniejszył się o 1 w odniesieniu do 2016 roku i był on taki sam (24) jak wskaźnik dla kraju i mniejszy o 2, niż wskaźnik dla województwa.
- Liczba szkół branżowych w powiecie nowosądeckim zmniejszyła się w latach 2016-2020. Działy one na terenie 6 jednostek powiatu nowosądeckiego. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach branżowych (16) wzrastała od 2016 roku (o 6), ale w 2020 roku była niższa niż średnia dla województwa (o 2) oraz kraju (o 1). Wskazuje to na minimalny wzrost popularności szkół branżowych w powiecie nowosądeckim.
- Wartość wskaźnika „liczba uczniów w przeliczeniu na 10 000 ludności w latach 2016-2020” rosła dla każdego szczebla edukacji w powiecie nowosądeckim. Najniższa wartość wskaźnika w 2020 roku występowała wśród uczniów szkół branżowych, techników i liceów przypadających na 10 000 ludności, gdzie jedynie te pierwsze wskaźniki kształtowały się na takim samym poziomie jak w województwie małopolskim i kraju. Większy udział uczniów na 10 000 ludności w powiecie nowosądeckim od udziału w województwie i kraju zarejestrowano w szkołach podstawowych.
- Średnie wyniki matur z przedmiotów obowiązkowych w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2022 zmniejszyły się z wyjątkiem wyników z języka angielskiego, gdzie nastąpił wzrost (o 3p.p.). Wartości te były w większości przypadków niższe, niż te odnotowane w województwie małopolskim oraz Polsce.
- Dostęp do placówek na terenie powiatu nowosądeckiego był bardzo dobry. Poprawy wymagałyby jedynie zwiększenie liczby placówek edukacji ponadpodstawowej/szkół branżowych dla gmin w północnej oraz wschodniej części powiatu (z wyjątkiem gmin Krynica-Zdrój i Muszyna).

4.4. PROBLEMY I USŁUGI SPOŁECZNE

POMOC SPOŁECZNA

Analiza zmian wskaźników dotyczących problemów i usług społecznych pozwala oszacować zmiany poziomu jakości życia na przestrzeni badanych lat. Na koniec analizowanego okresu w powiecie nowosądeckim z pomocy społecznej korzystało 15 910 osób, z czego najwięcej w gminach Grybów (2 461), Korzenna (1 972) oraz Stary Sącz (1 857), natomiast najmniej w gminach Rytro (284), Miasto Grybów (351) oraz Muszyna (371). Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej zmniejszyła się w latach 2016-2020 w powiecie nowosądeckim o 27,06%, na co złożyły się spadki osiągnięte w prawie wszystkich jednostkach. Jedyny wyjątek stanowił Grybów, gdzie liczba ta wzrosła o 8,13%. Najwyższy spadek odnotowano w gminach Chełmiec (-45,86%), Piwniczna-Zdrój (-45,85%) oraz Nawojowa (-40,07%) (Tabela 39).

Tabela 39. Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	3 190	2 886	2 551	2 076	1 727
Gródek nad Dunajcem	1 107	1 153	1 137	958	806
Grybów	2 276	1 951	1 788	2 641	2 461
Miasto Grybów	538	507	418	426	351
Kamionka Wielka	1 060	1 060	1 001	937	791
Korzenna	2 796	2 581	2 391	2 230	1 972
Krynica-Zdrój	1 102	925	889	813	706
Łabowa	711	675	583	602	563
Łącko	1 626	1 525	1 361	1 429	1 245
Łososina Dolna	977	1 074	976	865	696
Muszyna	573	525	542	405	371
Nawojowa	881	773	695	623	528
Piwniczna-Zdrój	1 420	1 361	1 123	856	769
Podegrodzie	1 259	1 184	1 136	987	783
Rytro	338	349	294	312	284
Stary Sącz	1 959	2 067	2 158	2 006	1 857
Powiat nowosądecki	21 813	20 596	19 043	18 166	15 910

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Biorąc pod uwagę procentowy udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności poszczególnych gmin powiatu nowosądeckiego najwyższe wartości w 2020 roku odnotowano w gminach Korzenna (13,56%), Grybów (9,61%) oraz Łabowa (9,21%), natomiast najniższe w Muszynie (3,22%), Krynicy-Zdroju (4,25%) oraz Podegrodziu (5,85%). Na przestrzeni lat 2016-2020 spadek procentowego udziału ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej odnotowano we wszystkich gminach, oprócz Grybowa (wzrost o 0,47p.p.). Do najwyższych spadków doszło w gminach Piwniczna-Zdrój (-6,01p.p.), Korzenna (-5,95p.p.) oraz Chełmiec (-5,43p.p.) (Tabela 40).

Tabela 40. Procentowy udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020

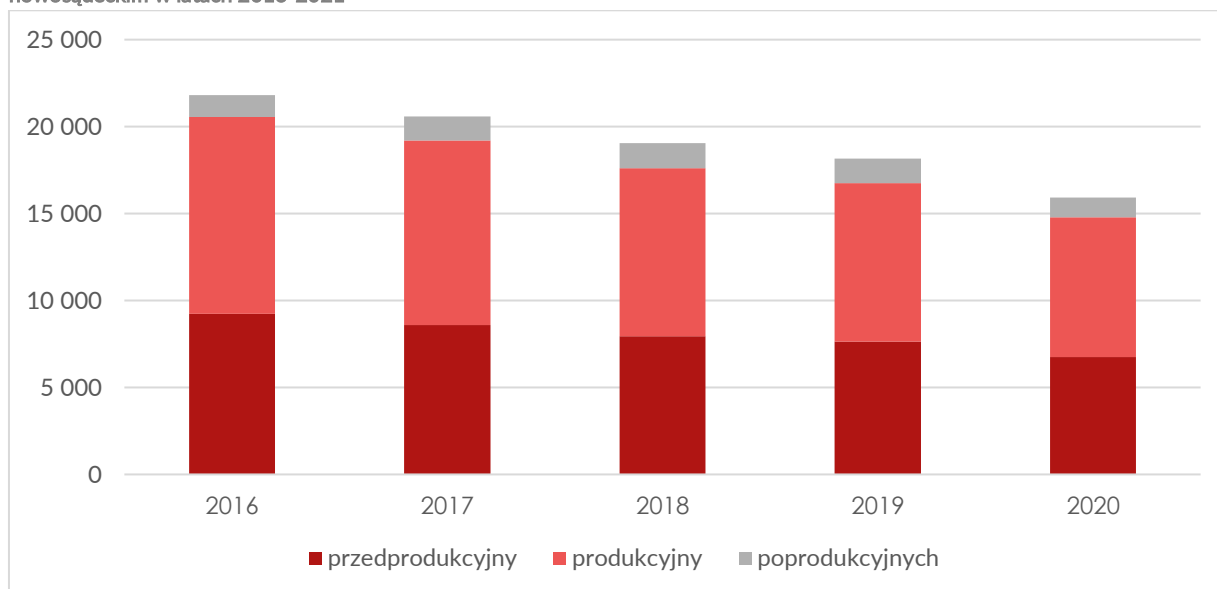
Jednostka	Udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej [%]				
	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	11,39	10,23	8,93	7,2	5,96

Jednostka	Udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej [%]				
	2016	2017	2018	2019	2020
Gródek nad Dunajcem	12,07	12,49	12,31	10,35	8,72
Grybów	9,14	7,75	7,02	10,32	9,61
Miasto Grybów	8,86	8,33	6,92	7,07	5,86
Kamionka Wielka	10,36	10,26	9,66	8,98	7,54
Korzenna	19,51	17,93	16,49	15,38	13,56
Krynica-Zdrój	6,54	5,51	5,30	4,87	4,25
Łabowa	11,92	11,24	9,67	9,89	9,21
Łącko	9,96	9,26	8,25	8,65	7,51
Łososina Dolna	8,99	9,81	8,83	7,76	6,23
Muszyna	4,94	4,53	4,68	3,50	3,22
Nawojowa	10,28	8,99	7,99	7,14	6,01
Piwniczna-Zdrój	13,32	12,75	10,54	8,08	7,31
Podegrodzie	9,72	9,07	8,63	7,43	5,85
Rytko	8,83	9,17	7,72	8,26	7,57
Stary Sącz	8,32	8,75	9,09	8,43	7,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W powiecie nowosądeckim liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej sukcesywnie zmniejszała się w latach 2016-2020. W ogólnej liczbie osób najliczniejszą ekonomiczną grupą wiekową była ludność w wieku produkcyjnym, która stanowiła około 50% korzystających w każdym z analizowanych lat. Nieco mniejszy udział miała ludność w wieku przedprodukcyjnym (ok. 41-42% w każdym roku). Najmniej korzystających to osoby w wieku poprodukcyjnym (ok. 6-7% w każdym roku) (**Wykres 10**).

Wykres 10. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej według ekonomicznych grup wieku w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W powiecie nowosądeckim, podobnie jak we wszystkich jednostkach referencyjnych, udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności tych jednostek zmniejszał się w latach 2016-2020. W powiecie nowosądeckim był jednak najwyższy i wynosił 7,33% w 2020 roku, co było wartością niemal dwukrotnie wyższą niż średnia dla województwa małopolskiego. Tak duży

udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej świadczyć może o występowaniu zróżnicowanych problemów w sferze społecznej wśród osób zamieszkujących powiat (Tabela 41).

Tabela 41. Procentowy udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2020

Jednostka	Udział ludności korzystającej z pomocy społecznej [%]				
	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	3,06	2,41	2,11	1,85	1,72
Powiat karkonoski	5,76	5,21	4,74	4,52	4,31
Powiat nowosądecki	10,20	9,58	8,81	8,38	7,33
Powiat tarnowski	7,48	6,64	6,03	5,50	4,67
Województwo małopolskie	5,48	4,84	4,46	4,13	3,72
Polska	6,45	5,67	5,13	4,63	4,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W powiecie nowosądeckim najczęstszym powodem przyznania pomocy społecznej w 2020 roku była potrzeba ochrony macierzyństwa (7 449 osób), ubóstwo (6 568 osób) oraz długotrwała lub ciężka choroba (5 080 osób). Widoczny jest spadek liczby rodzin i osób w prawie każdej kategorii w latach 2018-2020. Wyjątkiem były zdarzenia losowe, klęska żywiołowa lub ekologiczna, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego oraz narkomania (Tabela 42).

Tabela 42. Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2018-2020 w powiecie nowosądeckim

Powód przyznania pomocy społecznej	Liczba rodzin			Liczba osób		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Ubóstwo	2906	2379	2118	9957	7739	6568
Sieroctwo	6	5	2	12	12	4
Bezdomność	34	34	33	36	35	34
Potrzeba ochrony macierzyństwa	1648	1558	1392	9180	8678	7449
w tym: wielodzietność/ potrzeba ochrony wielodzietności	1528	1427	1287	8705	8146	7320
Bezrobocie	1412	1201	1120	4702	3913	3488
Niepełnosprawność	2321	2060	1785	5780	4912	4172
Długotrwała lub ciężka choroba	2703	2472	2101	6993	6111	5080
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	517	343	280	2078	1351	1142
w tym: rodziny niepełne	238	167	140	744	502	440
rodziny wielodzietne	179	115	83	1021	659	476
Przemoc w rodzinie	69	40	68	284	172	261
Alkoholizm	159	144	125	438	386	289
Narkomania	1	4	6	1	4	7
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	18	16	28	21	22	42
Zdarzenia losowe	39	94	47	110	242	127
Sytuacja kryzysowa	11	8	9	35	19	24
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	-	16	19	-	43	55

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie nowosądeckim na lata 2021-2027.

Wśród najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej w większości gmin wymieniana była niepełnosprawność (miasto Grybów, Grybów, Krynica-Zdrój, Łabowa, Łososina Dolna, Muszyna, Piwniczna-Zdrój, Podegrodzie, Rytro). Pozostałe najczęściej wymieniane przyczyny to ubóstwo, długotrwała choroba, bezrobocie oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (**Tabela 43**).

Tabela 43. Najczęstsze przyczyny korzystania z pomocy społecznej w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2021

Jednostka	Trzy najczęstsze przyczyny
Chełmiec	b.d.
Gródek nad Dunajcem	b.d.
Grybów	długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezrobocie
Miasto Grybów	ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność
Kamionka Wielka	ubóstwo, długotrwała choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa
Korzenna	b.d.
Krynica-Zdrój	ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność
Łabowa	długotrwała choroba, bezrobocie, niepełnosprawność
Łącko	b.d.
Łososina Dolna	ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność
Muszyna	ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie
Nawojowa	b.d.
Piwniczna-Zdrój	ubóstwo, długotrwała choroba, niepełnosprawność
Podegrodzie	długotrwała i ciężka choroba, wielodzietność, niepełnosprawność
Rytró	ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie
Stary Sącz	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z gmin.

Niepełnosprawność to jeden z najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców powiatu nowosądeckiego. W latach 2016-2021 wydano łącznie 14 379 orzeczeń o niepełnosprawności, a wartości wahały się na przestrzeni lat w związku z czym jednoznaczna tendencja nie była widoczna (**Tabela 44**).

Tabela 44. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dzieci	419	369	382	348	461	407
Dorośli	1967	1870	1912	2223	1885	2136
Suma	2386	2239	2294	2571	2346	2543

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego.

W powiecie nowosądeckim funkcjonuje Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, który zajmuje się kwalifikacją do uzyskania stopnia niepełnosprawności dla mieszkańców którzy złożyli stosowny wniosek⁵. W latach 2016-2020 łączna liczba osób niepełnosprawnych otrzymujących orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w powiecie nowosądeckim zmniejszyła się. W 2016 roku było to 2487 osób, natomiast w 2020 roku 2435 osób (52 osoby mniej). Zdecydowanie większy udział miały osoby powyżej 16 roku życia, które w każdym roku stanowiły ponad 80% wszystkich osób z orzeczeniem

⁵ Źródło: Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2027

o niepełnosprawności. W latach 2016-2019 liczba osób do 16 roku życia z orzeczeniem zmniejszała się, natomiast znacznie wzrosła ona w 2020 roku (Tabela 45).

Tabela 45. Liczba osób niepełnosprawnych otrzymujących orzeczenie o stopniu niepełnosprawności na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020.

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności – osoby do 16 roku życia	430	376	387	361	474
Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności – osoby powyżej 16 roku życia	2 057	1 953	1 965	2 317	1 961
Liczba orzeczeń o niepełnosprawności ogółem	2 487	2 329	2 352	2 678	2 435

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie nowosądeckim na lata 2021-2027.

Najwięcej osób, które w 2020 roku otrzymały wsparcie gmin z tytułu niepełnosprawności na terenie powiatu nowosądeckiego zamieszkiwało gminy Stary Sącz, Grybów oraz Chełmiec. Widoczny był jednak spadek liczby takich osób w latach 2018-2020 w niemal wszystkich gminach. Wyjątek stanowiły gminy Rytro i Łącko, w których liczba ta zwiększyła się o odpowiednio 8 oraz 6 (Tabela 46).

Tabela 46. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które otrzymały wsparcie gmin z tytułu niepełnosprawności na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2018-2020

Jednostka	Liczba rodzin - ogółem			Liczba osób w rodzinach		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Chełmiec	357	289	237	846	663	518
Gródek nad Dunajcem	109	91	81	307	247	214
Grybów	256	261	201	652	655	526
Miasto Grybów	90	91	69	167	165	117
Kamionka Wielka	95	86	70	248	224	187
Korzenna	184	134	101	526	366	253
Krynica-Zdrój	146	125	122	235	209	195
Łabowa	53	50	50	128	109	111
Łącko	193	198	188	445	504	451
Łososina Dolna	86	64	49	343	181	135
Muszyna	95	78	76	159	120	135
Nawojowa	65	60	58	220	177	186
Piwniczna-Zdrój	152	124	116	369	304	273
Podegrodzie	113	92	71	326	270	200
Rytro	38	38	39	85	82	93
Stary Sącz	289	279	257	724	636	578

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie nowosądeckim na lata 2021-2027.

W gminach powiatu nowosądeckiego zlokalizowanych jest wiele punktów pomocy społecznej. Należą do nich Powiatowe Ośrodki Wsparcia (2), Warsztaty Terapii Zajęciowej (6), Fundacje Pomocy Osobom Niepełnosprawnym (1), Środowiskowe Domy Samopomocy (1), placówki prowadzące formy wsparcia dla osób z niepełnosprawnością (3) oraz placówka dziennej opieki i aktywizacji dla osób starszych (1). Wyróżnia się:

- Powiatowy Ośrodek Wsparcia (gmina Muszyna) - założony w 2006 roku. Placówka pobytu dziennego przyjmuje osoby z zaburzeniami psychicznymi oraz niepełnosprawne ruchowo lub intelektualnie. Celem jest pomoc i wsparcie osób z niepełnosprawnościami. Dysponuje 42 miejscami.

- Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Zbyszycach (gmina Gródek nad Dunajcem) - dysponuje 32 miejscami.
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Stróżach (gmina Grybów) – 42 miejsca.
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Siołkowej (gmina Grybów) – 42 miejsca.
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Bukowcu (gmina Korzenna) – 31 miejsc.
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Czarnym Potoku (gmina Łącko) – 30 miejsc.
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Grybowie (gmina Grybów) – 35 miejsc.
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Gostwicy (gmina Podegrodzie) – 30 miejsc
- Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach (gmina Grybów).
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Krynicy-Zdroju (gmina Krynica-Zdrój) – założony w 2012 roku. Jest to ośrodek wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną.
- Placówka Diennej Opieki i Aktywizacji dla Osób Starszych (gmina Podegrodzie).
- Placówka prowadząca formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych w Piwnicznej-Zdroju (gmina Piwniczna-Zdrój).
- Dwie placówki prowadzące formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych w Starym Sączu (gmina Stary Sącz).

Ponadto na terenie powiatu nowosądeckiego funkcjonują trzy powiatowe Domy Pomocy Społecznej:

- Dom Pomocy Społecznej w Klęczanach (gmina Chelmec).
- Dom Pomocy Społecznej w Muszynie (gmina Muszyna).
- Dom Pomocy Społecznej w Zbyszycach (gmina Gródek nad Dunajcem).

Najwięcej mieszkańców znajduje się w Domu Pomocy Społecznej w Zbyszycach. W każdym analizowanym roku przebywała tam największa liczba mieszkańców spośród wszystkich Domów Pomocy Społecznej w powiecie. Najwięcej osób przebywało w tych ośrodkach w 2018 roku (łącznie 186 osób), najmniej natomiast w 2016 roku (167 osób). Liczba mieszkańców Domów Pomocy Społecznej w latach 2016-2021 wahała się nieznacznie i utrzymywała się na dość równomiernym poziomie (**Tabela 47**).

Tabela 47. Mieszkańcy zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w wieku 60 lat i więcej w powiecie nowosądeckim

DPS	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Klęczany	49	53	50	56	47	48
Zbyszyce	61	68	59	72	71	67
Muszyna	57	57	59	58	54	54
Suma	167	178	168	186	172	169

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego.

Innym często występującym na terenie powiatu nowosądeckiego problemem była przemoc w rodzinie. Pomimo braku ośrodka wsparcia lub ośrodka interwencji kryzysowej na terenie powiatu nowosądeckiego, podpisane zostało porozumienie, na mocy którego Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Nowym Sączu zapewniał osobom z terenu powiatu nowosądeckiego pomoc w zakresie specjalistycznych usług psychologiczno-terapeutycznych, prawnych i socjalnych, a także zapewniał czasowe schronienie osobom doświadczającym przemocy w rodzinie na terenie powiatu nowosądeckiego⁶. Zgodnie z danymi zawartymi w „Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Osób Doświadczających Przemocy w Rodzinie w Powiecie Nowosądeckim na lata 2021-2025” liczba zakładanych niebieskich kart⁷ zmalała z 307 w 2018 roku do 252 w roku 2020, co stanowi spadek o 17,92%. Biorąc pod uwagę poszczególne gminy

⁶ Źródło: Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Osób Doświadczających Przemocy w Rodzinie w Powiecie Nowosądeckim na lata 2021-2025.

⁷ Niebieska karta – procedura podejmowana na rzecz pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

największy spadek zanotowano w Podegrodziu (-68,75%), Nawojowej (-58,82%) oraz Grybowie (-55,17%), natomiast wzrost w Rytrze (+133,33%), Gródku nad Dunajcem (+66,67%) oraz Kamionce Wielkiej (+50%) (Tabela 48).

Tabela 48. Liczba Niebieskich Kart założonych w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2018-2020

Jednostka	Liczba Niebieskich Kart		
	2018	2019	2020
Chełmiec	44	56	48
Gródek nad Dunajcem	9	16	15
Grybów	29	27	13
Miasto Grybów	11	6	16
Kamionka Wielka	10	22	15
Korzenna	15	13	9
Krynica-Zdrój	45	46	37
Łabowa	8	13	9
Łącko	12	12	16
Łososina Dolna	12	16	7
Muszyna	26	30	16
Nawojowa	17	10	7
Piwniczna-Zdrój	14	12	10
Podegrodzie	32	10	10
Rytró	3	5	7
Stary Sącz	20	31	17
Powiat nowosądecki	307	325	252

Źródło: opracowanie własne na podstawie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Osób Doświadczających Przemocy w Rodzinie w Powiecie Nowosądeckim na lata 2021-2025.

Zdaniem przedstawicieli organizacji pozarządowych, stowarzyszeń oraz fundacji na terenie powiatu nowosądeckiego nie występował jeden charakterystyczny problem społeczny, a były one takie same jak w innych częściach kraju. Widoczny był za to lekki wzrost zapotrzebowania na świadczenie usług związanych z leczeniem uzależnień wśród mieszkańców powiatu (np. środki psychoaktywne, internet), co wiąże się z potrzebą zwiększenia finansowania działań terapeutycznych w zakresie leczenia uzależnień. Zauważalnym problemem był również wydłużony czas oczekiwania na wizytę specjalistyczną z zakresu psychiatrii dziecięcej, na którą było duże i wciąż rosnące zapotrzebowanie. Organizacje pozarządowe starały się realizować działania w zakresie poprawy usług zdrowotnych (np. usługi sanatoryjne, badania profilaktyczne), jednak brak środków finansowych był dużym problemem. Zdaniem mieszkańców na terenie powiatu nowosądeckiego zapewniony był dostęp do wszystkich świadczeń w zakresie pomocy społecznej, a jakość świadczonych usług była na wystarczającym poziomie w stosunku do usług w innych częściach kraju. Wójtowie oraz burmistrzowie chętnie podejmowali działania w zakresie profilaktyki uzależnień, co pozytywnie wpływało na mieszkańców. Zdiagnozowanymi wyzwaniami w tematyce pomocy społecznej były: potrzeba zwiększenia finansowania działań terapeutycznych w zakresie leczenia uzależnień, wsparcie działań w zakresie psychiatrii dziecięcej, zwiększenie ilości bazy miejsc w hospicjach oraz domach opieki, a także stworzenie książeczki zdrowia seniora. Mocną stroną powiatu nowosądeckiego było duże zaangażowanie i wsparcie w zakresie

rozwiązywania problemów społecznych oraz podejmowanie licznych działań w zakresie wsparcia działalności społecznej (w ramach możliwości finansowych starostwa powiatowego w Nowym Sączu)⁸.

Kierunkiem działania postulowanym przez przedstawicieli seniorów powiatu nowosądeckiego było wdrażanie innowacyjnych rozwiązań dotyczących opieki domowej dla osób zamieszkujących tereny wiejskie, opierających się na dostosowaniu usług świadczonych w formie domowej, do rzeczywistych potrzeb osób chorych oraz na dołączeniu do zespołu opieki opiekunów i opiekunek, którzy stanowiliby wsparcie dla specjalistów⁹. Drugim postulatem było wykorzystanie rozwiązań zawartych w Strategii rozwoju usług społecznych¹⁰, której celem jest deinstytucjonalizacja – zmiana charakteru świadczenia usług z instytucjonalnego na opiekę świadczoną w środowisku rodzinnym oraz społeczności lokalnej¹¹.

PIECZA ZASTĘPCZA

Rodziny zastępcze stanowią formę tymczasowej opieki nad dziećmi i młodzieżą, którzy zostali trwale lub czasowo pozbawieni opieki rodziców biologicznych. W latach 2021-2023 w powiecie nowosądeckim obowiązywał Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej mający na celu tworzenie warunków do skutecznego rozwoju systemu pieczy zastępczej. Zgodnie z danymi zawartymi w Programie na terenie powiatu w 2020 roku istniało 119 rodzin zastępczych, które sprawowały opiekę nad 185 osobami niepełnoletnimi. Liczba ta uległa niewielkiemu zmniejszeniu względem roku 2018, gdy 120 rodzin opiekowało się 190 dziećmi. Na przestrzeni analizowanych lat liczba osób niepełnoletnich umieszczanych w rodzinach zastępczych kształtowała się na równym poziomie (ok. 30 osób), jednak zauważalna była niewielka tendencja wzrostowa (**Tabela 49**).

Tabela 49. Liczba rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w powiecie nowosądeckim w latach 2018-2020.

	2018	2019	2020
Liczba rodzin zastępczych	120	113	119
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	190	189	185
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	31	27	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie nowosądeckim w latach 2021-2023.

W powiecie nowosądeckim zlokalizowane są dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze:

- Dom Dziecka w Klęczanach (gmina Chełmiec) – placówka prowadzona przez powiat nowosądecki, która została w 2021 roku przekształcona w 2 placówki (Dom Dziecka nr 1 oraz Dom Dziecka nr 2). Łącznie placówki posiadały 28 miejsc.
- Katolicka Placówka Wychowawcza „Nasz Dom” w Mochnacze Niżnej (gmina Krynica-Zdrój) – placówka prowadzona na zlecenie powiatu nowosądeckiego, posiadająca 14 miejsc jedynie dla dziewcząt.

Liczba osób niepełnoletnich przebywających w powiatowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych wzrosła z poziomu 24 w 2018 roku do 34 w latach 2019-2020, natomiast liczba skierowań wydanych do powiatowych placówek opiekuńczo-wychowawczych wahała się od 12 w 2018 roku, przez 21 w 2019 roku do 14 w 2020 roku, co wskazuje na niewielką tendencję wzrostową (**Tabela 50**).

⁸ Wnioski sformułowano podczas warsztatów z przedstawicielami organizacji pozarządowych, stowarzyszeń oraz fundacji, Nowy Sącz, 13.07.2022r.

⁹ Źródło: www.owop.org.pl, skalowanie innowacji społecznej – opieka domowa na terenach wiejskich (dostęp 29.07.2022).

¹⁰ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, 2022.

¹¹ Postulaty zostały sformułowane podczas warsztatów z przedstawicielami grup seniorów, Nowy Sącz, 13.07.2022r.

Tabela 50. Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz liczba wydanych skierowań w powiecie nowosądeckim w latach 2018-2020

	2018	2019	2020
Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	24	34	34
Liczba wydanych skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych	12	21	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie nowosądeckim w latach 2021-2023.

Wnioski do podrozdziału: Problemy i usługi społeczne:

- Udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2020 zmniejszył się. Był jednak wyższy niż średnia dla województwa małopolskiego, powiatów bielskiego, karkonoskiego i tarnowskiego oraz całego kraju.
- Wśród osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej największy udział miała ludność w wieku produkcyjnym.
- W 2020 roku najwięcej osób korzystało z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, ubóstwa oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.
- W latach 2016-2020 łączna liczba osób z orzeczeniem o niepełnosprawności w powiecie nowosądeckim zmniejszyła się.
- Liczba zakładanych Niebieskich Kart w latach 2018-2020 zmniejszyła się o niecałe 20%.
- Na terenie powiatu nowosądeckiego funkcjonują trzy powiatowe Domy Pomocy Społecznej, dwa Powiatowe Ośrodki Wsparcia, sześć Warsztatów Terapii Zajęciowej, Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym, Środowiskowy Dom Samopomocy, trzy placówki prowadzące formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz placówka dziennej opieki i aktywizacji dla osób starszych.
- Potencjalnym kierunkiem rozwoju usług społecznych na terenie powiatu nowosądeckiego powinno być wdrożenie innowacyjnych rozwiązań dotyczących opieki domowej oraz wykorzystanie rozwiązań zawartych w „Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)”.
- Liczba funkcjonujących na terenie powiatu nowosądeckiego rodzin zastępczych oraz dzieci w rodzinach zastępczych zmniejszyła się w niewielkim stopniu w latach 2018-2020.

4.5. OCHRONA ZDROWIA

W powiecie nowosądeckim liczba lekarzy w przeliczeniu na 10 000 ludności mimo niewielkiego wzrostu w roku 2017, w następnych latach stopniowo malała, osiągając w 2020 roku poziom 21,1 (spadek o prawie 16% względem roku 2017). Podobny trend zauważono w powiatach bielskim i tarnowskim – po niewielkim wzroście w latach 2017-2018, wskaźnik zaczął spadać. Odwrotną sytuację, czyli wzrost liczby lekarzy odnotowano w powiecie karkonoskim (wzrost aż o 26,6% w latach 2016-2020), w województwie małopolskim oraz w kraju. W 2020 roku najniższy wskaźnik lekarzy na 10 000 mieszkańców miał powiat tarnowski (19,1) oraz powiat nowosądecki (21,1) – oba ponad 3-krotnie mniejsze niż średnia wartość dla województwa małopolskiego (70) (Tabela 51).

Tabela 51. Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	30,1	29,6	30,8	27,1	26,6
Powiat karkonoski	25,6	27,6	29,0	34,0	32,4
Powiat nowosądecki	22,3	25,1	24,7	22,5	21,1
Powiat tarnowski	20,1	21,6	19,7	18,9	19,1
Województwo małopolskie	64,2	67,1	68,7	69,4	70,0
Polska	55,7	56,7	57,7	58,8	59,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba pielęgniarek i położnych w województwie małopolskim oraz w całym kraju w latach 2016-2020 regularnie rosta – w obu jednostkach zaobserwowano wzrost o około 9%. W pozostałych analizowanych ośrodkach zaobserwowano tendencję wzrostową do pewnego momentu, a następnie spadek. W powiecie nowosądeckim najwyższy wskaźnik pielęgniarek i położnych na 10 000 ludności był w roku 2018 (36,1), a w roku 2020 zmalał do 35,5 (spadek o niecałe 2% względem roku 2018), czyli ponad 2-krotnie mniej niż wartość dla województwa małopolskiego. W pozostałych powiatach zaobserwowano spadek liczby pielęgniarek i położnych względem najwyższego osiągniętego wskaźnika nawet o 15% (pow. karkonoski), 8% (pow. bielski) czy 4,5% (pow. tarnowski). W 2020 roku w powiatach tarnowskim i bielskim było mniej pielęgniarek i położnych na 10 000 mieszkańców niż w powiecie nowosądeckim, kolejno: 28,5 oraz 31,4 (Tabela 52).

Tabela 52. Pielęgniarki i położne na 10 000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	31,9	32,5	34,2	32,2	31,4
Powiat karkonoski	50,5	52,2	58,6	62,0	52,9
Powiat nowosądecki	31,7	34,9	36,1	35,3	35,5
Powiat tarnowski	26,0	29,8	28,5	28,4	28,5
Województwo małopolskie	73,4	77,1	78,9	79,3	79,9
Polska	67,9	70,9	72,0	73,5	74,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie powiatu nowosądeckiego w 2021 roku funkcjonowało 8 przychodni podległych samorządowi terytorialnemu, co stanowiło 3% wszystkich takich placówek w województwie. Na przestrzeni lat 2016-2021 w województwie powstały 22 nowe placówki, z czego 2 na terenie powiatu nowosądeckiego (w mieście Grybów oraz w Rytrze). Przychodnie z powiatu zlokalizowane są w 6 gminach, natomiast w Łososinie Dolnej i Muszynie znajdują się po 2 placówki (Tabela 53).

Tabela 53. Przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2020¹²

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Miasto Grybów	0	1	1	1	1
Krynica-Zdrój	1	1	1	1	1
Łososina Dolna	2	2	2	2	2
Muszyna	2	2	2	2	2
Nawojowa	1	1	1	1	1
Rytro	0	1	1	1	1
Powiat nowosądecki	6	8	8	8	8
Województwo małopolskie	249	254	263	262	261

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2016-2022 niemal w każdej jednostce liczba łóżek w szpitalach w przeliczeniu na 10 000 ludności malała, jedyny wyjątek stanowił powiat nowosądecki, w którym zaobserwowano wzrost o 96%. Nadal jednak wartość 23,7 w roku 2020 była prawie 2-krotnie mniejsza niż wskaźnik dla Polski (43,8) czy województwa małopolskiego (39,7). Pomimo wzrostu w powiecie nowosądeckim, nadal był to jeden z najniższych wskaźników w porównaniu do innych jednostek, mniejszy był jedynie w powiecie tarnowskim (5,8). Najwięcej łóżek w szpitalach na 10 000 mieszkańców w roku 2020 odnotowano w powiecie karkonoskim (113,4), co kilkakrotnie przewyższało nawet wskaźnik dla kraju (Tabela 54).

Tabela 54. Łóżka w szpitalach na 10 000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	36,6	38,2	37,9	33,3	32,6
Powiat karkonoski	120,7	119,7	120,6	112,9	113,4
Powiat nowosądecki	12,1	15,5	17,1	16,0	23,7
Powiat tarnowski	7,7	5,8	5,8	5,7	5,8
Województwo małopolskie	44,1	44,2	43,7	40,3	39,7
Polska	48,6	48,2	47,3	43,5	43,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2021 roku w gminach powiatu nowosądeckiego głównym działaniem w zakresie programów profilaktycznych było uchwalanie Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, w ramach których podejmowano różnorodne działania oraz programy profilaktyczne, w dużej mierze nakierowane na dzieci i młodzież. Podejmowano zagadnienia zdrowia psychicznego, radzenia sobie z emocjami, ale pojawiała się również tematyka uzależnień, zdrowego odżywiania czy osób z niepełnosprawnością. Część planowanych działań nie została zrealizowana z powodu pandemii koronawirusa. W Starym Sączu zorganizowano 2 mobilne punkty szczepień przeciwko COVID-19. W 4 gminach (Gródek nad Dunajcem, Miasto Grybów, Korzenna, Nawojowa) nie były prowadzone programy profilaktyki i promocji zdrowia, natomiast w gminie Łącko tego typu projekty były realizowane przez podmioty prywatne (Tabela 55).

Tabela 55. Programy profilaktyczne i promocja zdrowia w 2021 r.

Jednostka	Opis
Chełmiec	Realizowano programy: 1. „Zachowaj trzeźwy umysł” (3100 odbiorców), 2. Lokalny animator sportu (objętych 1000 osób),

¹² Wskaźnik opracowano dla gmin posiadających przychodnię podległą samorządowi terytorialnemu na swoim obszarze.

Jednostka	Opis
	3. „Jeżdżę z głową” (uczestniczyło 132 uczniów), 4. „Poprawa sposobu żywienia i stanu odżywiania” (300 odbiorców), 5. Wspieranie działań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz profilaktyki i promocji zdrowia (objętych 116 osób), 6. „No promil no problem” (wzięto udział 2850 osób).
Gródek nad Dunajcem	Nie były prowadzone żadne programy profilaktyki i promocji zdrowia.
Grybów	Uchwalono Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022.
Miasto Grybów	Nie były prowadzone żadne programy profilaktyki i promocji zdrowia.
Kamionka Wielka	Realizowano następujące programy: 1. „Cukierki” (objętych 257 uczniów) 2. „Archipelag Skarbów” - rekomendowany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - (wzięło udział 319 osób), 3. „Odczuwaj, ufaj, mów” (objętych 12 uczniów), 4. „Media w świecie dziecka” (42 uczestników), 5. „Lawina emocji – czyli co nam w duszy gra” (uczestniczyło 87 uczniów), 6. „Depresja i autodestrukcja – Nie bój się prosić o pomoc” (objętych 72 uczniów), 7. „Ufisz - Bo człowiek wrażliwy widzi więcej” - (objętych 20 dzieci), 8. Zajęcia ceramiczne z elementami profilaktyki (wzięło udział 50 osób), 9. Programy autorskie, 10. „Smak życia, czyli debata o dopalaczach” (objętych 57 uczniów), 11. "Profilaktyka poprzez wartości- Wolność i godność. Wybieram - nie biorę" (uczestniczyło 213 uczniów).
Korzenna	Nie były prowadzone żadne programy profilaktyki i promocji zdrowia.
Krynica-Zdrój	Realizowano Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
Łabowa	Uchwalono Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025.
Łącko	Programy profilaktyczne i promocji zdrowia prowadzone były przez podmioty prywatne.
Łososina Dolna	Podjęto uchwałę w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022.
Muszyna	1. Przyjęto Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 2. Powołano Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która: - przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące do podjęcia leczenia z 30 osobami, - wydała 42 postanowienia o zgodności lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych. 3. 31 osób z gminy Muszyna korzystało z Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Nowym Sączu. 4. Realizowano programy profilaktyczno-edukacyjne dla dzieci i młodzieży: - program „Spójrz inaczej” (rezygnacja z powodu nauczania zdalnego), - pozalekcyjne zajęcia sportowe (objętych 117 dzieci), - wakacyjne zajęcia profilaktyczno-sportowe „Lato na zdrowo i sportowo”, adresowane do dzieci z rodzin dysfunkcyjnych (objętych 84 dzieci). 5. Przyjęto Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021, w ramach którego przeprowadzono m.in. programy profilaktyczno-edukacyjne dla dzieci i młodzieży: - warsztaty „Żyj zdrowo” (objętych 219 uczniów), - program „ABC uzależnień” (objętych 151 uczniów), - program „Zanim sięgniesz po...” (objętych 151 uczniów), - program „Mądra decyzja” (objętych 35 uczniów).
Nawojowa	Nie były prowadzone żadne programy profilaktyki i promocji zdrowia.
Piwniczna-Zdrój	b.d.
Podegrodzie	Uchwalono Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2021 oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021.

Jednostka	Opis
Rytro	Uchwalono Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2021 oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii oraz zapotrzebowania na środki finansowe na realizację Programu na rok 2021.
Stary Sącz	Zorganizowano 2 mobilne punkty szczepień przeciwko COVID.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin powiatu nowosądeckiego.

DOSTĘP DO PLACÓWEK OPIEKI ZDROWOTNEJ

Rozmieszczenie placówek POZ w powiecie przedstawia **Mapa 3**. Na terenie powiatu nowosądeckiego funkcjonuje łącznie 39 przychodni pełniących zadania podstawowej opieki zdrowotnej oraz 1 szpital (w Krynicy-Zdroju). Każda gmina ma dostęp do co najmniej 1 placówki ochrony zdrowia. W większości przypadków ośrodki położone są w pobliżu skupisk zabudowy mieszkaniowej, jednak w przypadku gmin o bardzo małej gęstości oraz luźnej zabudowie dostęp do placówek POZ jest nierównomierny, a dla niektórych gospodarstw domowych wręcz utrudniony (np. Gródek nad Dunajcem, Korzenna). Ważnym ośrodkiem pełniącym funkcje ochrony zdrowia, szczególnie dla gmin ościennych, jest Nowy Sącz. Najwięcej przychodni (po 4) jest w gminach Grybów i Łącko.

Według przedstawicieli grup seniorów jakość opieki medycznej na terenie powiatu była na dobrym poziomie. Zapewniony był dostęp do wszystkich świadczeń w zakresie opieki medycznej, a mieszkańcy nie zgłaszali istotnych niedoborów lub zbyt niskiej jakości świadczonych usług w stosunku do innych części kraju. Ewentualne zróżnicowane oceny w zakresie jakości opieki medycznej, jakości świadczonych usług czy dostępności do tych usług lub do lekarzy specjalistów mogły być w dużej mierze zależne od miejsca zamieszkania i dużą odległością od Szpitala Powiatowego w Krynicy-Zdroju. Im większa odległość od szpitala lub placówek ochrony zdrowia tym gorsza ocena dostępności. Jednocześnie mieszkańcy bardzo wysoko oceniali jakość usług świadczonych w Szpitalu Powiatowym w Krynicy-Zdroju, które ich zdaniem były nawet lepsze niż w analogicznej placówce w Nowym Sączu. Ze szpitala w Krynicy korzystali nawet mieszkańcy Nowego Sącza, co mogło świadczyć o bardzo dobrym poziomie usług świadczonych w tej placówce. Na terenie powiatu brakowało jednak Szpitalnego Oddziału Ratunkowego i w razie nagłego wypadku mieszkańcy korzystali z SOR w Nowym Sączu¹³.

Wnioski do podrozdziatu: **Ochrona zdrowia:**

- W powiecie nowosądeckim sukcesywnie spadała liczba lekarzy pracujących ogółem, a od roku 2019 również liczba pielęgniarek i położnych, pomimo ogólnych tendencji wzrostowych wskaźników w województwie i kraju, co może oznaczać, że region ten nie jest atrakcyjny pod kątem rynku pracy dla pracowników resortu zdrowia.
- Na terenie powiatu działało w 2021 roku tylko 8 przychodni podległych samorządowi terytorialnemu (3% placówek w województwie), zlokalizowanych w 6 gminach, co negatywnie wpływało na dostępność do tego typu obiektów.
- Wskaźnik łóżek w szpitalach (na 10 000 ludności), pomimo stałego wzrostu, w 2021 roku nadal był dużo niższy niż w województwie małopolskim czy Polsce, co również przyczynia się do słabej dostępności usług zdrowia.
- Mieszkańcy ocenili jakość usług zdrowia jako bardzo dobrą, szczególnie w Szpitalu Powiatowym w Krynicy-Zdroju.

¹³ Wnioski sformułowane podczas warsztatów z przedstawicielami grup seniorów, Nowy Sącz, 13.07.2022r.

Mapa 3 . Dostęp do placówek ochrony zdrowia na terenie powiatu nowosądeckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin powiatu nowosądeckiego.

4.6. SPOŁECZEŃSTWO I KAPITAŁ SPOŁECZNY

W latach 2018-2020 odbyły się następujące wybory powszechne: w 2018 roku wybory samorządowe, w 2019 roku wybory do Sejmu i Senatu RP oraz do Parlamentu Europejskiego, a w 2020 roku wybory prezydenckie. Zaangażowanie społeczne w powiecie nowosądeckim było bardzo wysokie i niemal we wszystkich analizowanych głosowaniach frekwencja była tam wyższa niż w pozostałych jednostkach porównawczych, w stosunku do województwa małopolskiego średnio o 2p.p., a do kraju – o 4p.p. Frekwencja wyborcza w powiecie nowosądeckim rosła praktycznie w każdym kolejnym głosowaniu, a najwyższą odnotowano w II turze wyborów prezydenckich w 2020 roku (72,35%) (Tabela 56).

Tabela 56. Frekwencja wyborcza w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2018-2020

Jednostka	Wybory prezydenta RP 2020		Wybory do Sejmu i Senatu RP 2019	Wybory do Parlamentu Europejskiego 2019	Wybory Samorządowe 2018
	I tura	II tura			
Powiat bielski	69,97%	72,47%	66,81%	50,13%	52,65%
Powiat karkonoski	61,57%	67,14%	58,64%	42,28%	44,87%
Powiat nowosądecki	68,63%	72,35%	63,98%	50,42%	55,50%
Powiat tarnowski	62,80%	66,38%	58,84%	45,32%	46,83%
Województwo małopolskie	67,22%	70,38%	63,78%	49,18%	52,20%
Polska	64,51%	68,18%	61,74%	45,68%	48,83%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Ogólna liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców sukcesywnie rosła w całym analizowanym okresie, wynosząc 33 w roku 2021. Było to jednak sporo mniej niż wartość dla województwa (41 w 2021 roku), a w odniesieniu do roku 2016 różnica ta nieznacznie się pogłębiła. W większości gmin powiatu nowosądeckiego zaobserwowano wzrost tego typu organizacji, natomiast w 4 (Gródek nad Dunajcem, Łabowa, Łososina Dolna i Nawojowa), pomimo początkowego wzrostu, odnotowano niewielki spadek w latach 2020-2021. W 2021 roku najwięcej fundacji i stowarzyszeń (na 10 000 ludności) było w Krynicy-Zdroju (65) i Muszynie (52) (Tabela 57).

Tabela 57. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 000 mieszkańców w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2021

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chełmiec	26	28	28	29	31	31
Gródek nad Dunajcem	26	27	27	28	27	26
Grybów	15	16	15	16	18	19
Miasto Grybów	20	21	26	27	27	29
Kamionka Wielka	27	28	27	28	28	28
Korzenna	27	28	28	28	27	28
Krynica-Zdrój	60	63	58	59	61	65
Łabowa	28	30	30	30	28	26
Łącko	26	29	30	30	30	31
Łososina Dolna	18	20	22	22	21	21
Muszyna	46	47	48	49	49	52
Nawojowa	19	19	20	21	20	19
Piwniczna-Zdrój	34	37	35	37	37	37
Podegrodzie	32	31	33	32	34	36
Rytro	37	39	39	42	43	43
Stary Sącz	25	28	28	28	31	32

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat nowosądecki	29	30	30	31	32	33
Województwo małopolskie	36	38	37	39	40	41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wysokość środków przyznawanych przez gminy organizacjom pozarządowym w ramach konkursów ofert na realizację zadań publicznych przez większość analizowanego okresu była różna, zarówno w zależności od roku, jak i gminy. Nie da się określić jednoznacznego trendu, który charakteryzowałby gminy powiatu nowosądeckiego w przyznawaniu tych środków. W 2021 roku na ten cel przeznaczono najwięcej w gminie Podegrodzie – 858 000 zł (**Tabela 58**).

Tabela 58. Wysokość środków przyznawanych organizacjom pozarządowym w ramach konkursów ofert na realizację zadań publicznych [zł] w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2021

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chełmiec	b.d.	125 000	250 825	156 000	141 000	211 000
Gródek nad Dunajcem	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	665 000
Grybów	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Miasto Grybów	55 000	104 004,80	140 845,60	57 000	278 920	248 688,52
Kamionka Wielka	130 600	130 600	123 800	117 000	63 500	86 500
Korzenna	161 775,54	179 022,72	147 903,28	277 727,10	260 740,30	392 007,63
Krynica-Zdrój	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Łabowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Łącko	145 691,55	152 000	176 970	173 500	183 700	163 450
Łososina Dolna	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Muszyna	174 608	167 000	175 000	175 000	134 744,97	168 000
Nawojowa	43 500	19 000	21 000	14 000	0	13 000
Piwniczna-Zdrój	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Podegrodzie	858 000	858 000	858 000	858 000	858 000	858 000
Rytro	94 000	95 000	95 000	95 000	95 000	95 000
Stary Sącz	250 500	255 000	343 694	417 000	387 000	419 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin powiatu nowosądeckiego.

Budżety obywatelskie i sołeckie nie cieszą się w gminach powiatu nowosądeckiego dużym zainteresowaniem. W całym analizowanym okresie frekwencja nie przekroczyła 10%, a w niektórych gminach budżet w ogóle się nie odbywał. W roku 2020 w niektórych gminach zaobserwowano niewielki spadek we frekwencji, a w 2021 roku odnotowano to już we wszystkich gminach, w których budżet się odbywał. Najwyższą frekwencją cieszyła się gmina Łabowa w roku 2020, czyli w pierwszym roku funkcjonowania budżetu sołeckiego w tej jednostce (**Tabela 59**).

Tabela 59. Frekwencja w głosowaniu w budżecie sołeckim [%] w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2021

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chełmiec	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gródek nad Dunajcem	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Grybów	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Miasto Grybów	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Kamionka Wielka	4,9%	2,7%	2,1%	2,3%	3,8%	2,8%

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Korzenna	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Krynica-Zdrój	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	3,9%
Łabowa	b.d.*	b.d.*	b.d.*	b.d.*	9,4%	5,7%
Łącko	4,8%	4,1%	4,4%	4,6%	3,8%	1,2%
Łososina Dolna	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Muszyna	3,8%	3,6%	3,0%	3,6%	4,5%	3,2%
Nawojowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Piwniczna-Zdrój	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Podegrodzie	b.d.	b.d.	b.d.	3,9%	3,0%	2,6%
Rytko	b.d.*	b.d.*	b.d.*	b.d.*	b.d.*	b.d.*
Stary Sącz	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin powiatu nowosądeckiego. *budżet sołecki się nie odbywał

Na jakość oferty organizacji pozarządowej oraz aktywność mieszkańców w życiu lokalnym wpływ miała aktywność władz lokalnych (wójt, burmistrzowie) – jeśli wójt lub burmistrz pełnili w gminie rolę lidera, działalność NGO „kwitła”. Gminami, w których występowała ścisła i bardzo życzliwa współpraca (głównie wynikająca z zaangażowania wójta/burmistrza jako lokalnego lidera), między samorządem, a organizacjami samorządowymi były: Muszyna, Stary Sącz, Korzenna, Łącko, Chełmiec, Kamionka Wielka oraz Podegrodzie. Aktywność samorządu oraz organizacji pozarządowych przekładała się na jakość oferty organizacji pozarządowych, a co za tym idzie na aktywność mieszkańców w życiu lokalnym. W powiecie nowosądeckim problemem był jednak brak wystarczającej oferty skierowanej do wolontariuszy (w tym młodzieży), która mogłaby pełnić pewną formę uhonorowania czy docenienia ich aktywności i zaangażowania. Istniała potrzeba organizacji działań integrujących wolontariuszy z różnych części powiatu oraz zintensyfikowania działań w zakresie integracji mieszkańców poprzez zwiększenie środków na ten cel, np. na organizację imprez lokalnych. Gminy powiatu nowosądeckiego charakteryzowały się dużą aktywnością młodzieży oraz seniorów – ponownie taka sytuacja miała miejsce w jednostkach, w których była bogata oferta samorządu i organizacji pozarządowych skierowana do tych grup społecznych. Przedstawiciele organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji wskazywali na konieczność podjęcia nowych działań w zakresie integracji międzypokoleniowej¹⁴.

Mieszkańcy ocenili działalność organizacji pozarządowych bardzo dobrze, natomiast w opinii przedstawicieli organizacji pozarządowych bardzo ważne i pomocne w ich działalności było prowadzenie czynności informacyjnych i edukacyjnych, wpływających pozytywnie na wiedzę i świadomość mieszkańców. W działalności informacyjnej istotną rolę samorządu, który mógł np. przekazywać w mediach społecznościowych informacje o pracy organizacji pozarządowych. Przedstawiciele NGO bardzo dobrze oceniali współpracę między sobą w rejonie powiatu, m.in. dzięki dużej integracji między organizacjami (wzajemna pomoc, współpraca, wymiana doświadczeń). Działalność organizacji pozarządowych, fundacji i stowarzyszeń na terenie powiatu nowosądeckiego wiązała się jednak z wieloma trudnościami, chociaż podejmowane były działania dążące do usprawnienia oraz ułatwienia funkcjonowania NGO - na przykład poprzez realizację konkursów pod wspólną nazwą „... SĄDECKIE”. Podczas warsztatów, wśród zagadnień problematycznych poruszono:

- Niewystarczający poziom finansowania w stosunku do potrzeb – wsparcie pochodzące ze środków publicznych na niektóre aktywności czy przedsięwzięcia przez nie realizowane było wręcz „symboliczne” - w tym zakresie nastąpiła już poprawa i zwiększenie wsparcia dla sektora NGO: z 602 120 zł w latach 2019-2021 do 698 120 zł w roku 2022.

¹⁴ Wnioski sformułowano podczas warsztatów z przedstawicielami organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji, Nowy Sącz, 13.07.2022r.

- Konieczność organizowania szkoleń dla NGO w zakresie możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych - powiat nowosądecki organizuje coroczne szkolenia dla organizacji pozarządowych oraz Forum NGO, ale być może jest to kierunek, na który należy zwrócić więcej uwagi.
- Duży poziom biurokracji w zakresie wymagań związanych z uzyskaniem dofinansowania (wysoki nakład pracy w stosunku do symbolicznego poziomu dofinansowania), konieczność rozliczania dotacji i udokumentowania uczestnictwa osób w przedsięwzięciach przez nich organizowanych (postulat odejścia od list w stronę dokumentacji fotograficznej, notatek organizatora). Aby ograniczyć część biurokratyczną niektóre organizacje rezygnują z pozyskiwania dofinansowania i realizują swoje działania w ramach wolontariatu. Niestety wynika to z zapisów prawa i na poziomie powiatu nie da się tego zmienić.
- Wykluczanie z udziału w poszczególnych projektach mieszkańców Nowego Sącza lub gmin powiatu nowosądeckiego - czasami warunkiem otrzymania jakiegoś dofinansowania jest konieczność uczestnictwa osób tylko z terenu Nowego Sącza, co znacząco ogranicza poziom integracji mieszkańców i tworzy niezrozumiałe dla mieszkańców podziały - Niestety, zależy to od tego, skąd jest dana organizacja. Zadania realizowane na terenie powiatu muszą być kierowane do wszystkich mieszkańców.
- Słaby dostęp do bazy lokalowej (siedziby, biura, miejsca spotkań czy miejsca organizacji szkoleń). Aktualnie, organizacje pozarządowe są wspierane przez inne NGO, które użyczają im swoje pomieszczenia, jednak istnieje również możliwość nieodpłatnego wynajęcia od powiatu sali konferencyjnej wraz z wyposażeniem. Dodatkowo podpisane zostało porozumienie na świadczenie porad prawnych dla organizacji pozarządowych.

Za kreowanie przestrzeni do rozwoju i działalności organizacji pozarządowych w dużej mierze odpowiadały władze lokalne, głównie poprzez wsparcie finansowe, ale również organizacyjne czy zapewnienie bazy lokalowej. Podczas warsztatów, ze strony przedstawicieli organizacji pozarządowych padły pomysły wsparcia ich działalności przez samorząd poprzez:

- Współfinansowanie projektów zewnętrznych, zapewnienie wkładu własnego czy pomoc w pisaniu wniosków.
- Tworzenie niewykluczających warunków dofinansowań dla projektów NGO, sprzyjających integracji, a nie wykluczających niektórych mieszkańców.
- Stworzenie „Centrum wsparcia organizacji pozarządowych” gdzie mogłaby się koncentrować działalność NGO¹⁵.

Wnioski do podrozdziału: Społeczeństwo i kapitał społeczny:

- Powiat nowosądecki charakteryzował się bardzo dużym zaangażowaniem społecznym w kwestii wyborów powszechnych. Frekwencja wyborcza w każdym analizowanym przypadku była wyższa w powiecie niż w pozostałych jednostkach porównawczych, województwie oraz kraju.
- O rosnącym kapitale społecznym mogła świadczyć również zwiększająca się w analizowanym okresie liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, jednak w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców wskaźnik ten był wyraźnie mniejszy niż dla województwa.
- Niewykorzystanym potencjałem w gminach powiatu nowosądeckiego są budżety obywatelskie i sołeckie - w niektórych ośrodkach program nie funkcjonował, natomiast w gminach w których budżety się odbywały odnotowywano bardzo niską frekwencję.
- Na jakość oferty NGO oraz zaangażowanie mieszkańców w dużej mierze wpływa aktywność władz lokalnych.

¹⁵ Wnioski sformułowano podczas warsztatów z przedstawicielami organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji, Nowy Sącz, 13.07.2022r.

4.7. RYNEK PRACY

W analizowanym okresie w powiecie nowosądeckim liczba pracujących w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców ogółem oraz w wieku produkcyjnym wzrosła, kolejno o 10,1% i 11,5%. Tempo wzrostu było szybsze niż dla całego województwa. W części gmin odnotowano spadek pracujących w roku 2019 lub 2020, jednak w większości ośrodków w roku 2020 nadal pracowało więcej osób niż w roku 2016. Niektóre z gmin, pomimo tendencji wzrostowej w badanym okresie, w latach 2019-2020 odnotowały spadek liczby pracujących poniżej lub do wartości z roku bazowego. Do tego grona zaliczono: Gródek nad Dunajcem (- 2,4%), Łącko (-2,3%) oraz Nawojową (0%). Największy wzrost liczby pracujących na 1 000 ludności miał miejsce w gminach Chełmiec (21,3%), Łabowa (21,5%) oraz Podegrodzie (33,7%). Dodatkowo, najniższy wskaźnik pracujących ogółem w 2020 roku odnotowano w: Rytrze (67), Kamionce Wielkiej (72), Korzenniej (81), Gródku nad Dunajcem (82) oraz Łącku (86), najwyższy natomiast – w Krynicy-Zdroju (238) i mieście Grybów (224) (Tabela 60).

Tabela 60. Pracujący na 1 000 ludności ogółem i w wieku produkcyjnym w gminach powiatu nowosądeckiego i województwie małopolskim w latach 2016-2020

Jednostka	Pracujący na 1 000 ludności	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	ogółem	150	159	171	167	182
	w wieku produkcyjnym	235,7	249,2	268,4	263,4	289,0
Gródek nad Dunajcem	ogółem	84	88	85	82	82
	w wieku produkcyjnym	136,5	141,9	136,3	132,3	131,3
Grybów	ogółem	82	78	78	88	86
	w wieku produkcyjnym	133,9	127,9	128,2	144,4	142,2
Miasto Grybów	ogółem	199	213	202	193	224
	w wieku produkcyjnym	325,5	351,0	332,7	320,1	371,7
Kamionka Wielka	ogółem	63	67	64	65	72
	w wieku produkcyjnym	100,9	107,0	102,8	104,6	114,5
Korzenna	ogółem	72	80	72	82	81
	w wieku produkcyjnym	115,3	127,2	114,7	131,2	130,0
Krynica-Zdrój	ogółem	237	241	241	241	238
	w wieku produkcyjnym	384,9	392,7	399,1	403,2	403,3
Łabowa	ogółem	93	94	99	110	113
	w wieku produkcyjnym	150,9	151,9	159,4	176,4	181,6
Łącko	ogółem	88	90	82	94	86
	w wieku produkcyjnym	141,9	146,9	132,8	153	140,9
Łososina Dolna	ogółem	133	129	130	137	141
	w wieku produkcyjnym	218,9	213,3	215,5	229,2	235,0
Muszyna	ogółem	111	116	119	123	121
	w wieku produkcyjnym	177,5	186,8	191,9	199,6	198,6
Nawojowa	ogółem	139	153	132	144	139
	w wieku produkcyjnym	225,1	248,3	214,3	232,9	224,3
Piwniczna-Zdrój	ogółem	98	100	98	93	103
	w wieku produkcyjnym	154,3	158,1	155,4	148,5	165,8
Podegrodzie	ogółem	89	97	110	115	119
	w wieku produkcyjnym	145,4	158,3	178,6	186,5	194,4

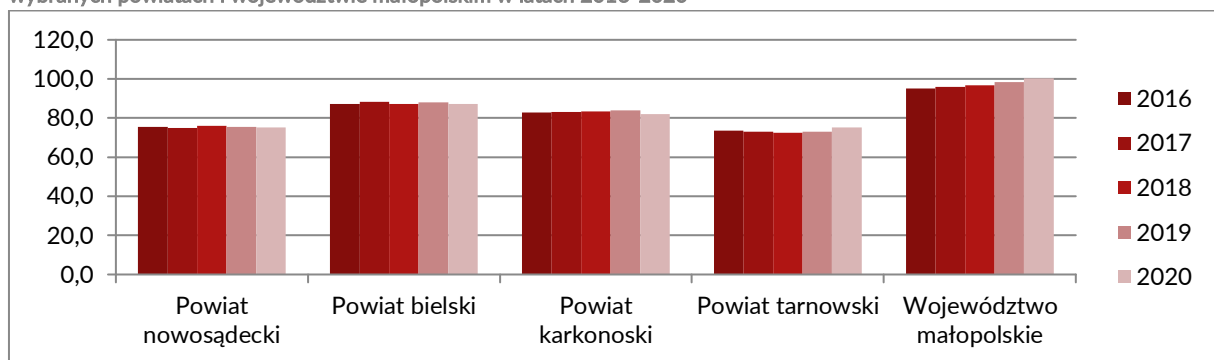

Jednostka	Pracujący na 1 000 ludności	2016	2017	2018	2019	2020
Rytro	ogółem	57	64	66	73	67
	w wieku produkcyjnym	91,2	103,6	106,2	119,0	109,1
Stary Sącz	ogółem	133	135	135	146	154
	w wieku produkcyjnym	210,5	213,9	214,7	233,9	247,0
Powiat nowosądecki	ogółem	119	123	122	127	131
	w wieku produkcyjnym	190,5	197,2	197,6	205,9	212,4
Województwo małopolskie	ogółem	231	238	244	250	249
	w wieku produkcyjnym	372,6	386,7	400,3	412,9	414,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto praktycznie we wszystkich jednostkach porównawczych, poza województwem małopolskim, było niższe niż średnia krajowa. W analizowanym okresie wartości płac w powiatach były nierównomierne i oscylowały w bardzo zbliżonych wartościach, przez co nie da się określić jednoznacznego trendu. Najniższe wynagrodzenia odnotowano w powiatach nowosądeckim i tarnowskim - ok. 75% średniej krajowej w roku 2020, chociaż w województwie małopolskim poziom płac regularnie rósł osiągając pułap średniej krajowej (Wykres 11).

Wykres 11. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach i województwie małopolskim w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie nowosądeckim oraz jednostkach porównawczych sukcesywnie spadała do roku 2019, średnio o 2-3p.p. W roku 2020 odnotowano jednak wzrost bezrobocia, związany z pandemią koronawirusa, a w 2021 roku ponowny spadek, chociaż w większości ośrodków był on wyższy niż w roku 2019. Wyjątkiem był powiat nowosądecki, w którym wskaźnik z roku 2021 (7,7%) był najniższym w całym analizowanym okresie. Nadal jednak był on wyższy niż wartości dla województwa czy kraju, które wynosiły odpowiednio 4,5% oraz 5,4%. W 2021 roku stopa bezrobocia wyższa niż dla powiatu nowosądeckiego, wśród jednostek porównawczych, była tylko w powiecie karkonoskim (10%) (Tabela 61).

Tabela 61. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i kraju w latach 2016-2021

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat bielski	5,2	4,0	3,2	2,9	4,4	3,5
Powiat karkonoski	11,4	9,2	8,9	8,2	10,1	10,0
Powiat nowosądecki	10,2	8,6	8,1	7,8	9,0	7,7
Powiat tarnowski	9,5	8,0	7,1	5,7	7,0	5,9
Województwo małopolskie	6,6	5,3	4,7	4,1	5,3	4,5
Polska	8,2	6,6	5,8	5,2	6,3	5,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był skorelowany ze stopą bezrobocia oraz liczbą osób pracujących, w związku z tym w analizowanym okresie odnotowano ciągły spadek do roku 2018. W powiecie nowosądeckim w 2021 roku wartość wynosiła 4,5%, co oznacza spadek o 1,2p.p. względem roku 2016, jednak nadal było to więcej niż w województwie. W niektórych gminach w latach 2019-2020 zauważono wzrost wskaźnika, a w następnym roku ponowny spadek. W 2021 roku udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym nie przekroczył 6%, jednak w większości gmin był wyższy niż wartość dla powiatu. Najniższe wskaźniki odnotowano w Gródku nad Dunajcem (3,9%) i Łososinie Dolnej (3,9%), a najwyższe – w gminach Kamionka Wielka (5,0%), Nawojowa (5,5%) oraz Rytró (5,8%) (**Tabela 62**).

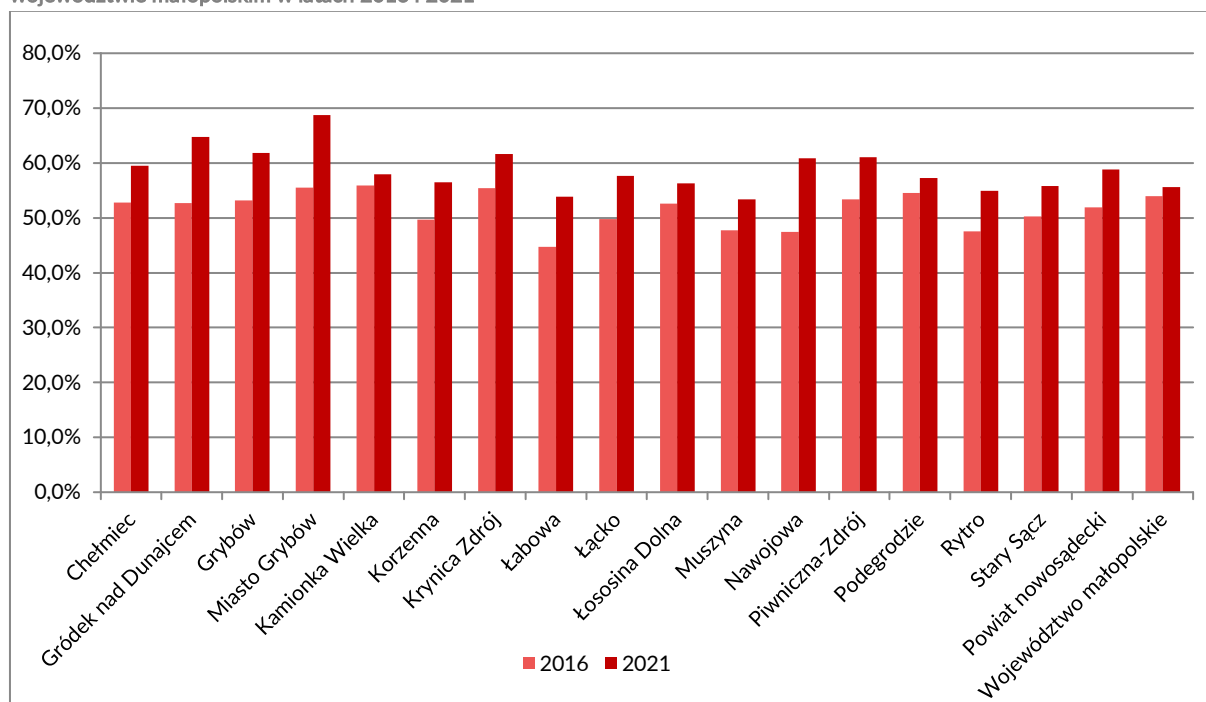
Tabela 62. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%] w gminach powiatu nowosądeckiego i województwie małopolskim w latach 2016-2021

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chełmiec	6,1	5,0	4,7	4,6	5,3	4,7
Gródek nad Dunajcem	4,5	4,0	3,9	4,0	5,0	3,9
Grybów	5,2	4,4	4,5	4,3	5,1	4,4
Miasto Grybów	5,6	5,1	4,3	4,7	5,3	4,6
Kamionka Wielka	5,9	5,3	4,9	5,4	6,0	5,0
Korzenna	4,6	3,7	3,7	3,6	4,6	4,1
Krynica-Zdrój	6,0	5,4	4,7	4,3	5,5	4,4
Łabowa	4,9	4,3	4,0	3,8	5,6	4,1
Łącko	5,4	4,7	4,6	4,4	5,7	4,4
Łososina Dolna	4,9	3,9	4,4	3,9	4,2	3,9
Muszyna	6,1	4,9	4,6	4,3	5,3	4,5
Nawojowa	6,5	5,9	5,3	5,5	6,4	5,5
Piwniczna-Zdrój	6,1	5,6	5,4	5,2	6,2	4,9
Podegrodzie	6,2	5,4	4,7	4,5	5,1	4,5
Rytró	6,9	5,2	5,0	4,4	5,0	5,8
Stary Sącz	6,2	4,9	4,7	4,7	5,5	4,8
Powiat nowosądecki	5,7	4,8	4,6	4,5	5,4	4,5
Województwo małopolskie	4,6	3,8	3,4	3,0	4,0	3,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wśród wszystkich osób bezrobotnych znajdują się również osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Pomimo ogólnego spadku stopy bezrobocia rejestrowanego, na przełomie lat 2016-2020 wzrósł udział osób długotrwale bezrobotnych – z 51,9% do 58,8%, a w tym samym czasie w województwie wskaźnik ten zwiększył się o niecałe 2p.p. (55,6% w 2021 roku). Największy udział bezrobotnych długotrwale w roku 2021, bo prawie 70% odnotowano w mieście Grybów oraz w gminie Gródek nad Dunajcem (64,7%) i Krynicy-Zdroju (61,6%) (**Wykres 12**).

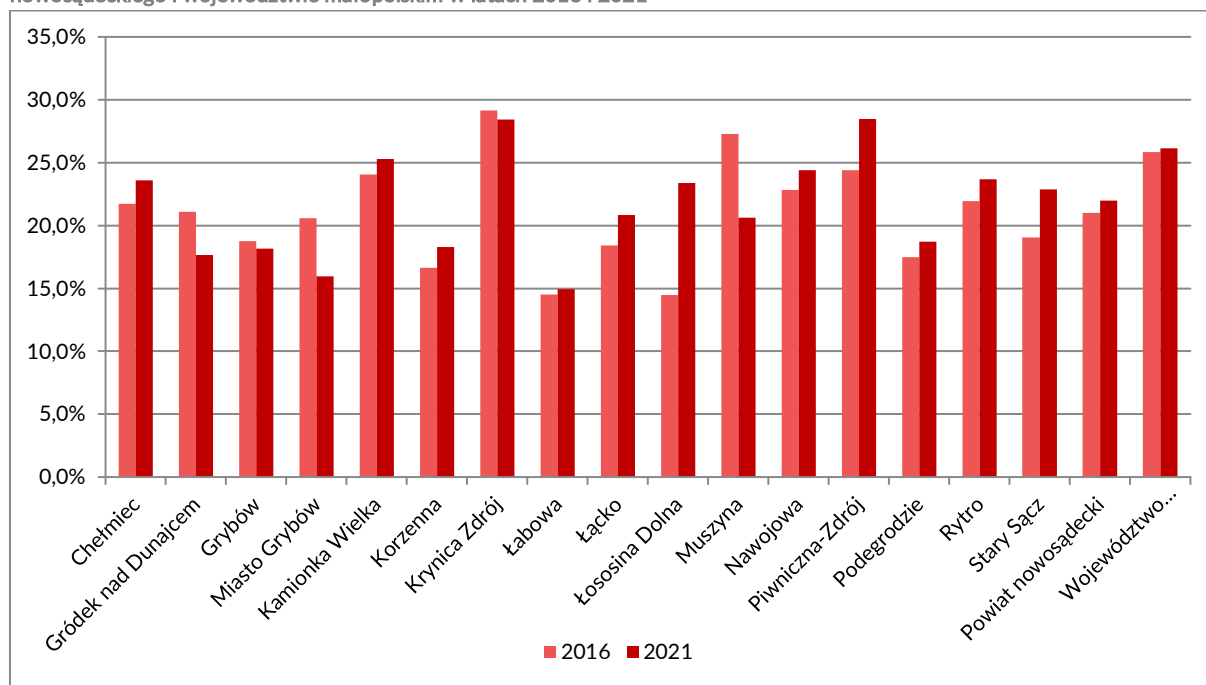
Wykres 12. Udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminach powiatu nowosądeckiego i województwie małopolskim w latach 2016 i 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W badanym okresie wzrósł także udział bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych – w powiecie nowosądeckim z 21% w roku 2016 do 22% w 2021 roku. Mimo, że wskaźnik dla województwa zwiększył się w niewielkim stopniu, nadal był wyższy niż wartość dla powiatu o ponad 4p.p. Największy wzrost odnotowano w gminie Łososina Dolna oraz Piwniczna-Zdrój, chociaż w 2021 roku najwyższe wskaźniki miały Krynica-Zdrój (28,4%) oraz Piwniczna-Zdrój (28,5%). W kilku gminach zaobserwowano spadek udziału osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia, taka sytuacja miała miejsce w gminach: Gródek nad Dunajcem, Grybów, miasto Grybów, Krynica-Zdrój oraz Muszyna (Wykres 13).

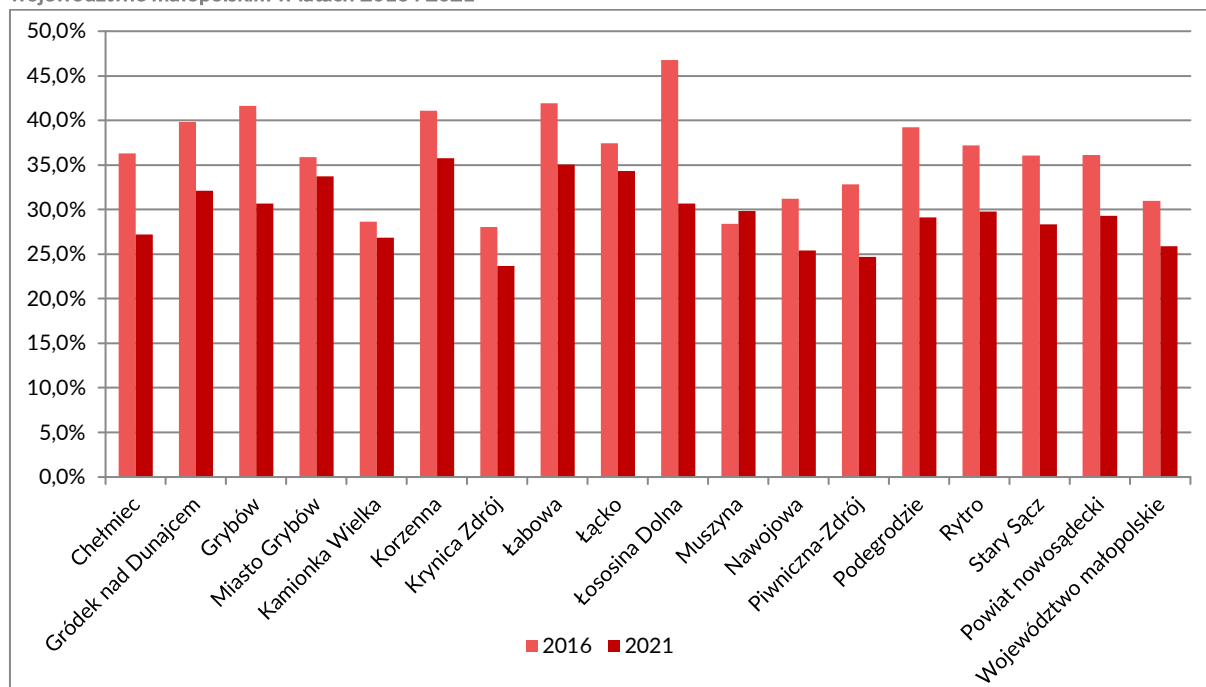
Wykres 13. Udział bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminach powiatu nowosądeckiego i województwie małopolskim w latach 2016 i 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2016-2020 znacząco zmniejszył się natomiast udział osób bezrobotnych w wieku do 30 lat w ogólnej liczbie ludności. W powiecie nowosądeckim odnotowano spadek o prawie 7p.p., jednak wskaźnik pozostawał wyższy niż średnia dla całego województwa. Jedyną gminą, w której wartość w niewielkim stopniu wzrosła była Muszyna. Największe różnice w wartościach porównując lata 2016 i 2020 zaobserwowano natomiast w gminach: Podegrodzie (-10,1%), Grybów (-11%) oraz Łososina Dolna (-16,1%). Najniższy wskaźnik w 2021 roku odnotowano w Krynicy-Zdroju (23,7%) (**Wykres 14**).

Wykres 14. Udział bezrobotnych w wieku do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminach powiatu nowosądeckiego i województwie małopolskim w latach 2016 i 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wnioski do podrozdziału: Rynek pracy:

- Tempo wzrostu liczby osób pracujących w powiecie nowosądeckim było szybsze niż w województwie małopolskim, jednak odnotowano spadek wskaźnika w roku 2020 w związku z pandemią koronawirusa.
- Jednym z problemów w powiecie nowosądeckim było stosunkowo niskie przeciętne wynagrodzenie brutto, wynoszące w 2020 roku około 75% średniej krajowej. Wskaźnik ten nie rósł równomiernie do wzrostu płac w całym województwie.
- Dużym zagrożeniem była relatywnie wysoka stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie - pomimo stopniowego spadku w porównaniu do jednostek porównawczych i województwa wskaźnik ten nadal był wysoki. W analizowanym okresie wzrósł też udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych, co może sugerować pogłębianie się problemu bezrobocia wśród osób trwale pozostających bez pracy.

4.8. GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

PRZEDSIĘBIORSTWA DZIAŁAJĄCE NA TERENIE POWIATU

Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w powiecie nowosądeckim w 2021 roku wynosiła 922. Pośród jednostek referencyjnych niższe wartości odnotowano jedynie w powiecie tarnowskim. Średnia zarówno dla województwa małopolskiego, jak i całego kraju była znacznie wyższa. Taki układ mógł oznaczać nieco mniejsze zainteresowanie przedsiębiorców tworzeniem swoich podmiotów na terenie powiatu nowosądeckiego. Przykładowo w powiecie karkonoskim liczba podmiotów wpisanych do rejestru była ponad dwukrotnie wyższa w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców. Warto jednak zauważyć, że na przestrzeni lat 2016-2021 w powiatach nowosądeckim oraz tarnowskim osiągnięto najwyższe procentowe wzrosty liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON. W powiecie tarnowskim odnotowano przyrost o 28,36%, natomiast w powiecie nowosądeckim o 25,44%. Najniższy wzrost wskaźnika widoczny był w powiecie karkonoskim (+10,38%) oraz bielskim (+13,03%) (Tabela 63).

Tabela 63. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w latach 2016-2021 w powiecie nowosądeckim oraz jednostkach referencyjnych

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat bielski	1 044	1 051	1 068	1 100	1 130	1 180
Powiat karkonoski	1 725	1 759	1 787	1 821	1 869	1 904
Powiat nowosądecki	735	747	788	831	876	922
Powiat tarnowski	610	625	659	707	740	783
Województwo małopolskie	1 097	1 121	1 151	1 202	1 250	1 306
Polska	1 103	1 121	1 136	1 175	1 219	1 270

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Biorąc pod uwagę poszczególne gminy wchodzące w skład powiatu nowosądeckiego w 2021 najwięcej podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców odnotowano w gminach Krynica-Zdrój (1 365), Muszyna (1 052) oraz Piwniczna-Zdrój (1 062). Należy zwrócić uwagę, że są to gminy sąsiednie leżące w południowej części gminy charakteryzujące się właściwościami uzdrowiskowymi oraz posiadające turystykę górską, co sprzyja lokowaniu nowych biznesów w tej części powiatu. Najmniejszą liczbę podmiotów w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców odnotowano w gminach Grybów (758), Korzenna (771) oraz Gródek nad Dunajcem (783), które z kolei sąsiadują ze sobą w północnej części powiatu. W latach 2016-2021 najwyższy wzrost wskaźnika odnotowano w gminach Gródek nad Dunajcem (+43,93%), Podegrodzie (+42,66%) oraz Łabowa (+35,73%), natomiast najniższy w gminach Krynica-Zdrój (+13,66%), Grybów (+16,49%) oraz Muszyna (+16,24%) (Tabela 64).

Tabela 64. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w latach 2016-2021 w gminach powiatu nowosądeckiego

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chełmiec	773	792	843	895	937	996
Gródek nad Dunajcem	544	562	621	685	739	783
Grybów	612	610	628	671	723	758
Miasto Grybów	752	749	797	820	849	876
Kamionka Wielka	646	638	700	740	776	820
Korzenna	585	605	655	682	727	771
Krynica-Zdrój	1 201	1 219	1 242	1 285	1 333	1 365
Łabowa	627	651	673	739	783	851

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Łącko	654	654	690	719	769	821
Łososina Dolna	664	682	707	738	793	842
Muszyna	905	899	943	972	1 010	1 052
Nawojowa	653	673	687	748	791	860
Piwniczna-Zdrój	857	866	938	995	1 035	1 062
Podegrodzie	593	635	686	740	786	846
Rytro	697	704	741	789	858	910
Stary Sącz	780	795	848	892	935	978

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z rankingiem opublikowanym przez fundację „Pomyśl o przyszłości” największą firmą posiadającą swoją siedzibę na terenie powiatu nowosądeckiego jest producent bram, drzwi, okien oraz ogrodzeń - Wiśniowski¹⁶. Na kolejnych miejscach rankingu uplasowały firmy: Muszynianka z siedzibą w Krynicy-Zdroju oraz BATIM Transport Międzynarodowy z siedzibą w Starym Sączu. Najszybciej rozwijającą się firmą w powiecie nowosądeckim w 2021 roku¹⁷ została wybrana firma WW Building Poland z siedzibą w gminie Grybów.

W powiecie nowosądeckim w 2021 roku było 20 026 przedsiębiorstw zarejestrowanych w rejestrze REGON, w tym 19 483 przedsiębiorstwa z sektora prywatnego oraz 34 z sektora publicznego¹⁸. Pośród podmiotów posiadających osobowość prawną najwięcej było spółek handlowych (855), a najmniej spółdzielni (38), nie licząc przedsiębiorstw państwowych, których na terenie powiatu nie było w ogóle. W latach 2016-2021 największy przyrost odnotowano w liczbie spółek handlowych (+28,57%), a najniższy w liczbie spółek cywilnych (-6,29%). Liczba spółdzielni zmniejszyła się o 22,45% (Tabela 65).

Tabela 65. Podmioty gospodarki narodowej wg formy prawnej w latach 2016-2021 w powiecie nowosądeckim

Forma prawna	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Przedsiębiorstwa państwowe	0	0	0	0	0	0
Spółdzielnie ogółem	49	51	40	40	38	38
Spółki handlowe ogółem	665	712	697	740	783	855
Spółki cywilne ogółem	636	639	646	657	666	676

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

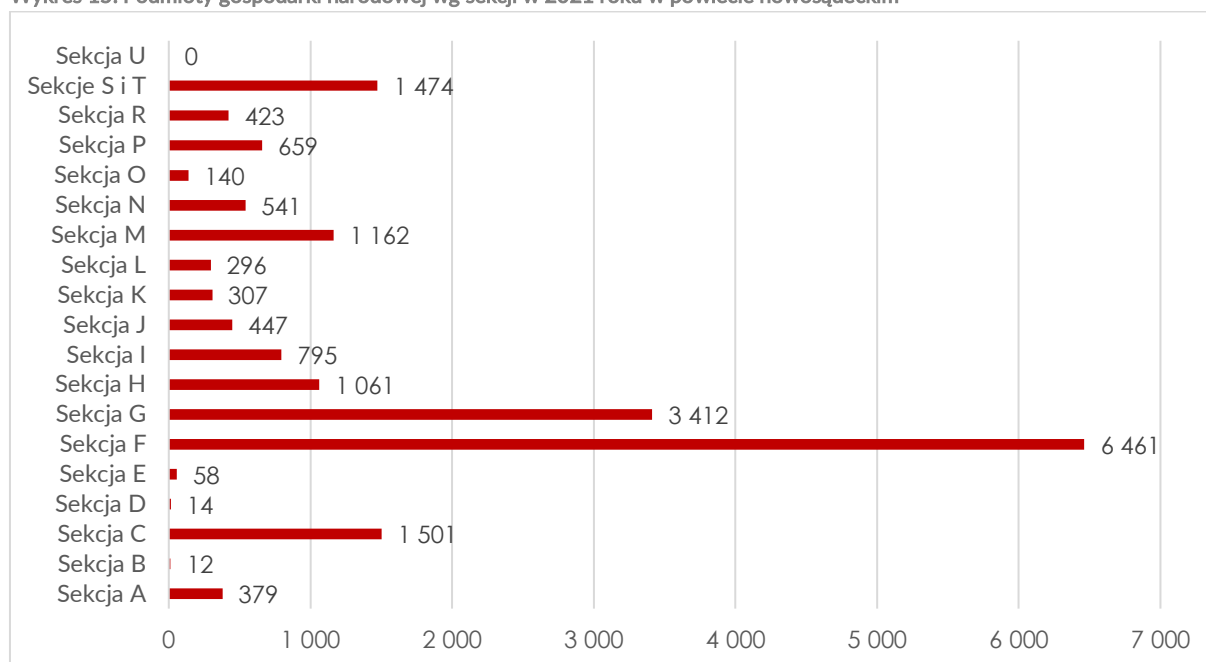
Na terenie powiatu nowosądeckiego pośród 20 026 zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w 2021 roku najliczniejszą grupę stanowiły podmioty z sekcji F – budownictwo (6 461). Nieco mniej przedsiębiorstw odnotowano w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (3 412) oraz w sekcji C – przetwórstwo przemysłowe (1 501), sekcji S i T – pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników (1 474) i sekcji M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (1 162). Najniższe wartości odnotowano w sekcji U – organizacje i zespoły eksterytorialne (0), sekcji B – górnictwo i wydobywanie (12) oraz D – wytwarzania i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (14) (Wykres 15).

¹⁶ Lista 100 największych firm napędzających sądecką gospodarkę w 2021 roku, Fundacja Pomyśl o Przyszłości, 2021.

¹⁷ Diamenty Forbesa 2021 – zestawienie najszybciej rozwijających się przedsiębiorstw w Polsce, Forbes, 2021.

¹⁸ Zgodnie z informacją Głównego Urzędu Statystycznego przedsiębiorstwa z sektora prywatnego i publicznego nie sumują się do ogólnej liczby przedsiębiorstw, ze względu na brak zaprezentowania wszystkich form podmiotów.

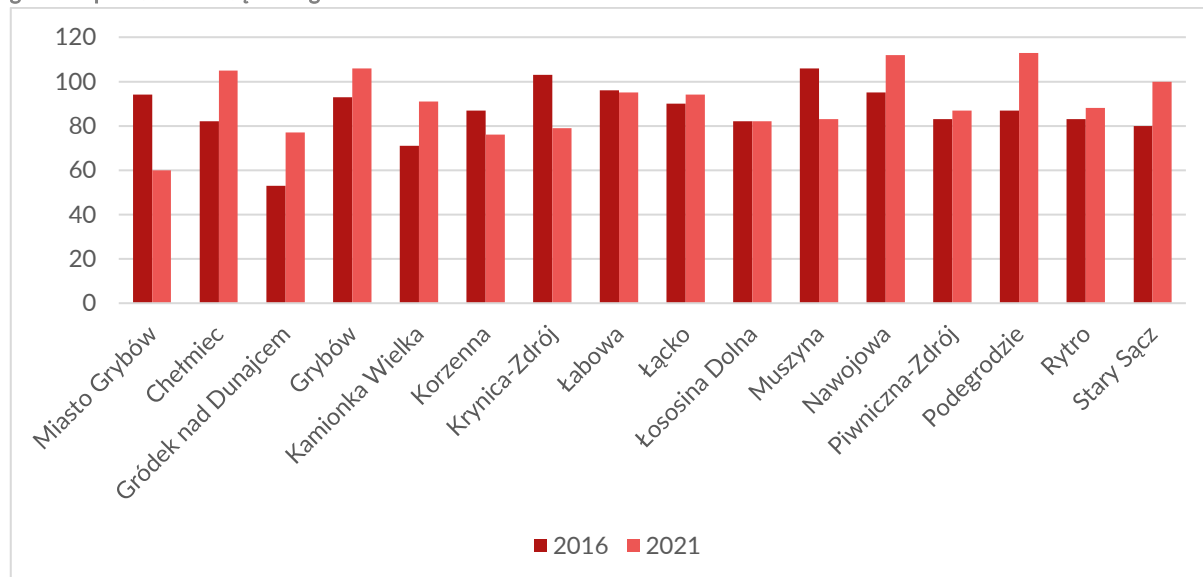
Wykres 15. Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji w 2021 roku w powiecie nowosądeckim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analiza nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w rejestrze REGON może pomóc wskazać tereny atrakcyjne z punktu widzenia przedsiębiorcy. W 2021 roku najwięcej nowych rejestracji odnotowano w gminie Podegrodzie (113), Nawojowa (112), Grybów (106) oraz Chętniec (105), natomiast najmniej w Mieście Grybów (60), Korzenniej (76) oraz Gródku nad Dunajcem (77). Biorąc pod uwagę lata 2016 oraz 2021 największą zmianę odnotowano w gminie Gródek nad Dunajcem, gdzie w 2021 zarejestrowano o 45,28% więcej przedsiębiorstw oraz w Podegrodziu, gdzie było ich o 29,89% więcej. W pięciu gminach liczba nowo rejestrowanych przedsiębiorstw zmniejszyła się. W Mieście Grybów odnotowano spadek w wysokości 36,17%, a w Krynicy-Zdroju o 23,30% (Wykres 16).

Wykres 16. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 000 ludności w latach 2016 oraz 2021 w gminach powiatu nowosądeckiego

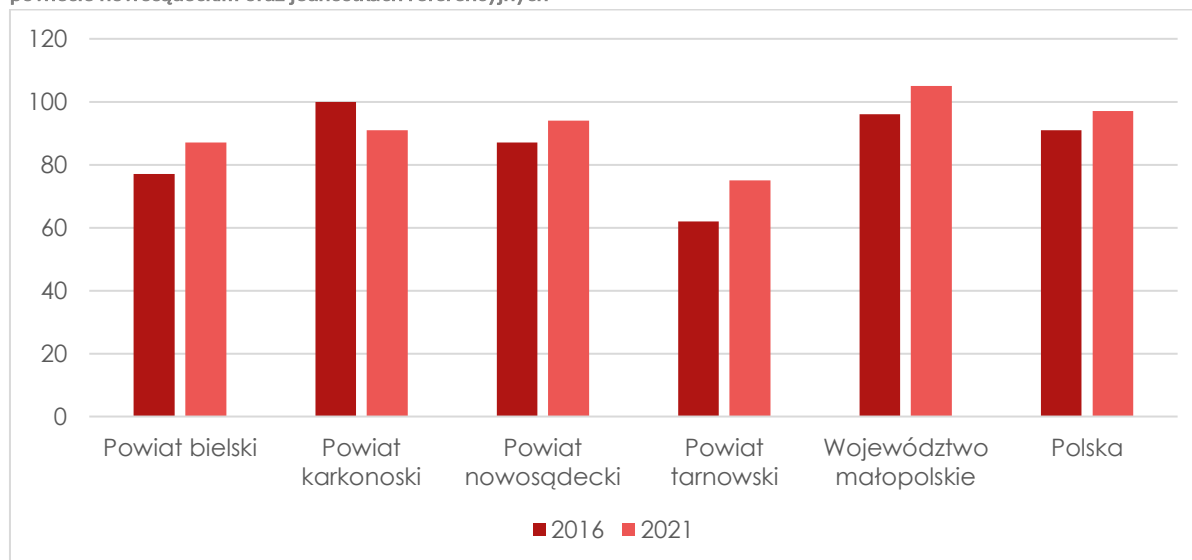

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W porównaniu z jednostkami referencyjnymi w powiecie nowosądeckim w 2021 roku rejestrowało się więcej nowych przedsiębiorstw (94), niż w powiecie bielskim (87), karkonoskim (91) oraz tarnowskim (75), jednak średnia dla województwa małopolskiego (105) oraz Polski (97) była wyższa, niż w powiecie nowosądeckim. Względem roku 2016 w powiecie nowosądeckim zarejestrowano o 8,05% więcej

przedsiębiorstw. Największy wzrost odnotowano w powiecie tarnowskim (+20,97%), a jedyny spadek w powiecie karkonoskim (-9%) (Wykres 17).

Wykres 17. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 000 ludności w latach 2016 oraz 2021 w powiecie nowosądeckim oraz jednostkach referencyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie powiatu nowosądeckiego w 2020 roku odnotowano 55 868 osób zatrudnionych, z czego najczęściej osób pracuje w sektorze – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (27 275). W latach 2016 - 2020 największy wzrost odnotowano w sektorze „Handel; naprawa pojazdów...” (+17,34%) oraz przemysł i budownictwo (+16,47%), a spadek w „działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (-8,89%) (Tabela 66).

Tabela 66. Zatrudnieni w podziale na sektory gospodarki w latach 2016-2020 w powiecie nowosądeckim¹⁹

Sektory	2016	2017	2018	2019	2020
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	27 306	27 291	27 274	27 302	27 275
Przemysł i budownictwo	9 350	9 788	9 912	10 190	10 890
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	6 319	6 765	6 600	7 059	7 415
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	461	426	453	451	420
Pozostałe usługi	9 355	9 509	9 701	10 031	9 868
Ogółem	52 791	53 779	53 940	55 033	55 868

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Powiat nowosądecki posiadał niewielką ofertę terenów inwestycyjnych co przekładało się na niską atrakcyjność inwestycyjną. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez poszczególne gminy łącznie w powiecie w 2021 roku dostępnych było 1 196,28 ha terenów inwestycyjnych, co stanowi 0,77% łącznej powierzchni całego powiatu. Największe powierzchniowo tereny dostępne były w gminie Łabowa (376,55 ha, co przekłada się na 3,16% ogólnej powierzchni gminy). Nieco mniejsze tereny inwestycyjne zlokalizowane były w gminie Stary Sącz (217,86 ha; 2,16% powierzchni gminy) oraz Krynica-Zdrój (200 ha; 1,38% powierzchni gminy). Oprócz czterech gmin, które nie podały informacji dotyczącej powierzchni terenów inwestycyjnych, najmniejsze tego typu obszary znajdują się w Mieście

¹⁹ Brak danych z 2021 roku.

Grybów (4,69 ha), Korzennej (6,37 ha) oraz w Grybowie (17 ha) (Tabela 67). Jedynie w gminie miejskiej Grybów oraz w Krynicy-Zdroju tereny inwestycyjne są pokryte w 100% siecią uzbrojenia terenu.

Tabela 67. Powierzchnia terenów inwestycyjnych oraz ich udział w ogólnej powierzchni gmin w 2021 roku w powiecie nowosądeckim

Jednostka	ha	% powierzchni gminy
Chełmiec	b.d.	b.d.
Gródek nad Dunajcem	78,00	0,88
Grybów	17,00	0,11
Miasto Grybów	4,69	0,28
Kamionka Wielka	9,60	0,15
Korzenna	6,37	0,06
Krynica-Zdrój	200,00	1,38
Łabowa	376,55	3,16
Łącko	b.d.	b.d.
Łososina Dolna	b.d.	b.d.
Muszyna	103,40	0,73
Nawojowa	57,81	1,15
Piwniczna-Zdrój	b.d.	b.d.
Podegrodzie	60,00	0,93
Rytko	65,00	1,55
Stary Sącz	217,86	2,16
Powiat nowosądecki	1 196,28	0,77

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez gminy.

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie nowosądeckim w 2020 roku wynosiły 2 203 zł i były wyższe jedynie od wartości odnotowanych w powiecie tarnowskim (1 315 zł). Nakłady w powiecie karkonoskim były nieco wyższe, ale na porównywalnym poziomie, natomiast średnia dla powiatu bielskiego, województwa małopolskiego oraz całego kraju była znacznie wyższa. Biorąc pod uwagę okres od 2016 do 2020 roku wielkość nakładów inwestycyjnych w powiecie nowosądeckim wzrosła o 31,13%. Większy przyrost odnotowano jedynie w powiecie bielskim (+84,91%) (Tabela 68).

Tabela 68. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w latach 2016-2020 w powiecie nowosądeckim oraz jednostkach referencyjnych

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	3 154 zł	3 781 zł	5 222 zł	4 928 zł	5 832 zł
Powiat karkonoski	3 392 zł	3 075 zł	3 846 zł	1 467 zł	2 334 zł
Powiat nowosądecki	1 680 zł	1 705 zł	2 279 zł	2 907 zł	2 203 zł
Powiat tarnowski	1 417 zł	1 039 zł	1 242 zł	1 575 zł	1 315 zł
Województwo małopolskie	3 160 zł	3 180 zł	3 641 zł	3 887 zł	3 651 zł
Polska	3 880 zł	4 141 zł	4 725 zł	5 207 zł	4 805 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU

W powiecie nowosądeckim liczba instytucji otoczenia biznesu w przeliczeniu na 10 000 podmiotów gospodarki narodowej kształtowała się w 2021 roku na poziomie 301,1. Pośród jednostek porównawczych niższą wartość odnotowano jedynie w powiecie tarnowskim (262,7). Wskaźniki dla powiatów: bielskiego (549,3), karkonoskiego (928,1) oraz województwa małopolskiego (662,2) i całego

kraju (847,5) były zdecydowanie wyższe. W latach 2016-2021 liczba instytucji otoczenia biznesu w przeliczeniu na 10 000 podmiotów zmniejszyła się w powiecie nowosądeckim o 8,76%. Spadki odnotowano we wszystkich jednostkach referencyjnych, oprócz średniej dla całego województwa małopolskiego, gdzie odnotowano minimalny wzrost o 0,26% (Tabela 69).

Tabela 69. Instytucje otoczenia biznesu w przeliczeniu na 10 000 podmiotów gospodarki narodowej w latach 2016-2021 w powiecie nowosądeckim oraz jednostkach referencyjnych

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Powiat bielski	549,7	550,9	538,0	543,4	544,6	549,3
Powiat karkonoski	941,4	951,3	930,9	930,7	927,8	928,1
Powiat nowosądecki	330,1	320,7	309,4	313,5	307,5	301,1
Powiat tarnowski	283,1	273,6	265,7	261,8	274,5	262,7
Województwo małopolskie	660,5	666,8	667,8	665,8	670,3	662,2
Polska	861,9	863,4	868,5	864,0	857,6	847,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba instytucji otoczenia biznesu w przeliczeniu na 10 000 podmiotów w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego kształtuje się na zróżnicowanym poziomie. W 2021 roku najwyższe wartości osiągnięto w Krynicy-Zdroju (771,3), a najniższe w gminie Łącko (124,5). Na przestrzeni lat 2016-2021 wzrost wskaźnika odnotowano jedynie w 4 gminach: Kamionka Wielka (+60%), Krynica-Zdrój (+0,72%), Łącko (+47,69%) oraz Rytro (+313,45%). Wszystkie pozostałe gminy zanotowały spadki wartości, które były najwyższe w gminach Łabowa (-28,05%), Nawojowa (-25,94%) oraz Grybów (-223,58%) (Tabela 70).

Tabela 70. Instytucje otoczenia biznesu w przeliczeniu na 10 000 podmiotów gospodarki narodowej w latach 2016-2021 w gminach powiatu nowosądeckiego.

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chełmiec	365,2	313,2	315,5	333,1	320,7	306,5
Gródek nad Dunajcem	300,6	250,5	226,5	236,6	248,9	263,9
Grybów	157,5	182,4	162,7	180,5	178,2	159,5
Miasto Grybów	503,3	438,6	436,6	404,9	374,0	384,6
Kamionka Wielka	181,5	197,3	193,1	194,3	258,0	290,4
Korzenna	238,7	218,1	221,1	252,8	236,5	205,2
Krynica-Zdrój	765,8	772,2	796,5	788,2	777,6	771,3
Łabowa	240,6	230,2	197,0	200,0	187,9	173,1
Łącko	84,3	102,1	87,9	109,4	94,1	124,5
Łososina Dolna	152,4	134,0	140,8	133,8	146,9	138,0
Muszyna	266,9	258,9	256,4	249,1	240,3	240,3
Nawojowa	285,7	293,6	200,7	214,4	215,8	211,6
Piwniczna-Zdrój	219,1	205,4	200,2	208,9	202,0	215,2
Podegrodzie	273,4	301,6	276,9	285,1	266,2	272,2
Rytro	49,8	149,3	141,8	167,8	155,3	205,9
Stary Sącz	397,8	383,2	357,5	348,6	355,1	330,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

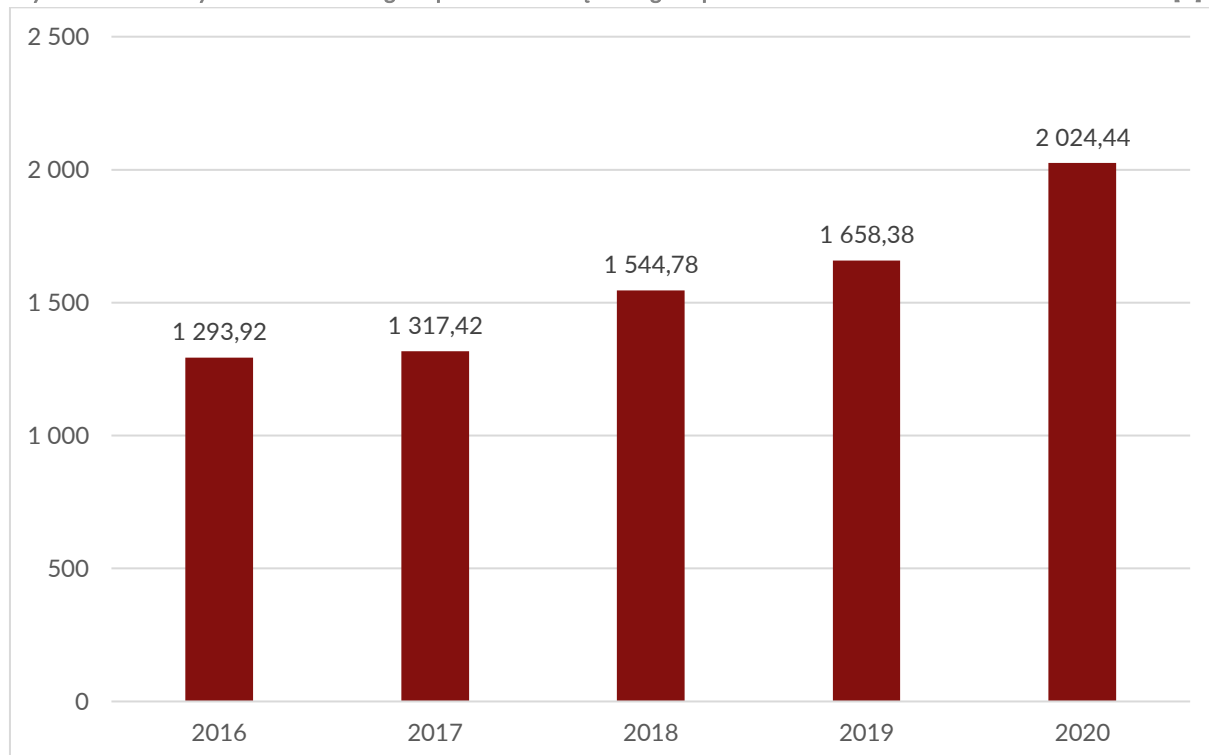
Wnioski do podrozdziału: **Gospodarka i przedsiębiorczość:**

- Powiat nowosądecki charakteryzował się niskim poziomem przedsiębiorczości. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców była znacznie niższa niż średnia dla województwa małopolskiego i całego kraju oraz dla powiatu bielskiego i karkonoskiego.
- Mimo ogólnego niskiego poziomu przedsiębiorczości w każdej gminie odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych w latach 2016-2021.
- Największy odsetek przedsiębiorstw stanowiły podmioty prywatne, a spośród podmiotów posiadających osobowość prawną najwięcej było spółek handlowych.
- W powiecie nowosądeckim dominowały przedsiębiorstwa z sektora budowlanego oraz z sektora handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów samochodowych i motocykli.
- Największymi firmami zlokalizowanymi w powiecie nowosądeckim były Wiśniowski, Muszynianka oraz BATIM Transport Międzynarodowy (Lista 100 największych firm napędzających sądecką gospodarkę w 2021 roku), a za najszybciej rozwijającą się została uznana firma WW Building Poland (Diamenty Forbesa 2021 – zestawienie najszybciej rozwijających się przedsiębiorstw w Polsce).
- Najbardziej atrakcyjnymi gminami z punktu widzenia przedsiębiorcy w ostatnich latach były: Podegrodzie, Nawojowa, Grybów oraz Chełmiec, gdzie odnotowano najwięcej nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w rejestrze REGON.
- Pośród 55 868 osób zatrudnionych w powiecie nowosądeckim prawie połowa pracowała w sektorze: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.
- Powiat nowosądecki posiadał niewielką ofertę terenów inwestycyjnych – około 0,77% ogólnej powierzchni powiatu.
- Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na 1 mieszkańca były w powiecie nowosądeckim w 2020 roku znacznie niższe niż średnio w województwie małopolskim, w całym kraju, w powiecie bielskim oraz karkonoskim.
- Liczba instytucji otoczenia biznesu w przeliczeniu na 10 000 podmiotów gospodarki narodowej była w powiecie nowosądeckim w 2021 roku dwukrotnie niższa niż średnia dla całego województwa oraz trzykrotnie niższa od średniej dla całego kraju.

4.9. FINANSE PUBLICZNE

Dochody własne budżetów gmin w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2020 wzrosły o 59,08%. W 2020 roku gminy powiatu nowosądeckiego posiadały 2 024,44 zł dochodu własnego w przeliczeniu na jednego mieszkańca (**Wykres 18**).

Wykres 18. Dochody własne budżetów gmin powiatu nowosądeckiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2016-2020 [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wszystkie gminy powiatu nowosądeckiego odnotowały w latach 2016-2020 wzrost dochodów własnych budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Najwyższy wzrost odnotowano w gminach Kamionka Wielka (o 144,93%), Korzenna (o 143,28%) oraz Grybów (o 91,57%), natomiast najniższy osiągnięty został w Krynicy-Zdroju (o 20,75%), Chełmcu (o 30,44%) oraz Muszynie (o 30,74%). W poszczególnych gminach najwyższą wartością dochodu własnego budżetu gminy w latach 2016-2020 odznaczała się gmina Krynica-Zdrój (w 2020 było to 4 007,00 zł). Najniższą wartość odnotowano dla gminy Korzenna w roku 2016 i wynosiła ona 640,92 zł, natomiast dla tej samej gminy wartość wzrosła do 1 559,21 zł za rok 2020 (**Tabela 71**).

Tabela 71. Dochody własne budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2020 [zł]

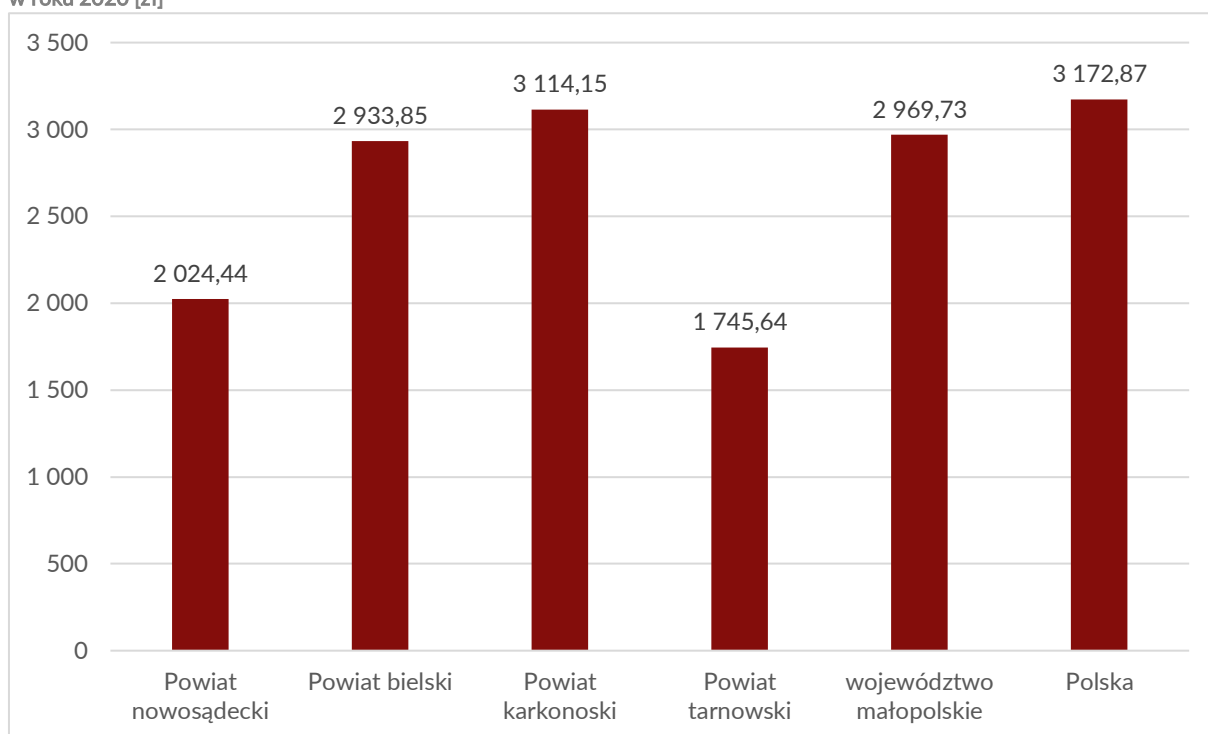
Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	1 857,39	1 629,27	1 935,07	2 194,01	2 422,74
Gródek nad Dunajcem	1 192,72	1 270,30	1 447,54	1 507,20	1 788,32
Grybów	795,85	938,74	1 030,49	1 165,73	1 524,60
Miasto Grybów	1 160,31	1 193,45	1 462,26	1 425,26	2 213,03
Kamionka Wielka	852,25	923,86	1 226,86	1 350,63	2 087,42
Korzenna	640,92	686,83	1 038,49	1 031,95	1 559,21
Krynica-Zdrój	3 318,52	3 138,63	3 511,22	3 452,33	4 007,00
Łabowa	953,06	949,33	1 217,63	1 327,27	1 544,74
Łącko	817,61	880,74	971,72	1 090,92	1 563,53
Łososina Dolna	941,05	998,65	1 074,16	1 374,14	1 584,72

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Muszyna	1 896,83	1 945,48	2 057,72	2 480,65	2 479,96
Nawojowa	1 012,13	1 100,71	1 665,66	1 480,07	1 804,51
Piwniczna-Zdrój	1 214,62	1 281,54	1 319,01	1 531,48	1 808,65
Podegrodzie	913,27	968,91	1 201,94	1 291,96	1 491,24
Rytko	1 104,86	1 202,80	1 236,52	1 375,07	1 959,52
Stary Sącz	1 020,53	1 193,38	1 487,75	1 495,01	1 907,13
Powiat nowosądecki	1 293,92	1 317,42	1 544,78	1 658,38	2 024,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dochody własne budżetów gmin powiatu nowosądeckiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2020 roku były wyższe niż w powiecie tarnowskim (o 278,80 zł), natomiast niższe niż w pozostałych jednostkach referencyjnych. W powiecie nowosądeckim dochód na 1 mieszkańca był niższy o 945,2 zł niż średnio w województwie małopolskim oraz niższy o 1 148,43 zł niż średnio w całym kraju (Wykres 19).

Wykres 19. Dochody własne budżetów gmin powiatu nowosądeckiego i jednostek referencyjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2020 [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wydatki ogółem w gminach w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły w latach 2016-2020 we wszystkich gminach powiatu nowosądeckiego. Na przestrzeni analizowanych lat najwyższy przyrost odnotowano w gminach Muszyna (+84,18%), Stary Sącz (+63,30%) oraz Miasto Grybów (+60,21%), natomiast najniższy w Łososinie Dolnej (+33,07%), Grybowie (+33,26%) oraz Łabowej (+33,72%). Największą wartość w 2020 roku odnotowano w gminach: Krynica-Zdrój (7 154,56 zł), Muszyna (7 132,20 zł) oraz Stary Sącz (6 289,09 zł), a najmniejszą w gminie Rytko (4 838,43 zł) (Tabela 72).

Tabela 72. Wydatki ogółem gmin powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020 [zł]

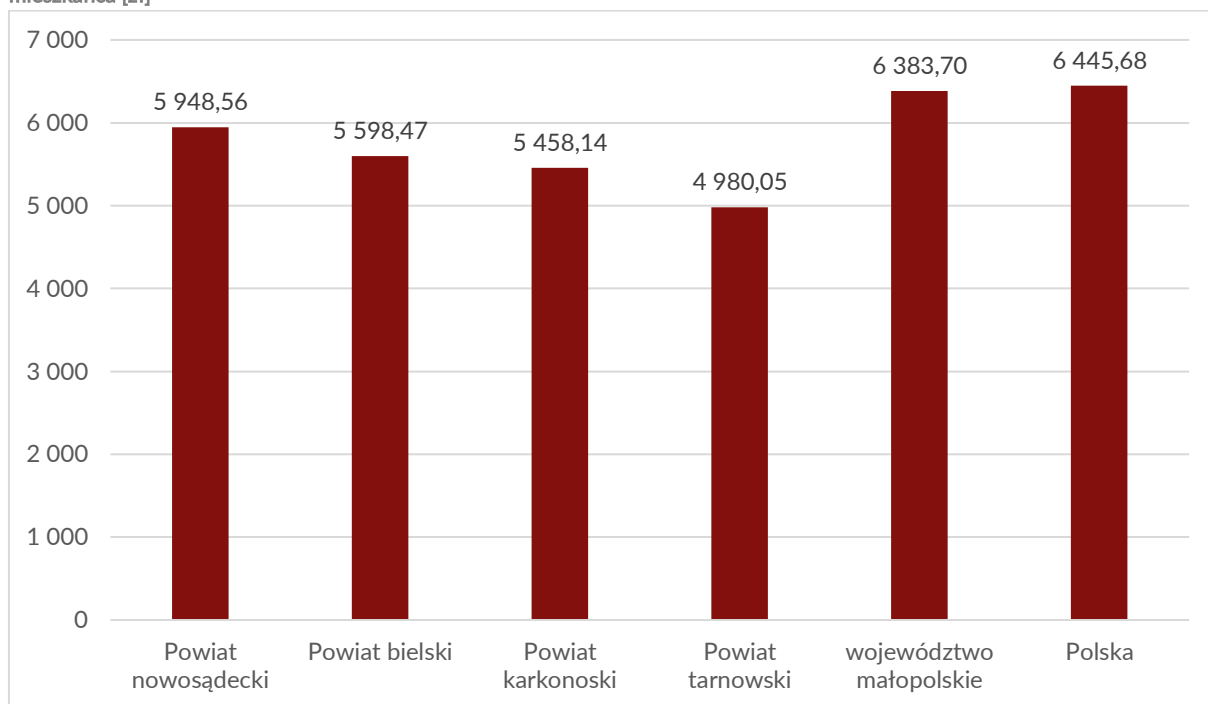
Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	3 921,10	4 465,31	6 515,56	5 994,90	5 878,84
Gródek nad Dunajcem	4 200,15	5 025,20	5 257,16	5 770,91	5 633,42
Grybów	4 290,32	4 564,41	5 205,09	5 580,07	5 717,41
Miasto Grybów	3 537,25	4 273,92	4 945,75	5 581,70	5 667,11

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Kamionka Wielka	3 884,22	4 471,02	4 835,77	5 548,05	5 673,40
Korzenna	4 063,03	5 033,35	5 610,69	5 685,23	6 029,16
Krynica-Zdrój	5 011,76	5 328,31	6 081,79	6 675,98	7 154,56
Łabowa	4 282,52	4 683,04	5 645,47	5 636,48	5 726,73
Łącko	4 413,47	5 199,51	5 844,39	6 826,71	6 147,74
Łososina Dolna	3 932,57	4 474,95	5 204,42	5 210,64	5 233,11
Muszyna	3 872,46	4 365,10	5 793,14	6 801,86	7 132,20
Nawojowa	3 571,06	4 158,23	4 870,60	5 537,75	5 142,31
Piwniczna-Zdrój	4 052,71	4 601,50	4 520,48	4 747,35	5 628,69
Podegrodzie	3 963,49	4 913,97	4 960,92	5 252,51	5 429,51
Rytro	3 489,70	4 037,16	4 512,77	4 552,09	4 838,43
Stary Sącz	3 851,34	4 424,84	5 410,36	5 865,63	6 289,09
Powiat nowosądecki	3 921,10	4 465,31	6 515,56	5 994,90	5 878,84

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Średnia wydatków ogółem gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2020 roku dla powiatu nowosądeckiego była wyższa niż dla powiatu bielskiego (o 350,09 zł), karkonoskiego (o 490,42 zł) oraz tarnowskiego (o 968,51 zł), natomiast niższa niż średnia dla województwa małopolskiego (o 435,14) zł i średnia dla całej Polski (o 497,12 zł) (**Wykres 20**).

Wykres 20. Wydatki ogółem gmin w powiecie nowosądeckim i jednostkach referencyjnych za 2020 rok w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wnioski do podrozdziału: **Finanse publiczne:**

- Dochody gmin powiatu nowosądeckiego znacząco wzrosły w latach 2016-2020.
- W przeliczeniu na 1 mieszkańca, dochody gmin powiatu nowosądeckiego były niższe niż średnia dla kraju oraz średnia dla województwa.
- Wydatki gmin również wzrosły i były wyższe od dochodów. W przeliczeniu na 1 mieszkańca były niższe od średniej dla kraju i średniej dla województwa, natomiast wyższe od wydatków w powiatach referencyjnych.

4.10. ROLNICTWO

Województwo małopolskie charakteryzuje się trudnymi warunkami do upraw, ze względu na rozdrobnioną strukturę działek, górzystość terenów, a przez to także niską dochodowość rolnictwa. Wszystko to sprawia, że udział małopolskiego rolnictwa w roślinnej produkcji krajowej jest niewielki i z roku na rok spada.

W powiecie nowosądeckim powierzchni użytków rolnych zmalała w latach 2010-2020 o 9 232,86 ha, lasów i gruntów leśnych o 10 500,05 ha, a pozostałych gruntów o 768,47 ha. Natomiast w jednostkach porównawczych sytuacja była zróżnicowana: w powiecie bielskim i tarnowskim również nastąpił spadek powierzchni użytków rolnych, lasów i gruntów leśnych oraz pozostałych gruntów, w powiecie karkonoskim powierzchnia użytków rolnych i lasów wzrosła, a pozostałych gruntów zmalała (**Tabela 73**).

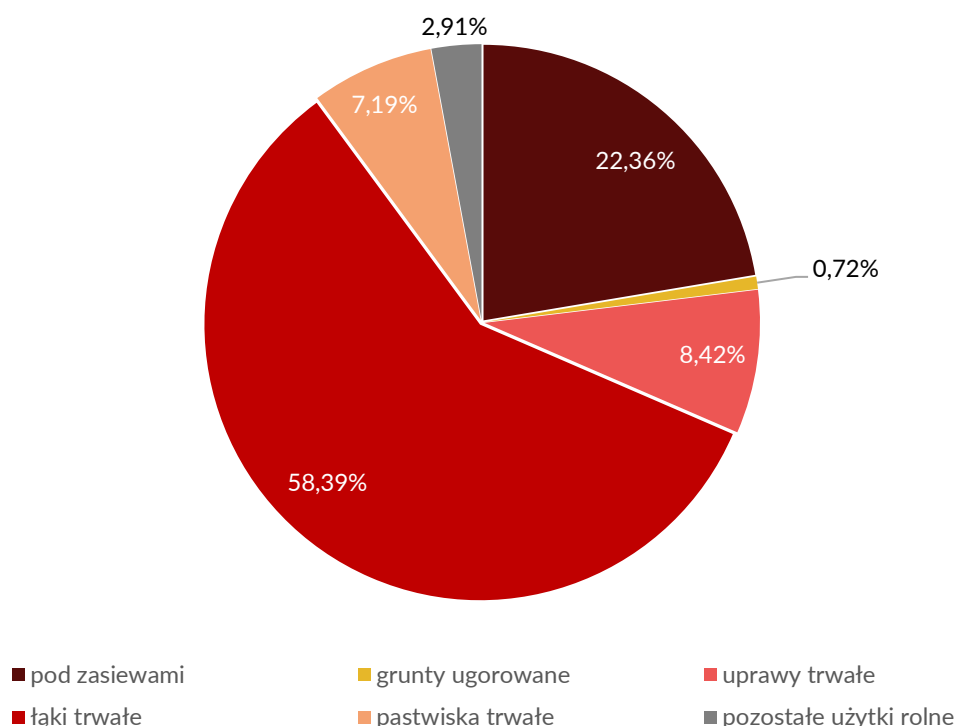
Tabela 73. Powierzchnia gospodarstw rolnych w roku 2010 i 2020

Jednostka	użytki rolne [ha]		lasy i grunty leśne [ha]		pozostałe grunty [ha]	
	2010	2020	2010	2020	2010	2020
Powiat bielski	16 629,55	13 821,36	1 580,34	785,32	2 508,54	1 334,99
Powiat nowosądecki	52 691,19	43 458,33	21 397,80	10 897,75	4 103,68	3 335,21
Powiat karkonoski	14 438,49	17 888,88	959,27	1 011,43	1 234,88	831,90
Powiat tarnowski	61 406,59	54 569,58	10 339,07	7 330,06	6 848,66	4 199,52

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (powszechne spisy rolne).

Największy udział w gruntach rolnych w powiecie nowosądeckim w 2020 roku wykazywały łąki trwałe (58,39%) oraz grunty pod zasiewami (22,36%). Upraw trwałych było 8,42%, pastwiska trwałe zajmowały 7,19% powierzchni ogólnej gruntów rolnych, natomiast grunty ugorowane zajmowały 0,72%. Pozostałe grunty rolne (nieużytki i grunty nieutrzymane w dobrej kulturze rolnej) zajmowały 2,91% (**Wykres 21**).

Wykres 21. Struktura użytkowania gruntów rolnych w powiecie nowosądeckim w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (powszechne spisy rolne).

W Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030” wymienione zostały następujące wyzwania w zakresie rolnictwa:

- zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności rolnictwa Małopolski,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na małych lokalnych zakładach, produkującego żywność wysokiej jakości, także ekologiczną i funkcjonalną, oraz promocja krótkich kanałów jej dystrybucji,
- dywersyfikacja dochodów mieszkańców wsi i wzrost ich aktywności gospodarczej,
- podtrzymanie produkcyjnych funkcji drobnych gospodarstw rolniczych,
- zachowanie bezpieczeństwa żywnościowego Małopolski i bezpieczeństwa żywności produkowanej w regionie,
- wsparcie gospodarstw ekologicznych i tradycyjnej produkcji żywności oraz zachowania tradycyjnych endogenicznych odmian roślin.

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030” wskazuje na planowane wsparcie rozwoju wysokiej jakości rolnictwa w regionie, w tym:

- wsparcie produkcji żywności wysokiej jakości, w tym ekologicznej, funkcjonalnej, opartej na tradycyjnych odmianach roślin,
- działania na rzecz promocji i zapewnienia rynku zbytu lokalnych oraz regionalnych produktów żywnościowych,
- wsparcie i wdrażanie nowoczesnych technologii i innowacji w rolnictwie i sektorze przetwórstwa rolno-spożywczego oraz wykorzystania działalności B+R (badawczo-rozwojowej) w zakresie ich opracowania i wdrażania,
- budowanie korzystnych warunków do rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego w systemie MLO (działalność marginalna, lokalna i ograniczona),
- wspieranie programów podnoszących opłacalność produkcji opartej na endogenicznych potencjałach regionu (np. owczarskiej, pszczelarskiej),
- działania na rzecz ochrony zmienności genetycznej roślin użytkowych zagrożonych erozją genetyczną.

W aspekcie gospodarowania wodą:

- promowanie i wsparcie w produkcji, usługach i rolnictwie technologii zamkniętych obiegów wody,
- dostosowywanie struktury upraw do zmian klimatu oraz wsparcie działań ograniczających straty w rolnictwie powstałe z późnych przymrozków i suszy.

W aspekcie edukacji ekologicznej:

- edukacja i informacja w zakresie: adaptacji rolnictwa do zmian klimatu,
- rozwój systemu doradztwa w zakresie działań ekologicznych, w tym również działań innowacyjnych dla przedsiębiorców i rolników.

W aspekcie rozwoju obszarów wiejskich:

- rozwój obszarów górskich w oparciu o endogeniczne potencjały: rozwój bezpiecznej i nowoczesnej gospodarki na terenach górskich, w tym wsparcie i promocja rolnictwa zrównoważonego.

Wnioski do podrozdziału: **Rolnictwo:**

- Powiat nowosądecki leży w regionie o trudnych warunkach dla rolnictwa.
- Powierzchnia gruntów wykorzystywanych na cele rolnicze malała w latach 2010-2020.
- W Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030” znalazło się wiele zapisów dotyczących rozwoju rolnictwa, w tym rozwoju pod kątem gospodarowania wodą, edukacji ekologicznej oraz rozwoju obszarów wiejskich.
- Wspomniany dokument wymienia wyzwania dotyczące rolnictwa w województwie małopolskim i potrzebę zwiększenia jego konkurencyjności i innowacyjności na tle Polski.
- W Strategii wskazano również na potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego.

4.11. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

4.11.1. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI

Powierzchnie gmin powiatu nowosądeckiego objęte obowiązującymi MPZP w latach 2016-2020 nie zmieniały się z wyjątkiem gmin Muszyna (wzrost w 2018 roku i spadek w 2020 roku), Nawojowa (stała powierzchnia i wzrost w 2020 roku) i Podegrodzie (wzrost w 2017 roku, a następnie utrzymanie wartości w kolejnych latach). Największą powierzchnię objętą miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w 2020 roku posiadały gminy Łącko, Łabowa oraz Miasto Grybów, a najmniejszą - Krynica-Zdrój, Muszyna i Rytro. W odniesieniu do całego powiatu nowosądeckiego, z każdym rokiem pojawiały się dodatkowe tereny objęte miejscowymi planami. Największy wzrost zanotowano w 2018 roku, gdzie MPZP wprowadzono na dodatkowych 800 ha (Tabela 74).

Analizując dokumenty kształtujące politykę przestrzenną gmin powiatu nowosądeckiego zauważono dużą liczbę SUIKZP uchwalonych na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Jedynie 3 gminy posiadają obowiązujące studium uchwalone na podstawie starej ustawy, z czego 2 są w trakcie sporządzania nowego dokumentu planistycznego.

Tabela 74. Powierzchnie gmin powiatu nowosądeckiego objęte obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego ogółem [ha]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gródek nad Dunajcem	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Grybów	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Miasto Grybów	15 300	15 300	15 300	15 300	15 300
Kamionka Wielka	6 301	6 301	6 301	6 301	6 301
Korzenna	6 890	6 890	6 890	6 890	6 890
Krynica-Zdrój	4 080	4 080	4 080	4 080	4 080
Łabowa	11 912	11 912	11 912	11 912	11 912
Łącko	13 295	13 295	13 295	13 295	13 295
Łososina Dolna	8 476	8 476	8 476	8 476	8 476
Muszyna	3 588	3 588	4 388	4 388	4 150
Nawojowa	3 984	3 984	3 984	3 984	5 017
Piwniczna-Zdrój	4 800	4 800	4 800	4 800	4 800
Podegrodzie	6 374	6 473	6 473	6 473	6 473
Rytro	4 192	4 192	4 192	4 192	4 192
Stary Sącz	8 121	8 121	8 121	8 121	8 121
Powiat nowosądecki	119 018	119 117	119 917	119 917	120 712

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Strukturę użytkowania terenu opracowano na podstawie CORINE Land Cover (CLC) 2018. Największe powierzchnie upraw rolnych znajdowały się w gminie Grybów (9 550,42 ha), a najmniejsze w gminie Rytro (383,59 ha). Największą powierzchnię lasów posiadała gmina Muszyna (ponad 10 000 ha), a najmniejszą Miasto Grybów. Najwięcej hektarów sadów i plantacji znajdowało się w gminie Łącko (1 041,23), a łąk i pastwisk w gminie Krynica-Zdrój (2 043,72 ha) (Tabela 75). Największy udział w strukturze użytkowania terenu powiatu nowosądeckiego posiadały lasy (49,26%), a następnie uprawa rolna (39,09%). Najniższy udział posiadały miejsca eksploatacji odkrywkowej (0,1%), następnie tereny sportowe i wypoczynkowe (0,08%) oraz tereny przemysłowe (0,02%).

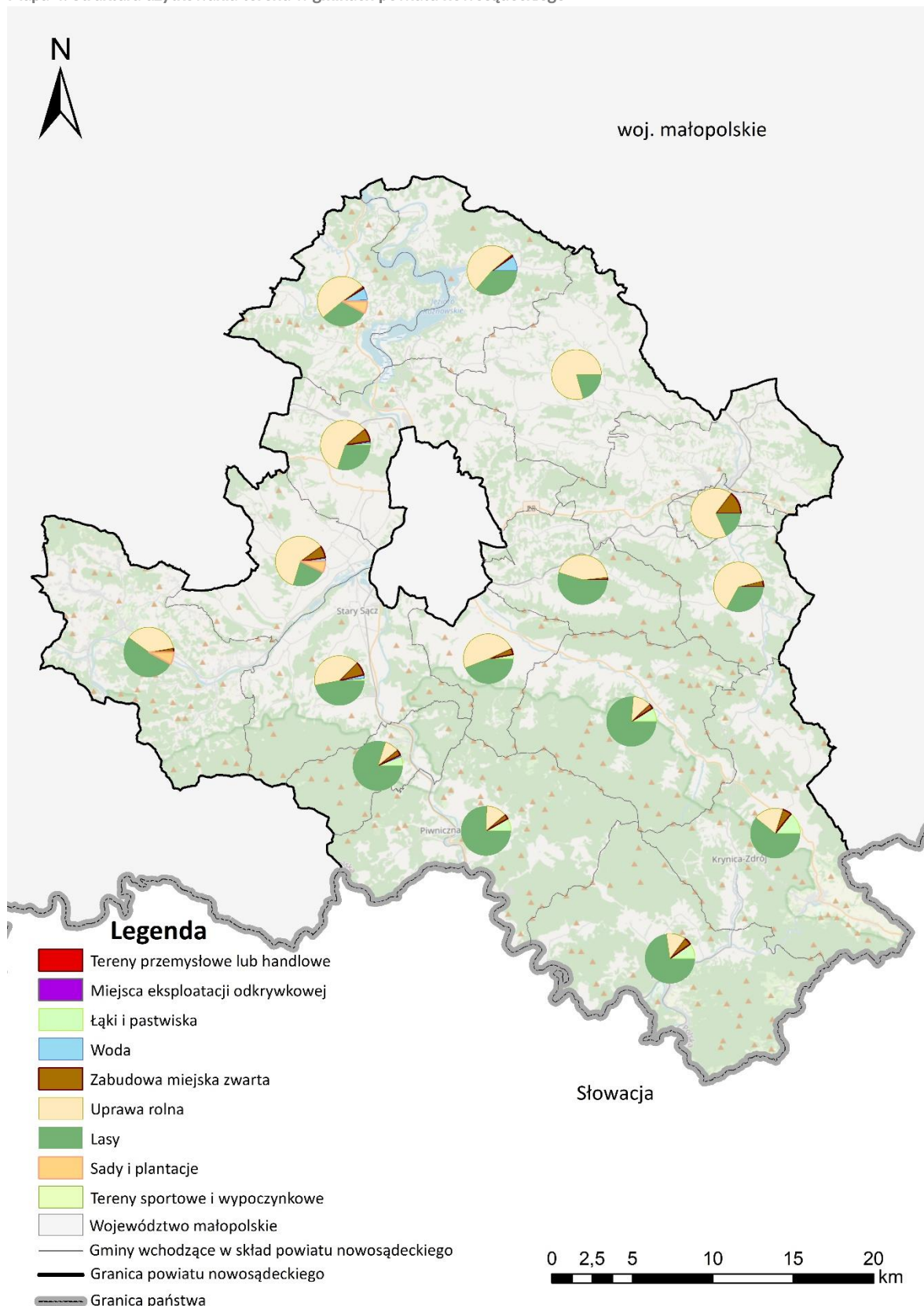
Tabela 75. Struktura użytkowania terenu w gminach powiatu nowosądeckiego [ha]

Jednostka	Tereny przemysłowe lub handlowe [ha]	Miejsca eksploatacji odkrywkowej [ha]	Łąki i pastwiska [ha]	Woda [ha]	Zabudowa miejska zwarta [ha]	Uprawa rolna [ha]	Lasy [ha]	Sady i plantacje [ha]	Tereny sportowe i wypoczynkowe [ha]
Chełmiec	26,09	110,43	149,07	126,89	966,44	6482,45	3319,20	0,00	0,00
Gródek nad Dunajcem	0,00	0,00	26,18	858,07	105,54	4628,71	3191,65	0,00	0,00
Grybów	0,00	0,00	125,13	0,00	593,88	9550,42	4996,55	36,47	0,00
Miasto Grybów	0,00	0,00	0,86	0,00	105,21	2832,39	3555,35	0,00	0,00
Kamionka Wielka	0,00	0,00	0,00	0,00	68,49	8425,41	2186,70	0,00	0,00
Korzenna	0,00	0,00	2043,72	0,00	857,06	2759,80	8782,30	0,00	73,98
Krynica-Zdrój	0,00	0,00	1066,87	0,00	371,27	1392,37	9071,21	0,00	0,00
Łabowa	0,00	0,00	67,48	66,91	346,18	4908,84	6850,02	1041,23	0,00
Łącko	0,00	0,00	94,62	648,60	115,19	4280,81	2630,86	659,72	36,89
Łososina Dolna	0,00	0,00	0,00	0,00	249,35	1138,26	306,72	0,00	0,00
Muszyna	0,00	0,00	1396,95	0,29	694,67	1764,69	10258,63	0,00	14,96
Nawojowa	0,00	0,00	140,23	0,00	206,21	2455,81	2214,43	0,00	0,00
Piwniczna-Zdrój	0,00	39,92	1001,65	110,89	415,13	1636,24	9428,51	0,00	0,00
Podegrodzie	0,00	0,00	42,68	142,41	506,47	3866,62	1443,05	464,90	0,00
Rytko	0,00	0,00	252,10	45,44	157,18	383,59	3348,44	0,00	0,00
Stary Sącz	0,00	0,00	137,03	239,46	897,74	4020,98	4683,90	97,97	0,00
Powiat nowosądecki	26,09	150,35	6544,58	2238,96	6656,02	60527,40	76267,53	2300,29	125,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CORINE Land Cover 2018.

Wśród gmin powiatu nowosądeckiego Miasto Grybów posiadało największy udział zabudowy miejskiej zwartej (14,72%). Gmina posiadająca najwięcej uprawy rolnej w swojej strukturze to Korzenna (78,89%), a najmniej gmina Rytko (9,16%). Największe powierzchnie lasów występowały w gminie Rytko i Łabowa (kolejno 79,98% i 76,22%). Największy (ok. 10%) udział wody w strukturze gminy posiadały gminy Gródek nad Dunajcem i Łososina Dolna (**Mapa 4**).

Mapa 4. Struktura użytkowania terenu w gminach powiatu nowosądeckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CORINE Land Cover 2018.

4.11.2. OBSZARY CHRONIONE

Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni całego powiatu w 2016 roku wynosił 81,5%, a w 2017 był już o 0,6p.p. mniejszy i utrzymał się na tym poziomie do 2020 roku. W porównaniu do wybranych powiatów udział ten i tak był największy (powiat tarnowski w 2020 roku posiadał 74,8% udziału obszarów chronionych w swojej całkowitej powierzchni, a powiaty bielski i karkonoski ok. 25%). Wartości tego wskaźnika w porównaniu do województwa i Polski także są najwyższe. W 2020 roku powiecie nowosądeckim było o 27,9p.p. więcej obszarów chronionych niż średnio w całym województwie oraz o 48,6p.p. niż średnio w całym kraju (**Tabela 76**).

Tabela 76. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem [%]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	24,3	24,3	24,3	24,3	24,3
Powiat karkonoski	25,1	25,1	25,1	25,1	26,2
Powiat nowosądecki	81,5	80,9	80,9	80,9	80,9
Powiat tarnowski	74,9	74,9	74,9	75,0	74,8
Województwo małopolskie	53,0	53,0	53,0	53,0	53,0
Polska	32,5	32,5	32,6	32,3	32,3

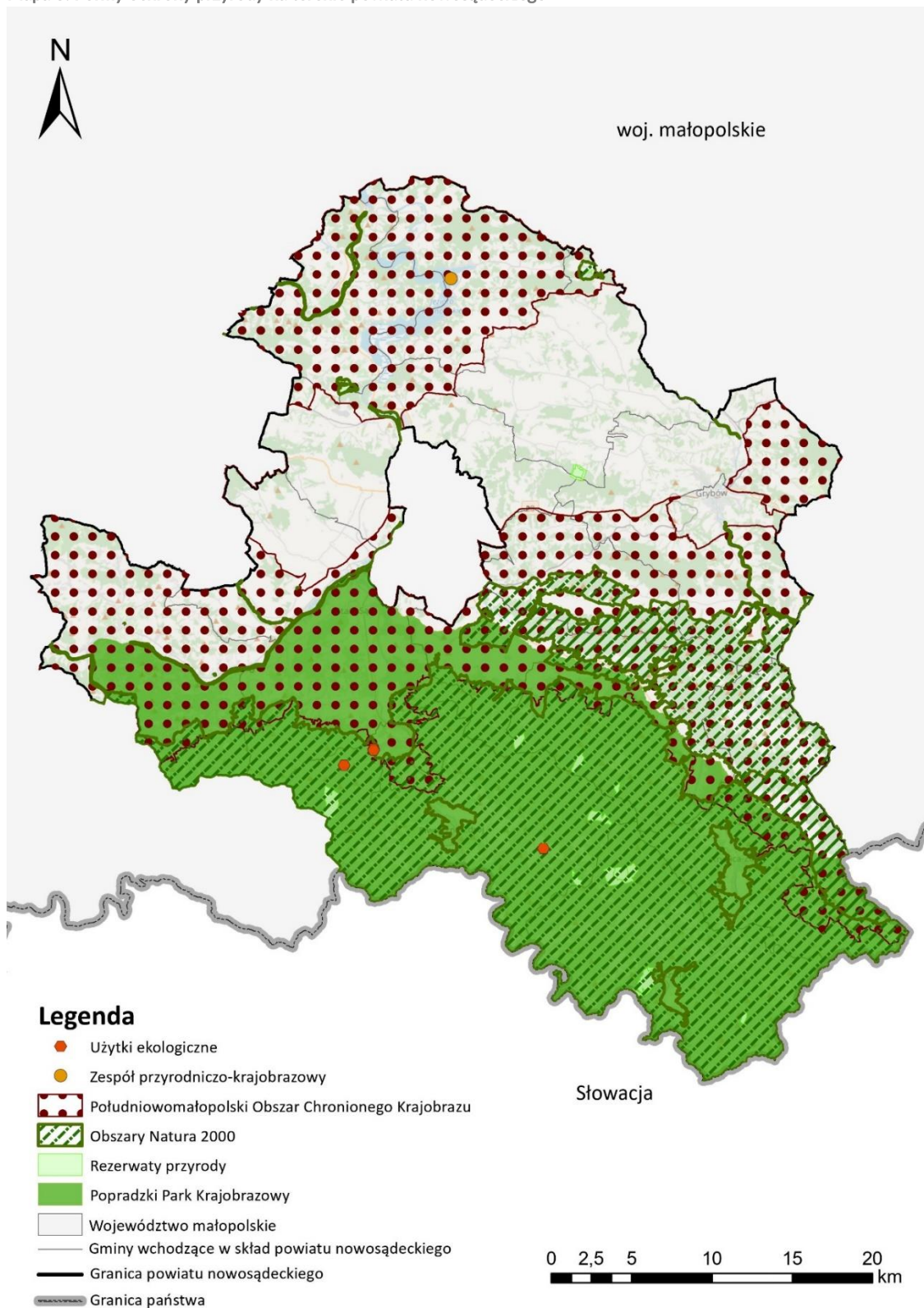
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Formy ochrony przyrody (**Mapa 5**) występujące na terenie powiatu nowosądeckiego to:

- rezerваты przyrody,
  - Diable Skąty,
  - Baniska,
  - Łabowiec,
  - Las Lipowy Obrożyska,
  - Uhryń,
  - Białowodzka Góra nad Dunajcem,
  - Cisy w Mogilnie,
  - Okopy Konfederackie,
  - Hajnik,
  - Wierchomla,
  - Lembarczek,
  - Żebracze,
  - Barnowiec,
- park krajobrazowy,
  - Popradzki Park Krajobrazowy,
- obszar chronionego krajobrazu,
  - Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- użytki ekologiczne,
  - Bunior,
  - Łąka ostrożeńiowa,
  - Park Ekologiczny,
  - Stary Kamieniołom,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy,
  - Wyspa Grodzisko,
- obszary Natura 2000,
  - Krynica,
  - Ostoja Popradzka,
  - Łabowa,
  - Nawojowa,
  - Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego,

- Białowodzka Góra nad Dunajcem,
- Biała Tarnowska,
- Łososina,
- Środkowy Dunajec z dopływami,
- Ostoje Nietoperzy okolic Bukowca,
- Beskid Niski.

Mapa 5. Formy ochrony przyrody na terenie powiatu nowosądeckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ i BDOT 10k.

Najwięcej hektarów powierzchni w 2021 roku zajmowały obszary chronionego krajobrazu (78 650,18 ha), co w porównaniu do 2016 roku wskazuje na wzrost o 181,38 ha. Drugą największą formą ochrony przyrody w 2021 roku były parki krajobrazowe obejmujące powierzchnię 46 624,65 ha powiatu nowosądeckiego. W przeciągu 5 lat ich powierzchnia zmniejszyła się o 1 243,85 ha, natomiast powierzchnia rezerwatów przyrody zwiększyła się w latach 2016-2020 (Tabela 77).

Tabela 77. Powierzchnie form ochrony przyrody (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu) na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2016 i 2021 [ha]

Jednostka	Rezerваты przyrody [ha]		Parki krajobrazowe [ha]		Obszary chronionego krajobrazu [ha]	
	2016	2021	2016	2021	2016	2021
Chełmiec	0,00	0,00	0,00	0,00	2 441,50	2 373,45
Gródek nad Dunajcem	0,00	0,00	0,00	0,00	8 743,00	8 616,96
Grybów	0,00	0,00	0,00	0,00	10 289,80	9 951,76
Miasto Grybów	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Kamionka Wielka	0,00	0,00	0,00	0,00	6 496,80	6 287,82
Korzenna	51,74	50,46	0,00	0,00	735,80	644,93
Krynica-Zdrój	2,62	1,99	6 385,30	6 072,60	8 127,70	8 440,40
Łabowa	114,94	114,94	6 103,40	5 616,23	5 811,60	6 298,77
Łącko	0,00	0,00	1 496,60	1 450,17	11 798,40	11 844,83
Łososina Dolna	67,69	67,69	0,00	0,00	8 476,00	8 476,00
Muszyna	159,97	188,28	14 144,00	14 129,29	0,00	0,00
Nawojowa	0,00	0,00	1 290,70	1 266,22	3 730,30	3 754,78
Piwniczna-Zdrój	72,53	97,22	12 511,10	12 444,91	134,90	201,09
Podegrodzie	0,00	0,00	0,00	0,00	3 342,40	3 126,46
Rytko	141,96	141,96	3 248,10	3 108,38	941,90	1 081,78
Stary Sącz	0,00	0,00	2 689,30	2 536,85	7 398,70	7 551,15
Powiat nowosądecki	611,45	662,54	47 868,50	46 624,65	78 468,80	78 650,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba hektarów użytków ekologicznych spadła w ciągu 5 lat na terenie powiatu nowosądeckiego. W 2021 roku użytki ekologiczne były zlokalizowane w gminach Piwniczna-Zdrój oraz Rytko. Powierzchnie zespołów przyrodniczo-krajobrazowych zwiększyły się o 0,35 ha w latach 2016-2021 (Tabela 78).

Tabela 78. Powierzchnie form ochrony przyrody (użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe) na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2016 i 2021 [ha]²⁰

Jednostka	Użytki ekologiczne [ha]		Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe [ha]	
	2016	2021	2016	2021
Gródek nad Dunajcem	0,00	0,00	4,00	4,00
Muszyna	0,35	0,00	0,00	0,35
Piwniczna-Zdrój	0,08	0,08	0,00	0,00
Rytko	0,97	0,97	0,00	0,00
Powiat nowosądecki	1,40	1,05	4,00	4,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

²⁰ Zestawienie opracowano jedynie dla jednostek, które w analizowanych latach posiadały użytki ekologiczne lub zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Brak danych dla Miasta Grybów.

W porównaniu do wybranych jednostek referencyjnych w 2020 roku powiat nowosądecki charakteryzował się największą powierzchnią form ochrony przyrody, które stanowiły 16% powierzchni wszystkich tego typu obszarów na terenie całego województwa małopolskiego. Powierzchnia form ochrony przyrody w powiecie nowosądeckim zmalała w ciągu 5 lat o 1 063,16 ha. Podobna tendencja widoczna była we wszystkich powiatach analizowanych powiatach, województwie małopolskim oraz całym kraju (**Tabela 79**).

Tabela 79. Powierzchnie form ochrony przyrody (ogółem) na terenie powiatu nowosądeckiego, powiatów porównawczych, województwa małopolskiego i Polski w latach 2016 i 2021 [ha]

Jednostka	2016	2020
Powiat bielski	11 141,60	11 141,78
Powiat karkonoski	15 718,91	16 462,30
Powiat nowosądecki	126 373,32	125 310,16
Powiat tarnowski	105 659,80	105 629,11
Województwo małopolskie	804 436,65	806 411,41
Polska	10 167 023,66	10 109 100,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Powierzchnie terenów zieleni w powiecie nowosądeckim zmalały w przeciągu 5 lat o 60,41 ha. Największe zmiany nastąpiły w gminach Muszyna (-37,58 ha) i Łabowa (-22,09 ha). Jedyne gminy w których nastąpił nieznaczny wzrost powierzchni terenów zieleni (do 3 ha) to Gródek nad Dunajcem, Miasto Grybów, Korzenna, Łososina Dolna i Podegrodzie (**Tabela 80**).

Tabela 80. Powierzchnie terenów zieleni (ogółem) w gminach powiatu nowosądeckiego w 2016 i 2020 r. [ha]

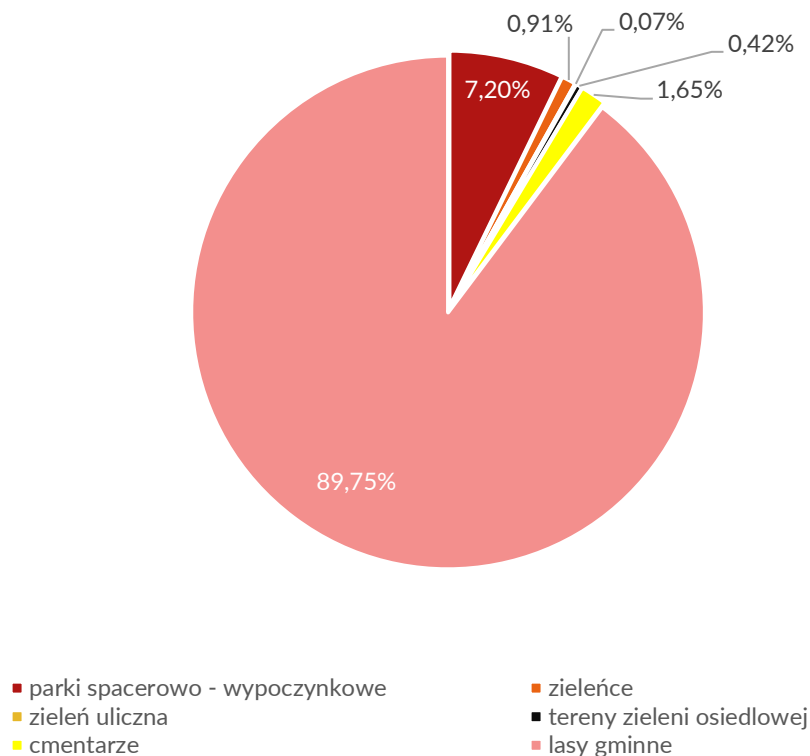
Jednostka	Powierzchnie terenów zieleni [ha]	
	2016	2021
Chełmiec	36,48	36,36
Gródek nad Dunajcem	19,08	19,53
Grybów	152,50	152,50
Miasto Grybów	21,46	22,08
Kamionka Wielka	46,90	46,90
Korzenna	29,60	31,70
Krynica-Zdrój	889,01	887,85
Łabowa	488,07	465,98
Łącko	42,13	36,34
Łososina Dolna	3,50	5,96
Muszyna	940,60	903,02
Nawojowa	80,00	80,00
Piwniczna-Zdrój	2 531,96	2 531,96
Podegrodzie	10,65	11,35
Rytko	56,20	56,20
Stary Sącz	298,44	298,44
Powiat nowosądecki	5 646,58	5 586,17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tereny zieleni wyróżnione przez GUS dzielą się na parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce, zieleń przyuliczną, tereny zieleni osiedlowej, cmentarze i lasy gminne. W powiecie nowosądeckim w 2020 roku największy udział w strukturze terenów zielonych stanowiły lasy gminne (90%), natomiast 7% stanowiły

parki spacerowo-wypoczynkowe, 1,6% cmentarze, 0,91% zieleńce, 0,42% tereny zieleni osiedlowej oraz 0,07% zieleń uliczna (Wykres 22).

Wykres 22. Udział terenów zieleni w strukturze terenów zieleni w powiecie nowosądeckim w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

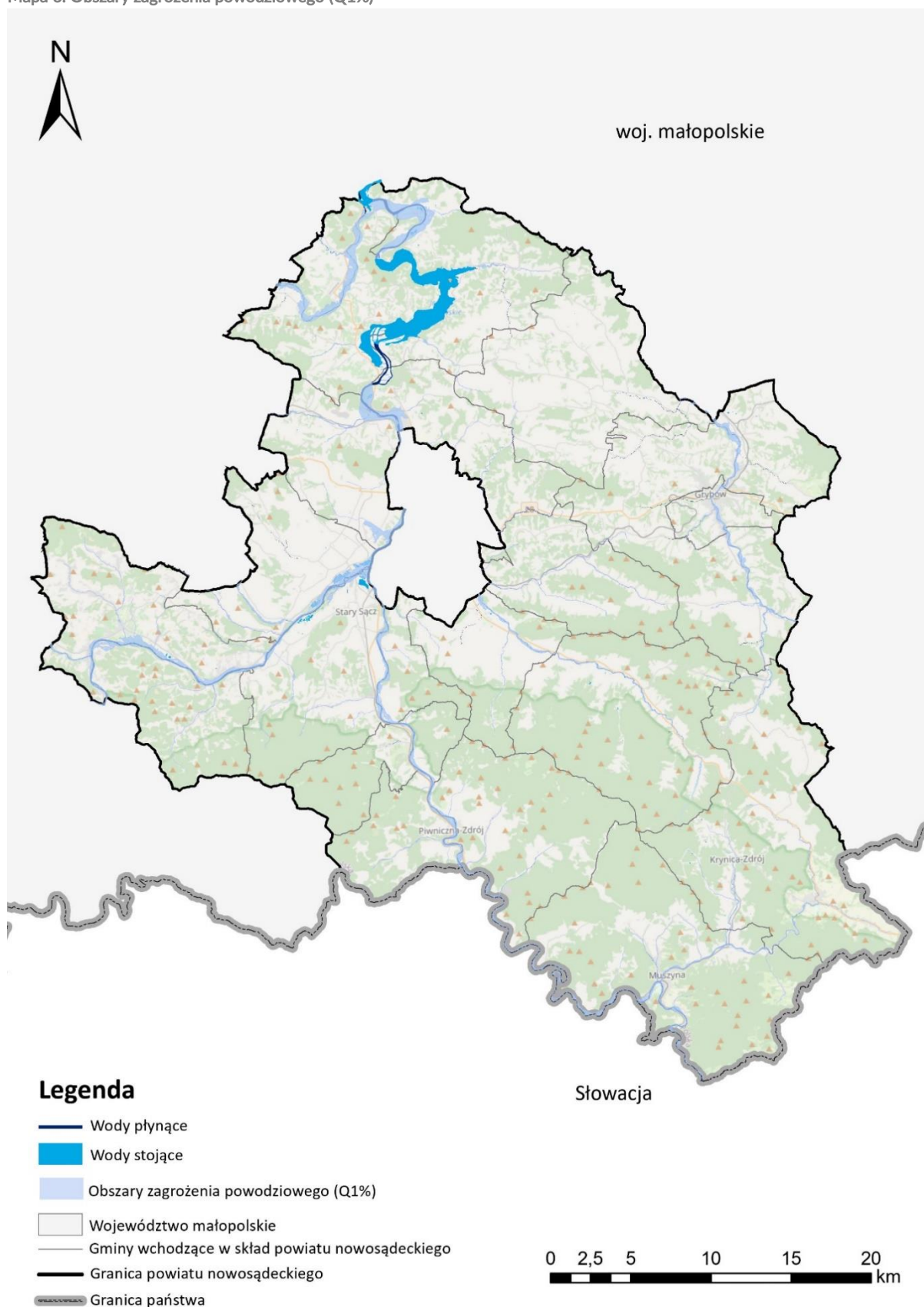
UWARUNKOWANIA HYDROLOGICZNE I GEOLOGICZNE

Zgodnie z informacjami zawartymi w bazie danych CORINE Land Cover udział terenów wodnych w strukturze powiatu nowosądeckiego wynosił 1,45% w 2018 roku. Obszar powiatu znajduje się w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły. Główną rzeką powiatu nowosądeckiego jest Dunajec, który stanowi prawobrzeżny dopływ Wisły. Na terenie powiatu znajduje się kilka innych mniejszych rzek takich jak Poprad, Biała Tarnowska, Łososina, Kamienica Nawojowska, Kamienica (Kamienica Gorczańska), Muszynka, Jastrzębik, Słomka, Łubinka, Smolnik, Mostysza, Kamionka, Wojnarówka, Jaworzynka, Łękówka, Przysietnica (Potok Przysietnicki), Wielka Roztoka, Łomniczanka, Homerka, Czarna Woda, Przydonicki Potok, Wierchomlanka, Potok Obidzki, Niskówka oraz 2 główne, sztuczne zbiorniki wodne - Jezioro Rożnowskie i Czchowskie.

Obszary zagrożenia powodziowego (o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 100 lat - Q1%) wyznaczono w otoczeniu rzek i zbiorników wodnych zlokalizowanych na terenie powiatu nowosądeckiego. Największe powierzchniowo obszary zagrożenia powodzią zostały wyznaczone w gminie Łososina Dolna, Gródek nad Dunajcem, Łącko i Chętniec (Mapa 6).

Mapa 6. Obszary zagrożenia powodziowego (Q1%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Teren powiatu nowosądeckiego rozciąga się na fałdowaniach kenozoicznych powstałych podczas orogenezy alpejskiej. Główną formą naturalnego krajobrazu jest flisz karpacki w postaci uławiconych osadów okrucowych. Są to głównie piaskowce, zlepieńce i łupki oraz zespoły przewarstwień

wymienionych typów litologicznych²¹. Beskidy stanowią większą część powiatu nowosądeckiego i są zlokalizowane na południe od linii Łososiny Dolnej – Korzennej – Grybowa.

Na terenie powiatu nowosądeckiego występują tereny osuwiskowe a także tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Zgodnie z danymi SOPO, zlokalizowane są one na terenie wszystkich gmin należących do powiatu. Rozmieszczenie osuwisk związane jest głównie z wykształceniem litostratygraficznym oraz tektoniką podłoża (obszary nasunięć, strefy przyuskokowe itp.). Rozmieszczenie i wielkość osuwisk są bardzo nierównomierne. Największe obszarowo osuwiska występują na zboczach odkrytych na terenach użytkowanych rolniczo. Dodatkowo jest prowadzony rejestr terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy. Rejestr ten prowadzony jest na podstawie materiałów pozyskanych przez PIG-PIB w oparciu o bazę SOPO.²²

4.11.3. JAKOŚĆ POWIETRZA

Największe wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu w powiecie nowosądeckim zarejestrowano w 2018 roku, a następnie wartości zaczęły spadać. Pośród wszystkich gmin jedynie Łabowa oraz Łososina Dolna zarejestrowały brak wydatku na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu w latach 2016-2020. W 2020 roku Grybów było jednostką z największymi wydatkami na cel ochrony środowiska, za to najmniej przeznaczala gmina Piwniczna-Zdrój i Łącko (Tabela 81).

Tabela 81. Wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu w gminach powiatu nowosądeckiego [zł]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	811 856,36	275 521,32	1 811 986,89	633 261,64	207 805,17
Gródek nad Dunajcem	0,00	31 782,60	451 514,21	672 315,89	252 136,23
Grybów	67 500,00	93 492,00	2 124 500,09	1 505 691,35	1 394 360,10
Miasto Grybów	0,00	49 380,00	458 894,52	25 283,44	0,00
Kamionka Wielka	22 127,60	102 873,59	1 058 637,35	883 710,59	187 815,30
Korzenna	7 460,00	44 874,70	384 572,41	549 881,18	173 481,81
Krynica-Zdrój	72 000,00	29 500,00	734 319,18	867 986,09	822 191,66
Łabowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Łącko	0,00	53 879,99	686 907,97	940 113,35	55 893,53
Łososina Dolna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muszyna	23 950,00	223 310,20	1 026 345,56	361 128,63	248 162,50
Nawojowa	21 963,24	247 581,39	972 927,17	690 192,70	974 248,23
Piwniczna-Zdrój	14 283,40	53 903,53	539 945,97	258 340,57	45 465,28
Podegrodzie	23 471,05	125 983,60	160 570,03	234 497,25	208 880,33
Rytro	0,00	4 797,00	134 247,45	0,00	0,00
Stary Sącz	457 597,76	161 484,95	877 828,11	837 618,49	826 994,25
Powiat nowosądecki	1 522 209,41	1 498 364,87	11 423 196,91	8 460 021,17	5 397 434,39

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W gminach powiatu nowosądeckiego od 2015/2016 działają również ekodoradcy w ramach projektu „Małopolska w zdrowej atmosferze”. Są to gminy: Stary Sącz, Chełmiec, Kamionka Wielka, Piwniczna-

²¹ Źródło: Program Ochrony Środowiska dla powiatu nowosądeckiego, mgr Jakub Smakulski, Ekolog Sp z o.o., 2022.

²² Rejestr dostępny na stronie internetowej:

<https://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3>.

Zdrój, Nawojowa, Podegrodzie i Łącko. Ich praca skupia się na dbałości o ochronę powietrza. Pozostałe gminy powiatu nowosądeckiego zatrudniają ekodoradców od 2021 roku.

Gminy powiatu nowosądeckiego posiadają budynki użyteczności publicznej wyposażone w OZE. Ich liczba została zaprezentowana w **Tabela 82**.

Tabela 82. Liczba budynków użyteczności publicznej wyposażonych w OZE

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chełmiec	0	2	2	2	2	4
Gródek nad Dunajcem	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d
Grybów	0	0	0	0	0	7
Miasto Grybów	0	0	1	3	3	3
Kamionka Wielka	0	0	0	0	0	0
Korzenna	1	1	1	1	4	9
Krynica-Zdrój	3	3	3	3	3	3
Łabowa	0	0	0	2	2	2
Łącko	1	1	2	2	3	7
Łososina Dolna	0	0	0	0	0	0
Muszyna	2	2	2	2	2	2
Nawojowa	0	0	0	5	3	0
Piwniczna-Zdrój	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d	b.d
Podegrodzie	0	0	0	0	0	0
Rytro	1	1	1	1	1	1
Stary Sącz	0	0	0	0	0	0
Powiat nowosądecki	8	10	12	21	24	38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin powiatu nowosądeckiego.

Instalacje elektryczne i ciepłe OZE oraz ich moc wybudowane przez gminy:

- **Chełmiec** – w 2021 roku wynosiła 159 i były to instalacje korzystające z energii słonecznej.
- **Gmina Grybów** - Projekt nr RPMP.04.01.01-12-1109/17 pn.: Dofinansowanie do instalacji odnawialnych źródeł energii na obszarze LGD KORONA SĄDECKA”. Łączna moc instalacji PV sektora publicznego to 197,7 kWp. Instalacje PV znajdują się na następujących budynkach:
  - ZSP w Białej Niższej – instalacja o mocy 39,9 kWp.
  - ZSP w Stróżach – instalacja o mocy 33,9 kWp.
  - ZSP w Krużlowej Wyższej – instalacja o mocy 31,8 kWp.
  - ZSP w Kąclowej – instalacja o mocy 16,8 kWp.
  - ZSP w Siołkowej – instalacja o mocy 21,9 kWp.
  - ZSP w Ptaszkowej – instalacja o mocy 15,0 kWp,
  - Oczyszczalnia ścieków komunalnych w Stróżach – instalacja o mocy 38,4 kWp.
- **Miasto Grybów** – 2018 r. – 1 instalacja korzystająca z energii słonecznej (15 kW), w 2019 r. 2 instalacje energia słoneczna (każda po 17,6 kW).
- **Korzenna** – W 2016 r. wybudowano 1 instalację wykorzystującą energię słoneczną o mocy 39 kW. W 2020 r. wybudowano 1 instalację elektryczną i ciepłą OZE wykorzystującą energię wiatru o mocy 0,9 kW oraz 2 o mocy 0,9kW i 2,08 kW wykorzystujące energię słoneczną.
- **Krynica-Zdrój** – Zrealizowane działania w zakresie podnoszenia efektywności energetycznej, gospodarki niskoemisyjnej i odnawialnych źródeł energii obejmują: wymianę piecy na paliwa gazowe - 125 szt. I na paliwa stałe (ekogroszek i pelet) - 70 szt., zainstalowanie paneli słonecznych na budynkach użyteczności publicznej (budynek Urzędu i szkoły) oraz montaż paneli słonecznych na budynkach prywatnych - 47 instalacji.

- **Łabowa** – w latach 2019 - 2021 r. 2 instalacje korzystające z energii słonecznej (każda po 20 kW).
- **Łącko** - Gmina Łącko realizuje Projekt zintegrowany LIFE „Wdrażanie Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego – Małopolska w zdrowej atmosferze” Projekt LIFE koordynowany przez Województwo Małopolskie angażuje łącznie 69 partnerów, a jego celem jest przyspieszenie wdrażania działań służących poprawie jakości powietrza, które zostały zaplanowane w ramach Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego.
  - Gmina Łącko podpisała porozumienie z WFOŚiGW w Krakowie związane z realizacją Programu Priorytetowego Czyste Powietrze. W ramach porozumienia Gmina prowadzi punkt konsultacyjno-informacyjny, którego obowiązkiem jest m. in. udzielanie informacji o programie CzP, przyjmowanie wniosków o dofinansowanie czy organizowanie spotkań z mieszkańcami.
  - Gmina Łącko zainstalowała w 2019 r. czujnik jakości powietrza, który jest zainstalowany na budynku Urzędu Gminy Łącko. Czujnik mierzy stężenie pyłów zawieszonych PM 1, PM 2.5, PM 10, temperaturę, wilgotność i ciśnienie. Mieszkańcy mogą śledzić jakość powietrza za pomocą aplikacji mobilnej, na stronie internetowej Gminy Łącko, oraz na wyświetlaczu zainstalowanym na budynku Urzędu Gminy Łącko.
  - Gmina Łącko w 2021 r podpisała porozumienie cywilnoprawne o ustanowieniu Klastra Energii o nazwie Klaster Południe Powiatu Nowosądeckiego którego celem jest: ograniczenie niskiej emisji na terenie Członków Klastra będących jednostkami samorządu terytorialnego, w tym poprzez inwestycje w OZE; zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego poprzez dywersyfikację źródeł energii; rozwój OZE ze szczególnym naciskiem na rozwój rozproszonej energetyki prosumenckiej; edukacja ekologiczna w zakresie OZE; wspieranie innowacyjnych technologii w zakresie efektywnego zarządzania energią (ICT i OT). Członkami klastra zostało 9 gmin powiatu nowosądeckiego oraz Doeko Group sp. z o.o. jako koordynator Klastra.
  - Gmina Łącko realizowała projekt pt. Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła w gospodarstwach domowych na terenie Gminy Łącko (paliwa stałe) w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego 2014-2020, Oś 4 Regionalna polityka energetyczna, Działanie 4.4 Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, Poddziałanie 4.4.3 – Obniżenie poziomu niskiej emisji (paliwa stałe). W ramach Projektu mieszkańcy wymienili 98 nisko sprawnych kotłów na paliwo stałe na 50 ekologicznych kotłów na ekogroszek i 48 ekologicznych kotłów na pelet.
  - Gmina Łącko realizowała projekt pt. Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła w gospodarstwach domowych na terenie Gminy Łącko w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego 2014-2020, Oś 4 Regionalna polityka energetyczna, Działanie 4.4 Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, Poddziałanie 4.4.2 – Obniżenie poziomu niskiej emisji. W ramach projektu mieszkańcy wymienili 63 nisko sprawne kotły na paliwo stałe na 63 ekologiczne kotły na pelet.
  - Gmina Łącko wraz z 49 gminami z terenu województwa małopolskiego zgłosiła chęć przystąpienia do projektu ELENA (European Local ENergy Assistance / Europejska pomoc na rzecz energetyki lokalnej), który polega na wspólnym przedsięwzięciu dotyczącym wsparcia inwestycji w efektywność energetyczną dla budownictwa mieszkalnego pn. „Partnerski projekt walki z niską emisją w województwie małopolskim”
  - W ramach zadania pn. „Budowa gazociągu średniego ciśnienia w związku z gazyfikacją miejscowości Łącko i Czerniec gm. Łącko, Tylmanowa gm. Ochotnica Dolna oraz Krościenko nad Dunajcem gm. Krościenko nad Dunajcem" do końca 2022 roku część miejscowości w Gminie Łącko uzyska dostęp do gazu ziemnego. Całość prac podzielona jest na trzy etapy, z których ten ostatni bezpośrednio dotyczy Gminy Łącko, a dokładniej będzie polegał na budowie sieci rozdzielczych średniego ciśnienia w miejscowościach Czerniec i Łącko, a także w miejscowościach Tylmanowa i Krościenko nad Dunajcem oraz budowie pojedynczych odcinków sieci gazowej średniego ciśnienia w

miejsowościach Zabrzeż, Kamienica i Zbludza. Dzięki realizacji tego zadania powstanie ponad 12 km sieci gazowej.

- Ponadto Gmina Łącko:
  - przeprowadza kontrole mieszkańców w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów,
  - we współpracy z OPS prowadzi akcje wsparcia osób dotkniętych ubóstwem energetycznym,
  - w 2020 r. zorganizowała konkurs plastyczny „Ekologiczny Plakat” w trzech grupach wiekowych (klasy I- III SzP, klasy IV-VIII SzP, przedszkola) ,
  - przeprowadziła szereg akcji edukacyjnych wśród dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym oraz wśród seniorów,
  - we wrześniu 2018 przekazała oczyszczacze powietrza do siedmiu przedszkoli znajdujących się na terenie Gminy, które wykazały chęć do wzięcia udziału w akcji,
  - w 2019 r. prowadziła wystawę Mobilną „Naukowej” zorganizowaną przez Małopolskie Centrum Nauki Cogiteon.
- **Muszyna** – przed rokiem 2016 na terenie gminy znajdowało się 9 budynków użyteczności publicznych wyposażonych w OZE.
- **Nawojowa** - W 2019 r. na 5 budynkach użyteczności publicznej zamontowano 5 instalacji fotowoltaicznych. W 2020 r. na 3 budynkach użyteczności publicznej zamontowano 3 instalacje fotowoltaicznych. Dodatkowo na jednym budynku oprócz fotowoltaiki zamontowano pompy ciepła. Łączna moc zamontowanych paneli fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej w gminie to 106,60 kW.
- **Rytro** – w 2012 r. wyposażono halę sportową przy budynku szkoły w panele fotowoltaiczne.

Na podstawie ankiety w wersji elektronicznej przeprowadzonej przez Starostwo Powiatowe (Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa) 31 budynków użyteczności publicznej będących własnością powiatu nowosądeckiego posiada instalacje OZE.

Projekt Programu Ochrony Środowiska dla powiatu nowosądeckiego identyfikuje następujące instalacje produkujące energię z odnawialnych źródeł energii:

- Instalacje fotowoltaiczne:
  - Szkoła Podstawowa w Maciejowej oraz Urząd Gminy Łabowa,
  - Zespoły Szkolno-Przedszkolne w Ptaszkowej, Kąclowej, Siołkowej, Krużlowej Wyżnej, Stróżach, Białej Niżnej, Oczyszczalnia Ścieków Komunalnych w Stróżach, 332 mikroinstalacje fotowoltaiczne (gm. Grybów),
  - Oczyszczalnia ścieków w Łącku (gm. Łącko),
  - 115 sztuk instalacji na budynkach mieszkalnych (gm. Kamionka Wielka),
  - obiekt sportowy w Homrzychach, budynek Urzędu Gminy, OSP, Przedszkole i obiekt sportowy w Nawojowej, szkoły podstawowe w Frycowej, Bączej Kuninie, Żeleźnikowej Małej (gm. Nawojowa),
  - Oczyszczalnia ścieków MZGKiM (gm. Piwniczna-Zdrój),
- Kolektory słoneczne:
  - 13 szt. na budynkach mieszkalnych (gm. Kamionka Wielka),
  - Urząd Gminy w Podegrodziu, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Brzeznej, Szkoła Podstawowa w Mokrej Wsi, Olszance i Stańkach (gm. Podegrodzie),
  - Szkoła Podstawowa w Głębokiem (gm. Piwniczna-Zdrój),
- Elektrownie wodne:
  - Świniarsko (gm. Chętniec – elektrownia wodna na Dunajcu),
- Pompy ciepła:
  - 5 szt. w gospodarstwach indywidualnych (gm. Kamionka Wielka),
  - Szkoła Podstawowa w Żeleźnikowej Małej (gm. Nawojowa),
  - Gminne przedszkole, żłobek, biblioteka w Podegrodziu, ośrodek zdrowia w Brzeznej,

- o Szkoła Podstawowa w Długołęce-Świerliki, Szkoła Podstawowa w Gostwicy, (gm. Podegrodzie).

Program Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego zakłada, że w najbliższych latach budynki użyteczności publicznej mają wykorzystywać 100% energii elektrycznej z OZE (01.01.2025 r. – termin aktualny na wrzesień 2022 – przed aktualizacją zaplanowaną przed końcem roku). Realizacja tego założenia ma się odbywać za pomocą różnych ścieżek: „inwestycję we własną instalację wytwarzającą energię elektryczną z OZE, zakup energii poświadczony gwarancją pochodzenia energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych lub zawarcie bezpośredniej umowy PPA (Power Purchase Agreement) z wytwórcą energii z OZE, udział w klastrze energii lub spółdzielni energetycznej wytwarzających energię elektryczną z OZE, dzierżawę instalacji lub zakup energii od spółdzielni lub przedsiębiorstwa inwestujących w OZE na obiektach gminy, zakup lub dzierżawę udziału w wirtualnie eksploatowanej instalacji OZE.

Na zlecenie powiatu nowosądeckiego został przeprowadzony szereg ekspertyz w tym:

- Możliwości wykorzystania energii słonecznej w powiecie nowosądeckim – wskazuje możliwą lokalizację dla farm fotowoltaicznych (Łyczana – gm. Korzenna, Frycowa – gm. Nawojowa, Trzycierz – gm. Korzenna),
- Koncepcja wykorzystania ekologicznych źródeł ciepła w systemach grzewczych budynków użyteczności publicznej w powiecie nowosądeckim – wytypowano Zespół Szkół im. Władysława Orkana w Marcinkowicach (gm. Chełmiec), Dom pomocy społecznej w Zbyszycach Oddział AB (gm. Gródek nad Dunajcem), Dom pomocy społecznej w Klęczanach (gm. Chełmiec), Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Grybowie (miasto Grybów). Rozwiązania OZE zaproponowane w dokumencie to: pompa ciepła i kocioł na biomasę stałą (pellet),
- Identyfikacja budynków użyteczności publicznej dla montażu instalacji OZE wytwarzających energię elektryczną w powiecie nowosądeckim – w tym dokumencie analizowano możliwości budowy instalacji OZE na dachach budynków lub bliskim sąsiedztwie: Zespołu Szkół Ponadpodstawowych im. Wincentego Witosa w Nawojowej, Zespołu Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Grybowie, Zespołu Szkół im. Władysława Orkana w Marcinkowicach, Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu budynki przy ul. Jagiellońskiej 33, Strzeleckiej 1 i Kościuszki 3, Domu Pomocy Społecznej w Zbyszycach, Domu Pomocy Społecznej w Klęczanach oraz Domu Dziecka w Klęczanach.

EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ

W ramach analizy wielkości emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w powiecie nowosądeckim przeanalizowano dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Według „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie małopolskim. Raport wojewódzki za rok 2020” głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza była emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa).

Stacja pomiarowa jakości powietrza zlokalizowana w Krynicy-Zdroju przy ul. Bulwary Dietla nie rejestruje danych dotyczących zanieczyszczeń powietrza. Najbliższa obszarowi opracowania stacja pomiarowa została zlokalizowana w Nowym Sączu. Wykorzystano zatem dane zawarte na „Mapie wykonanej w oparciu o modelowanie matematyczne przygotowane przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy”²³ oraz metodę obiektywnego szacowania. Przeanalizowano trzy najbardziej powszechne zanieczyszczenia – benzo(a)piren, pył zawieszony PM_{2,5} i PM₁₀. Dopuszczalne normy dla powyższych, szkodliwych związków zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz w dyrektywach unijnych i posiadają one następujące poziomy dopuszczalne:

- pył zawieszony PM 2.5 – poziom dopuszczalny substancji w powietrzu: 20 µg/m³,

---

²³ Źródło: www.powietrze.gios.gov.pl/pjp/maps/modeling, dostęp 2.08.2022.

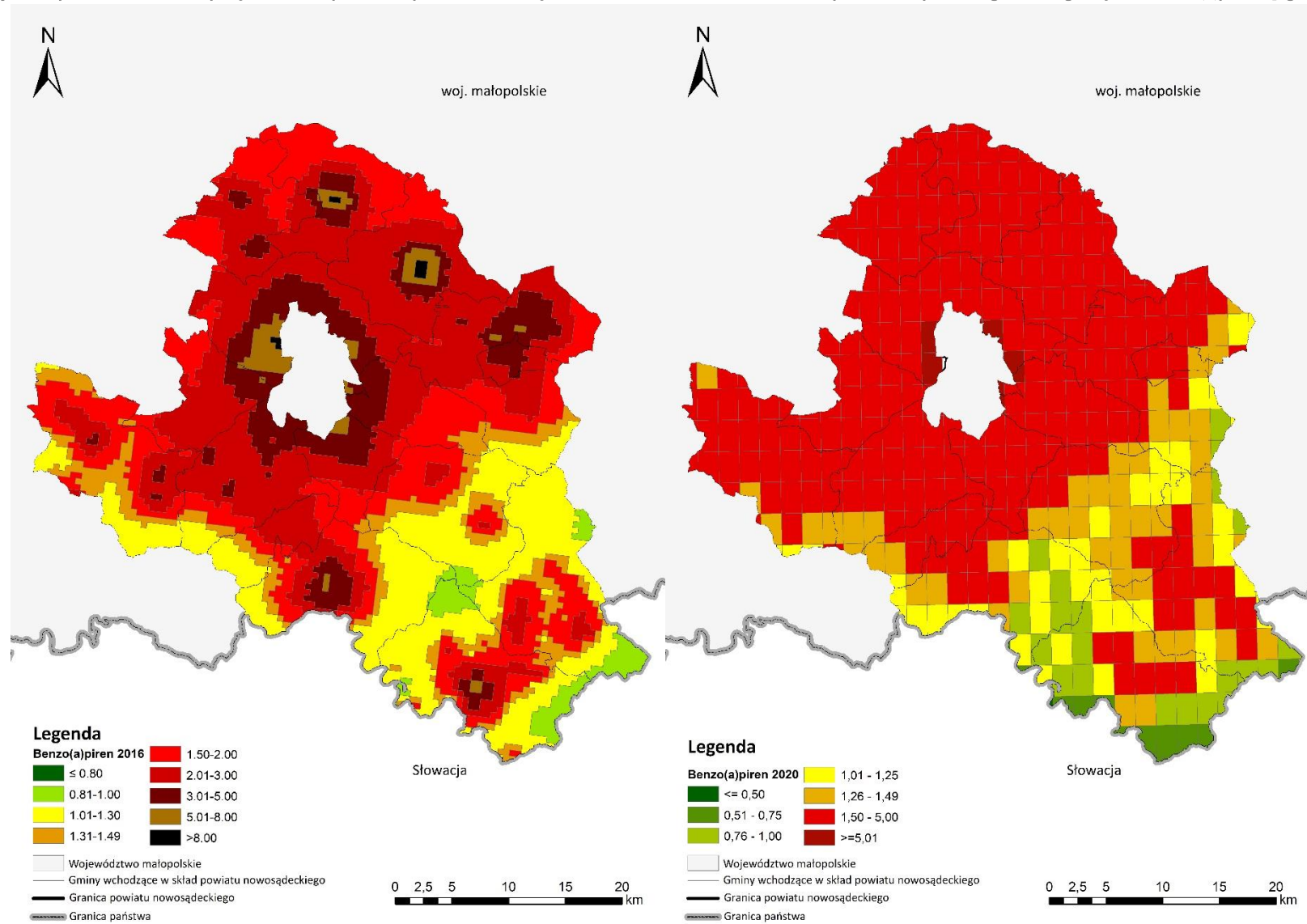
- pył zawieszony PM 10 – poziom dopuszczalny substancji w powietrzu: 40 µg/m³,
- benzo(a)piren – poziom dopuszczalny substancji w powietrzu: 1 ng/m³.

Przekroczenia dopuszczalnej normy dla benzopirenu w 2016 roku zawarte na mapie wykonanej w oparciu o modelowanie matematyczne, obejmowały prawie cały teren powiatu nowosądeckiego z wyjątkiem obszarów południowych, przygranicznych. Największe stężenia wyznaczono w centralnych obszarach gmin – Gródek nad Dunajcem, Korzenna, Grybów, Piwniczna-Zdrój i Muszyna. Obszary południowo-zachodnie gminy Chełmiec, tuż przy granicy z Nowym Sączem również posiadały duże przekroczenia. W 2020 roku sytuacja poprawiła się nieznacznie, poniżej normy znalazły się fragmenty gmin uzdrowiskowych – Muszyna, Piwniczna-Zdrój oraz spadła wielkość oszacowanych stężeń w północnych gminach powiatu nowosądeckiego (**Mapa 7**).

Największe stężenie zanieczyszczenia – pył zawieszony PM_{2,5} w 2016 roku, wg. mapy wykonanej w oparciu o modelowanie matematyczne, posiadała północna część powiatu, również były to centralne obszary gmin Łososina Dolna, Gródek nad Dunajcem, Korzenna, Grybów, Stary Sącz oraz tereny gmin graniczących z Nowym Sączem. W 2020 roku szacowane stężenie zanieczyszczeń PM_{2,5} znacząco się zmniejszyło, poniżej poziomu dopuszczalnego dla prawie całego powiatu. Przekroczona norma została wyliczona i oznaczona jedynie w gminie Chełmiec (**Mapa 8**).

Stężenie zanieczyszczenia pyłu zawieszonego PM₁₀ na terenie powiatu nowosądeckiego w 2016 roku oszacowano jako poniżej normy z wyjątkiem centralnej części gminy Gródek nad Dunajcem, Korzenna i południowo-zachodniej części gminy Chełmiec. W 2020 roku nastąpiła poprawa i przekroczenie wyznaczono tylko na małym obszarze w gminie Chełmiec (**Mapa 9**).

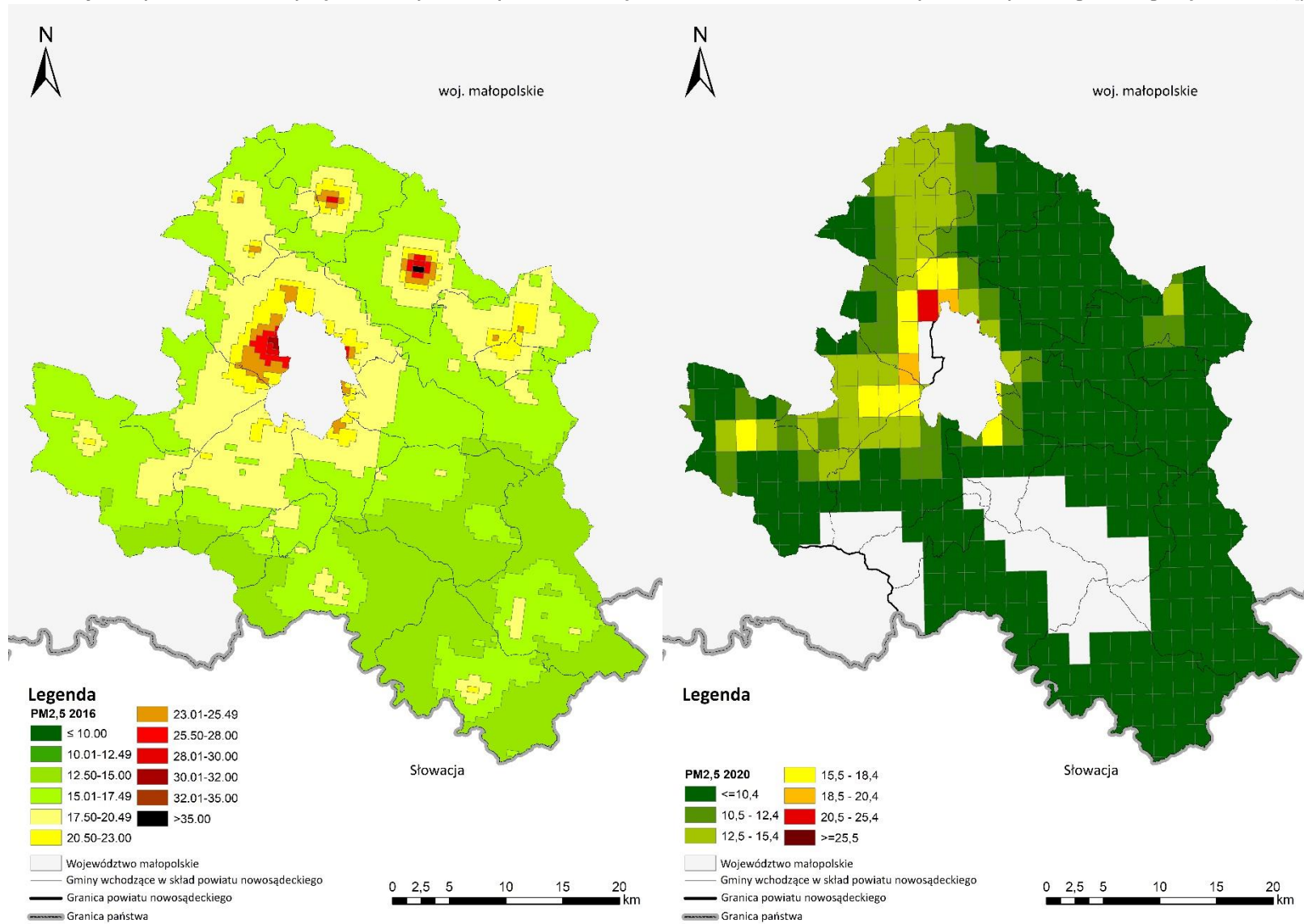
Mapa 7. Ocena jakości powietrza – rozkłady stężeń zanieczyszczeń w powiecie nowosądeckim w 2016 i 2020 roku – rozkład przestrzenny średniego rocznego stężenia benzo(a)pirenu [ng/m³]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ.

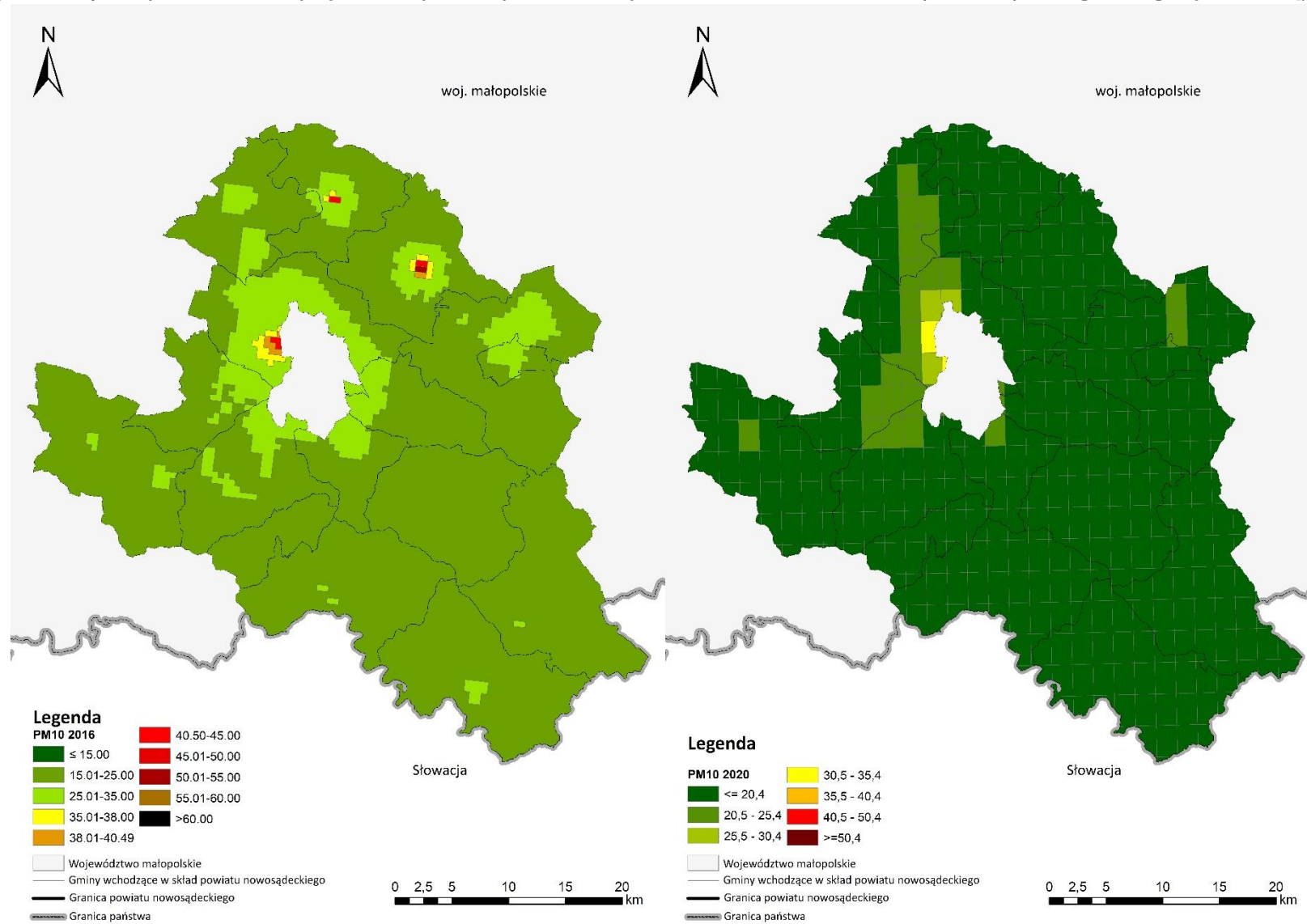

Mapa 8. Ocena jakości powietrza – rozkłady stężeń zanieczyszczeń w powiecie nowosądeckim w 2016 i 2020 roku – rozkład przestrzenny średniego rocznego stężenia PM_{2,5} [µg/m³]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ.

Mapa 9. Ocena jakości powietrza – rozkłady stężeń zanieczyszczeń w powiecie nowosądeckim w 2016 i 2020 roku – rozkład przestrzenny średniego rocznego stężenia PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ.

Wnioski do podrozdziału: **Przestrzeń i środowisko:**

- W latach 2016-2020 zwiększył się obszar pokrycia powiatu nowosądeckiego miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego o 1 694 ha.
- W strukturze użytkowania terenu powiatu nowosądeckiego dominowały lasy i grunty rolne.
- Powiat nowosądecki charakteryzował się dużym udziałem obszarów chronionych (ok. 81%). Największą powierzchniowo formą ochrony przyrody był Popradzki Park Krajobrazowy znajdujący się na terenie 8 gmin (południowa część powiatu).
- W strukturze terenów zielonych w powiecie dominują lasy. Mniej jest parków, zieleńców i zieleni osiedlowej. Zarejestrowano najmniejszą powierzchnię zieleni przyulicznej.
- Główną rzeką powiatu nowosądeckiego jest Dunajec, który stanowi prawobrzeżny dopływ Wisły. Na terenie powiatu znajduje się kilka innych mniejszych rzek oraz 2 główne sztuczne zbiorniki wodne - Jezioro Rożnowskie i Czchowskie.
- Obszary szczególnego zagrożenia powodzią znajdują się w pobliżu zbiorników wodnych. Średnie prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi (Q1%) zlokalizowano w gminie Łososina Dolna, Gródek nad Dunajcem, Łącko i Chełmiec.
- Zgodnie z Systemem Ochrony Przeciwosuwiskowej SOPO na terenie powiatu nowosądeckiego osuwiska występowały na terenach wszystkich gmin. Największe osuwiska znajdowały się na zboczach odkrytych, użytkowanych rolniczo.
- Najbardziej szkodliwe związki dla zdrowia to pył zawieszony 10 i 2,5 oraz benzo(a)piren. W 2020 roku na terenie powiatu nowosądeckiego największe stężenia PM2.5 i PM10 odnotowano na północy, ale na mniejszym obszarze w porównaniu do 2016 roku. B(a)P posiada wysokie wartości na terenie całego powiatu z wyjątkiem gmin południowo-wschodnich.
- Największe wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu w 2020 roku zarejestrowano w Mieście Grybów. W latach 2016-2020 w całym powiecie nowosądeckim wydatki wzrosły o 369 396,49 zł.

4.12. INFRASTRUKTURA

4.12.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA

W powiecie nowosądeckim w 2021 roku znajdowało się łącznie 9807,22km dróg. Najwięcej, bo aż 6799,85 km, było dróg innych, następnie gminnych (2270,31 km). Ponad 4 razy mniej niż gminnych było dróg powiatowych (505,49), a wojewódzkich 122,83 km. Kategorię o najmniejszej długości dróg stanowiły drogi krajowe, których było 108,74 km (**Tabela 83**).

Tabela 83. Długość dróg w podziale na kategorie [km]

Jednostka	Krajowa	Wojewódzka	Powiatowa	Gminna	Inna
Powiat nowosądecki	108,74	122,83	505,49	2270,31	6799,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

W powiecie nowosądeckim wskaźnik utwardzenia dróg (długość dróg gminnych i powiatowych o powierzchni utwardzonej na 100 km² wyrażony w kilometrach) w latach 2016-2020 wzrósł ze 132,8 do 176,9. Od 2018 roku był większy niż średnio w całym województwie małopolskim. W 2020 roku w powiecie nowosądeckim było więcej dróg o powierzchni utwardzonej na 100 km² niż w powiatach karkonoskim, tarnowskim oraz średnio w całej Polsce. Średnia dla Polski była niższa kilkukrotnie od wartości dla jednostek porównawczych (**Tabela 84**).

Tabela 84. Drogi gminne i powiatowe o twardej powierzchni na 100km² [km]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	249,0	249,6	249,7	251,6	253,5
Powiat karkonoski	103,4	103,9	104,2	102,1	103,9
Powiat nowosądecki	132,8	145,6	174,8	175,7	176,9
Powiat tarnowski	146,1	147,9	149,6	156,9	150,8
Województwo małopolskie	147,8	154,0	153,7	156,2	155,5
Polska	78,7	80,3	81,8	82,6	84,7

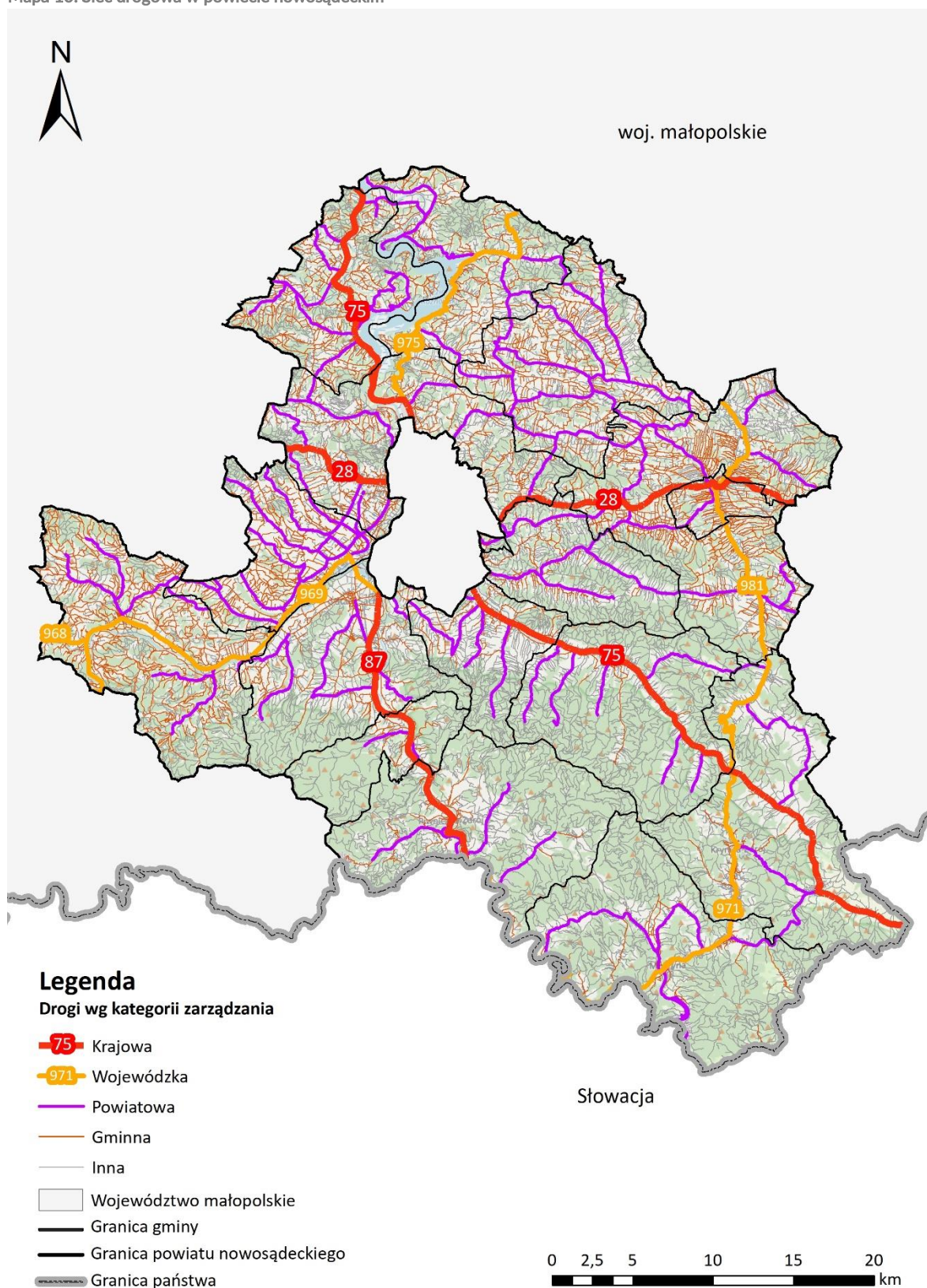
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W południowej części powiatu znajduje się znacznie mniej dróg niż w pozostałych częściach, ze względu górzysty charakter obszaru. Przez powiat nowosądecki przebiegają 3 drogi krajowe nr 28, 75 oraz 87, które prowadzą m.in. do Nowego Sącza i łączą go z resztą kraju, np. z Tarnowem, Jasłem, Brzeskiem (tu wjazd na autostradę A4 w kierunku Krakowa i Rzeszowa). Droga wojewódzka 971 prowadzi z Krynicy-Zdroju do Piwnicznej-Zdroju, a duża jej część biegnie wzdłuż rzeki Poprad i granicy ze Słowacją. Jedną z ważniejszych dróg w powiecie nowosądeckim jest ta łącząca Nowy Sącz z Nowym Targiem - Droga Wojewódzka nr 969 (**Mapa 10**).

JAKOŚĆ DRÓG LOKALNYCH

Wiele gmin podaje ją jako poprawną bądź dobrą. Z kolei inne gminy wymieniają poszczególne długości i typ nawierzchni. Największa długość dróg w gminach pokryta jest nawierzchnią bitumiczną (744 km długości dróg w gminach powiatu) oraz tłuczniem (239,7 km długości dróg w gminach powiatu). Gminy w większości deklarują, że jakość dróg w ich gminach jest dobra lub poprawna z czego wynika ogólny wniosek, że większość dróg lokalnych publicznych pokryta jest materiałami utwardzonymi, co wpływa na ich bezpieczeństwo i lepszą jakość niż drogi nieutwardzone gruntowe bądź żwirowe.

Mapa 10. Sieć drogowa w powiecie nowosądeckim

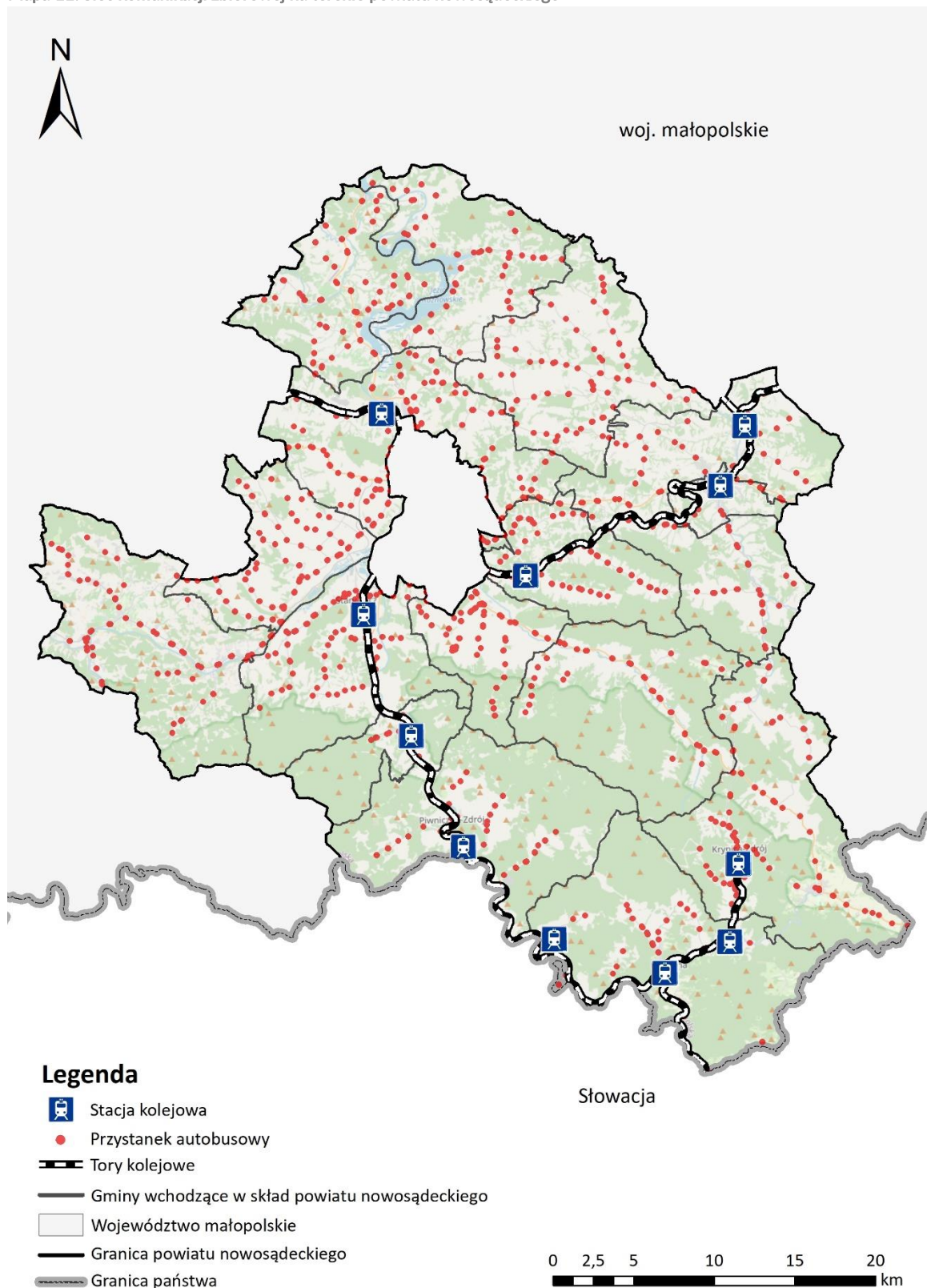

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

4.12.2. TRANSPORT DROGOWY I KOLEJOWY

Na terenie powiatu nowosądeckiego znajduje się 11 przystanków kolejowych obsługiwanych i zarządzanych przez PKP PLK S.A. Gminy powiatu nowosądeckiego są obsługiwane przez transport zbiorowy własny lub powiatowy. Przystanki autobusowe są rozmieszczone w gminach wzdłuż najczęściej uczęszczanych dróg (**Mapa 11**).

Mapa 11. Sieć komunikacji zbiorowej na terenie powiatu nowosądeckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k oraz Mapy Polskich Linii Kolejowych (mapa.plk-sa.pl/).

PLANY INWESTYCYJNE

Plany inwestycyjne z zakresu infrastruktury drogowej przedstawia **Tabela 85**.

Tabela 85. Plany inwestycyjne gmin powiatu nowosądeckiego dotyczące dróg lokalnych we władaniu gmin

Jednostka	Plany inwestycyjne
Chełmiec	<ul style="list-style-type: none"> • Remonty dróg.
Gródek nad Dunajcem	<ul style="list-style-type: none"> • Remonty i modernizacje dróg publicznych lub we władaniu gminy.
Grybów	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa nowych i remonty dróg gminnych - betonowych i o nawierzchni bitumicznej. Pozyskiwanie środków z RFRD.
Miasto Grybów	<ul style="list-style-type: none"> • Remont dróg lokalnych - 11,427 km
Kamionka Wielka	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja pozostałej sieci dróg gminnych; <ul style="list-style-type: none"> ○ zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców poprzez budowę chodników w ciągu dróg powiatowych, ○ budowa nowych odcinków dróg gminnych.
Korzenna	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja infrastruktury drogowo - mostowej na terenie Gminy Korzenna w miejscowościach Wojnarowa i Korzenna: <ul style="list-style-type: none"> ○ Droga gminna nr 291277K Wojnarowa - Zabrzeż w miejscowości Wojnarowa w km 0+0,00 - 1+670,00, ○ Obiekt mostowy w ciągu drogi gminnej nr 291154K Korzenna od szkoły przez Berdysiówki - Trzycierz koło Żuchowicza w miejscowości Korzenna (wymiana barier mostu) ○ Droga gminna „Korzenna Rzycki” w miejscowości Korzenna w km 0+380,00 - 1+130,00, ○ Odbudowa drogi gminnej "Lipnica Wielka Jeżówki-Jasienna" dz. ew. nr 272/8, 276/2, 277/3, 282/2 w miejscowości Lipnica Wielka o długości 200 mb- szacowana wartość zadania 95200 zł- planowane do realizacji, ○ Odbudowa drogi gminnej nr 291357K "Lipnica Wielka Cwiłówka koło Civińskiego i Fydy" dz. nr 951 w miejscowości Lipnica Wielka o długości 240 mb szacowana wartość zadania 114240 zł-planowane do realizacji, ○ Odbudowa drogi gminnej nr 291420K "Posadowa Mogilska Zagóra - Podlas - Cieniawa Wilcze Doły" dz. nr 410 w miejscowości Posadowa Mogilska o długości 330 mb - szacowana wartość zadania 157080 zł - planowane do realizacji.
Krynica-Zdrój	b.d.
Łabowa	b.d.
Łącko	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie działań mających na celu modernizację, budowę, przebudowę powiatowej i wojewódzkiej infrastruktury drogowej tj. dróg, chodników, ciągów pieszo rowerowych itp. • Modernizację, budowę, przebudowę gminnej infrastruktury drogowej w tym budowa, przebudowa, remont: <ul style="list-style-type: none"> ○ dróg lokalnych oraz chodników, ○ mostów, ○ przepustów, ○ ciągów pieszo- rowerowych.
Łososina Dolna	<ul style="list-style-type: none"> • Przebudowa dróg gminnych w ramach środków pozyskanych z budżetu państwa.
Muszyna	<ul style="list-style-type: none"> • Remont odcinka drogi gminnej nr 292946K oraz drogi wewnętrznej na dz. ewid. 3745 w Muszynie (Al. Zdrojowa), • Remont odcinka drogi wewnętrznej na dz. ewid. 3677 w Muszynie (ul. Polna boczna) - II etap, • Remont odcinka drogi wewnętrznej na dz. ewid. 1177 w Muszynie (ul. Ogrodowa boczna) - II etap, • Remont odcinka drogi gminnej nr 292967K w Muszynie (Majdan) - I etap, • Remont odcinka drogi gminnej 292962K w Muszynie (na Wesołówkę) - II etap, • Remont odcinka drogi gminnej nr 292944K w Muszynie (ul. Leśna boczna), • Remont odcinka drogi gminnej nr 292940K w Muszynie (ul. Zielona boczna), • Remont odcinka drogi wewnętrznej na dz. ewid. 422/18 w Szczawniku,

	<ul style="list-style-type: none"> Przebudowa odcinka drogi gminnej nr 292905K w Jastrzębiku – I etap (opracowanie dokumentacji projektowej), Przebudowa odcinka drogi wewnętrznej na dz. ewid. 199/1 i 213 oraz 232/1, 221 i 226 w Jastrzębiku – I etap (opracowanie dokumentacji projektowej), Remont odcinka drogi gminnej nr 292906K w Powroźniku – I etap, Remont odcinka drogi gminnej nr 292960K w Miliku (Rozlewnia wody), Remont odcinka drogi wewnętrznej na dz. ewid. 215/2 w Andrzejówce, Remont odcinka drogi gminnej nr 292963K oraz drogi wewnętrznej na dz. ewid. 426/1, 424/10, 423/1 i 427/1 w Żegiestowie, Remont nawierzchni części dz. ewid. 330/1, 339 i 338/1 w Żegiestowie.
Nawojowa	<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa i remont sieci dróg gminnych.
Piwniczna-Zdrój	b.d.
Podegrodzie	<ul style="list-style-type: none"> Przebudowa drogi gminnej Prosta w miejscowości Podrzeczce (projekt). Modernizacja drogi gminnej nr 293925K Strzyganiec-Gajówka w miejscowości Brzezna, Rozbudowa drogi gminnej nr 293946K „Polna” w km 0+000,00 – 0+420,09 wraz z budową obiektu mostowego w ciągu drogi nad Potokiem Brzeźnianka w km 2+370,00 potoku i budowa skrzyżowania z drogą powiatową nr 1547K relacja Brzezna – Brzezna Litacz - Wysokie w km 1+259,72-1+337,80”, „Rozbudowa drogi gminnej nr 293834 K Stadła – Podegrodzie – Gostwica o długości ok. 1,5 km na odcinku od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1544 K Chełmiec – Naszacowice do skrzyżowania z drogą powiatową 1545K Podegrodzie – Mokra Wieś”, „Budowa drogi gminnej o długości ok. 0,240 km zlokalizowanej na działce nr ew. 879/28 w miejscowości Brzezna”, „Remont-modernizacja drogi rolniczej Poza Przymiarki 293967K i Na Zabroza 293968K w miejscowości Chochorowice”, Remont - modernizacja drogi gminnej Leśna w miejscowości Olszanka, Remont - modernizacja drogi gminnej do Kubackiego w miejscowości Gostwica, Remont - modernizacja drogi gminnej Janczurówka w miejscowości Olszana, Remont - modernizacja drogi gminnej Kwasowiec-Wysokie w miejscowości Długotęka-Świerkla.
Rytro	<ul style="list-style-type: none"> Remont 5 km dróg.
Stary Sącz	<ul style="list-style-type: none"> Budowa odcinka drogi gminnej ul. Stefana Wyszyńskiego wraz z rozbudową odcinka drogi gminnej nr 294155K ul. Podegrodzkiej w Starym Sączu, Rozbudowa drogi ul. Popowicka w Starym Sączu, Budowa drogi w centrum rekreacyjnym Stawy – budowa infrastruktury komunalnej niezbędnej do rozwoju usług turystycznych, Budowa ciągu pieszo-rowerowego wraz z kładką, schodami i małą architekturą – kładka P&R, Rozbudowa drogi gminnej Barcice – Cmentarz – Do Popradu, Budowa parkingu do obsługi ruchu turystycznego na Woli Kroguleckiej, Budowa parkingu do obsługi ruchu turystycznego przy centrum rekreacyjnym stawy, Budowa ścieżki rowerowej na Lipie wraz z budową parkingu dla turystów, Budowa mostu na potoku Moszczeniczanka.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez przedstawicieli gmin powiatu nowosądeckiego.

WYPADKI DROGOWE

Liczba wypadków drogowych w powiecie nowosądeckim utrzymywała się na podobnym poziomie w latach 2016-2019, natomiast w 2020 roku odnotowany został widoczny spadek (o 24,83% względem 2016 roku), co mogło być spowodowane ograniczeniami w poruszaniu się związanymi z pandemią koronawirusa (**Tabela 86**).

Tabela 86. Liczba wypadków drogowych

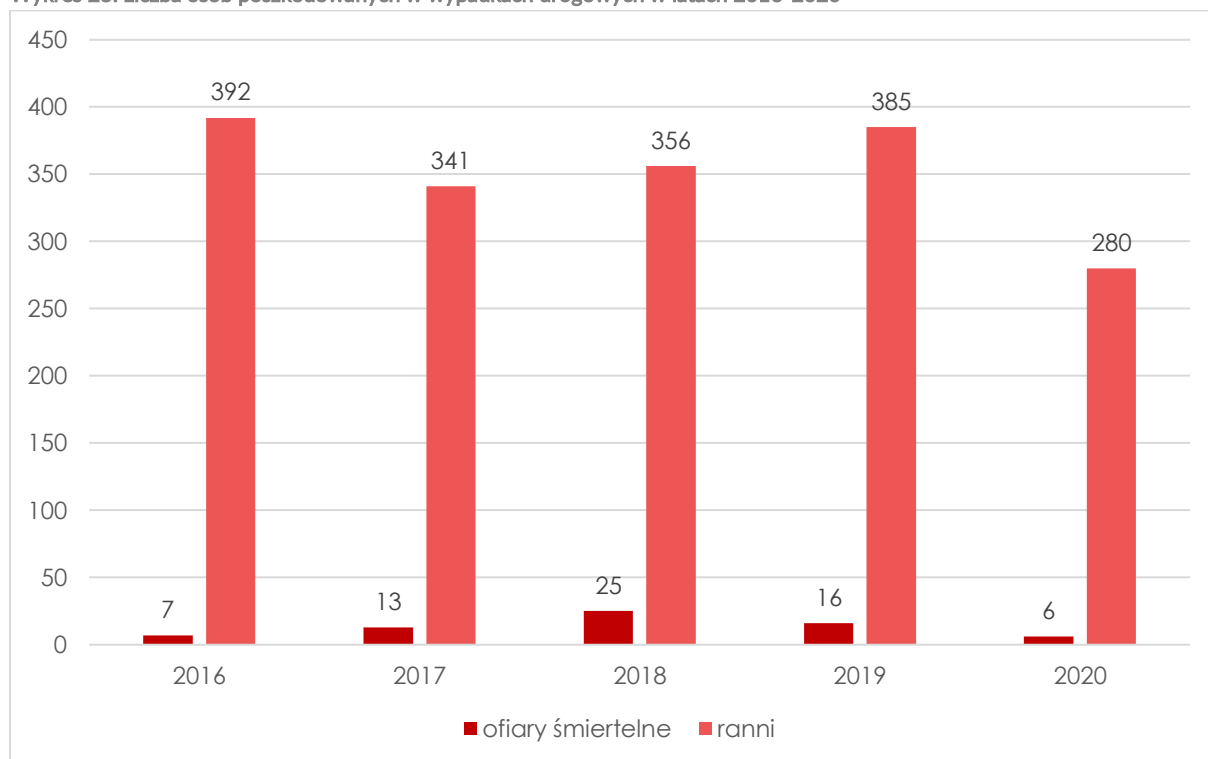
Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat nowosądecki	290	245	283	281	218

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba osób rannych w wypadkach oraz ofiar śmiertelnych wahała się w latach 2016-2020. W roku 2016 odnotowano największą liczbę wypadków (290) oraz rannych (392), jednak bardzo mało ofiar śmiertelnych (7). Dwa lata później wypadków było nieco mniej (356), ale ofiar śmiertelnych aż 25. W 2020 roku liczba rannych osób oraz ofiar śmiertelnych była na najniższym poziomie spośród wszystkich analizowanych lat (**Wykres 23**).

Wykres 23. Liczba osób poszkodowanych w wypadkach drogowych w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

4.12.3. ŚCIEŻKI ROWEROWE

Wskaźnik ścieżek rowerowych (długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km²) w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2020 wzrastał, podobnie jak w jednostkach referencyjnych. W powiecie nowosądeckim w 2020 roku wskaźnik wynosił 285,8 km, co stanowiło wyższą wartość niż w powiecie karkonoskim, natomiast niższą niż w pozostałych jednostkach referencyjnych. W województwie małopolskim było 508,5 km ścieżek rowerowych na 10 tys. km², czyli więcej niż w powiecie nowosądeckim o 222,7 (Tabela 87).

Tabela 87. Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km² [km]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	514,6	514,6	527,6	527,6	584,3
Powiat karkonoski	0,0	0,0	0,0	0,0	110,0
Powiat nowosądecki	45,2	89,0	143,9	254,9	285,8
Powiat tarnowski	167,9	316,0	266,4	286,9	308,9
województwo małopolskie	269,6	326,7	356,9	419,4	508,5
Polska	360,1	388,2	444,7	496,9	551,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dane uzyskane od poszczególnych gmin powiatu nowosądeckiego pokazują obecną długość sieci ścieżek i tras/szlaków rowerowych w gminach. Największą siecią charakteryzuje się Krynica-Zdrój (285,39 km) i Muszyna (218,18 km). Pozostałe gminy, jeśli nie wybudowały ścieżek rowerowych na swoim terenie to posiadają szlaki turystyczne wybudowane/wyznaczone przez VeloMałopolska lub PTTK. Gmina Pogrodzie obecnie nie posiada ani ścieżek ani szlaków/tras rowerowych jednak trwają prace nad projektem „Budowa trasy rowerowej na odcinku Świniarsko – Brzezna” (Tabela 88).

Tabela 88. Długość sieci ścieżek i tras/szlaków rowerowych w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego [km]

Jednostka	Długość sieci ścieżek i szlaków rowerowych [km]
Chętniec	37,83
Gródek nad Dunajcem	138,33
Grybów	116,50
Miasto Grybów	12,33
Kamionka Wielka	53,97
Korzenna	42,48
Krynica-Zdrój	285,39
Łabowa	49,66
Łącko	29,46
Łososina Dolna	19,87
Muszyna	218,18
Nawojowa	33,16
Piwniczna-Zdrój	89,49
Podegrodzie	w budowie
Rytro	46,77
Stary Sącz	160,64
Powiat nowosądecki	1334,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez gminy, ZDW w Krakowie oraz danych opracowanych na potrzeby „Badania ewaluacyjnego dot. pomiaru wartości wskaźnika rezultatu długoterminowego RPO WM na lata 2014-2020: Liczba osób korzystających z tras rowerowych w regionie”.

TRASY ROWEROWE

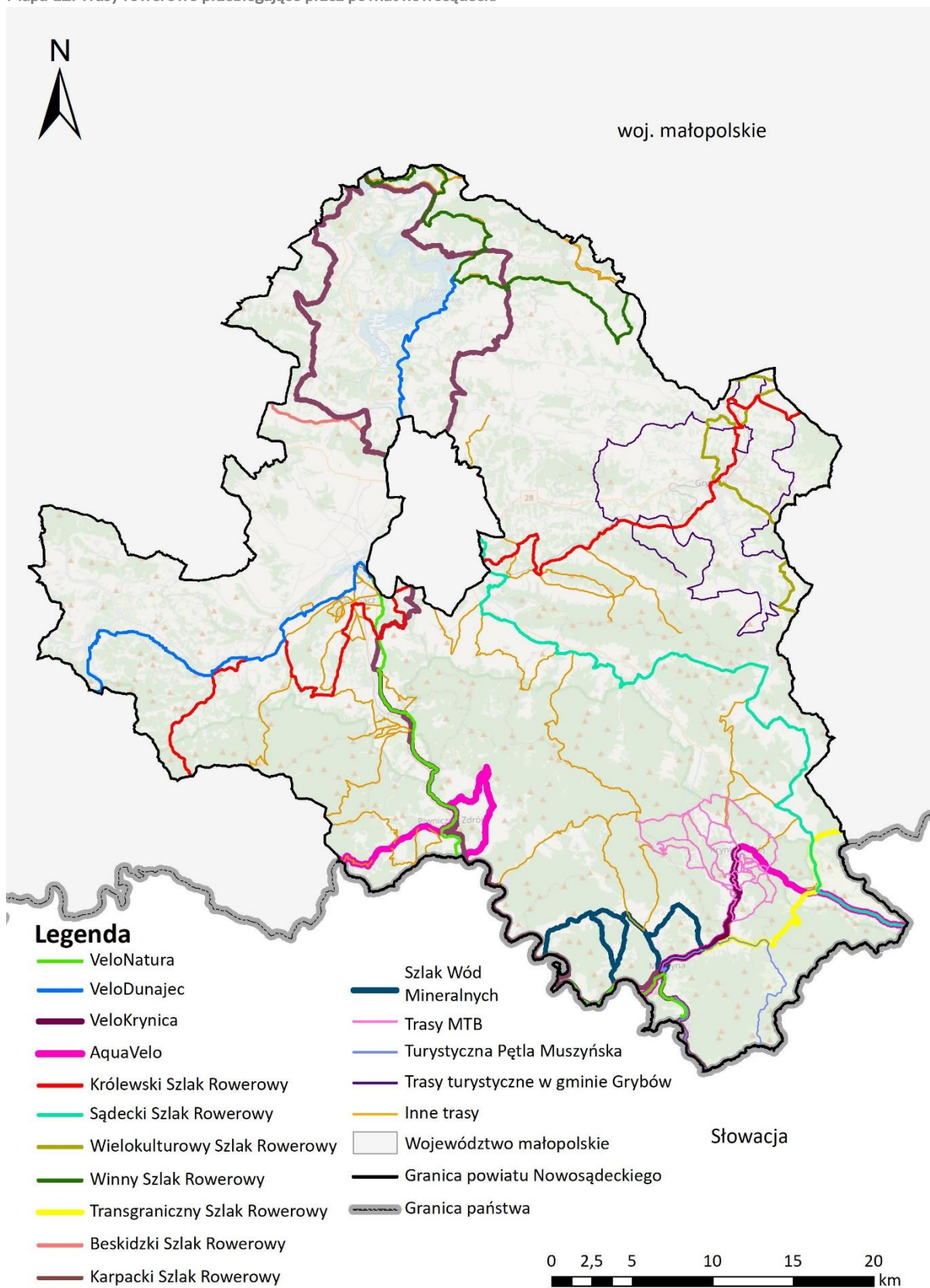
Powiat nowosądecki posiada rozbudowaną sieć tras rowerowych, które pokrywają niemal całą jego powierzchnię (**Mapa 12**). Do najpopularniejszych szlaków przebiegających przez obszar powiatu należą:

- VeloNatura (54 km) – stanowi Małopolski odcinek trasy EuroVelo11 (międzynarodowa długodystansowa trasa rowerowa biegnąca z Grecji do Norwegii, m.in. przez terytorium Polski). W ramach trasy VeloNatura powstały 3 kładki rowerowe na pograniczu polsko-słowackim na rzece Poprad (Żegiestów-Sulin, Milik-Legnava, Andrzejówka (Ługi)-Mały Lipnik),
- VeloDunajec (86 km) – uchodzący za jedną z najpiękniejszych tras rowerowych, prowadzi od Zakopanego przez powiat nowosądecki do Wietrzychowic, w pobliżu ujścia Dunajca do Wisły,
- VeloKrynica (12 km) – krótki odcinek łączący Krynicy-Zdrój z Muszyną,
- AquaVelo (57 km) – łączy uzdrowiska obszarów przygranicznych oraz tereny cenne przyrodniczo, bogate w zabytki architektury, źródła wód mineralnych oraz prezentujące lokalne tradycje i wielokulturowe dziedzictwo,
- Karpacki szlak rowerowy – projekt zrealizowany przez Sądecką Organizację Turystyczną, w ramach którego wytyczonych zostało kilka tras rowerowych:
  - Szlak Główny (175 km),
  - Sądecki Szlak Rowerowy (63 km),
  - Wielokulturowy Szlak Rowerowy (120 km),
  - Winny Szlak Rowerowy (85 km),
  - Królewski Szlak Rowerowy (130 km),
  - Transgraniczny Szlak Rowerowy (72 km),
  - Trasa Rożnowska (32 km),
  - Trasa Łososińska (33 km).

Wzdłuż wielu z wymienionych tras znajdują się Miejsca Obsługi Rowerzystów (MOR), czyli punkty postojowe, w których rowerzyści mogą się schronić. Oprócz tego na terenie powiatu nowosądeckiego wyróżnić można jeszcze wiele innych, mniejszych tras rowerowych, z pośród których warto wymienić:

- Szlak Wód Mineralnych (32,5 km) – łączący Żegiestów z Muszyną,
- Turystyczną Pętlę Muszyńską (36 km) – przebiegającą przez gminę Muszyna,
- Trasy turystyczne w gminie Grybów (84 km) – sieć tras rowerowych wytyczonych na terenie gminy Grybów,
- Trasy MTB w okolicy Krynicy-Zdroju (125 km) – sieć tras rowerowych składająca się z 8 tematycznych tras, których nazwy wywodzą się od nazw źródeł krynickich.

Mapa 12. Trasy rowerowe przebiegające przez powiat nowosądecki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: <https://narowery.visitmalopolska.pl/>, <https://szlaki.pttk.pl/>.

4.12.4. TRANSPORT PUBLICZNY

W powiecie nowosądeckim w 2020 roku było 1115 czynnych przystanków autobusowych, z czego 731 pod zarządem gminy, 383 pod zarządem innej jednostki samorządowej, a 1 przystanek – innej jednostki niebędącej jednostką samorządową. Najwięcej przystanków zlokalizowanych było w gminach Krynica-Zdrój (147), Łącko (130) oraz Miasto Grybów (125), natomiast najmniej w gminach Rytro (14), Grybów (19) oraz Łososina Dolna (26) (**Tabela 89**). Systemy komunikacji publicznej powiatu nowosądeckiego nie były wyposażone w autobusy elektryczne, bądź niskoemisyjne napędzane CNG, LNG, wodorem lub hybrydowe.

Tabela 89. Liczba czynnych przystanków autobusowych w 2020 roku

Jednostka	Liczba przystanków
Chełmiec	71
Gródek nad Dunajcem	32
Grybów	19
Miasto Grybów	125
Kamionka Wielka	76
Korzenna	64
Krynica-Zdrój	147
Łabowa	26
Łącko	130
Łososina Dolna	26
Muszyna	62
Nawojowa	44
Piwniczna-Zdrój	54
Podegrodzie	120
Rytro	14
Stary Sącz	105
Powiat nowosądecki	1 115

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Podczas przeprowadzonych warsztatów z mieszkańcami powiatu wskazali oni na ograniczenia w dostępności komunikacji zbiorowej i wpływ pandemii na usunięcie niektórych linii autobusowych lub zmniejszenie częstotliwości kursowania pojazdów na niektórych trasach. Seniorzy mieszkający na terenie powiatu nowosądeckiego wskazywali na brak możliwości podjęcia aktywności poza miejscem zamieszkania ze względu na brak dostępności komunikacji zbiorowej na terenach oddalonych od głównych szlaków komunikacyjnych oraz ewentualne wzrosty kosztów transportu. Infrastruktura kolejowa została wskazana jako szansa na poprowadzenie transportu kolejowego na trasie Muszyna-Chełmiec. Pośród barier wskazano na brak przystosowania busów prywatnych przewoźników dla osób z niepełnosprawnościami²⁴.

²⁴ Wnioski sformułowano podczas warsztatów z przedstawicielami grup seniorów, Nowy Sącz, 13.07.2022r.

4.12.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

SIEĆ WODOCIĄGOWA

Największy procent osób korzystających z sieci wodociągowej w 2020 roku spośród ogólnej liczby ludności odnotowano w gminach Kamionka Wielka (91,8%) oraz Krynica-Zdrój (82,4%), natomiast najmniejszy w gminie Łabowa (11,2%). W każdej z gmin powiatu nowosądeckiego nastąpił wzrost odsetka osób korzystających z wodociągów w latach 2016-2020, za wyjątkiem gminy Stary Sącz, gdzie nastąpił spadek o 2,2p.p. (natomiast od 2018 do 2020 następował wzrost) (Tabela 90).

Tabela 90. Korzystający z sieci wodociągowej w gminach powiatu nowosądeckiego [%]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	62,4	63,3	65,3	66,2	67,3
Gródek nad Dunajcem	64,8	65,5	65,6	65,8	66,8
Grybów	49,9	50,8	52,0	52,8	54,3
Miasto Grybów	48,5	51,6	51,4	50,9	50,9
Kamionka Wielka	91,6	91,6	91,6	91,7	91,8
Korzenna	36,6	37,7	39,0	40,4	40,8
Krynica-Zdrój	81,7	81,8	81,7	82,1	82,4
Łabowa	7,1	7,1	9,6	11,0	11,2
Łącko	33,5	33,9	34,1	34,6	35,3
Łososina Dolna	42,0	45,3	49,8	54,7	57,5
Muszyna	50,1	50,4	50,6	50,7	51,5
Nawojowa	32,0	33,6	39,3	42,1	43,4
Piwniczna-Zdrój	33,2	33,3	35,6	35,8	36,0
Podegrodzie	43,7	44,3	44,7	46,6	47,0
Rytro	48,0	48,0	50,1	50,8	51,0
Stary Sącz	75,3	74,6	72,7	72,9	73,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Średni procent osób korzystających z sieci wodociągowej dla całego powiatu nowosądeckiego w 2020 roku (57,1%) był niższy niż w jednostkach referencyjnych. W województwie małopolskim z wodociągów korzystało 81,9% ludności, natomiast w Polsce - 92,2%. W latach 2016-2020 w powiecie nowosądeckim nastąpił wzrost wartości wskaźnika o 3,3p.p. Jest to największy wzrost spośród jednostek referencyjnych: np. dla Polski było to jedynie 0,3p.p. (Tabela 91).

Tabela 91. Korzystający z sieci wodociągowej w powiecie nowosądeckim i jednostkach referencyjnych [%]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	85,5	85,7	85,9	86,4	86,6
Powiat karkonoski	84,3	84,4	84,5	84,5	85,1
Powiat nowosądecki	53,8	54,4	55,4	56,3	57,1
Powiat tarnowski	71,6	72,0	72,4	73,3	73,7
województwo małopolskie	81,0	81,1	81,3	81,6	81,9
Polska	91,9	92,0	92,0	92,2	92,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

SIEĆ KANALIZACYJNA

Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2020 roku był zróżnicowany w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego. Najniższa wartość w 2020 roku była w gminie Korzenna (20,1%), natomiast najwyższa w gminie Muszyna (95,8%). Największy wzrost w latach 2016-2020 odnotowano dla gminy Korzenna (o 37,67%), natomiast nieznaczny spadek (o 0,52%) w Mieście Grybów (jednak od roku 2018 następował już wzrost) (Tabela 92).

Tabela 92. Korzystający z sieci kanalizacyjnej w gminach powiatu nowosądeckiego [%]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	40,2	41,2	43,6	46,1	49,2
Gródek nad Dunajcem	47,8	48,5	50,9	51,0	51,6
Grybów	28,0	28,5	28,9	32,3	34,0
Miasto Grybów	57,2	57,5	56,6	56,8	56,9
Kamionka Wielka	34,5	37,0	41,6	44,6	45,2
Korzenna	14,6	14,9	18,5	19,2	20,1
Krynica-Zdrój	85,7	85,8	85,8	86,1	86,3
Łabowa	29,4	29,4	30,3	31,0	37,7
Łącko	33,3	33,3	33,3	35,2	40,2
Łososina Dolna	28,2	28,6	28,7	28,8	28,8
Muszyna	95,5	95,6	95,7	95,8	95,8
Nawojowa	44,9	47,6	50,2	52,5	53,9
Piwniczna-Zdrój	48,4	48,5	51,4	52,4	52,9
Podegrodzie	29,3	30,4	31,0	31,8	33,0
Rytko	67,5	68,0	68,2	68,6	69,2
Stary Sącz	43,7	44,6	47,0	48,2	49,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Z pośród jednostek referencyjnych, powiat nowosądecki posiadał we wszystkich badanych latach (2016-2020) najmniejszy odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej. W 2020 roku z kanalizacji korzystało 48,6% ludności, natomiast średnio w województwie małopolskim 64,6%, a w całym kraju 71,5%. W powiecie bielskim (55,2%) oraz tarnowskim (53,3%) wartości były bardziej zbliżone do wartości w powiecie nowosądeckim. Wartość dla powiatu karkonoskiego (64,7%) była wyższa niż dla województwa małopolskiego (Tabela 93).

Tabela 93. Korzystający z sieci kanalizacyjnej w powiecie nowosądeckim i jednostkach referencyjnych [%]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	53,4	53,8	54,1	54,8	55,2
Powiat karkonoski	63,8	64,1	63,9	64,5	64,7
Powiat nowosądecki	43,5	44,2	45,6	47,0	48,6
Powiat tarnowski	50,8	51,1	51,6	52,6	53,3
Województwo małopolskie	62,6	63,0	63,3	63,9	64,6
Polska	70,2	70,5	70,8	71,2	71,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

SIEĆ GAZOWA

W 2020 roku w dwóch gminach powiatu nowosądeckiego mieszkańcy nie korzystali z sieci gazowej: gmina Piwniczna-Zdrój oraz Podegrodzie. Z kolei w dwóch gminach: Łącko oraz Rytro odnotowano znikomy ułamek osób korzystających z sieci gazowej, odpowiednio 0,3% i 0,1%. Największy wzrost na przestrzeni lat 2016-2020 nastąpił w gminie Nawojowa o 148,67% (16,8p.p.) (**Tabela 94**).

Tabela 94. Korzystający z sieci gazowej w gminach powiatu nowosądeckiego [%]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	43,8	44,8	45,7	47,1	51,4
Gródek nad Dunajcem	55,5	56,6	58,1	58,7	61,1
Grybów	70,0	70,8	72,5	73,6	78,1
Miasto Grybów	73,6	73,9	74,6	74,9	82,0
Kamionka Wielka	66,9	68,2	70,2	71,4	75,4
Korzenna	60,2	61,4	63,2	64,8	69,1
Krynica-Zdrój	84,4	85,0	85,7	87,1	88,4
Łabowa	50,6	51,2	53,0	54,0	61,4
Łącko	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Łososina Dolna	67,2	68,4	70,7	71,8	75,5
Muszyna	58,6	58,9	59,2	59,6	60,2
Nawojowa	11,3	12,5	15,2	20,2	28,1
Piwniczna-Zdrój	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0
Podegrodzie	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Rytko	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Stary Sącz	60,8	61,5	62,8	63,7	67,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W porównaniu z jednostkami referencyjnymi, w powiecie nowosądeckim udział osób korzystających z sieci gazowej w ogóle ludności w badanym przedziale czasowym był zbliżony do danych z powiatu karkonoskiego oraz Polski, natomiast w pozostałych jednostkach ten odsetek był większy. W 2020 roku w województwie małopolskim było 64,8%, w powiecie tarnowskim 71%, natomiast najwięcej było w powiecie bielskim: 82,7% (**Tabela 95**).

Tabela 95. Korzystający z sieci gazowej w powiecie nowosądeckim i jednostkach referencyjnych [%]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	77,3	77,9	78,9	80,7	82,7
Powiat karkonoski	48,8	49,5	49,7	49,9	53,0
Powiat nowosądecki	47,4	48,1	49,2	50,2	53,3
Powiat tarnowski	67,6	67,8	68,1	68,7	71,0
województwo małopolskie	62,3	62,1	63,2	63,6	64,8
Polska	52,1	52,1	52,3	52,9	54,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

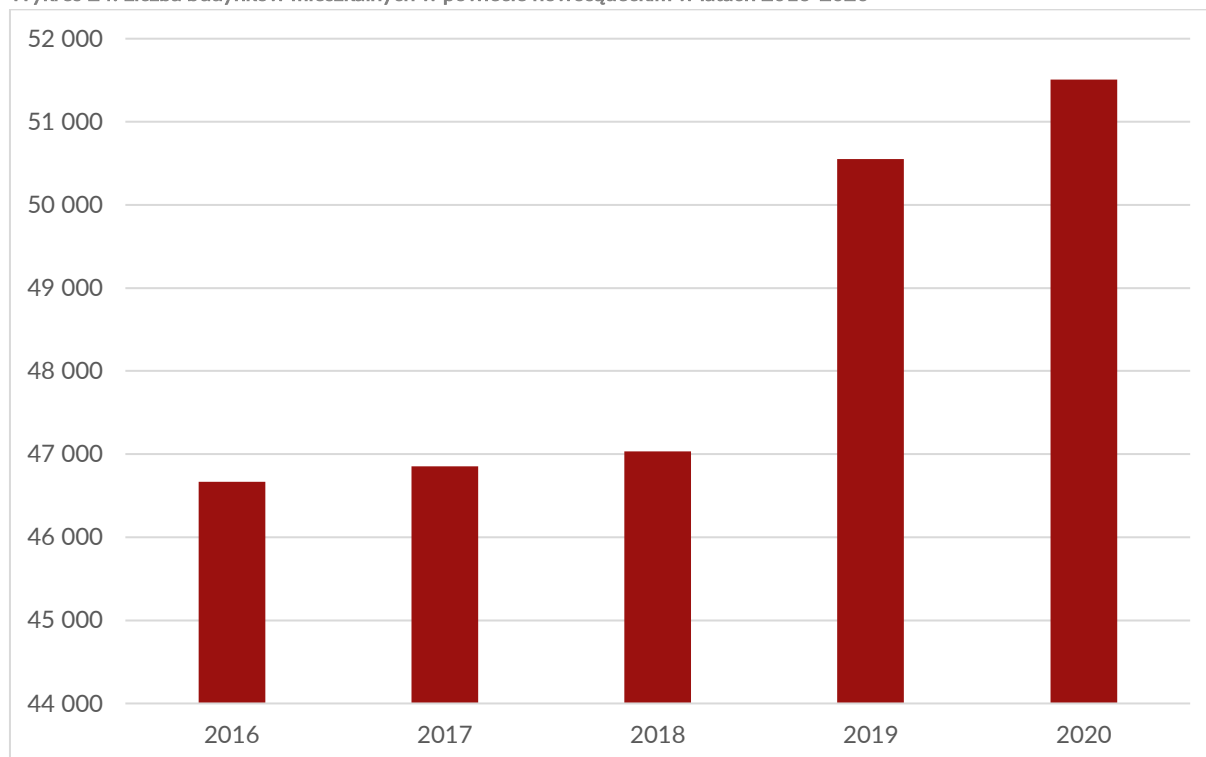
Wnioski do podrozdziału: **Infrastruktura:**

- Na terenie powiatu nowosądeckiego jakość dróg lokalnych poszczególne gminy oceniły jako dobrą bądź dostateczną.
- Plany inwestycyjne obejmują wiele remontów dróg oraz budowy nowych, co przyczyni się do zwiększenia jakości życia w powiecie nowosądeckim.
- W każdej gminie znajdują się czynne przystanki komunikacji zbiorowej autobusowej, niektóre gminy posiadają stacje kolejowe.
- Prawie każda gmina powiatu nowosądeckiego posiada połączenie z Nowym Sączem poprzez drogę krajową bądź wojewódzką.
- Liczba wypadków drogowych w latach 2016-2020 spadła, co jednak mogło być spowodowane ograniczeniami w poruszaniu się związanymi z pandemią koronawirusa.
- W powiecie nowosądeckim długość ścieżek rowerowych wzrosła kilkukrotnie w analizowanym okresie.
- Powiat nowosądecki posiada rozwiniętą sieć ścieżek rowerowych, które swoim zasięgiem obejmują niemal całe terytorium powiatu.
- W ostatnich latach zwiększył się udział procentowy osób korzystających z wodociągów, kanalizacji oraz sieci gazowej.

4.13. MIESZKALNICTWO

Liczba budynków mieszkalnych w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2020 wzrastała z roku na rok. Największy przyrost budynków mieszkalnych nastąpił w 2019 roku (+3 518). W 2020 roku liczba budynków wynosiła już 51 507 (**Wykres 24**).

Wykres 24. Liczba budynków mieszkalnych w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W porównaniu do innych jednostek referencyjnych wartości dla powiatu nowosądeckiego były wysokie, jedynie powiat tarnowski posiadał wyższą liczbę budynków mieszkalnych. Powiat karkonoski posiadał znacznie niższe wartości wskaźnika spośród wszystkich 4 jednostek terytorialnych (**Tabela 96**).

Tabela 96. Liczba budynków mieszkalnych w wybranych powiatach w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	38 190	38 632	39 101	40 799	40 884
Powiat karkonoski	11 691	11 817	11 925	12 473	12 607
Powiat nowosądecki	46 666	46 853	47 031	50 549	51 507
Powiat tarnowski	51 806	52 374	52 930	54 174	53 923

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wśród gmin znajdujących się w granicach powiatu nowosądeckiego najwięcej budynków mieszkalnych w 2016 roku posiadały gminy Chełmec, Grybów i Stary Sącz. Najmniejsze wartości posiadała gmina Rytro, Łabowa oraz Miasto Grybów. W przeciągu 4 lat jednostki o największej i najmniejszej liczbie budynków mieszkalnych pozostały takie same, jednak ich liczba się zwiększyła. W odniesieniu do wartości wskaźnika dla całego województwa, udział powiatu nowosądeckiego wynosi ok. 7% (7,2 w 2016 roku oraz 7,5 w 2020 roku) (**Tabela 97**).

Tabela 97. Liczba budynków mieszkalnych w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmec	6 431	6 469	6 521	7 039	7 159
Gródek nad Dunajcem	2 519	2 528	2 535	2 678	2 674
Grybów	5 279	5 300	5 316	5 858	5 940

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Miasto Grybów	1 233	1 233	1 236	1 312	1 321
Kamionka Wielka	2 192	2 201	2 213	2 390	2 442
Korzenna	2 895	2 904	2 915	3 164	3 322
Krynica-Zdrój	2 729	2 730	2 738	2 920	3 131
Łabowa	1 169	1 174	1 176	1 294	1 328
Łącko	3 863	3 881	3 892	4 182	4 188
Łososina Dolna	2 579	2 605	2 614	2 756	2 820
Muszyna	2 442	2 448	2 452	2 628	2 669
Nawojowa	1 793	1 803	1 812	1 984	2 024
Piwniczna-Zdrój	2 510	2 516	2 523	2 626	2 646
Podegrodzie	2 839	2 851	2 869	3 084	3 152
Rytro	860	860	861	904	911
Stary Sącz	5 333	5 350	5 358	5 730	5 780

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1 000 ludności w gminach powiatu nowosądeckiego kształtowała się następująco: największą wartość wskaźnika w 2016 roku posiadała Krynica-Zdrój, Grybów, Gródek nad Dunajcem i Muszyna, a najmniejszą Korzenna, Łabowa, Miasto Grybów i Nawojowa. Wartość dla Krynicy-Zdroju (362) przewyższała liczbę mieszkań na 1 000 ludności w województwie małopolskim (343,8). W 2020 roku największe i najmniejsze wartości posiadały te same gminy jednak wartości dla gmin Korzenna, Łabowa, Miasto Grybów, Nawojowa, Kamionka Wielka i Podegrodzie spadły. Wartość dla województwa ponownie była niższa od liczby mieszkań na 1 000 ludności w Krynicy-Zdroju (**Tabela 98**).

Tabela 98. Liczba mieszkań na 1 000 ludności w gminach powiatu nowosądeckiego i województwie małopolskim w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	236,2	235,8	234,8	234,3	234,8
Gródek nad Dunajcem	286,9	286,2	286,9	288,0	289,6
Grybów	311,0	310,2	313,3	315,1	318,4
Miasto Grybów	218,6	217,1	215,4	215,5	216,0
Kamionka Wielka	223,6	222,4	222,8	222,5	223,0
Korzenna	203,2	202,9	202,2	202,9	202,7
Krynica-Zdrój	362,0	363,6	364,2	367,1	369,2
Łabowa	216,2	215,7	215,2	214,8	214,9
Łącko	231,0	230,1	230,3	230,8	231,0
Łososina Dolna	215,1	216,1	214,9	214,6	216,3
Muszyna	283,2	283,6	284,7	285,5	286,8
Nawojowa	220,7	221,2	219,6	219,8	219,8
Piwniczna-Zdrój	257,0	257,1	258,7	261,5	263,9
Podegrodzie	233,9	233,2	232,6	232,1	232,7
Rytro	231,1	232,5	232,7	235,1	236,9
Stary Sącz	263,7	263,4	262,6	262,9	264,2
Województwo małopolskie	343,8	348,5	352,8	357,9	363,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba mieszkań na 1 000 ludności w powiecie nowosądeckim spadała do 2018 roku. W 2020 roku wartość wskaźnika wynosiła już 249,7 mieszkań na 1 000 mieszkańców, co w porównaniu do wybranych powiatów oznaczało najmniejszą wartość. Najwięcej mieszkań na 1 000 ludności posiadał powiat karkonoski (387,8 w 2016 roku i 415,3 w 2020 roku). W latach 2016-2020 wartość we wszystkich 3 jednostkach porównawczych stale rosła. W porównaniu do wskaźnika dla Polski w latach 2016 - 2020 prawie wszystkie powiaty posiadały niższe wartości. Wyjątkiem był powiat karkonoski, który w 2016 roku posiadał wyższą wartość o 16,5 mieszkań w przeliczeniu na 1 000 ludności, gdzie w 2020 roku było to już o 22,9 więcej niż średnio w całym kraju (**Tabela 99**).

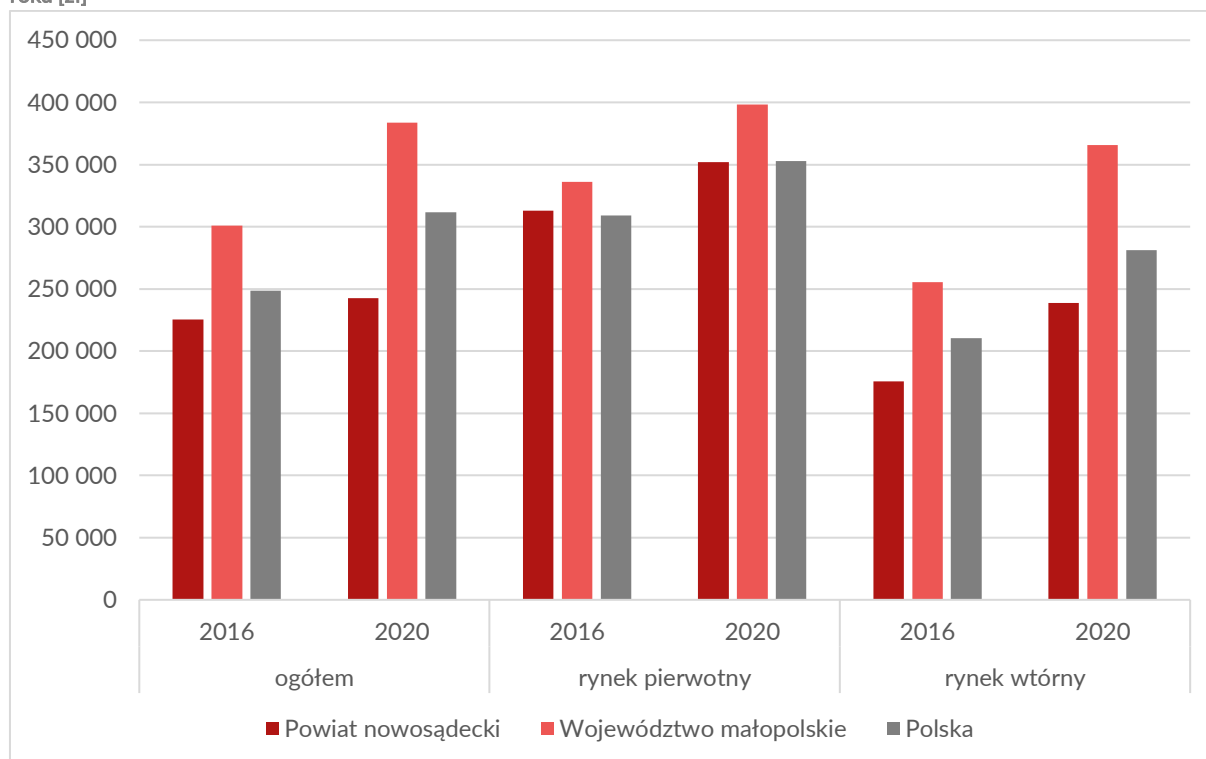
Tabela 99. Liczba mieszkań na 1 000 ludności w wybranych powiatach i całym kraju w latach 2016-2020

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat bielski	304,8	305,9	307,1	308,6	311,5
Powiat karkonoski	387,8	398,0	404,5	410,2	415,3
Powiat nowosądecki	249,3	248,9	248,4	248,8	249,7
Powiat tarnowski	270,7	273,3	276,0	279,1	282,3
Polska	371,3	375,7	380,5	385,9	392,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Średnia cena lokali mieszkalnych w powiecie nowosądeckim wzrosła między 2016, a 2020 rokiem o 17 263 zł. Większy wzrost odnotowano na rynku wtórnym wynoszący 63 080 zł, gdzie na rynku pierwotnym średnia cena lokali mieszkalnych w powiecie nowosądeckim zwiększyła się o 39 336 zł. W porównaniu do województwa małopolskiego, gdzie średnia cena lokali mieszkalnych w latach 2016-2020 zwiększyła się o 82 845 zł, ceny na rynku mieszkaniowym w powiecie były zdecydowanie niższe (o 141 349 zł w 2020 roku). Mniejsze różnice między powiatem, a województwem występowały na rynku pierwotnym – w 2020 roku było to o 46 098 zł więcej w Małopolsce. Porównując średnią cenę lokali mieszkalnych w Polsce do cen w powiecie nowosądeckim, największe różnice występują na rynku wtórnym – o 42 262 zł w 2020 roku. Z kolei średnia cena lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym dla kraju w 2020 roku wynosiła jedynie 522 zł więcej, niż cena w powiecie (**Wykres 25**).

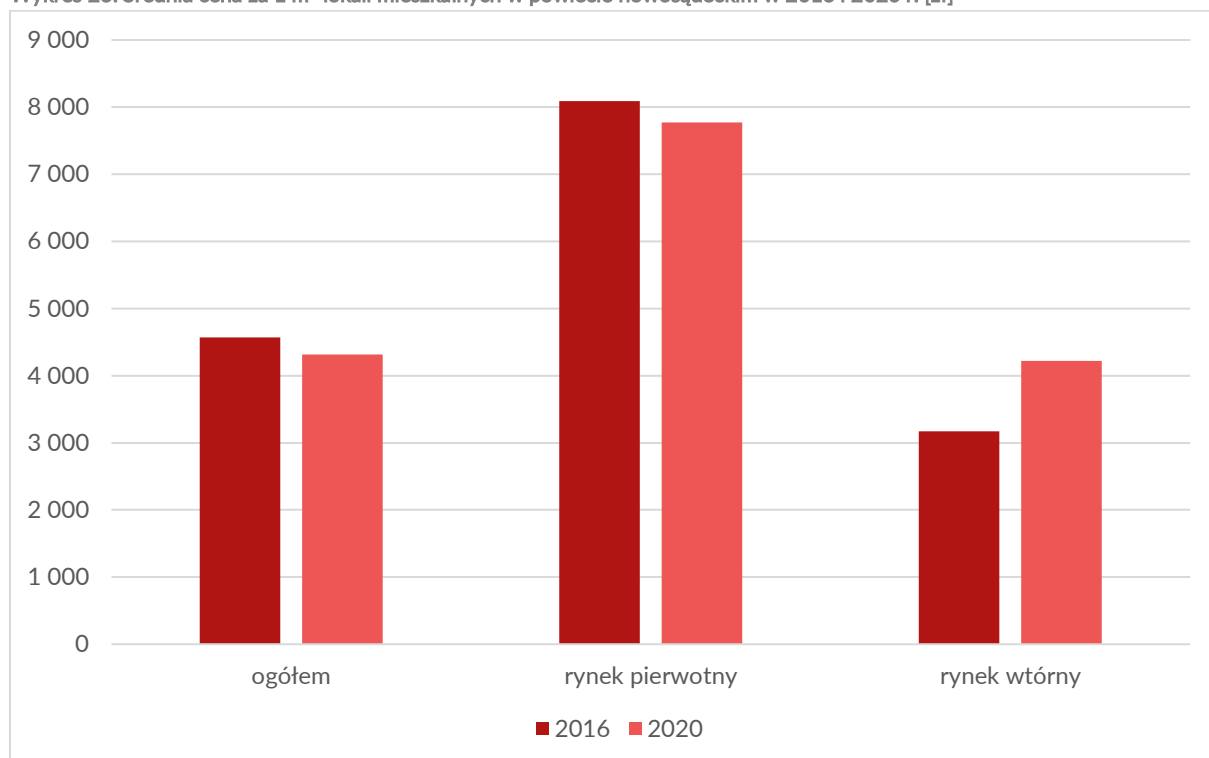
Wykres 25. Średnia cena lokali mieszkalnych w powiecie nowosądeckim, województwie małopolskim, całym kraju w 2016 i 2020 roku [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Średnia cena za 1 m² lokali mieszkalnych w powiecie nowosądeckim w 2020 roku wynosiła 4 313 zł. W porównaniu do 2016 roku odnotowano spadek o 253 zł. Na rynku pierwotnym ceny za 1m² wynosiły ok. 8 000zł i również spadły w ciągu analizowanych 4 lat (o 318 zł). Na rynku wtórnym między rokiem 2016, a 2020 zarejestrowano wzrost średniej ceny za 1m² o 1 046 zł (**Wykres 26**).

Wykres 26. Średnia cena za 1 m² lokali mieszkalnych w powiecie nowosądeckim w 2016 i 2020 r. [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Średnia cena za 1m² lokali mieszkalnych w powiecie nowosądeckim była najwyższą w porównaniu do jednostek referencyjnych. Najniższą cenę za m² w 2020 roku odnotowano w powiecie tarnowskim i była ona o 3 355 zł niższa na rynku pierwotnym i 763 zł na rynku wtórnym od średnich cen w powiecie nowosądeckim. Porównując wartości wskaźnika w 2020 roku dla województwa małopolskiego były one zdecydowanie wyższe ogólnie (o 2 937 zł) i na rynku wtórnym (o 2 808 zł), jedynie na rynku pierwotnym ceny w województwie były niższe o 345 zł. Odnosząc cenę w powiecie nowosądeckim do ceny w kraju, była ona niższa na rynku wtórnym (o 1 057 zł) i ogółem (o 1 376 zł). Wyjątek stanowił rynek pierwotny, gdzie średnia cena za 1 m² była wyższa o 1 557 zł w powiecie nowosądeckim (**Tabela 100**).

Tabela 100. Średnia cena za 1 m² lokali mieszkalnych w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim, kraju w 2016 i 2020 r. [zł]

Jednostka	2016	2020	2016	2020	2016	2020
	ogółem		rynek pierwotny		rynek wtórny	
Powiat bielski	2 586	4 642	2 995	6 574	2 373	3 830
Powiat karkonoski	3 449	4 298	7 625	6 210	2 831	3 930
Powiat nowosądecki	4 566	4 313	8 087	7 769	3 173	4 219
Powiat tarnowski	b.d.	3 896	b.d.	4 414	0	3 456
Województwo małopolskie	5 787	7 250	6 404	7 424	4 964	7 027
Polska	4 635	5 689	5 613	6 212	3 990	5 276

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wśród poszczególnych jednostek powiatu nowosądeckiego w przeciągu 4 lat największy wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę odnotowała gmina Grybów (+0,8), a jedyny spadek wskaźnika zarejestrowano w Mieście Grybów (-0,1). Wskaźniki dla 7 gmin (Chętniec, Gródek nad

Dunajcem, Grybów, Krynica-Zdrój, Łososina Dolna, Muszyna, Stary Sącz) w latach 2016-2020 były wyższe niż średnia dla całego powiatu. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m²] w powiecie nowosądeckim wrosła w latach 2016-2020 o 0,3 m². W porównaniu do województwa małopolskiego i całego kraju są to zdecydowanie niższe wartości (-4,8 m² w porównaniu do kraju i -4,3 m² w porównaniu do województwa w 2016 roku oraz -6,3 m² w porównaniu do kraju i -5,8 m² w porównaniu do województwa w 2020 roku) (**Tabela 101**).

Tabela 101. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminach powiatu nowosądeckiego, województwie małopolskim i całym kraju w latach 2016-2020 [m²]

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Chełmiec	24,6	24,6	24,6	24,7	24,8
Gródek nad Dunajcem	25,1	25,1	25,2	25,4	25,6
Grybów	23,0	23,0	23,2	23,5	23,8
Miasto Grybów	20,9	20,8	20,6	20,7	20,8
Kamionka Wielka	22,4	22,3	22,4	22,4	22,6
Korzenna	19,5	19,5	19,5	19,6	19,6
Krynica-Zdrój	26,2	26,3	26,4	26,7	26,9
Łabowa	21,1	21,1	21,1	21,2	21,3
Łącko	20,3	20,3	20,4	20,5	20,6
Łososina Dolna	22,8	23,0	22,9	22,9	23,2
Muszyna	23,4	23,5	23,6	23,7	23,9
Nawojowa	20,6	20,7	20,7	20,8	20,9
Piwniczna-Zdrój	21,4	21,4	21,6	21,9	22,1
Podegrodzie	21,6	21,6	21,6	21,7	21,8
Rytro	21,1	21,3	21,3	21,5	21,7
Stary Sącz	23,5	23,6	23,5	23,6	23,8
Powiat nowosądecki	22,6	22,6	22,6	22,7	22,9
Województwo małopolskie	26,9	27,3	27,7	28,2	28,7
Polska	27,4	27,8	28,2	28,7	29,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wnioski do podrozdziału: **Mieszkalnictwo:**

- Liczba budynków mieszkalnych w powiecie nowosądeckim wzrastała w latach 2016-2020 i spośród jednostek referencyjnych, jedynie w powiecie tarnowskim była ona wyższa niż w powiecie nowosądeckim.
- Średnia cena lokali mieszkalnych w powiecie nowosądeckim wzrasta z roku na rok, ale nadal była niższa w porównaniu do wartości województwa i Polski. Jedynie na rynku pierwotnym średnia cena lokali mieszkalnych przewyższała cenę w Polsce o 3 544 zł (2016 rok) lub była niższa tylko o 522 zł (2020 roku).
- Średnia cena za 1m² w powiecie nowosądeckim nieznacznie spadła z wyjątkiem rynku wtórnego (w ciągu 4 lat nastąpił wzrost o 1 046 zł). W porównaniu do jednostek referencyjnych, województwa i kraju na rynku pierwotnym w 2020 roku cena za 1m² lokali mieszkalnych była najwyższa w powiecie nowosądeckim, jednak na rynku wtórnym była najwyższa jedynie spośród wybranych powiatów.
- Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę w gminach powiatu nowosądeckiego w 2020 roku nieznacznie wzrosła (o 0,3 m²) w odniesieniu do 2016 roku. Wartości te nie były jednak najwyższe (porównując do województwa i kraju), ale plasowały się na podobnym poziomie. Siedem gmin wchodzących w skład powiatu nowosądeckiego posiadało wyższe wartości wskaźnika.

4.14. KULTURA

CENTRA, DOMY I OŚRODKI KULTURY

Liczba domów, centrów i ośrodków kultury, a także klubów i świetlic zlokalizowanych w powiecie nowosądeckim wzrosła z 49 w roku 2016 do 50 w 2021, co stanowi niewielki wzrost o niecałe około 2%. Jedynie w czterech gminach zmieniła się liczba tego typu placówek, w gminie Chełmiec otworzono dwie nowe placówki, w Kamionce Wielkiej jedną, a w Krynicy-Zdroju oraz Korzennie zamknięto po jednej placówce. Na koniec badanego okresu najwięcej domów, centrów i ośrodków kultury było w gminie wiejskiej Grybów (10) oraz w Chełmcu (8), a najmniej w Krynicy-Zdroju, Łabowej, Łącku, Łososinie Dolnej, Nawojowej oraz Rytrze (po 1) (**Tabela 102**).

Tabela 102. Domy, centra i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice zlokalizowane w latach 2016-2021 w gminach powiatu nowosądeckiego

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chełmiec	6	7	7	7	8	8
Gródek nad Dunajcem	5	5	5	5	5	5
Grybów	10	10	10	10	10	10
Miasto Grybów	2	2	2	2	2	2
Kamionka Wielka	3	4	4	4	4	4
Korzenna	6	6	6	6	6	5
Krynica-Zdrój	2	1	1	1	1	1
Łabowa	1	1	1	1	1	1
Łącko	1	1	1	1	1	1
Łososina Dolna	1	1	1	1	1	1
Muszyna	4	4	4	4	4	4
Nawojowa	1	1	1	1	1	1
Piwniczna-Zdrój	2	2	2	2	2	2
Podegrodzie	4	4	4	4	4	4
Rytró	1	1	1	1	1	1
Stary Sącz	6	6	6	6	6	5
Powiat nowosądecki	49	50	50	50	51	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na przestrzeni lat 2016-2021 liczba uczestników imprez organizowanych przez domy, centra i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice w przeliczeniu na 1 000 ludności zmniejszyła się znacząco, na co wpływ miała pandemia koronawirusa COVID-19. Największy spadek odnotowano w gminach: Łącko (-96,35%), Piwniczna-Zdrój (-95,44%) oraz Podegrodzie (-93,41%). W 2021 roku najwięcej osób uczestniczyło w imprezach organizowanych na terenie gminy Krynica-Zdrój (7 052,7 w przeliczeniu na 1 000 ludności) (**Tabela 103**).

Tabela 103. Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy, centra i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice w przeliczeniu na 1 000 ludności w latach 2016-2021 w gminach powiatu nowosądeckiego

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chełmiec	231,1	118,3	85,0	87,0	0,0	22,0
Gródek nad Dunajcem	206,5	301,6	282,1	307,1	54,6	181,6
Grybów	1 769,9	2 804,0	3 573,2	1 568,8	434,3	761,6
Miasto Grybów	3 718,3	1 200,6	2 732,2	1 457,5	186,5	793,4

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kamionka Wielka	1 938,4	1 846,8	2 347,1	1 905,3	254,5	317,5
Korzenna	415,2	249,7	408,7	373,6	181,8	36,4
Krynica-Zdrój	11 502,2	12 053,9	10 548,3	12 507,9	67,0	7 052,7
Łabowa	1 313,0	1 419,3	1 396,7	1 754,3	172,2	352,4
Łącko	2 123,8	2 218,0	2 037,6	1 544,9	152,1	77,6
Łososina Dolna	1 225,5	1 174,4	1 357,8	854,5	173,1	331,6
Muszyna	979,1	1 136,2	1 518,3	930,6	235,4	788,8
Nawojowa	414,8	420,6	525,9	418,1	78,7	95,6
Piwniczna-Zdrój	2 986,1	2 900,4	2 722,7	2 665,5	114,6	136,1
Podegrodzie	961,9	966,7	1 019,4	1 034,6	50,3	63,4
Rytko	1 307,9	994,7	907,8	1 166,3	0,0	563,9
Stary Sącz	1 938,4	1 846,8	2 347,1	1 905,3	254,5	317,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W gminach powiatu nowosądeckiego organizowanych było stosunkowo dużo imprez lokalnych, które prezentowały bogatą lokalną kulturę poszczególnych części powiatu. Były to imprezy o niepowtarzalnym charakterze, w które często chętnie włączali się sami mieszkańcy (w celu zaprezentowania swojej twórczości czy lokalnych wyrobów). Z drugiej strony duża liczba imprez powodowała, że coraz trudniej było organizatorom przyciągnąć wielu mieszkańców, w związku z czym przykładowo oferowany był darmowy catering, w celu zwiększenia frekwencji. Czasem widoczny był nawet przesyt oferty kulturalnej²⁵.

BIBLIOTEKI

Ogólna liczba bibliotek oraz filii bibliotecznych w gminach powiatu nowosądeckiego zmniejszyła się o niecałe 7% na przestrzeni lat 2016-2021, co było związane z zamknięciem 4 filii bibliotecznych w gminie Chełmiec w 2019 roku. We wszystkich pozostałych gminach w badanym okresie liczba placówek nie zmieniła się. W roku 2021 najwięcej placówek bibliotecznych było w gminie Grybów (10) oraz Korzennej (7), natomiast najmniej w Chełmcu, Mieście Grybów oraz Rytrze (po 1) (**Tabela 104**).

Tabela 104. Liczba bibliotek i filii bibliotecznych w latach 2016-2021 w gminach powiatu nowosądeckiego

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chełmiec	5	5	5	1	1	1
Gródek nad Dunajcem	2	2	2	2	2	2
Grybów	10	10	10	10	10	10
Miasto Grybów	1	1	1	1	1	1
Kamionka Wielka	3	3	3	3	3	3
Korzenna	7	7	7	7	7	7
Krynica-Zdrój	5	5	5	5	5	5
Łabowa	2	2	2	2	2	2
Łącko	4	4	4	4	4	4
Łososina Dolna	2	2	2	2	2	2
Muszyna	3	3	3	3	3	3

²⁵ Wniosek sformułowano podczas warsztatów z przedstawicielami organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji, Nowy Sącz, 13.07.2022r.

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nawojowa	3	3	3	3	3	3
Piwniczna-Zdrój	2	2	2	2	2	2
Podegrodzie	4	4	4	4	4	4
Rytko	1	1	1	1	1	1
Stary Sącz	5	5	5	5	5	5
Powiat nowosądecki	59	59	59	55	55	55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba czytelników w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców zmniejszyła się w 11 gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2021. Największe spadki odnotowano w Chełmcu (-60,82%), co mogło być związane z zamknięciem 4 filii bibliotecznych. Oprócz tego liczba czytelników zmalała w Rytrze (- 58,77%), Łącku (-42,20%) oraz Krynicy-Zdroju (-29,02%). W 5 gminach odnotowano wzrosty liczby czytelników, spośród których największe osiągnięto w gminach: Podegrodzie (+32,72%), Korzenna (+16,71%) oraz Grybów (+14,05%). W 2021 roku najwięcej czytelników w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców było w gminie Grybów (397,84), Muszyna (265,78) oraz Podegrodzie (270,59), a najmniej w Chełmcu (36,25), Gródku nad Dunajcem (57,94) oraz Łącku (60,86) (**Tabela 105**).

Tabela 105. Czytelnicy w ciągu roku w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2016-2021 w gminach powiatu nowosądeckiego

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chełmec	100,23	92,54	74,30	42,14	28,59	36,25
Gródek nad Dunajcem	72,48	68,65	74,58	65,61	62,97	57,94
Grybów	104,90	105,64	108,66	124,16	103,52	120,49
Miasto Grybów	342,94	356,71	356,41	453,70	363,68	397,84
Kamionka Wielka	137,62	128,38	121,30	131,13	128,66	136,10
Korzenna	153,93	159,13	148,07	168,72	164,38	185,73
Krynica-Zdrój	276,17	250,60	209,69	234,23	150,58	177,86
Łabowa	188,87	181,18	168,10	167,19	145,87	174,82
Łącko	86,90	105,29	85,94	85,89	67,62	60,86
Łososina Dolna	107,38	108,46	120,19	119,17	109,36	104,83
Muszyna	313,49	343,48	349,06	363,74	306,03	265,78
Nawojowa	116,06	108,73	116,97	135,51	100,71	106,78
Piwniczna-Zdrój	153,50	161,02	147,14	149,13	125,76	137,31
Podegrodzie	188,44	203,88	251,78	266,06	231,95	270,59
Rytko	178,85	187,55	199,63	225,84	159,38	77,33
Stary Sącz	161,01	166,12	194,13	205,79	175,72	178,92

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

MUZEJA

W powiecie nowosądeckim w 2022 roku zlokalizowanych było 15 muzeów, galerii oraz skansenów. Należą do nich²⁶:

- Muzeum Regionalne „Państwa Muszyńskiego” w Muszynie,
- Muzeum Regionalne im. Seweryna Udzieli w Starym Sączu,

²⁶ Źródło: oficjalny portal powiatu nowosądeckiego.

- Muzeum Księdza Józefa Tischnera w Starym Sączu,
- Muzeum Nikifora w Krynicy-Zdroju,
- Muzeum Zabawek „Bajka” w Krynicy-Zdroju,
- Muzeum Regionalne w Piwnicznej-Zdroju,
- Zagroda „Kubalówka” w Podegrodziu,
- Muzeum Parafialne w Grybowie,
- Muzeum Parafialne Sztuki Ludowej im. księdza Edwarda Nitki w Paszynie (gmina Chełmiec),
- Muzeum Lachów Sądeckich im. Z. i St. Chrzastowskich w Podegrodziu,
- Warownia Stara Baśń w Grybowie,
- Wiejska Galeria Malarstwa w Naszacowicach (gmina Podegrodzie),
- Muzeum Pszczelarstwa im. Bogdana Szymusika i skansen pszczelarski w Stróżach (gmina Grybów),
- Muzeum Pszczelarstwa w Kamiannej (gmina Łabowa),
- Muzeum Młynarstwa, Techniki i Rzemiosła Wiejskiego im. Józefa Winiarskiego (Osada Młyńska) w Rożnowie (gmina Gródek nad Dunajcem).

Pośród muzeów, skansenów oraz galerii zlokalizowanych na terenie powiatu nowosądeckiego najwięcej znajdowało się w gminie Podegrodzie (3) oraz Grybowie, Krynicy-Zdroju i Starym Sączu (po 2), natomiast gminy Kamionka Wielka, Korzenna, Łącko, Łososina i Rytró nie posiadały muzeum.

ZABYTKI

Na terenie powiatu nowosądeckiego w 2022 roku znajdowało się 415 obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych. Pośród wszystkich gmin najwięcej zabytków zlokalizowanych było w gminie Stary Sącz (112), Krynica-Zdrój (80) oraz Muszyna (66), a najmniej w Rytrze (1), Podegrodziu (4) oraz Łącku (6). Najczęściej występującymi obiektami zabytkowymi były kościoły, cerkwie, kaplice i cmentarze, domy mieszkalne, wille i zagrody (**Tabela 106**).

W powiecie nowosądeckim znajduje się jeden obiekt wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Jest to cerkiew św. Jakuba w Powroźniku zlokalizowana w gminie Muszyna, która została wpisana na listę w 2013 roku jako jedna z drewnianych cerkwi w Polskim i Ukraińskim regionie Karpat.

Tabela 106. Liczba obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków w gminach powiatu nowosądeckiego (stan na 2022 rok)

Jednostka	Obiekty wpisane do rejestru zabytków
Chełmiec	23
Gródek nad Dunajcem	28
Grybów	20
Miasto Grybów	10
Kamionka Wielka	8
Korzenna	10
Krynica-Zdrój	80
Łabowa	17
Łącko	6
Łososina Dolna	12
Muszyna	66
Nawojowa	9
Piwniczna-Zdrój	9
Podegrodzie	4
Rytró	1

Jednostka	Obiekty wpisane do rejestru zabytków
Stary Sącz	112
Powiat nowosądecki	415

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

DOSTĘP DO INSTYTUCJI KULTURY

Prawie wszystkie gminy powiatu nowosądeckiego posiadały na swoim terenie dom kultury oraz bibliotekę. Jedyny wyjątek stanowiła gmina Rytko, która nie posiadała ośrodka kultury. Placówki kulturalne oraz biblioteczne były rozproszone dość równomiernie na terenach zabudowanych, jednak istniały obszary, gdzie tego typu placówek nie było. Na terenie powiatu znajdują się dwa kina (w Starym Sączu oraz Krynicy-Zdroju) oraz 15 muzeów, galerii lub skansenów. Warto jednak zaznaczyć, że powiat nowosądecki otacza miasto na prawach powiatu Nowy Sącz, które posiada bogatszą ofertę kulturalną (**Mapa 13**).

W odniesieniu do osób w wieku senioralnym szacuje się, że jedynie około 5-10% z nich korzystało z oferty spędzenia wolnego czasu w gminach powiatu nowosądeckiego, przy czym większy odsetek widoczny był w większych miejscowościach. Aktywność seniorów była częściowo uzależniona od kreatywności oraz determinacji lokalnych liderów, którzy tworzyli ofertę, jednak nawet mimo atrakcyjnej i zróżnicowanej oferty spędzania wolnego czasu oraz oferty kulturalnej, poziom aktywności seniorów w dalszym ciągu nie był satysfakcjonujący. Stosunkowo wysoki poziom aktywności widoczny był jedynie w przypadku w pełni zorganizowanych aktywności (przykładowo wyjazd do instytucji kultury w odległej części powiatu, województwa lub nawet zagranicą). Jako element warunkujący osiągnięcie wysokiego poziomu aktywności wśród seniorów należy zwrócić uwagę na istnienie odpowiedniej infrastruktury (lokalowej w formie świetlic wiejskich oraz sportowo-rekreacyjnej) na terenie danej miejscowości lub gminy. Brak tego typu infrastruktury w miejscu zamieszkania automatycznie ograniczał mieszkańcom możliwość podjęcia aktywności społecznej²⁷.

Wnioski do podrozdziału: **Kultura:**

- Mimo stałej liczby centrów, ośrodków oraz domów kultury w powiecie nowosądeckim liczba uczestników imprez organizowanych przez tego typu placówki znacząco spadła w latach 2020-2021 ze względu na pandemię koronawirusa. Wartości w 2021 nie wróciły do stanu z przed pandemią.
- Liczba bibliotek zmniejszyła się o niecałe 7% na przestrzeni lat 2016-2021, co było związane z zamknięciem 4 filii bibliotecznych w gminie Chełmiec. W pozostałych gminach liczba placówek bibliotecznych pozostała niezmienną.
- Liczba czytelników zmniejszyła się w 11 gminach w latach 2015-2021. Wyjątki stanowiły: Grybów, Miasto Grybów, Korzenna, Podegrodzie, Stary Sącz.
- Zgodnie z danymi GUS na terenie powiatu nowosądeckiego znajdowało się tylko jedno muzeum – Muzeum regionalne w Starym Sączu.
- Na terenie powiatu nowosądeckiego znajdowało się w 2022 roku 415 obiektów wpisanych do rejestru zabytków, z pośród których najwięcej zlokalizowanych było w gminie Starych Sącz. Do najczęściej występujących obiektów zabytkowych należały: kościoły, cerkwie, kaplice, cmentarze, domy mieszkalne, wille i zagrody.
- W gminie Muszyna znajduje się jedyny w powiecie nowosądeckim obiekt wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO – cerkiew św. Jakuba w Powroźniku, która została wprowadzona na listę w 2013 roku jako jedna z drewnianych cerkwi w Polskim i Ukraińskim regionie Karpat.
- Prawie wszystkie gminy posiadają na swoim terenie ośrodek kultury i bibliotekę, jedyny wyjątek stanowi gmina Rytko, która nie posiada domu kultury. Przestrzenny rozkład instytucji kultury jest dość równomierny na obszarach koncentracji zabudowy mieszkaniowej powiatu

²⁷ Wnioski sformułowano podczas warsztatów z przedstawicielami grup seniorów, Nowy Sącz, 13.07.2022r.

nowosądeckiego, jednak istnieją tereny, gdzie nie ma tego typu placówek. Warto jednak zaznaczyć, że miasto Nowy Sącz posiada bogatszą ofertę kulturalną.

Mapa 13. Dostępność instytucji kultury w 2021 roku w gminach powiatu nowosądeckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez gminy.

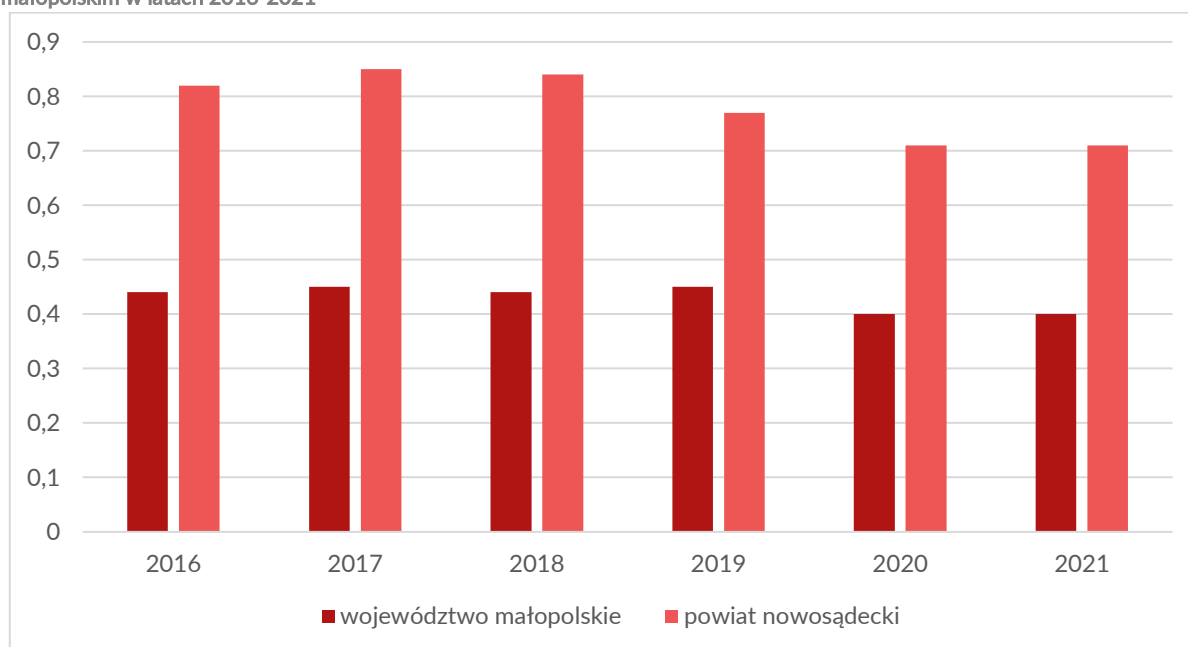
Powiat nowosądecki wyróżnia się pod względem walorów turystycznych. Do najciekawszych atrakcji turystycznych należą:

- Beskid Sądecki, Popradzki Park Krajobrazowy oraz liczne rezerваты przyrody będące dobrym miejscem do uprawiania turystyki aktywnej. Znajdujące się tam liczne ścieżki edukacyjne zachęcają do spędzania czasu na świeżym powietrzu i poznawania okolic,
- Parki linowe - zlokalizowane na terenie powiatu w Rytrze, Krynicy-Zdroju, Muszynie, Starym Sączu oraz w Gródku nad Dunajcem, sprzyjają aktywnemu wypoczynkowi,
- Trasy piesze m.in. Główny Szlak Beskidzki. Na szlakach zlokalizowane są schroniska PTTK, które dzięki zaspokajaniu potrzeb noclegowych turystów zachęcają do wędrówek górskich,
- Trasy rowerowe o łącznej długości ponad 1 300km o różnicowanej skali trudności oraz rodzaju nawierzchni (asfaltowe, szutrowe i bite). W ramach szlaków VeloMałopolska przez teren powiatu nowosądeckiego przebiegają szlaki: VeloDunajec, VeloNatura i VeloKrynica (z Krynicy-Zdroju do Muszyny).
- Stadniny koni i ośrodki rekreacji konnej:
  - AGRO-TUR-KONIE w Gaboniu,
  - AGRO RANCZO w Przysietnicy,
  - Ośrodek Jazdy Konnej w Piwnicznej-Zdroju/Łomnickie (Łomnickie 7),
  - Farma LAMA w Tyliczu,
  - Ośrodek Hipoterapii Fundacji Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach,
  - Ośrodek Jazdy Konnej STAJNIA ZŁOCKIE w Muszynie-Złockiem,
  - Ośrodek Hipoterapii i Jeździectwa TARA w Kamionce Wielkiej,
  - Nowosądecki Ośrodek Jazdy Konnej i Hipoterapii BESKID przy Powiatowym Zakładzie Aktywności Zawodowej w Nawojowej,
  - Stajnia Terenowo-Rajdowa BESKID w Łabowej.
- Szlak Architektury Drewnianej – rozciąga się na obszarze całego województwa małopolskiego i zawiera liczne dawne cerkwie (m. in. w Powroźniku, Dubnem, Jastrzębiku, Tyliczu, Szczawniku, Pioruncie, Bereście, Łabowej). Najcenniejszą z nich jest pochodząca z XVII w. świątynia w Powroźniku, która wpisana została na listę światowego dziedzictwa UNESCO,
- Międzykulturowy Szlak Turystyczny – jego celem jest popularyzowanie pogranicza polsko-słowackiego,
- Małopolski Szlak Winny – enoturystyka w Małopolsce, która posiada swój własny projekt – informator, mapę, aplikację mobilną – pozwalający na eksplorowanie województwa pod kątem uprawy winorośli i produkcji wina. Flagowym wydarzeniem Szlaku są Dni Otwartych Winnic czyli weekendowe spotkania organizowane w winnicach. Na terenie powiatu nowosądeckiego działa ich 5 - w gminach Łososina Dolna, Gródek nad Dunajcem, Chełmiec i Grybów,
- Sporty wodne – możliwe dzięki występowaniu zbiorników wodnych. Na Jeziorze Rożnowskim istnieje możliwość skorzystania z kajaków, rowerów wodnych, wycieczek statkami spacerowymi oraz uprawiania windsurfingu, natomiast na rzece Poprad spróbować można spływów tratwami płaskodennymi oraz raftingu,
- Liczne kąpieliska – Park wodny Stawy Stary Sącz, Baseny na Zapopradziu i Radwanowie, Aqua Centrum w Chełmcu,
- Infrastruktura narciarska, ukształtowanie terenu oraz specyficzny klimat (dzięki, któremu pokrywa śnieżna zalega dłużej niż w innych regionach) sprzyjają rozwojowi turystyki zimowej. Na terenie powiatu znajdują się stacje oraz ośrodki narciarskie dysponujące m.in. koleją gondolową, wyciągami krzeselkowymi oraz trasami zjazdowymi o różnym stopniu trudności. Są to stacje: Wierchomla, CieniawaSKI, Jaworzyna Krynicka, Słotwiny Arena, Ryterski Raj, Tyliczski, Master - ski, Ponadto istnieje możliwość skorzystania z tras do narciarstwa biegowego oraz z dwóch snow-parków: w Jaworzynie Krynickiej oraz w Wierchomli,
- Lodowiska – w Krynicy-Zdroju, Chełmcu, Białej Niżnej, Muszynie, Piwnicznej-Zdroju,

- Turystyka uzdrowiskowa - na terenie powiatu znajdują się uzdrowiska w trzech gminach, tj.: Krynica-Zdrój, Muszyna oraz Piwniczna-Zdrój. W uzdrowiskach tych funkcjonują liczne sanatoria. Na terenie powiatu nowosądeckiego zlokalizowane są bogate złoża wód mineralnych – w sądeckich lasach można odnaleźć ponad 150 źródeł mających różnorodne właściwości lecznicze oraz zdrowotne (m.in. Krynica-Zdrój, Piwniczna-Zdrój, Muszyna, Głębokie, Łomnica-Zdrój, Wierchomla, Stary Sącz, Tylicz, Żegiestów-Zdrój),
- Turystyka religijna – liczne obiekty architektury sakralnej, takie jak Starosądecki Zespół Klasztorny Sióstr Klarysek, Ołtarz Papieski w Starym Sączu, Tropie – najstarszy kościół na Sądecczyźnie, liczne kościoły, cerkwie oraz zabytkowe kapliczki,
- Muzea, skanseny i galerie - m.in. Muzeum Regionalne „Państwa Muszyńskiego” w Muszynie, Muzeum Zabawek „Bajka” w Krynicy-Zdroju, Muzeum Regionalne w Piwnicznej-Zdroju, Wiejska Galeria Malarstwa w Naszacowicach, Muzeum Pszczelarstwa w Kamiannej, Muzeum Nikifora w Krynicy-Zdroju,
- Zamki, dwory oraz pałace - m.in. ruiny zamku w Rytrze, ruiny zamku w Muszynie, resztki fortyfikacji z XVI wieku w Rożnowie,
- Wieże i platformy widokowe – m.in. w Krynicy-Zdrój, Jaworzynie Krynickiej, Modyniu, Eliaszówce, Miejskiej Górze z Leśnym Molo, Jaworze, Woli Kroguleckiej,
- Atrakcje skierowane do dzieci – Labiland, Sanokstrada,
- Produkty lokalne na Ministerialnej Liście Produktów Tradycyjnych,
- Tradycje Bartne – Pasieka Barć w Kamiannej, Sądecki Bartnik w Stróżach, lokalne pasieki, miód spadziowy – wyjątkowy dla tej części kraju,
- Góra Parkowa (pierwsza w Polsce kolej linowo-terenowa) oraz Rajskie Ślizgawki i zjeżdżalnia pontonowa,
- Ewenementy w skali kraju: Most Stacha, mofety w Złockiem i Tyliczu, Czarna Młaka, Wykopaliska na Górze Zyndrama w Maszkowicach.

Ze względu na bogatą ofertę turystyczną w powiecie nowosądeckim niezbędne było istnienie rozbudowanej bazy noclegowej, która pozwoliłaby zaspokoić popyt. Jednak w latach 2016-2021 liczba turystycznych obiektów noclegowych na 1000 ludności zmniejszała się. Najwyższą wartość osiągnęła w roku 2017 (0,85), a następnie z każdym kolejnym rokiem notowała spadek., mimo to wartości w każdym roku analizowanego okresu były około dwukrotnie wyższe niż średnia dla województwa małopolskiego (**Wykres 27**)

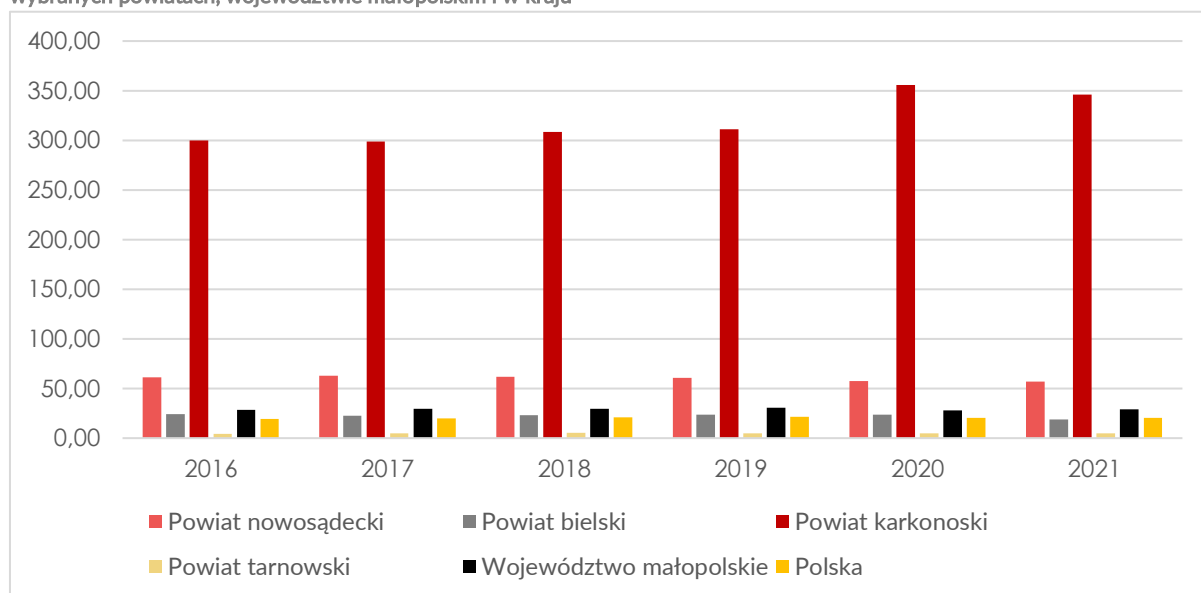
Wykres 27. Liczba turystycznych obiektów noclegowych na 1000 ludności w powiecie nowosądeckim oraz województwie małopolskim w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba miejsc noclegowych na 1000 ludności również zmniejszała się w analizowanym okresie, co było skutkiem zmniejszającej się liczby obiektów noclegowych w powiecie. Najwyższe wartości omawiany wskaźnik przyjmował w 2017 roku (62,92). W każdym roku wartości w powiecie nowosądeckim były około dwukrotnie wyższe niż średnia dla województwa małopolskiego. Wskaźnik ten był również wyższy niż średnia dla powiatu bielskiego, tarnowskiego oraz dla całego kraju, natomiast znacznie niższy niż dla powiatu karkonoskiego (**Wykres 28**).

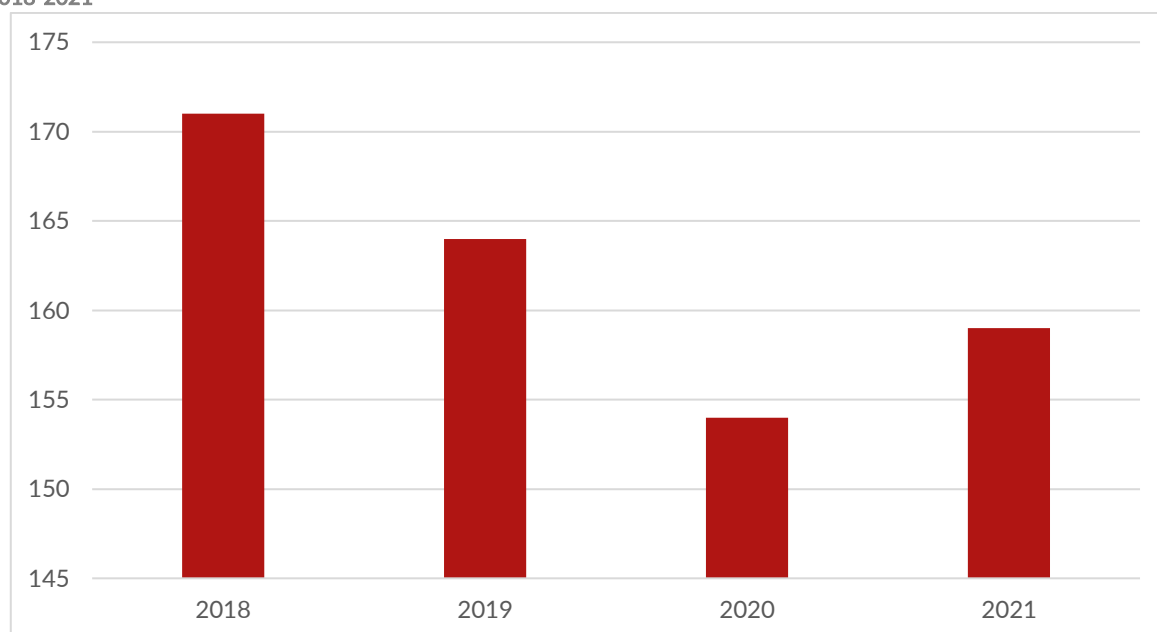
Wykres 28. Liczba miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych na 1000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2018-2021 liczba placówek gastronomicznych w turystycznych obiektach noclegowych w powiecie nowosądeckim uległa zmniejszeniu o 12. Najmniejsza liczba odnotowana została w 2020 roku (154 placówki), a następnie wzrosła w 2021 roku (159). Najwyższą wartość odnotowano w 2018 roku (171 placówek) (**Wykres 29**).

Wykres 29. Liczba placówek gastronomicznych w turystycznych obiektach noclegowych w powiecie nowosądeckim w latach 2018-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba obiektów posiadających zaplecze sportowo – rekreacyjne w powiecie nowosądeckim w 2021 roku była mniejsza niż w roku 2017. Najwięcej ubyto obiektów wyposażonych w stoły do tenisa stołowego

(18), zabiegi rehabilitacyjne (13), saunę (8) oraz stoły do bilardu z wyposażeniem (8). Przybyło natomiast obiektów wyposażonych w zabiegi SPA (2), basen kryty (1), kręgle (1), mini golf (1) oraz wypożyczalnię sprzętu turystycznego (1). Na zmniejszenie się liczby obiektów wpływ mogła mieć panująca od 2020 roku pandemia koronawirusa i związane z nią liczne ograniczenia, które dotknęły branżę turystyczną. W 2021 roku najwięcej obiektów wyposażonych było w stoły do tenisa stołowego (56), saunę (53) oraz w wypożyczalnię sprzętu turystycznego (43) (**Tabela 107**).

Tabela 107. Wyposażenie turystycznych obiektów noclegowych – obiekty posiadające zaplecze sportowo – rekreacyjne w powiecie nowosądeckim

Rodzaje urządzeń	2017	2021
boisko do siatkówki lub koszykówki	36	32
boisko do piłki nożnej	19	15
kort tenisowy	10	7
basen kryty	23	24
basen otwarty	12	9
siłownia	38	32
sauna	61	53
solarium	11	8
zabiegi SPA	31	33
zabiegi rehabilitacyjne (masaże, fizykoterapia itp.)	48	35
zajęcia prowadzone przez instruktora (np. fitness, joga, aerobik, gimnastyka)	32	26
stół do bilardu z wyposażeniem	49	41
stół do tenisa stołowego z wyposażeniem	74	56
kręgle	7	8
mini golf	3	4
wypożyczalnia sprzętu pływającego	8	6
wypożyczalnia sprzętu turystycznego (np. rowery, nordic walking, narty, łyżwy, rolki)	42	43
pokój zabaw dla dzieci	44	41
hipodrom/stadnina koni w obiekcie	1	1
łącznie	549	474

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2021 roku w powiecie nowosądeckim liczba obiektów wyposażonych w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo zwiększyła się w stosunku do roku 2017. Wśród nich najwięcej przybyło obiektów z parkingami z wyznaczonymi miejscami dla osób z niepełnosprawnością ruchową (**Tabela 108**).

Tabela 108. Wyposażenie turystycznych obiektów noclegowych – udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo

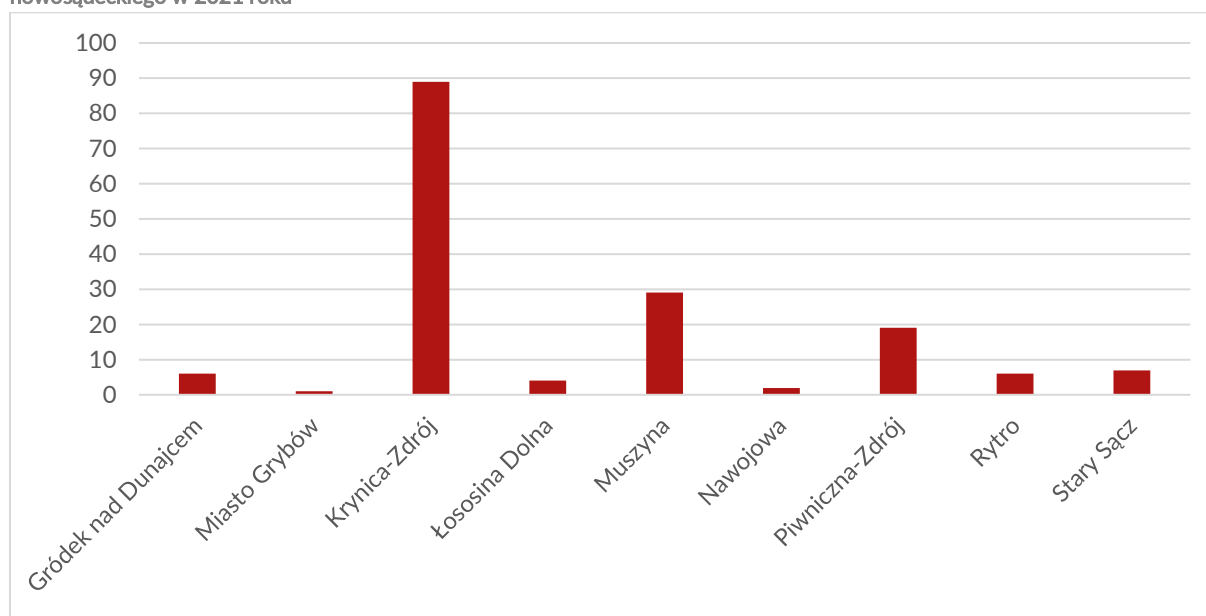
Rodzaj udogodnienia	2017	2021
pochylnia wjazdowa	37	39
drzwi automatycznie otwierane	25	29
winda przystosowana dla osób niepełnosprawnych ruchowo	42	41
parking z wyznaczonymi miejscami dla osób niepełnosprawnych ruchowo	48	54
łącznie	152	163

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najwięcej obiektów wyposażonych w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo w 2021 roku znajdowało się w gminie Krynica-Zdrój (89 obiektów) oraz Muszyna (29) i Piwniczna-Zdrój (19) (Wykres 30).

Wykres 30. Liczba obiektów wyposażonych w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo w gminach powiatu nowosądeckiego w 2021 roku²⁸

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W powiecie nowosądeckim w 2021 roku było o 11 obiektów noclegowych z salą konferencyjną mniej niż w 2017 roku. Najwięcej ubyło ich w gminie Krynica-Zdrój (7 obiektów). Zmniejszeniu uległa także liczba sal konferencyjnych ze 136 w 2017 roku do 116 w 2021 roku, z czego najwięcej ubyło ich także w gminie Krynica-Zdrój. Zauważalny jest również spadek liczby miejsc w salach konferencyjnych. W 2021 roku dostępnych było ich o 1 525 mniej niż w 2017 roku (Tabela 109).

Tabela 109. Wyposażenie turystycznych obiektów noclegowych w gminach powiatu nowosądeckiego – zaplecze konferencyjne

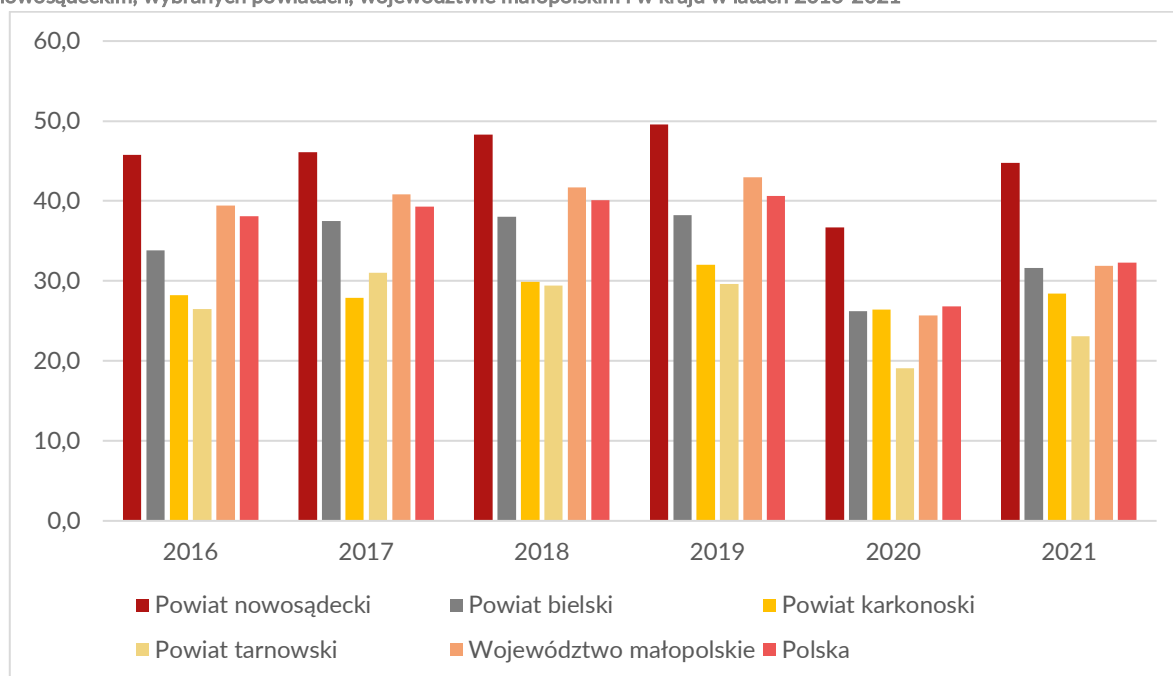
Jednostka	Obiekty z salą konferencyjną		Liczba sal konferencyjnych		Liczba miejsc w salach konferencyjnych	
	2017	2021	2017	2021	2017	2021
Gródek nad Dunajcem	5	4	12	11	920	690
Grybów	0	1	0	2	0	230
Miasto Grybów	1	1	1	1	120	120
Krynica-Zdrój	40	33	73	56	4 831	3 706
Łabowa	1	1	2	2	40	60
Łącko	1	1	3	1	250	50
Łososina Dolna	1	1	2	3	100	300
Muszyna	11	6	19	17	1 165	1 298
Nawojowa	0	1	0	2	0	70
Piwniczna-Zdrój	6	7	11	10	860	748
Rytro	4	2	7	6	411	180
Stary Sącz	2	3	6	5	480	200
Powiat nowosądecki	72	61	136	116	9 177	7 652

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

²⁸ Opracowano dla gmin, które posiadają na swoim terenie tego typu udogodnienia.

W latach 2016-2021 miejsca w turystycznych obiektach noclegowych były wykorzystywane w większym stopniu w powiecie nowosądeckim niż w województwie małopolskim. W każdym roku stopień wykorzystania miejsc nie przekraczał 50%. Wskaźnik ten przyjmował coraz wyższe wartości w latach 2016-2019, natomiast w roku 2020 odnotowana została wartość najniższa dla badanego okresu, która wyniosła 36,7%. Wykorzystanie miejsc w turystycznych obiektach noclegowych było także większe niż w powiatach bielskim, karkonoskim i tarnowskim, a także w kraju (**Wykres 31**).

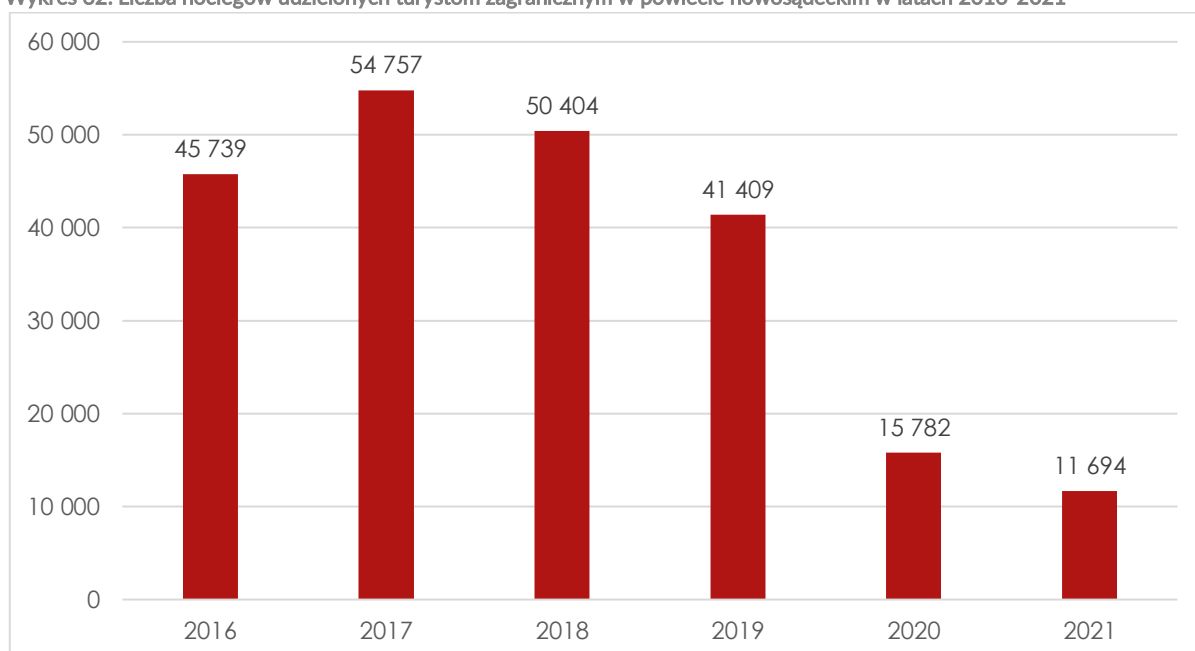
Wykres 31. Stopień wykorzystania (w procentach) miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W powiecie nowosądeckim w latach 2016-2021 liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym zmniejszała się. Najwyższą wartość osiągnęła w 2017 roku. Najmniej noclegów udzielonych turystom zagranicznym zostało w roku 2020 i 2021, na co wpływ miały ograniczenia związane z pandemią koronawirusa (**Wykres 32**).

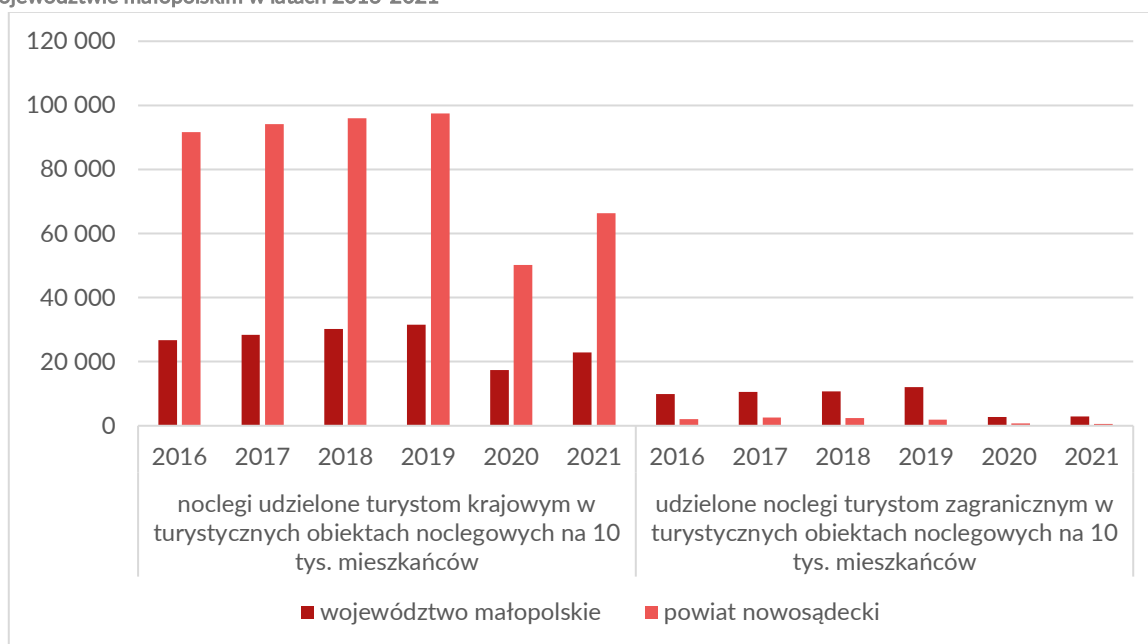
Wykres 32. Liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2016-2021 wskaźnik udzielonych turystom krajowym noclegów na 10 tys. mieszkańców dla powiatu nowosądeckiego w każdym roku przyjmował wartości około trzykrotnie wyższe niż średnia dla województwa małopolskiego. Odwrotnie sytuacja wyglądała w przypadku noclegów udzielonych turystom zagranicznym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik dla województwa przyjmował w każdym roku wartości około pięciokrotnie większe niż dla powiatu nowosądeckiego (**Wykres 33**).

Wykres 33. Noclegi udzielone turystom krajowym oraz zagranicznym na 10 tys. mieszkańców w powiecie nowosądeckim i województwie małopolskim w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wnioski do podrozdziału: Turystyka:

- Liczba turystycznych obiektów noclegowych w przeliczeniu na 1000 ludności, miejsc w turystycznych obiektach noclegowych na 1000 ludności oraz placówek gastronomicznych w turystycznych obiektach noclegowych w powiecie nowosądeckim zmniejszała się w latach 2016-2021.
- Liczba obiektów z zapleczem sportowo-rekreacyjnym, zapleczem konferencyjnym oraz z udogodnieniami dla osób z niepełnosprawnością ruchową również zmniejszyła się.
- Wykorzystanie miejsc w turystycznych obiektach noclegowych było wyższe w powiecie nowosądeckim niż w województwie małopolskim, jednak jego stopień nie przekraczał 50%.
- Liczba noclegów udzielonych turystom w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w powiecie zwiększała się do roku 2019, natomiast w 2020 roku uległa znacznemu obniżeniu, co mogło być skutkiem obostrzeń spowodowanych pandemią COVID-19.

4.16. SPORT I REKREACJA

W powiecie nowosądeckim liczba klubów sportowych w przeliczeniu na 10 000 ludności uległa zmniejszeniu w 2020 roku w stosunku do roku 2018 o 0,7, co było o 0,2 wyższym spadkiem niż średnio dla całego województwa małopolskiego. Liczba klubów sportowych w przeliczeniu na 10 000 ludności przyjmowała wartości wyższe dla powiatu nowosądeckiego niż dla województwa. W 2020 roku najwięcej klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców znajdowało się w gminach Muszyna (8,7), Rytro (8,0) oraz Korzenna (7,6), natomiast najmniej w gminie Łabowa (1,6), mieście Grybów (1,7) oraz gminie Łącko (1,8). W analizowanym okresie najwięcej klubów na 10 tys. ludności ubyło w mieście Grybów (spadek o 3,3), Łososina Dolna (spadek o 2,7) oraz Korzenna (spadek o 2,1). Klubów sportowych przybyło jedynie w 5 gminach (Rytro, Muszyna, Gródek nad Dunajcem oraz w gminie wiejskiej Grybów), natomiast w gminie Nawojowa ich liczba nie uległa zmianie (**Tabela 110**).

Tabela 110. Liczba klubów sportowych na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2018 i 2020

Jednostka	2018	2020	Zmiana
Chełmiec	4,5	3,1	-1,4
Gródek nad Dunajcem	4,3	5,4	1,1
Grybów	3,1	4,3	1,2
Miasto Grybów	5,0	1,7	-3,3
Kamionka Wielka	7,7	5,7	-2,0
Korzenna	9,7	7,6	-2,1
Krynica-Zdrój	6,6	5,4	-1,2
Łabowa	1,7	1,6	-0,1
Łącko	3,0	1,8	-1,2
Łososina Dolna	6,3	3,6	-2,7
Muszyna	7,8	8,7	0,9
Nawojowa	2,3	2,3	0,0
Piwniczna-Zdrój	2,8	1,9	-0,9
Podegrodzie	2,3	2,2	-0,1
Rytro	7,9	8,0	0,1
Stary Sącz	3,4	2,5	-0,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W powiecie nowosądeckim liczba ćwiczących w klubach sportowych w przeliczeniu na 1 000 ludności w 2018 i w 2020 roku była mniejsza niż w tych samych latach w województwie małopolskim. W analizowanym okresie w powiecie wartość ta zmniejszyła się o 3 i była to zmiana mniejsza niż dla województwa małopolskiego, gdzie w tym samym okresie liczba ta zmniejszyła się o 4. W 2018 roku najwięcej ćwiczących w klubach sportowych na 1000 ludności liczyły gminy Rytro, Muszyna oraz Korzenna, natomiast najmniej Łabowa, Podegrodzie oraz Nawojowa. W 2020 roku największą wartość osiągały gminy Rytro, Gródek nad Dunajcem oraz Korzenna, najmniejszą natomiast Łącko, Łabowa oraz miasto Grybów. Jedynie w pięciu gminach (Gródek nad Dunajcem, Grybów, Rytro, Podegrodzie, Nawojowa) liczba ćwiczących w klubach sportowych na 1000 ludności uległa zwiększeniu. Największy spadek wartości tego wskaźnika odnotowano w mieście Grybów (spadek o 18,5), Łososinie Dolnej (spadek o 13,9) oraz w Muszynie (spadek o 12) (**Tabela 111**).

Tabela 111. Liczba ćwiczących w klubach sportowych na 1000 ludności w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2018 i 2020

Jednostka	2018	2020
Chełmiec	25,7	20,6
Gródek nad Dunajcem	34,0	47,0
Grybów	19,0	25,3
Miasto Grybów	21,2	2,7
Kamionka Wielka	38,4	32,4
Korzenna	47,3	39,5
Krynica-Zdrój	30,5	28,9
Łabowa	5,0	3,3
Łącko	17,5	10,2
Łososina Dolna	44,9	31,0
Muszyna	48,4	36,4
Nawojowa	15,5	16,3
Piwniczna-Zdrój	17,5	12,4
Podegrodzie	10,7	12,0
Rytro	73,3	76,8
Stary Sącz	28,1	27,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W powiecie nowosądeckim w 2018 roku znajdowało się łącznie 188 obiektów sportowych. Była to liczba większa niż w powiatach: bielskim, karkonoskim i tarnowskim (Tabela 112).

Tabela 112. Liczba obiektów sportowych w powiecie nowosądeckim i w wybranych powiatach w 2018 roku

Jednostka	Liczba obiektów sportowych
Powiat bielski	149
Powiat karkonoski	70
Powiat nowosądecki	188
Powiat tarnowski	169

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W powiecie nowosądeckim w 2018 roku najwięcej było boisk (107), siłowni zewnętrznych (29) oraz stadionów (18) (Tabela 113).

Tabela 113. Liczba obiektów sportowych w powiecie nowosądeckim w 2018 roku

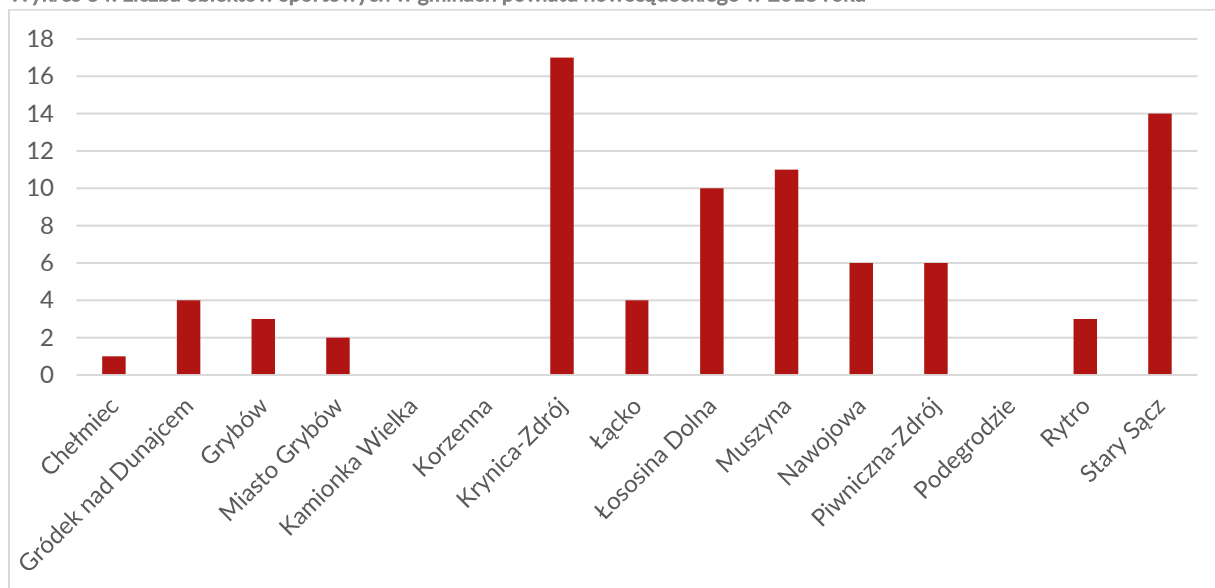
Obiekt	Liczba
stadiony	18
boiska	107
hale sportowe o wymiarach od 36x19 m	3
sale gimnastyczne o wymiarach poniżej 36x19 m i sale pomocnicze	9
korty tenisowe	11
pływalnie kryte	2
lodowiska sztucznie mrożone	6
Skateparki	3
siłownie zewnętrzne	29

Obiekt	Liczba
łącznie	188

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2018 roku najwięcej obiektów sportowych znajdowało się w gminie Krynica-Zdrój (17), Stary Sącz (14) oraz Muszyna (11). W gminach Kamionka Wielka, Korzenna oraz Podegrodzie nie był zlokalizowany żaden obiekt sportowy (Wykres 34).

Wykres 34. Liczba obiektów sportowych w gminach powiatu nowosądeckiego w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jakość życia w powiecie nowosądeckim pod kątem dostępności do infrastruktury rekreacyjno-sportowej była oceniana jako dobra. Uczestnicy warsztatów wskazali na bogatą ofertę spędzania wolnego czasu, która była urozmaicona i dostosowana dla każdej grupy społecznej (festyny, koncerty oraz wycieczki organizowane przez PTT, PTTK i inne tego typu organizacje). Wśród czynników wyróżniających powiat nowosądecki była duża liczba imprez lokalnych prezentujących bogatą lokalną kulturę poszczególnych części powiatu. Ten typ rekreacji był również bardzo dużą atrakcją dla turystów. Mieszkańcy powiatu zauważyli rozwój infrastruktury rowerowej (drogi i ścieżki rowerowe), ale widzieli również potrzebę dalszego rozwijania tej infrastruktury. Zaobserwowano natomiast zbyt duże zainteresowanie mieszkańców zajęciami dla dzieci (szczególnie organizowanych w okresie wakacyjnym) w stosunku do ilości dostępnych miejsc. Jednym z problemów dotyczących oferty spędzania czasu wolnego wskazywanym podczas warsztatów był ograniczony dostęp do części infrastruktury takich jak boiska sportowe przy szkołach. Mieszkańcy wskazali na potrzebę podejmowania działań, inicjatyw zwiększających motywację wśród młodzieży do podejmowania aktywności sportowej jako alternatywy dla spędzania wolnego czasu w domu²⁹.

Seniorzy korzystający z oferty (w tym formie zorganizowanej) spędzenia wolnego czasu stanowią ok. 5 - 10% wszystkich seniorów powiatu nowosądeckiego. Najczęściej podejmowaną aktywnością wśród seniorów powiatu nowosądeckiego był nordic walking lub jazda na rowerze. Popularnymi sposobami spędzania wolnego czasu były też prace w ogródkach, łowiectwo i wędkarstwo. Seniorzy wyrażali chęć korzystania z zewnętrznych/plenerowych siłowni, gdyby stworzono dla nich możliwość zapoznania się

²⁹ Wnioski sformułowano podczas warsztatów z przedstawicielami organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji, Nowy Sącz, 13.07.2022r..

z urządzeniami oraz zaprezentowanie sposobu poprawnego wykonywania ćwiczeń pod opieką instruktora (fizjoterapeuty)³⁰.

Wnioski do podrozdziału: **Sport i rekreacja:**

- Liczba klubów sportowych na 10 tys. ludności oraz liczba ćwiczących w klubach sportowych na 1000 ludności w powiecie nowosądeckim w 2020 roku zmniejszyła się w stosunku do roku 2018.
- Pod względem liczby klubów sportowych na 10 tys. ludności powiat osiąga wartości wyższe niż województwo, natomiast niższe pod względem liczby ćwiczących w klubach sportowych na 1000 ludności.
- Najwięcej obiektów sportowych w powiecie nowosądeckim w 2018 roku zlokalizowanych było w gminie Krynica-Zdrój, natomiast w gminach Kamionka Wielka, Korzenna oraz Podegrodzie nie znajdował się żaden obiekt sportowy.

---

³⁰ Wnioski sformułowano podczas warsztatów z przedstawicielami grup seniorów, Nowy Sącz, 13.07.2022r.

4.17. PODSUMOWANIE

Przed przystąpieniem do opracowania części operacyjnej Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do 2030 roku przygotowano diagnozę stanu faktycznego powiatu, która stanowiła niezbędny punkt wyjścia do dalszego opracowania. Część diagnostyczna podzielona została na trzy sfery (społeczną, gospodarczą oraz środowiskowo-przestrzenną), a każda z nich została szczegółowo opisana przy użyciu konkretnych wskaźników. Poniżej zaprezentowano najważniejsze treści dotyczące części diagnostycznej dokumentu.

Analiza trendów demograficznych wskazała na rosnącą liczbę mieszkańców powiatu nowosądeckiego, co zgodnie z prognozami Głównego Urzędu Statystycznego miałyby się utrzymywać przynajmniej do 2030 roku. Wpływ na tę sytuację miał między innymi stale dodatni przyrost naturalny, którego wartości jednak z roku na rok malały.

Zawarty w następnym podrozdziale (oświata) współczynnik skolaryzacji netto wskazywał na wzrost powszechności kształcenia, jednak osiągnięte wartości były znacznie niższe niż średnia wojewódzka oraz krajowa. Rosnący przyrost naturalny oraz współczynnik skolaryzacji skutkowało otwieraniem nowych placówek przedszkolnych oraz szkół podstawowych w analizowanych latach. W powiecie nowosądeckim zlokalizowane były również placówki szkolnictwa ponadpodstawowego, które stanowiły alternatywę dla tego typu placówek znajdujących się w Nowym Sączu. Ogólne rozmieszczenie placówek edukacyjnych na terenie powiatu zostało ocenione jako bardzo dobre, natomiast analiza wyników matur z przedmiotów obowiązkowych w latach 2016-2022 wskazała na malejący poziom kształcenia, a średnie uzyskiwane wyniki znacząco odbiegały od średniej wojewódzkiej.

W odniesieniu do problemów i usług społecznych w powiecie nowosądeckim zdiagnozowano malejący udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, co może świadczyć o rosnącym poziomie życia. Najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej było ubóstwo, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz długotrwała lub ciężka choroba. W kolejnym podrozdziale, który dotyczył ochrony zdrowia zauważalne było potencjalne zagrożenie płynące ze stale malejącej liczby lekarzy, pielęgniarek oraz położnych na terenie powiatu, co stanowiło odwrotną tendencję niż w województwie oraz kraju. Na terenie powiatu zlokalizowanych było tylko 8 przychodni podległych samorządowi, co miało negatywny wpływ na dostępność mieszkańców do tego typu obiektów. Mimo to mieszkańcy oceniali jakość usług zdrowotnych jako bardzo dobrą.

Analiza kapitału społecznego powiatu nowosądeckiego wykazała bardzo duże zaangażowanie społeczne w kwestii wyborów powszechnych, co potwierdzała wyższa od średniej wojewódzkiej i krajowej frekwencja wyborcza, a także rosnąca liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w powiecie.

Niewykorzystany potencjał stanowiły natomiast budżety obywatelskie i sołeckie, które cieszyły się małym zainteresowaniem lub w ogóle nie funkcjonowały. W kolejnym podrozdziale przeanalizowano rynek pracy, który charakteryzował się szybszym tempem wzrostu liczby osób pracujących w powiecie niż średnio w województwie małopolskim, jednak pandemia koronawirusa w 2020 roku wyhamowała ten trend. Problemem występującym na terenie powiatu nowosądeckiego było stosunkowo niskie przeciętne wynagrodzenie brutto, które wynosiło jedynie 75% średniej krajowej, a pewne zagrożenie stanowiła relatywnie wysoka stopa bezrobocia rejestrowanego.

Powiat nowosądecki charakteryzował się niskim poziomem przedsiębiorczości, co potwierdzały wskaźniki dotyczące liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON, które były znacznie niższe od średniej wojewódzkiej i krajowej. Dominującymi sektorami, w których operowały przedsiębiorstwa były: budownictwo, handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów. Pośród ponad 50 000 osób zatrudnionych w powiecie najwięcej pracowało w sektorze: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Powiat posiadał niewielką ofertę terenów inwestycyjnych, które obejmowały około 0,77% ogólnej powierzchni powiatu. Z analizy finansów publicznych wynika, że dochody gmin

powiatu nowosądeckiego rosły w latach 2016-2020, jednak w przeliczeniu na 1 mieszkańca były wciąż niższe od średniej wojewódzkiej oraz krajowej. Ponadto wydatki gmin również rosły i przewyższały dochody.

Rolnictwo w powiecie nowosądeckim charakteryzuje się dość trudnymi warunkami do uprawy ze względu na ukształtowanie terenu. W latach 2010-2020 łączna powierzchnia gruntów rolnych w powiecie zmalała o prawie 10 000 hektarów. W Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030” znalazły się zapisy dotyczące wykorzystania endogenicznych potencjałów rolnictwa w regionie oraz zwiększenia jego konkurencyjności i innowacyjności. Kolejny podrozdział (przestrzeń i środowisko) wskazywał na dominację lasów i gruntów rolnych w strukturze użytkowania terenów powiatu nowosądeckiego. Cechą charakterystyczną powiatu jest duży udział obszarów chronionych, stanowiących ok. 81% ogólnej powierzchni, a rosnące pokrycie gmin powiatu nowosądeckiego miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w latach 2016-2020 wskazuje na chęć kształtowania ładu przestrzennego. W omawianym podrozdziale zidentyfikowano pewne zagrożenie, które stanowią osuwiska występujące na terenach wszystkich gmin powiatu nowosądeckiego. Ponadto w powiecie odnotowano przekroczone dopuszczalne normy dla obecności pyłów zawieszonych oraz benzo(a)pirenu w powietrzu, które występowały szczególnie w północno-zachodniej części powiatu.

W odniesieniu do infrastruktury drogowej większość gmin posiada połączenie drogowe z Nowym Sączem poprzez drogę krajową lub wojewódzką. Jakość dróg lokalnych została oceniona jako bardzo dobra, co jest związane z wysokim i stale rosnącym wskaźnikiem utwardzenia dróg. Wszystkie gminy powiatu nowosądeckiego posiadały na swoim terenie komunikację autobusową, natomiast aktywne linie kolejowe znajdowały się tylko w części powiatu, a łączna długość ścieżek rowerowych rosła w latach 2016-2020. Na terenie powiatu nowosądeckiego znajdowała się sieć szlaków rowerowych wybranych i oznakowanych przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Infrastruktura techniczna rozwijała się w analizowanych latach, co potwierdza rosnący procentowy udział osób korzystających z wodociągów, kanalizacji oraz sieci gazowej.

Analiza mieszkalnictwa powiatu nowosądeckiego wykazała rosnącą liczbę budynków mieszkalnych. Średnia cena lokali mieszkalnych również rosła, jednak była niższa od średniej wojewódzkiej oraz krajowej. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę nieznacznie wzrosła w analizowanych latach i oscylowała na podobnym poziomie jak średnia w województwie oraz kraju. Kolejny z omawianych podrozdziałów dotyczył kultury i wynikało z niego, że utrzymująca się na stałym poziomie w poprzednich latach liczba osób korzystających z usług domów kultury znacząco spadła ze względu na pandemię koronawirusa w 2020 roku, a wartości w kolejnych latach nie powróciły już do pierwotnego stanu. Obiekty kulturalne były rozlokowane na terenie powiatu w sposób dość równomierny. Powiat nowosądecki posiadał bogatą bazę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz jeden obiekt z listy światowego dziedzictwa UNESCO – cerkiew św. Jakuba w Powroźniku.

Niewątpliwy potencjał powiatu nowosądeckiego stanowi bogata oferta atrakcji turystycznych, do których należą między innymi Beskid Sądecki, Popradzki Park Krajobrazowy oraz liczne rezerваты przyrody, trasy piesze i rowerowe, szlaki turystyczne, parki linowe, infrastruktura do uprawiania narciarstwa, a także sportów wodnych, obiekty uzdrowiskowe, religijne oraz zabytkowe. Z analizy wskaźników wynika jednak, że liczba obiektów noclegowych w powiecie malała w latach 2016-2021. Podobna tendencja widoczna była w odniesieniu do obiektów z zapleczem sportowo-rekreacyjnym, konferencyjnym oraz posiadających udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi. Średnie wykorzystanie miejsc w obiektach turystycznych było wyższe od średniej wojewódzkiej, jednak nie przekraczało 50%. Ostatni podrozdział dotyczył sportu i rekreacji w powiecie nowosądeckim. Wynika z niego, że zarówno liczba klubów sportowych, jak i osób w nich ćwiczących malała w analizowanych latach.

5. ANALIZA POTENCJAŁU POWIATU NOWOSĄDECKIEGO PRZY WYKORZYSTANIU METODY SWOT

Analiza SWOT to technika analizy informacji porządkująca je w podziale na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- S – Strengths (Mocne strony) – przewagi i zalety powiatu, pozytywne czynniki wewnętrzne stanowiące o sile obszaru. Na podstawie mocnych stron można tworzyć scenariusze rozwoju związane z realizacją celów.
- W – Weaknesses (Słabe strony) – są to wszelkie zidentyfikowane bariery i wady, negatywne czynniki wewnętrzne, które mogą ograniczyć możliwości rozwojowe danego obszaru. Mogą przeszkodzić w realizacji celów.
- O – Opportunities (Szanse) – zdiagnozowane w otoczeniu pozytywne zjawiska, na które powiat nowosądecki nie ma bezpośredniego wpływu, ale ich wykorzystanie może przyczynić się do rozwoju danego obszaru.
- T – Threats (Zagrożenia) – zidentyfikowane w otoczeniu negatywne czynniki zewnętrzne, na które gminy działające w ramach powiatu nie mają bezpośredniego wpływu. Ich występowanie może zakłócać planowany rozwój obszaru.

Analiza SWOT została przedstawiona w podziale na trzy obszary tematyczne:

- społeczny,
- gospodarka,
- przestrzeń i środowisko

Warsztaty z zakresu m.in. analizy SWOT odbyły się w Starostwie Powiatowym w Nowym Sączu w dniu 13.07.2022 r., w g. 11.00-15.00. W spotkaniu wzięło udział około 40 osób, byli to m.in.: starosta nowosądecki, przewodniczący rady powiatu, wójtowie, przewodniczący komisji rady powiatu, sekretarz powiatu, dyrektorzy jednostek i wydziałów starostwa powiatowego oraz przedstawiciele przedsiębiorców.

OBSZAR SPOŁECZNY

Zagadnienia z obszaru społecznego prezentowały się w analizie SWOT w sposób raczej pozytywny. Najważniejszymi mocnymi stronami charakteryzującymi powiat nowosądecki były aspekty związane z edukacją, pomocą społeczną oraz wysokim kapitałem społecznym. Z drugiej strony do głównych słabych stron zaliczono negatywne trendy demograficzne istniejące nawet mimo wzrostu bezwzględnej liczby ludności, a także zagadnienia związane ze służbą zdrowia oraz wykluczeniem osób starszych. Do głównych szans zaliczono między innymi wzrost świadomości społeczeństwa, aktywną działalność wielu organizacji społecznych oraz wysoki poziom zaangażowania i współpracy wśród jednostek samorządu terytorialnego, natomiast jako główne zagrożenia wskazano m.in. na stale malejącą liczbę lekarzy, pielęgniarek oraz położnych, starzejące się społeczeństwo czy problemy kadrowe związane z trudnościami w znalezieniu wykwalifikowanego personelu do opieki nad osobami starszymi (Tabela 114).

Tabela 114. Analiza SWOT w obszarze społecznym

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca bezwzględna liczba ludności • Rosnące kompetencje kadry zatrudnionej w instytucjach pomocy społecznej – poprawa świadczeń związanych z opieką społeczną • Dobra współpraca między instytucjami świadczącymi pomoc społeczną • Powstające nowe miejsca pracy dla osób ze szczególnymi potrzebami	<ul style="list-style-type: none"> • Postępujący trend starzenia się społeczeństwa - duży odsetek osób w wieku powyżej 60 r.ż. • Odpływ mieszkańców w wieku produkcyjnym, co przekłada się na spadek wzrostu naturalnego • Wrastające koszty usług z zakresu pomocy społecznej

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobra oferta jednostek samorządowych i organizacji pozarządowych wspierających osoby niepełnosprawne i starsze (warsztaty terapii zajęciowej, zakład aktywności zawodowej, środowiskowy dom samopomocy) • Wysoki poziom organizacyjny szkół i placówek oświatowych, w tym szkolnictwa zawodowego i wyższego • Wysoki poziom wyposażenia szkół zarządzanych przez powiat • Rozwinięta baza dydaktyczna powiatu • Współpraca jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych • Renoma szpitala w Krynicy-Zdroju • Pozytywne nastawienie samorządów do tematu i tworzenia polityki zdrowotnej • Dobra dostępność lekarzy świadczących usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej • Wiele aktywnie działających jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, co ma zarówno wymiar związany z bezpieczeństwem jak i wymiar społeczny – jednostki prowadzą m.in. drużyny młodzieżowe • Prężnie działające Koła Gospodyń Wiejskich, które aktywizują lokalne społeczności • Ponad 700 organizacji społecznych działających w powiecie, z których większość jest bardzo aktywna i prowadzi różnorodną działalność społeczną • Kultura jako mocna strona powiatu – istnieje tu wiele zespołów, prowadzone są unikalne projekty np. fonoteka ziemi sądeckiej, szkółki ginących zawodów • Duża liczba zabytków, mocno zakorzenione w świadomości mieszkańców dziedzictwo kulturowe • Duży zasób wód mineralnych i uzdrowisk • Dobra dostępność obiektów sportowych • Poprawiająca się sytuacja bezpieczeństwa – szansa na utworzenie jednostki wojskowej • Istniejąca, dobra współpraca między biznesem a szkolnictwem zawodowym – przygotowanie przyszłych kadr pracowniczych 	<ul style="list-style-type: none"> • Preferencja wyboru przez uczniów szkół ponadpodstawowych w miastach, a nie w ich najbliższej okolicy, co powoduje małą liczbę uczniów w szkołach powiatowych, a przez to ich niskie finansowanie • Niewystarczający dostęp do opieki lekarzy specjalistów • Niewystarczająca liczba miejsc w Zakładach Opiekuńczo – Lecznicznych • Mała liczba wykwalifikowanej kadry medycznej • Niska dostępność komunikacyjna powiatu co powoduje utrudniony dojazd dla lekarzy specjalistów z okolic • Niewielkie możliwości finansowania ochrony zdrowia • Brak świadomości dotyczącej znaczenia profilaktyki wśród mieszkańców • Niski standard życia osób starszych, spowodowany niskimi świadczeniami dla nich • Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych • Marginalizowanie problemów osób starszych • Niewystarczająca aktywizacja społeczna osób młodych • Brak właściwego wsparcia i aktywizacji osób niepełnosprawnych intelektualnie • Niewystarczające środki przeznaczone na konserwację zabytków • Brak przestrzeni na organizację dużych wydarzeń takich jak wystawy czy koncerty – centrów konferencyjnych lub wystawienniczych

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost świadomości społeczeństwa • Rozwój społeczeństwa obywatelskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • Stale malejąca liczba lekarzy, pielęgniarek i położnych na terenie powiatu

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Dalsza aktywizacja społeczeństwa, dzięki istnieniu wielu organizacji społecznych Rozwój wysokiej jakości usług zdrowotnych w oparciu o dużą renomę szpitala powiatowego w Krynicy Wysoki poziom zaangażowania i współpracy samorządów 	<ul style="list-style-type: none"> Odptyw uczniów do szkół ponadpodstawowych w większych miastach poza powiatem Starzejące się społeczeństwo (ogólnopolski trend) Problemy kadrowe przy znalezieniu wykwalifikowanego personelu do opieki nad rosnącą liczbą osób starszych Brak miejsc w Zakładach Opiekuńczo-leczniczych Degradacja licznych zabytków na terenie powiatu ze względu na brak środków finansowych na ich konserwację

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz wniosków z warsztatów diagnostyczno-projekcyjnych

OBSZAR GOSPODARCZY

Mocnymi stronami wskazanymi w analizie SWOT obszaru gospodarczego powiatu nowosądeckiego były przede wszystkim zagadnienia związane z kapitałem ludzkim, usługami turystycznymi i uzdrowiskowymi oraz licznymi zabytkami zlokalizowanymi na terenie powiatu. Do słabych stron zaliczono między innymi niewystarczające obszary inwestycyjne i niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Jako szanse wskazano na potencjał drzemiący w lokalnym rynku, dalszy rozwój turystyki ze szczególnym wskazaniem na turystykę uzdrowiskową oraz dostęp do zewnętrznych środków finansowych, natomiast głównymi zagrożeniami była światowa sytuacja geopolityczna, rosnąca inflacja czy pogłębiające się niekorzystne trendy demograficzne (**Tabela 115**).

Tabela 115. Analiza SWOT w obszarze gospodarczym

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Wysoki poziom kapitału społecznego – społeczność pozytywnie nastawiona do zmian Istniejące zasoby finansowe i kapitał ludzki dostępny lokalnie dla potencjalnych inwestycji Wysoki, rosnący popyt na usługi turystyczne i uzdrowiskowe (związane z miejscowościami uzdrowiskowymi i ujęciami wód mineralnych) Bogaty zasób zabytków, generujący ruch turystyczny Zróźnicowana oferta noclegowa Dobra współpraca z gminami Korzystna sytuacja budżetowa jednostek samorządu terytorialnego Wysoki poziom rozwój gałęzi gospodarki związanej z pszczelarstwem w tym leczenia - apiterapią, potencjał do dalszego rozwoju, renoma firm z tego sektora, np. firmy Bartnik/ Dobra kondycja i renoma lokalnych marek takich jak: Fakro, Wiśniowski, Koral etc. 	<ul style="list-style-type: none"> Odptyw młodych, ambitnych osób i specjalistów z regionu Brak wystarczającej powierzchni terenów inwestycyjnych Problem rozdrobnienia gruntów i wzrostu cen gruntów Brak zabezpieczenia w MPZP terenów pod inwestycje strategiczne (np. Sądeczanka, obwodnice miast) Ograniczenia inwestycyjne ze względu na tereny chronione Znaczny zanik produkcji rolnej Zauważalny spadek poziomu inwestycji w przedsiębiorstwach Niski poziom wsparcia dla osób młodych w zakresie zakładania biznesu Niski poziom zrozumienia potrzeb przedsiębiorców i inwestorów

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie nowych miejsc pracy na rynku lokalnym • Rozwój turystyki, w szczególności uzdrowiskowej • Dostęp do zewnętrznych środków finansowych – wojewódzkie, krajowe oraz unijne 	<ul style="list-style-type: none"> • Niejasność przepisów fiskalnych w kraju • Rosnąca inflacja • Brak stabilności sytuacji geopolitycznej • Niekorzystne trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa) • Przepisy prawne blokujące potencjalne inwestycje (duża powierzchnia obszarów chronionych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz wniosków z warsztatów diagnostyczno-projekcyjnych

OBSZAR PRZESTRZENNO – ŚRODOWISKOWY

W obszarze przestrzenno-środowiskowym analizy SWOT powiatu nowosądeckiego przeważały słabe strony, do których zaliczono takie aspekty jak między innymi postępująca degradacja środowiska naturalnego oraz braki w infrastrukturze drogowej i technicznej. Wskazano również mocne strony wiążące się z istniejącymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi regionu, rozwojem infrastruktury rowerowej czy odnawialnymi źródłami energii. Głównymi szansami powiatu była między innymi dostępność zewnętrznych środków finansowych, rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców powiatu czy wzrost zainteresowania odnawialnymi źródłami energii, natomiast zagrożenia stanowiły m.in. niewystarczające zasoby wody pitnej, czy też wykluczenie komunikacyjne obszaru (**Tabela 116**).

Tabela 116. Analiza SWOT w obszarze przestrzenno-środowiskowym

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Istniejące walory przyrodnicze i krajobrazowe • Duża powierzchnia obszarów NATURA 2000 • Potencjał jeziora Rożnowskiego, który może zostać wykorzystany • Istniejący system zabezpieczeń przeciwpowodziowych oraz plany na jego dalszą rozbudowę • Duże zainteresowanie wśród mieszkańców tematami odnawialnych źródeł energii • Dobrze funkcjonujący system segregacji i odbioru odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych • Satysfakcjonujący poziom transportu publicznego zabezpieczony przez prywatnych przewoźników • Odpowiedni poziom tempa rewitalizacji i centrów miejscowości turystycznych • Istniejące historyczne układy urbanistyczne • Rozwijająca się infrastruktura rowerowa 	<ul style="list-style-type: none"> • Zła jakość powietrza, która powoduje spadek liczby turystów i jest zagrożeniem dla lokalnych mieszkańców • Brak programów motywujących do większej dbałości o ochronę jakości powietrza • Bardzo duży problem dotyczący zabezpieczenia zasobów wody pitnej • Niedostateczny poziom mieszkaniowych zasobów komunalnych • Istnienie rozproszonej zabudowy mieszkaniowej powoduje wysokie koszty tworzenia i utrzymania infrastruktury dla gmin • Brak odpowiedniej infrastruktury drogowej łączącej powiat z krajem, w tym sąsiadującymi aglomeracjami – obecnie obszar jest wykluczony komunikacyjnie, brakuje szybkich połączeń komunikacyjnych • Brak odpowiedniej infrastruktury kolejowej, w tym szczególnie połączenia z Podhalem • Brak ogólnodostępnej infrastruktury drogowej zapewniającej dostęp do przejść granicznych, szczególnie dla przewozu tonażu ciężkiego • Potrzeba dostosowania dróg do przewozu tonażu ciężkiego • Brak obwodnic miast na głównych drogach tranzytowych

Mocne strony	Słabe strony
	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająco rozwinięta komunikacja publiczna • Niewystarczająca gazyfikacja powiatu – ograniczony dostęp do sieci gazowej znacznej części mieszkańców • Niewykorzystany potencjał jeziora Rożnowskiego • Niski poziom skanalizowania powiatu • Niewystarczający poziom zwodociągowania powiatu

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Dostęp do zewnętrznych środków finansowych – wojewódzkie, krajowe oraz unijne • Wzrost zainteresowania odnawialnymi źródłami energii wśród mieszkańców powiatu • Wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców powiatu • Wykorzystanie potencjału jeziora Rożnowskiego • Rozwój sieci tras i ścieżek rowerowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost zanieczyszczenia powietrza • Brak zabezpieczonych zasobów wody pitnej • Rosnące koszty tworzenia i utrzymania infrastruktury technicznej związane z powstawaniem rozproszonej zabudowy na terenie powiatu • Wykluczenie komunikacyjne obszaru spowodowane brakiem odpowiedniej infrastruktury

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz wniosków z warsztatów diagnostyczno-projekcyjnych

6. WIZJA I MISJA PRZYSZŁOŚCI ROZWOJU POWIATU NOWOSĄDECKIEGO

Wizja rozwoju przedstawia obraz powiatu nowosądeckiego w konkretnej perspektywie czasowej, w tym przypadku do roku 2030. Stanowi ona wizerunek, do którego dążą interesariusze Strategii, a jej osiągnięcie możliwe będzie dzięki realizacji celów strategicznych oraz przy założeniu występowania odpowiednich warunków, zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych. Prezentowana na poniższym schemacie wizja powiatu nowosądeckiego do roku 2030 została przedstawiona w sposób opisowy i odnosi się do najważniejszych elementów rozwoju powiatu.

Wizja powiatu nowosądeckiego do roku 2030

Powiat nowosądecki umożliwi swoim mieszkańcom ciągły rozwój oraz życie na odpowiednim poziomie, dzięki zapewnieniu dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych, opiekuńczych, zdrowotnych i kulturalnych, a także rozwiniętej infrastruktury i komunikacji publicznej.

W 2030 roku lokalna społeczność funkcjonuje w sposób zintegrowany oraz aktywny, głęboko utożsamiając się z tradycjami i dziedzictwem kulturowym regionu. Mieszkańcy rozwijają się zawodowo, a powiat nowosądecki jest miejscem atrakcyjnym do prowadzenia działalności gospodarczej.

Bogata oferta turystyczna i uzdrowiskowa, a także wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe czynią z powiatu nowosądeckiego chętnie odwiedzaną destynację.

Misja w sposób ogólny prezentuje nadrzędny cel służący realizacji wizji rozwoju powiatu nowosądeckiego do roku 2030 oraz określa rolę jaką powiat powinien pełnić dla swoich mieszkańców. Przedstawiona na poniższym schemacie misja powiatu nowosądeckiego do roku 2030 stanowi główny kierunek rozwoju powiatu.

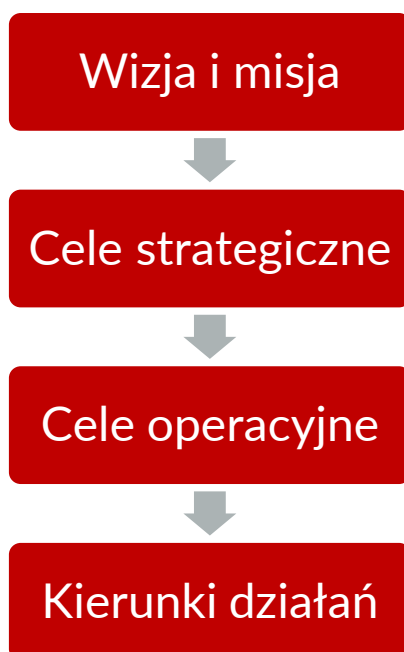
Misja powiatu nowosądeckiego do roku 2030

Stworzenie mieszkańcom odpowiednich warunków do rozwoju i podnoszenia jakości życia, a także ciągła ochrona zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego obszaru.

7. PLAN OPERACYJNY

7.1. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

Skuteczna realizacja określonej w poprzednim rozdziale wizji rozwoju powiatu nowosądeckiego oraz misji opisującej główny kierunek rozwoju jest możliwa dzięki określeniu celów strategicznych. Cele powinny stanowić odpowiedź na negatywne aspekty i bariery rozwojowe powiatu nowosądeckiego zdiagnozowane w analizie SWOT, a także wykorzystywać zidentyfikowane w niej mocne strony oraz potencjały. Dla każdego celu strategicznego podporządkowane zostały cele operacyjne oraz kierunki działań, zgodnie z poniższym schematem:

W ramach Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 wyróżniono łącznie 6 celów strategicznych w trzech obszarach: społecznym, gospodarczym oraz środowiskowo-przestrzennym.

Określone cele strategiczne oraz operacyjne w obszarze społecznym:

W obszarze gospodarczym wyznaczono następujące cele:

**Cel strategiczny 3.
Wysoki poziom
konkurencyjności i
rozwoju
gospodarczego
obszaru**

- Cel operacyjny 1. Wysoki poziom wykorzystania potencjału turystycznego i uzdrowiskowego obszaru.
- Cel operacyjny 2. Rozwinięta produkcja i usługi lokalne
- Cel operacyjny 3. Wytworzenie dobrego klimatu inwestycyjnego.
- Cel operacyjny 4. Zachowanie tradycji rolniczych obszaru.
- Cel operacyjny 5. Wzrost poziomu przedsiębiorczości i aktywności zawodowej wśród mieszkańców obszaru.

Obszar środowiskowo-przestrzenny zawiera:

**Cel strategiczny 4.
Zachowanie
istniejących walorów
przestrzenno-
środowiskowych
obszaru**

- Cel operacyjny 1. Niższy poziom emisji zanieczyszczeń.
- Cel operacyjny 2. Większa efektywność energetyczna oraz zdywersyfikowane źródła pozyskiwania energii.
- Cel operacyjny 3. Zachowanie ładu przestrzennego.
- Cel operacyjny 4. Skuteczny program gospodarowania odpadami.
- Cel operacyjny 5. Ochrona zasobów przyrodniczych regionu.

**Cel strategiczny 5.
Dostępność
transportowa i
komunikacyjna na
wysokim poziomie**

- Cel operacyjny 1. Efektywna komunikacja publiczna na terenie powiatu.
- Cel operacyjny 2. Rozwój kluczowej infrastruktury drogowej i kolejowej.
- Cel operacyjny 3. Rozwinięta i spójna sieć ścieżek oraz dróg rowerowych.
- Cel operacyjny 4. Zwiększenie przepustowości przejść granicznych.

**Cel strategiczny 6.
Rozwinięta
infrastruktura
dostosowana do
wysokiego poziomu
życia i
bezpieczeństwa
mieszkańców**

- Cel operacyjny 1. Dalszy rozwój infrastruktury niezbędnej dla potrzeb wysokiego poziomu życia mieszkańców.
- Cel operacyjny 2. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

7.2. GŁÓWNE KIERUNKI DZIAŁAŃ

Do wszystkich celów operacyjnych przypisane zostały główne kierunki działań niezbędne do ich osiągnięcia. Poniższa **Tabela 117** przedstawia cele strategiczne, wraz z uszczegółowiającymi je celami operacyjnymi i przyporządkowanymi im kierunkami działań.

Tabela 117. Siatka celów strategicznych, operacyjnych i głównych kierunków działań

1. Cel strategiczny – Zadowolająca jakość życia mieszkańców powiatu nowosądeckiego	
Cele operacyjne	Kierunki działań
1.1. Zwiększony dostęp do wysokiej jakości usług medycznych.	<p>1.1.1. Stworzenie atrakcyjnych warunków pracy dla lekarzy specjalistów w powiecie.</p> <p>1.1.2. Wspieranie deinstytucjonalizacji opieki zdrowotnej na rzecz opieki rodzinnej i środowiskowej.</p> <p>1.1.3. Rozwój, modernizacja istniejących i tworzenie nowych Zakładów Opiekuńczo-Lecznicznych oraz wzrost potencjału terapeutycznego i rehabilitacyjnego tych placówek.</p> <p>1.1.4. Wzmocnienie roli i dalszy rozwój renomowanego szpitala powiatowego w Krynicy-Zdroju.</p> <p>1.1.5. Rozwój i promocja ratownictwa medycznego i przedmedycznego, integracja działań oraz realizacja programów edukacji społecznej w tej tematyce.</p> <p>1.1.6. Aktywny udział w tworzeniu i promocji polityki zdrowotnej przy współpracy z przedstawicielami samorządów, w tym w realizacji programów profilaktycznych, szczególnie w zakresie istotnych dla regionu jednostek chorobowych, chorób zawodowych i chorób zakaźnych.</p> <p>1.1.7. Promocja zdrowego stylu życia i edukacja prozdrowotna mająca na celu zwiększenie świadomości zdrowotnej społeczeństwa, w tym realizacja zadań zleconych w tym zakresie organizacjom użytku publicznego.</p>
1.2. Zaspokajający potrzeby mieszkańców dostęp do odpowiedniego poziomu usług opiekuńczych oraz edukacyjnych.	<p>1.2.1. Poprawa jakości kształcenia, w szczególności dzięki programowym, metodycznym, organizacyjnym i infrastrukturalnym rozwiązaniom sprzyjającym kształtowaniu wartości i kompetencji uniwersalnych oraz promowaniu podejścia interdyscyplinarnego.</p> <p>1.2.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie.</p> <p>1.2.3. Dostosowanie edukacji do indywidualnych potrzeb uczniów.</p> <p>1.2.4. Doskonalenie kompetencji kadr systemu oświaty.</p> <p>1.2.5. Rozwój infrastruktury i wyposażenia placówek edukacyjnych powiatu.</p> <p>1.2.6. Tworzenie klas patronackich w celu wykształcenia specjalistów gotowych do pracy w kluczowych dla regionu zawodach i wzmocnienia współpracy placówek oświaty ze środowiskiem pracodawców.</p> <p>1.2.7. Rozwój i modernizacja infrastruktury i placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej.</p> <p>1.2.8. Wsparcie i promocja pieczy zastępczej oraz realizacja programów na rzecz systemu pieczy zastępczej.</p> <p>1.2.9. Zapewnienie adekwatnych do potrzeb kadr w zawodach opiekuńczych i instytucja pieczy zastępczej.</p> <p>1.2.10. Wzrost jakości kształcenia i warunków pobytowych w placówkach oświatowo-wychowawczych.</p>
1.3. Jakościowe i skuteczne usługi świadczone dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.	<p>1.3.1. Podejmowanie działań na rzecz wzrostu standardu życia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami</p>

	<p>1.3.2. Aktywna integracja osób starszych i osób z niepełnosprawnościami z lokalną społecznością.</p> <p>1.3.3. Rozwój, modernizacja i dostosowanie istniejącej infrastruktury społecznej do uwarunkowań społeczno-demograficznych.</p> <p>1.3.4. Poprawa skuteczności, jakości i efektywności usług społecznych.</p> <p>1.3.5. Rozwój placówek pobytu dziennego i opieki całodobowej.</p> <p>1.3.6. Rozwój kompetencji kadr zatrudnionych w instytucjach pomocy społecznej.</p> <p>1.3.7. Wzmocnienie roli organizacji pozarządowych w realizacji działań na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami.</p> <p>1.3.8. Zacieśnianie współpracy pomiędzy instytucjami świadczącymi pomoc społeczną.</p> <p>1.3.9. Pomoc osobom sprawującym opiekę nad członkiem rodzinnym wymagającym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.</p>
1.4. Rozwinięta i dostosowana do potrzeb lokalnej społeczności oferta spędzania czasu wolnego.	<p>1.4.1. Budowa, rozbudowa i modernizacja instytucji kultury oraz stworzenie przestrzeni umożliwiającej organizację dużych wydarzeń kulturalnych na terenie powiatu.</p> <p>1.4.2. Rozwój oferty sprzyjającej aktywizacji i integracji społecznej.</p> <p>1.4.3. Wsparcie unikatowych lokalnych projektów kulturalnych.</p> <p>1.4.4. Dalsze wsparcie rozwoju infrastruktury sportowej i przygotowanie odpowiedniej oferty sportowo-rekreacyjnej oraz wsparcie organizacji pozarządowych organizujących tego typu wydarzenia.</p>
2. Cel strategiczny – Wzrost poziomu tożsamości i kapitału społecznego mieszkańców	
Cele operacyjne	Kierunki działań
2.1. Wysoki poziom aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców.	<p>2.1.1. Aktywizacja społeczna, w tym podejmowanie działań na rzecz zwiększenia udziału osób młodych w życiu kulturalnym.</p> <p>2.1.2. Dalsze wsparcie aktywnie działających w powiecie organizacji społecznych.</p> <p>2.1.3. Wykorzystanie kapitału społeczności lokalnej i wspieranie inicjatyw lokalnych oraz twórczego uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.</p> <p>2.1.4. Stymulowanie współpracy sektora edukacji i kultury, mającej na celu realizację programów kulturalnych rozwijających kompetencje kreatywne dzieci i młodzieży.</p> <p>2.1.5. Koordynacja, wsparcie marketingowe i promocja wydarzeń kulturalnych inicjowanych przez społeczności i instytucje lokalne.</p>
2.2. Silna tożsamość lokalna i zachowane dziedzictwo kulturowe regionu.	<p>2.2.1. Pielęgnacja, ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego regionu oraz tradycji lokalnych.</p> <p>2.2.2. Ochrona i promocja licznych zabytków zlokalizowanych na terenie powiatu, w tym realizacja prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych oraz prac zabezpieczających.</p> <p>2.2.3. Kreowanie i organizacja wydarzeń kulturalnych służących pielęgnowaniu polskości oraz rozwojowi kształtowaniu świadomości regionalnej mieszkańców.</p> <p>2.2.4. Wsparcie w zakresie dokumentowania, zachowywania i upowszechniania dziedzictwa niematerialnego.</p>
3. Cel strategiczny – Wysoki poziom konkurencyjności i rozwoju gospodarczego regionu	
Cele operacyjne	Kierunki działań
3.1. Wysoki poziom wykorzystania potencjału turystycznego oraz uzdrowiskowego obszaru.	<p>3.1.1. Rozwój inicjatywy „SIEDEM DOLIN”.</p> <p>3.1.2. Promocja marki turystycznej SADECKIE.</p>

	<p>3.1.3. Rozwój zrównoważonej turystyki i wykorzystanie potencjału turystycznego regionu związanego z usługami uzdrowiskowymi, ujęciami wód mineralnych i terenami górskimi.</p> <p>3.1.4. Wykorzystanie potencjału turystycznego Jeziora Rożnowskiego</p> <p>3.1.5. Wykorzystanie licznych zabytków zlokalizowanych na terenie powiatu, w celu generowania ruchu turystycznego.</p> <p>3.1.6. Wykorzystanie i rozwój bogatej i zróżnicowanej oferty noclegowej powiatu, w szczególności w zakresie agroturystyki, ekoturystyki i enoturystyki.</p> <p>3.1.7. Wspieranie rozwoju kadr dla turystyki regionalnej.</p> <p>3.1.8. Rozwój aplikacji oraz systemów informacji turystycznej oraz budowa, rozbudowa i promocja lokalnych produktów turystycznych.</p> <p>3.1.9. Poprawa dostępności i rozwój infrastruktury turystycznej.</p>
3.2. Rozwinięta produkcja i usługi lokalne.	<p>3.2.1. Wspieranie rzemiosła i twórców ludowych oraz tradycyjnych produktów i form aktywności lokalnych.</p> <p>3.2.2. Aktywna promocja produktów regionalnych.</p> <p>3.2.3. Rozwój renomowanych marek lokalnych.</p>
3.3. Wytworzenie dobrego klimatu inwestycyjnego.	<p>3.3.1. Podjęcie działań mających na celu stworzenie rozbudowanej oferty terenów inwestycyjnych.</p> <p>3.3.2. Poprawa struktury powierzchniowej i własnościowej gruntów mogących docelowo stanowić tereny inwestycyjne.</p> <p>3.3.3. Aktywne pozyskiwanie nowych inwestorów i podejmowanie działań na rzecz poprawy poziomu obsługi inwestorów.</p> <p>3.3.4. Dążenie do uwzględniania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów inwestycyjnych.</p> <p>3.3.5. Wsparcie tworzenia lub rozbudowy infrastruktury technicznej na terenach inwestycyjnych.</p> <p>3.3.6. Wykorzystanie istniejących zasobów finansowych i kapitału ludzkiego dostępnych lokalnie.</p> <p>3.3.7. Współpraca z przedsiębiorcami, stowarzyszeniami oraz instytucjami otoczenia biznesu w zakresie rozwoju gospodarczego powiatu.</p>
3.4. Zachowanie tradycji rolniczych obszaru.	<p>3.4.1. Rozwój rolnictwa ekologicznego i ekstensywnego.</p> <p>3.4.2. Wspieranie programów podnoszących opłacalność produkcji opartej na endogenicznych potencjałach regionu.</p> <p>3.4.3. Wykorzystanie potencjału regionu związanego z pszczelarstwem i apiterapią.</p> <p>3.4.4. Zachowanie i promocja kultury pasterskiej.</p> <p>3.4.5. Budowanie korzystnych warunków do rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego w systemie MLO (działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej).</p>
3.5. Wzrost poziomu przedsiębiorczości i aktywności zawodowej wśród mieszkańców obszaru.	<p>3.5.1. Podejmowanie działań promujących rozwój przedsiębiorczości w regionie, w tym budowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców i wsparcie osób młodych przy zakładaniu i prowadzeniu własnych działalności.</p> <p>3.5.2. Dążenie do większego zrozumienia potrzeb przedsiębiorców i inwestorów.</p> <p>3.5.3. Podnoszenie poziomu konkurencyjności gospodarki.</p> <p>3.5.4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.</p> <p>3.5.5. Wzmocnienie roli regionalnych specjalizacji jako strategicznych kierunków rozwoju gospodarczego.</p>

	3.5.6. Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy.
4. Cel strategiczny – Zachowanie istniejących walorów przestrzenno-środowiskowych obszaru	
Cele operacyjne	Kierunki działań
4.1. Niższy poziom emisji zanieczyszczeń.	4.1.1. Intensyfikacja działań na rzecz redukcji emisji zanieczyszczeń. 4.1.2. Rozpowszechnianie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym oraz gospodarki zasobooszczędnej. 4.1.3. Tworzenie programów edukacyjnych i motywujących społeczeństwo do większej dbałości o ochronę środowiska naturalnego.
4.2. Większa efektywność energetyczna oraz zdywersyfikowane źródła pozyskiwania energii.	4.2.1. Wzrost poziomu wykorzystania OZE. 4.2.2. Promocja i edukacja w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych. 4.2.3. Rozwój infrastruktury produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych. 4.2.4. Modernizacja energetyczna budynków i podnoszenie efektywności energetycznej przedsiębiorstw.
4.3. Zachowanie ładu przestrzennego.	4.3.1. Wsparcie samorządów w procesach planowania przestrzennego. 4.3.2. Rozwój nowych, atrakcyjnych i ogólnodostępnych przestrzeni publicznych oraz poprawa jakości tych już istniejących. 4.3.3. Kreowanie spójnej, wychodzącej poza granice administracyjne jednostek, polityki przestrzennej.
4.4. Skuteczny system gospodarowania odpadami.	4.4.1. Dalszy rozwój systemów segregacji, odbioru odpadów i recyklingu na terenie powiatu. 4.4.2. Stworzenie efektywnego rynku odzysku odpadów i wtórnego wykorzystania surowców. 4.4.3. Uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami.
4.5. Ochrona zasobów przyrodniczych regionu.	4.5.1. Ochrona zasobów przyrodniczych przed negatywnym wpływem rozwoju turystyki w regionie. 4.5.2. Czynna ochrona ekosystemów, siedlisk i gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w szczególności na obszarach objętych formami ochrony przyrody. 4.5.3. Rozwój zielono-błękitnej infrastruktury na terenach zabudowanych. 4.5.4. Zabezpieczenie zasobów wody pitnej.
5. Cel strategiczny – Dostępność transportowa i komunikacyjna na wysokim poziomie	
Cele operacyjne	Kierunki działań
5.1. Efektywna komunikacja publiczna na terenie powiatu.	5.1.1. Zwiększenie efektywności komunikacji publicznej i zapobieganie wykluczeniu komunikacyjnemu na terenie powiatu, w tym poprzez reorganizację regionalnych oraz lokalnych połączeń autobusowych. 5.1.2. Rozwój węzłów przesiadkowych umożliwiających integrację transportu kolejowego z autobusowym. 5.1.3. Podjęcie działań na rzecz niskoemisyjnego i zeroemisyjnego transportu zbiorowego w powiecie. 5.1.4. Promocja i podejmowanie działań edukacyjnych na rzecz prawidłowych zachowań transportowych oraz idei transportu zrównoważonego.
5.2. Rozwój kluczowej infrastruktury drogowej i kolejowej.	5.2.1. Włączenie komunikacyjne regionu, dzięki budowie i przebudowie systemu głównych powiązań komunikacyjnych łączących powiat z resztą kraju, w tym z sąsiadującymi powiatami.

	<p>5.2.2. Ochrona i utrzymanie ciągów dróg powiatowych w należytym stanie technicznym.</p> <p>5.2.3. Poprawa dostępności drogowej do obszarów cechujących się największym potencjałem turystycznym.</p> <p>5.2.4. Dostosowanie dróg do przewozu tonażu ciężkiego.</p> <p>5.2.5. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja ciągów dróg powiatowych, przejść dla pieszych w ciągu dróg powiatowych.</p> <p>5.2.6. Weryfikacja poprawności i czytelności oznakowania w pasie drogowym ułatwiającego korzystanie i zwiększającego bezpieczeństwo uczestników ruchu na drogach powiatowych.</p> <p>5.2.7. Kontynuacja aktualizacji ewidencji oraz regulacji stanów prawnych dróg.</p> <p>5.2.8. Dostosowanie parametrów technicznych dróg powiatowych do parametrów wymaganych przepisami.</p> <p>5.2.9. Podejmowanie działań na rzecz budowy i modernizacji infrastruktury kolejowej.</p>
5.3. Rozwinięta i spójna sieć ścieżek oraz dróg rowerowych.	<p>5.3.1. Trwały rozwój infrastruktury rowerowej i systemu ścieżek oraz ich integracja z istniejącym systemem transportu publicznego.</p> <p>5.3.2. Aktywna promocja ruchu rowerowego.</p> <p>5.3.3. Współpraca z samorządami wchodzącymi w skład powiatu w zakresie rozwijania zintegrowanej sieci ścieżek pieszo-rowerowych.</p>
5.4. Zwiększenie przepustowości przejść granicznych.	<p>5.4.1. Poprawa połączeń drogowych ze Słowacją i zapewnienie dostępności do przejść granicznych, w szczególności dla przewozu tonażu ciężkiego (pojazdów powyżej 12 t DMC).</p> <p>5.4.2. Modernizacja infrastruktury umożliwiającej sprawne połączenie kolejowe ze Słowacją.</p> <p>5.4.3. Zapewnienie połączeń transgranicznych w transporcie zbiorowym.</p>
6. Cel strategiczny – Rozwinięta infrastruktura dostosowana do wysokiego poziomu życia i bezpieczeństwa mieszkańców	
Cele operacyjne	Kierunki działań
6.1. Dalszy rozwój infrastruktury niezbędnej dla potrzeb wysokiego poziomu życia mieszkańców	<p>6.1.1. Monitoring informacji dotyczących stanu sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej na terenie powiatu.</p> <p>6.1.2. Wspieranie rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej.</p> <p>6.1.3. Rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury.</p> <p>6.1.4. Rozwój systemów ochrony przeciwpowodziowej i przeciwsuwiskowej, w tym rejestracja i monitoring osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz opracowanie dokumentacji osuwiskowej dla całego powiatu.</p> <p>6.1.5. Rozwój sprawnej administracji poprzez zwiększenie jakości i dostępności e-usług dla mieszkańców powiatu</p>
6.2. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	<p>6.2.1. Wzmacnianie świadomości społecznej w temacie bezpieczeństwa.</p> <p>6.2.2. Edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy.</p> <p>6.2.3. Edukacja w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego.</p> <p>6.2.4. Wprowadzanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo i podejmowanie działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa w ruchu drogowym i pieszym.</p> <p>6.2.5. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo.</p>

Źródło: opracowanie własne.

8. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII ROZWOJU POWIATU NOWOSĄDECKIEGO DO ROKU 2030

8.1. WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU POWIATU NOWOSĄDECKIEGO DO ROKU 2030

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 stanowi najważniejszy dokument strategiczny w powiecie, prezentujący długookresowe założenia i działania umożliwiające ich osiągnięcie, których realizacja stanowi podstawę dalszego rozwoju powiatu. Wykonalność założeń zależy od przyjętego sposobu wdrażania Strategii, który opiera się na zasadach przedstawionych na poniższym schemacie:

Przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju oraz poszanowanie środowiska naturalnego

Współpraca z jednostkami samorządowymi i innymi podmiotami

Angażowanie, informowanie i konsultowanie z mieszkańcami działań strategicznych

Zapobieganie wykluczeniu i dyskryminacji grup społecznych

Monitoring i ewaluacja prowadzonych działań

Wdrażanie założeń Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 jest procesem ciągłym, który wymaga stałego monitorowania zmian w kwestiach prawnych oraz gospodarczych. Ważne jest bycie elastycznym w odniesieniu do zmieniających się uwarunkowań, zarówno na poziomie lokalnym, jak i regionalnym, ogólnopolskim, europejskim czy światowym. Podstawą procesu wdrażania Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego jest współpraca, która powinna być kierowana do wszelkich aktywnych podmiotów i grup, a także pojedynczych osób przebywających na terenie powiatu nowosądeckiego.

8.2. PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII ROZWOJU POWIATU NOWOSĄDECKIEGO DO ROKU 2030

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 jest dokumentem określającym cele i kierunki działań w wieloletniej perspektywie. W celu skutecznej realizacji założeń zawartych w Strategii niezbędne jest zaangażowanie w ten proces różnych podmiotów wchodzących w skład powiatu, jednak należy pamiętać, że zawsze ostateczny sposób realizacji Strategii zależy od władz powiatu. Ważnym aspektem jest zapewnienie odpowiednich warunków i narzędzi, które będą służyć realizacji i weryfikacji celów nakreślonych w dokumencie oraz aktywna komunikacja z innymi podmiotami.

Podmioty odpowiedzialne za zarządzanie realizacją Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 zostały przedstawione na poniższym schemacie:

Władze samorządowe

- Rada Powiatu w Nowym Sączu
- Zarząd Powiatu w Nowym Sączu
- Starosta Nowosądecki

Komórki organizacyjne Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu

Jednostki organizacyjne powiatu nowosądeckiego

8.3. INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU POWIATU NOWOSĄDECKIEGO DO ROKU 2030

8.3.1. INSTRUMENTY PRAWNE

Złożoność procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 wymaga koordynacji działań o zróżnicowanym charakterze. Instrumenty legislacyjne, które wyróżnić można w ramach systemu wdrażania Strategii zostały przedstawione na poniższym schemacie:

Dokumenty programowe

Dokumenty organizacyjne i zarządcze

Akty prawa lokalnego

Dokumenty planistyczne

8.3.2. INSTRUMENTY FINANSOWE

Realizacja założeń Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 uzależniona jest w dużej mierze od możliwości finansowych jednostki. Podstawowym źródłem finansowania kierunków działań przedstawionych w strategii są środki własne pochodzące z budżetu powiatu nowosądeckiego. Oprócz tego znaczącym źródłem finansowania są zewnętrzne środki finansowe, pochodzące z krajowych oraz europejskich instytucji i programów. Instrumenty finansowe, które wyróżnić można w ramach systemu wdrażania Strategii, zostały przedstawione na poniższym schemacie:

Budżety zadaniowe

Wydatki inwestycyjne

Środki zewnętrzne

8.4. SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII ROZWOJU POWIATU NOWOSĄDECKIEGO DO ROKU 2030

Aktualizacja Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 stanowi ważny punkt w procesie nieustającego zarządzania strategicznego i rozwoju obszaru powiatu nowosądeckiego. Możliwość dostosowywania zapisów Strategii do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych jest istotnym aspektem realizacji założeń w niej zawartych. Zaistnieć może również potrzeba dokonywania zmian w zapisach Strategii wynikająca ze stopniowego zrealizowania części zaplanowanych celów.

Stworzenie systemu pozwalającego na aktualizację zapisów Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 pozwala na przedstawienie kierunków rozwoju wykorzystujących występujące w danym momencie szanse i potencjały. Proces aktualizacji dotyczyć może zarówno zapisów w części diagnostycznej, jak i strategicznej. W części diagnostycznej mogą zostać zawarte odniesienia do publikowanych w kolejnych latach danych statystycznych oraz wyników analiz, natomiast w części strategicznej aktualizacji ulec mogą cele rozwojowe powiatu oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację.

Ocena zakresu aktualizacji Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 będzie zależeć od władz samorządowych (w tym zarządu powiatu, rady powiatu oraz starosty), komórek organizacyjnych starostwa powiatowego (w szczególności Wydziału Inwestycji i Rozwoju odpowiedzialnego za monitorowanie osiągniętych postępów realizacji założeń zawartych w Strategii) oraz jednostek organizacyjnych powiatu. W przypadku zaistnienia konieczności wprowadzenia zmian w zapisach Strategii zostaną podjęte działania mające na celu ich aktualizację.

Ważnym elementem aktualizacji dokumentu Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 jest włączenie w ten proces interesariuszy, do których należą między innymi mieszkańcy powiatu, organizacje społeczne, podmioty gospodarcze oraz instytucje. Wszyscy interesariusze powinni mieć możliwość wzięcia udziału w procesie aktualizacji dokumentu, przykładowo poprzez przedstawienie propozycji zmian poszczególnych zapisów.

8.5. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII ROZWOJU POWIATU NOWOSĄDECKIEGO DO ROKU 2030

8.5.1. WSKAŹNIKI I JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ STRATEGII ROZWOJU POWIATU NOWOSĄDECKIEGO DO ROKU 2030

Monitorowanie procesu wdrażania Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 stanowi element niezbędny do osiągnięcia zamierzonych celów. Monitoring polega na systematycznym zbieraniu i poddawaniu analizie ilościowych oraz jakościowych danych dotyczących dokumentu, szczególnie w ujęciu finansowym oraz rzeczowym. W celu ułatwienia porównania poziomu realizacji celów w poszczególnych latach zakłada się monitorowanie wskaźników wyznaczonych dla konkretnych celów operacyjnych (**Tabela 118**).

Tabela 118. Wskaźniki monitoringu dla poszczególnych celów operacyjnych Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Wskaźniki	Kierunek zmiany do roku 2030	Źródło danych	Jednostka odpowiedzialna za pozyskanie danych
1. Zadawalająca jakość życia mieszkańców powiatu nowosądeckiego	1.1. Zwiększony dostęp do wysokiej jakości usług medycznych.	Liczba lekarzy przypadająca na 10 tys. mieszkańców.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba łóżek w szpitalach w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych.	↗	- Gminy wschodzące w skład powiatu nowosądeckiego.	- Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
	1.2. Zaspokajający potrzeby mieszkańców dostęp do odpowiedniego poziomu usług opiekuńczych oraz edukacyjnych.	Średnie wyniki egzaminu maturalnego z przedmiotów podstawowych w placówkach, których powiat jest organem prowadzącym.	↗	- Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie.	- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba zawartych porozumień pomiędzy szkołami, a przedsiębiorcami.	↗	- Jednostki oświatowe z terenu powiatu nowosądeckiego.	- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Udział wydatków w dziale Oświata i wychowanie w wydatkach ogółem.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Wskaźniki	Kierunek zmiany do roku 2030	Źródło danych	Jednostka odpowiedzialna za pozyskanie danych
		Liczba osób dorosłych korzystających ze szkoleń i innych form podnoszenia kwalifikacji realizowanych przez powiat nowosądecki.	↗	- Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego.	- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Wydatki przeznaczone na wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej w przeliczeniu na 1 osobę.	↗	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu.	- Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
	1.3. Jakościowe i skuteczne usługi świadczone dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.	Wydatki przeznaczone na rzecz osób wymagających wsparcia w przeliczeniu na 1 osobę.	↘	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu. - Domy Pomocy Społecznej z terenu powiatu nowosądeckiego. - Powiatowe Ośrodki Wsparcia z terenu powiatu nowosądeckiego.	- Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
	Liczba miejsc w całodobowych i dziennych placówkach wsparcia.	↗	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu. - Domy Pomocy Społecznej z terenu powiatu nowosądeckiego. - Powiatowe Ośrodki Wsparcia z terenu powiatu nowosądeckiego.	- Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	
	Liczba zrealizowanych zadań, w których sfinansowano koszty wsparcia osób z niepełnosprawnościami.	↗	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu. - Domy Pomocy Społecznej z terenu powiatu nowosądeckiego. - Powiatowe Ośrodki Wsparcia z terenu powiatu nowosądeckiego.	- Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	
	Liczba zrealizowanych zadań, w których sfinansowano koszty wsparcia osób starszych.	↗	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu. - Domy Pomocy Społecznej z terenu powiatu nowosądeckiego. - Powiatowe Ośrodki Wsparcia z terenu powiatu nowosądeckiego.	- Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	
	Liczba zrealizowanych programów mających na celu zwiększenie	↗	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu. - Domy Pomocy Społecznej z	- Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Wskaźniki	Kierunek zmiany do roku 2030	Źródło danych	Jednostka odpowiedzialna za pozyskanie danych
		aktywności społecznej osób starszych i z niepełnosprawnościami.		terenu powiatu nowosądeckiego. - Powiatowe Ośrodki Wsparcia z terenu powiatu nowosądeckiego.	
	1.4. Rozwinięta i dostosowana do potrzeb lokalnej społeczności oferta spędzania czasu wolnego	Liczba centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS. - Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury w Starym Sączu.	- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba imprez organizowanych przez powiat	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS. - Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury w Starym Sączu.	- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Wartość inwestycji w rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej.	↗	- Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
2. Wzrost poziomu tożsamości i kapitału społecznego mieszkańców	2.1. Wysoki poziom aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców.	Liczba uczestników imprez organizowanych przez powiat.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS. - Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury w Starym Sączu	- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba zrealizowanych programów kulturalnych dla dzieci i młodzieży.	↗	- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Jednostki oświatowe z terenu powiatu nowosądeckiego.	- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba fundacji, stowarzyszeń zwykłych i organizacji społecznych.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Wskaźniki	Kierunek zmiany do roku 2030	Źródło danych	Jednostka odpowiedzialna za pozyskanie danych
		Wysokość środków budżetowych na realizację zadań publicznych zleczanych organizacjom.	↗	- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
	2.2. Silna tożsamość lokalna i zachowane dziedzictwo kulturowe regionu.	Udział wydatków w dziale Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w budżecie powiatu.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba zwiedzających muzea w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Wysokość środków przeznaczonych na inwestycje podejmowane przy zabytkach nieruchomościach.	↗	- Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
3. Wysoki poziom konkurencyjności i rozwoju gospodarczego regionu	3.1. Wysoki poziom wykorzystania potencjału turystycznego oraz uzdrowiskowego obszaru.	Kwota uzyskana z opłaty miejscowej.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS. - Gminy wschodzące w skład powiatu nowosądeckiego.	- Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Długość tras i szlaków turystycznych.	↗	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Udział wydatków w dziale Turystyka w budżecie powiatu	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Wskaźniki	Kierunek zmiany do roku 2030	Źródło danych	Jednostka odpowiedzialna za pozyskanie danych
		Liczba miejsc noclegowych ogółem na terenie gminy	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba turystycznych obiektów noclegowych.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Udzielone noclegi w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
3.2. Rozwinięta produkcja i usługi lokalne.		Liczba certyfikowanych produktów lokalnych.	↗	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba działań związanych z promocją produktów i usług lokalnych prowadzonych przez powiat nowosądecki.	↗	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
3.3. Wytworzenie dobrego klimatu inwestycyjnego.		Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na 1 mieszkańca.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
3.4. Zachowanie tradycji rolniczych obszaru.		Powierzchnia gospodarstw rolnych.	↗	- Powiatowy zasób geodezyjny i kartograficzny.	- Wydział Geodezji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
3.5. Wzrost poziomu przedsiębiorczości i aktywności zawodowej		Liczba pracujących w przeliczeniu na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS. - Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego.	- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Wskaźniki	Kierunek zmiany do roku 2030	Źródło danych	Jednostka odpowiedzialna za pozyskanie danych
	wśród mieszkańców obszaru.	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców.	↘	- Bank Danych Lokalnych GUS. - Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego.	- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
4. Zachowanie istniejących walorów przestrzenno-środowiskowych obszaru	4.1. Niższy poziom emisji zanieczyszczeń.	Średnie roczne wielkości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] - PM10.	↘	- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie.	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Średnie roczne wielkości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] - PM 2,5.	↘	- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie.	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Średnie roczne wielkości stężenia benzo(a)pirenu [ng/m^3].	↘	- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie.	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba wspartych projektów edukacyjnych dotyczących dbałości o środowisko.	↗	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
	4.2. Większa efektywność energetyczna oraz zdywersyfikowane źródła pozyskiwania energii.	Liczba inwestycji w odnawialne źródła energii realizowanych przez powiat nowosądecki.	↗	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
	Liczba budynków użyteczności publicznej poddana modernizacji energetycznej.	↗	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Wskaźniki	Kierunek zmiany do roku 2030	Źródło danych	Jednostka odpowiedzialna za pozyskanie danych
	4.3. Zachowanie ładu przestrzennego.	Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego powierzchni ogółem.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
	4.4. Skuteczny system gospodarowania odpadami.	Udział odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny w relacji do ogółu odpadów.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS.	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
	4.5. Ochrona zasobów przyrodniczych regionu.	Powierzchnia obszarów chronionych .	→	- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody.	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba wspartych projektów promocyjnych i edukacyjnych dotyczących ochrony środowiska.	↗	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
5. Dostępność transportowa i komunikacyjna na wysokim poziomie	5.1. Efektywna komunikacja publiczna na terenie powiatu.	Liczba przystanków komunikacji publicznej	↗	- Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba dziennych kursów transportu zbiorowego	↗	- Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba autobusów niskoemisyjnych i zeroemisyjnych w taborze wykorzystywanym w komunikacji publicznej	↗	- Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
	5.2. Rozwój kluczowej infrastruktury drogowej i kolejowej.	Długość wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych, zmodernizowanych dróg powiatowych.	↗	- Powiatowy Zarząd Dróg w Nowym Sączu. - Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Wskaźniki	Kierunek zmiany do roku 2030	Źródło danych	Jednostka odpowiedzialna za pozyskanie danych
	5.3. Rozwinięta i spójna sieć ścieżek oraz dróg rowerowych.	Długość dróg rowerowych ogółem.	↗	- Bank Danych Lokalnych GUS. - Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu	- Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba wspartych projektów promocyjnych i edukacyjnych dotyczących ruchu rowerowego.	↗	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
	5.4. Zwiększenie przepustowości przejść granicznych.	Liczba połączeń transgranicznych w transporcie zbiorowym	↗	- Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
6. Rozwinięta infrastruktura dostosowana do wysokiego poziomu życia i bezpieczeństwa mieszkańców	6.1. Dalszy rozwój infrastruktury niezbędnej dla potrzeb wysokiego poziomu życia mieszkańców.	Liczba e-usług udostępnionych przez powiat	↗	- Wydział Administracyjny Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wydział Administracyjny Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
	6.2. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	Liczba wypadków drogowych	↘	- Komenda Miejska Policji w Nowym Sączu.	- Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.
		Liczba wspartych projektów promocyjnych i edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa	↗	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.

Źródło: opracowanie własne.

W celu łatwiejszego i lepszego zarządzania procesem wdrażania zapisów zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 do poszczególnych celów operacyjnych przypisano jednostki odpowiedzialne za ich realizację oraz partnerów działań. Jednak warto zaznaczyć, że w realizację wszystkich celów

operacyjnych włączone mogą zostać zaangażowane również inne, niewymienione w danym celu, wydziały Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu oraz jednostki organizacyjne powiatu nowosądeckiego (Tabela 119).

Tabela 119. Jednostki odpowiedzialne za realizację celów operacyjnych oraz partnerzy działań zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
1. Zadawalająca jakość życia mieszkańców powiatu nowosądeckiego	1.1. Zwiększony dostęp do wysokiej jakości usług medycznych.	<p>1.1.1. Stworzenie atrakcyjnych warunków pracy dla lekarzy specjalistów w powiecie.</p> <p>1.1.2. Wspieranie deinstytucjonalizacji opieki zdrowotnej na rzecz opieki rodzinnej i środowiskowej.</p> <p>1.1.3. Rozwój, modernizacja istniejących i tworzenie nowych Zakładów Opiekuńczo-Lecznicznych oraz wzrost potencjału terapeutycznego i rehabilitacyjnego tych placówek.</p> <p>1.1.4. Wzmocnienie roli i dalszy rozwój renomowanego szpitala powiatowego w Krynicy-Zdroju.</p> <p>1.1.5. Rozwój i promocja ratownictwa medycznego i przedmedycznego, integracja działań oraz realizacja programów edukacji społecznej w tej tematyce.</p> <p>1.1.6. Aktywny udział w tworzeniu i promocji polityki zdrowotnej przy współpracy z przedstawicielami samorządów, w tym w realizacji programów profilaktycznych, szczególnie w zakresie istotnych dla regionu jednostek chorobowych, chorób zawodowych i chorób zakaźnych.</p> <p>1.1.7. Promocja zdrowego stylu życia i edukacja prozdrowotna mająca na celu zwiększenie świadomości zdrowotnej społeczeństwa, w tym realizacja zadań zleconych w tym zakresie organizacjom użytku publicznego.</p>	<p>- Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Małopolski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień.</p> <p>- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p>	<p>- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Sądeckie Pogotowie Ratunkowe w Nowym Sączu.</p> <p>- Podstacja Sądeckiego Pogotowia Ratunkowego w Krynicy-Zdroju.</p> <p>- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Szpital im. J. Dietla w Krynicy-Zdroju.</p> <p>- Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowym Sączu (Filia w Grybowie, Krynicy-Zdroju, Starym Sączu).</p> <p>- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.</p> <p>- Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie.</p> <p>- Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w Krakowie.</p> <p>- Organizacje pozarządowe.</p> <p>- Zakłady Opiekuńczo-Leczniczne w powiecie nowosądeckim.</p> <p>- Inne podmioty, których działania dotyczą celu.</p>
	1.2. Zaspokajający potrzeby mieszkańców dostęp do odpowiedniego poziomu usług	1.2.1. Poprawa jakości kształcenia, w szczególności dzięki programowym, metodycznym, organizacyjnym i infrastrukturalnym rozwiązaniom sprzyjającym		- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
	opiekuńczych oraz edukacyjnych.	<p>kształtowaniu wartości i kompetencji uniwersalnych oraz promowaniu podejścia interdyscyplinarnego.</p> <p>1.2.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie.</p> <p>1.2.3. Dostosowanie edukacji do indywidualnych potrzeb uczniów.</p> <p>1.2.4. Doskonalenie kompetencji kadr systemu oświaty.</p> <p>1.2.5. Rozwój infrastruktury i wyposażenia placówek edukacyjnych powiatu.</p> <p>1.2.6. Tworzenie klas patronackich w celu wykształcenia specjalistów gotowych do pracy w kluczowych dla regionu zawodach i wzmocnienia współpracy placówek oświaty ze środowiskiem pracodawców.</p> <p>1.2.7. Rozwój i modernizacja infrastruktury i placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej.</p> <p>1.2.8. Wsparcie i promocja pieczy zastępczej oraz realizacja programów na rzecz systemu pieczy zastępczej.</p> <p>1.2.9. Zapewnienie adekwatnych do potrzeb kadr w zawodach opiekuńczych i instytucja pieczy zastępczej.</p> <p>1.2.10. Wzrost jakości kształcenia i warunków pobytowych w placówkach oświatowo-wychowawczych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego. - Zespół do Spraw Osobowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu. - Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu 	<ul style="list-style-type: none"> - Liceum Ogólnokształcące im. Artura Grottgera w Grybowie. - Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Starym Sączu. - Powiatowy Zespół Szkół w Muszynie. - Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Krynicy-Zdroju. - Zespół Szkół im. Ks. Prof. Józefa Tischnera w Starym Sączu. - Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Grybowie. - Zespół Szkół im. Władysława Orkana w Marcinkowicach. - Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Wincentego Witosa w Nawojowej. - Zespół Szkół im. Św. Kingi w Łącku. - Domy Pomocy Społecznej w Kłęczanach, Muszynie, Zbyszycach. - Powiatowe Ośrodki Wsparcia w Muszynie i Zbyszycach. - Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowym Sączu (Filia w Grybowie, Krynicy-Zdroju, Starym Sączu). - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Dom Dziecka w Kłęczanach. - Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie. - Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie. - Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w Krakowie.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
				<ul style="list-style-type: none"> - Rodziny zastępcze (zawodowe i niezawodowe). - Izby gospodarcze, stowarzyszenia przedsiębiorców, podmioty gospodarcze, instytucje szkoleniowe, doradcy zawodowi, partnerzy samorządowi, partnerzy zagraniczni oraz wszystkie inne podmioty, których działania dotyczą celu.
	<p>1.3. Jakościowe i skuteczne usługi świadczone dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.</p>	<p>1.3.1. Podejmowanie działań na rzecz wzrostu standardu życia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami</p> <p>1.3.2. Aktywna integracja osób starszych i osób z niepełnosprawnościami z lokalną społecznością.</p> <p>1.3.3. Rozwój, modernizacja i dostosowanie istniejącej infrastruktury społecznej do uwarunkowań społeczno-demograficznych.</p> <p>1.3.4. Poprawa skuteczności, jakości i efektywności usług społecznych.</p> <p>1.3.5. Rozwój placówek pobytu dziennego i opieki całodobowej.</p> <p>1.3.6. Rozwój kompetencji kadr zatrudnionych w instytucjach pomocy społecznej.</p> <p>1.3.7. Wzmocnienie roli organizacji pozarządowych w realizacji działań na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami.</p> <p>1.3.8. Zacieśnianie współpracy pomiędzy instytucjami świadczącymi pomoc społeczną.</p> <p>1.3.9. Pomoc osobom sprawującym opiekę nad członkiem rodzinnym wymagającym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu. - Małopolski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień. - Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury w Starym Sączu. - Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. - Dom Pomocy Społecznej w Kłęczanach - Dom Pomocy Społecznej w Muszynie. - Dom Pomocy Społecznej w Zbyszycach. - Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Muszynie. - Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Zbyszycach. - Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowym Sączu (Filia w Grybowie, Krynicy-Zdroju, Starym Sączu). - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Szpital im. J. Dietla w Krynicy-Zdroju. - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. - Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie. - Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w Krakowie.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
	1.4. Rozwinięta i dostosowana do potrzeb lokalnej społeczności oferta spędzania czasu wolnego.	<p>1.4.1. Budowa, rozbudowa i modernizacja instytucji kultury oraz stworzenie przestrzeni umożliwiającej organizację dużych wydarzeń kulturalnych na terenie powiatu.</p> <p>1.4.2. Rozwój oferty sprzyjającej aktywizacji i integracji społecznej.</p> <p>1.4.3. Wsparcie unikatowych lokalnych projektów kulturalnych.</p> <p>1.4.4. Dalsze wsparcie rozwoju infrastruktury sportowej i przygotowanie odpowiedniej oferty sportowo-rekreacyjnej oraz wsparcie organizacji pozarządowych organizujących tego typu wydarzenia.</p>	<p>- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Zespół do Spraw Osobowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu.</p>	<p>- Organizacje pozarządowe.</p> <p>- Inne podmioty, których działania dotyczą celu.</p> <p>- Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury w Starym Sączu.</p> <p>- Dom Wczasów Dziecięcych w Piwnicznej-Zdroju.</p> <p>- Liceum Ogólnokształcące im. Artura Grottgera w Grybowie.</p> <p>- Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Starym Sączu.</p> <p>- Powiatowy Zespół Szkół w Muszynie.</p> <p>- Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Krynicy-Zdroju.</p> <p>- Zespół Szkół im. Ks. Prof. Józefa Tischnera w Starym Sączu.</p> <p>- Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Grybowie.</p> <p>- Zespół Szkół im. Władysława Orkana w Marcinkowicach.</p> <p>- Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Wincentego Witosa w Nawojowej.</p> <p>- Zespół Szkół im. Św. Kingi w Łącku.</p> <p>- Powiatowa i Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Wiktora Bazieliha w Starym Sączu.</p> <p>- Organizacje pozarządowe.</p> <p>- Lokalne Grupy Działania.</p> <p>- Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie.</p>

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
				<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w Krakowie. - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. - Ministerstwo Sportu i Turystyki. - Instytucje kultury, kluby sportowe, biblioteki, przedsiębiorcy, koła gospodyń wiejskich, jednostki OSP, parafie, media oraz wszystkie inne podmioty, których działania dotyczą celu.
<p>2. Wzrost poziomu tożsamości i kapitału społecznego mieszkańców</p>	<p>2.1. Wysoki poziom aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców.</p>	<p>2.1.1. Aktywizacja społeczna, w tym podejmowanie działań na rzecz zwiększenia udziału osób młodych w życiu kulturalnym.</p> <p>2.1.2. Dalsze wsparcie aktywnie działających w powiecie organizacji społecznych.</p> <p>2.1.3. Wykorzystanie kapitału społeczności lokalnej i wspieranie inicjatyw lokalnych oraz twórczego uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.</p> <p>2.1.4. Stymulowanie współpracy sektora edukacji i kultury, mającej na celu realizację programów kulturalnych rozwijających kompetencje kreatywne dzieci i młodzieży.</p> <p>2.1.5. Koordynacja, wsparcie marketingowe i promocja wydarzeń kulturalnych inicjowanych przez społeczność i instytucje lokalne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Osobowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury w Starym Sączu. - Liceum Ogólnokształcące im. Artura Grottgera w Grybowie. - Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Starym Sączu. - Powiatowy Zespół Szkół w Muszynie. - Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Krynicy-Zdroju. - Zespół Szkół im. Ks. Prof. Józefa Tischnera w Starym Sączu. - Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Grybowie. - Zespół Szkół im. Władysława Orkana w Marcinkowicach. - Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Wincentego Witosa w Nawojowej. - Zespół Szkół im. Św. Kingi w Łącku. - Powiatowa i Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Wiktora Bazieliha w Starym Sączu.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
				<ul style="list-style-type: none"> - Lokalne Grupy Działania. - Organizacje pozarządowe. - Instytucje kultury, kluby sportowe, biblioteki, przedsiębiorcy, mieszkańcy, koła gospodyń wiejskich, jednostki OSP, parafie, media oraz wszystkie inne podmioty, których działania dotyczą celu.
	<p>2.2. Silna tożsamość lokalna i zachowane dziedzictwo kulturowe regionu.</p>	<p>2.2.1. Pielęgnacja, ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego regionu oraz tradycji lokalnych.</p> <p>2.2.2. Ochrona i promocja licznych zabytków zlokalizowanych na terenie powiatu, w tym realizacja prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych oraz prac zabezpieczających.</p> <p>2.2.3. Kreowanie i organizacja wydarzeń kulturalnych służących pielęgnowaniu polskości oraz rozwojowi kształtowaniu świadomości regionalnej mieszkańców.</p> <p>2.2.4. Wsparcie w zakresie dokumentowania, zachowywania i upowszechniania dziedzictwa niematerialnego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury w Starym Sączu. - Liceum Ogólnokształcące im. Artura Grottgera w Grybowie. - Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Starym Sączu. - Powiatowy Zespół Szkół w Muszynie. - Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Krynicy-Zdroju. - Zespół Szkół im. Ks. Prof. Józefa Tischnera w Starym Sączu. - Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Grybowie. - Zespół Szkół im. Władysława Orkana w Marcinkowicach. - Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Wincentego Witosa w Nawojowej. - Zespół Szkół im. Św. Kingi w Łącku. - Powiatowa i Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Wiktora Bazieliha w Starym Sączu. - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
				<ul style="list-style-type: none"> - Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie. - Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w Krakowie. - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. - Ministerstwo Sportu i Turystyki. - Organizacje pozarządowe. - Lokalne Grupy Działania. - Instytucje kultury, kluby sportowe, biblioteki, przedsiębiorcy, mieszkańcy, koła gospodyń wiejskich, jednostki OSP, parafie, media oraz wszystkie inne podmioty, których działania dotyczą celu.
3. Wysoki poziom konkurencyjności i rozwoju gospodarczego regionu	3.1. Wysoki poziom wykorzystania potencjału turystycznego oraz uzdrowiskowego obszaru.	3.1.1. Rozwój inicjatywy „SIEDEM DOLIN”. 3.1.2. Promocja marki turystycznej SAUDECKIE. 3.1.3. Rozwój zrównoważonej turystyki i wykorzystanie potencjału turystycznego regionu związanego z usługami uzdrowiskowymi, ujęciami wód mineralnych i terenami górskimi. 3.1.4. Wykorzystanie potencjału turystycznego Jeziora Rożnowskiego 3.1.5. Wykorzystanie licznych zabytków zlokalizowanych na terenie powiatu, w celu generowania ruchu turystycznego. 3.1.6. Wykorzystanie i rozwój bogatej i zróżnicowanej oferty noclegowej powiatu, w szczególności w zakresie agroturystyki, ekoturystyki i enoturystyki. 3.1.7. Wspieranie rozwoju kadr dla turystyki regionalnej.	<ul style="list-style-type: none"> - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego. - Samodzielne stanowisko ds. Bezpieczeństwa i Higieny Pracy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół Zdrowia i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sądecka Organizacja Turystyczna. - Nowosądecka Izba Turystyczna. - Fundacja Pomyśl o Przyszłości. - Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze - Powiatowa Rada Rynku Pracy Powiatu Nowosądeckiego. - Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie. - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie. - Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie. - Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w Krakowie. - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
		<p>3.1.8. Rozwój aplikacji oraz systemów informacji turystycznej oraz budowa, rozbudowa i promocja lokalnych produktów turystycznych.</p> <p>3.1.9. Poprawa dostępności i rozwój infrastruktury turystycznej.</p>	<p>- Zespół ds. Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ministerstwo Sportu i Turystyki. - Organizatorzy i współorganizatorzy imprez i wydarzeń na terenie powiatu nowosądeckiego. - Przedsiębiorcy działający w branży turystycznej. - Organizacje pozarządowe. - Lokalne Grupy Działania. - Media ogólnopolskie, regionalne, lokalne. - Izby gospodarcze, stowarzyszenia przedsiębiorców, podmioty gospodarcze, podmioty uzdrowskowe, instytucje szkoleniowe, przedsiębiorcy, doradcy zawodowi, oraz wszystkie inne podmioty, których działania dotyczą celu.
	<p>3.2. Rozwinięta produkcja i usługi lokalne.</p>	<p>3.2.1. Wspieranie rzemiosła i twórców ludowych oraz tradycyjnych produktów i form aktywności lokalnych.</p> <p>3.2.2. Aktywna promocja produktów regionalnych.</p> <p>3.2.3. Rozwój renomowanych marek lokalnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie. - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie. - Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie. - Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w Krakowie. - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. - Ministerstwo Sportu i Turystyki. - Lokalne Grupy Działania. - Organizacje pozarządowe. - Instytucje kultury, biblioteki, przedsiębiorcy, mieszkańcy, koła gospodyń wiejskich, jednostki OSP,

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
				parafie oraz wszystkie inne podmioty, których działania dotyczą celu.
	3.3. Wytworzenie dobrego klimatu inwestycyjnego.	<p>3.3.1. Podjęcie działań mających na celu stworzenie rozbudowanej oferty terenów inwestycyjnych.</p> <p>3.3.2. Poprawa struktury powierzchniowej i własnościowej gruntów mogących docelowo stanowić tereny inwestycyjne.</p> <p>3.3.3. Aktywne pozyskiwanie nowych inwestorów i podejmowanie działań na rzecz poprawy poziomu obsługi inwestorów.</p> <p>3.3.4. Dążenie do uwzględniania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów inwestycyjnych.</p> <p>3.3.5. Wsparcie tworzenia lub rozbudowy infrastruktury technicznej na terenach inwestycyjnych.</p> <p>3.3.6. Wykorzystanie istniejących zasobów finansowych i kapitału ludzkiego dostępnych lokalnie.</p> <p>3.3.7. Współpraca z przedsiębiorcami, stowarzyszeniami oraz instytucjami otoczenia biznesu w zakresie rozwoju gospodarczego powiatu.</p>	<p>- Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego.</p> <p>- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Zespół ds. Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Wydział Geodezji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Wydział Budownictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p>	<p>- Powiatowa Rada Rynku Pracy Powiatu Nowosądeckiego.</p> <p>- Instytucje Otoczenia Biznesu.</p> <p>- Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie.</p> <p>- Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie.</p> <p>- Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w Krakowie.</p> <p>- Organizacje przedsiębiorców, przedsiębiorcy, start-upy, organizatorzy targów, konferencji, forów, instytucje szkoleniowe i doradcze oraz wszystkie inne podmioty, których działania dotyczą celu.</p>
	3.4. Zachowanie tradycji rolniczych obszaru.	<p>3.4.1. Rozwój rolnictwa ekologicznego i ekstensywnego.</p> <p>3.4.2. Wspieranie programów podnoszących opłacalność produkcji opartej na endogenicznych potencjałach regionu.</p>	<p>- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p>	<p>- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.</p> <p>- Izby rolnicze.</p> <p>- Instytucje okołorolnicze.</p>

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
		<p>3.4.3. Wykorzystanie potencjału regionu związanego z pszczelarstwem i apiterapią.</p> <p>3.4.4. Zachowanie i promocja kultury pasterskiej.</p> <p>3.4.5. Budowanie korzystnych warunków do rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego w systemie MLO (działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół ds. Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Geodezji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowa Rada Rynku Pracy Powiatu Nowosądeckiego. - Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie. - Inne podmioty, których działania dotyczą celu.
	<p>3.5. Wzrost poziomu przedsiębiorczości i aktywności zawodowej wśród mieszkańców obszaru.</p>	<p>3.5.1. Podejmowanie działań promujących rozwój przedsiębiorczości w regionie, w tym budowanie postaw przedsiębiorczych mieszkańców i wsparcie osób młodych przy zakładaniu i prowadzeniu własnych działalności.</p> <p>3.5.2. Dążenie do większego zrozumienia potrzeb przedsiębiorców i inwestorów.</p> <p>3.5.3. Podnoszenie poziomu konkurencyjności gospodarki.</p> <p>3.5.4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.</p> <p>3.5.5. Wzmocnienie roli regionalnych specjalizacji jako strategicznych kierunków rozwoju gospodarczego.</p> <p>3.5.6. Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego. - Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Nawojowej. - Powiatowa Rada Rynku Pracy Powiatu Nowosądeckiego. - Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie. - Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie. - Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w Krakowie. - Doradcy zawodowi. - Przedsiębiorcy. - Organizacje pozarządowe. - Instytucje Otoczenia Biznesu. - Izby gospodarcze. - Instytucje szkoleniowe. - Inne podmioty, których działania dotyczą celu.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
4. Zachowanie istniejących walorów przestrzenno-środowiskowych obszaru	4.1. Niższy poziom emisji zanieczyszczeń.	4.1.1. Intensyfikacja działań na rzecz redukcji emisji zanieczyszczeń. 4.1.2. Rozpowszechnianie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym oraz gospodarki zasobooszczędnej. 4.1.3. Tworzenie programów edukacyjnych i motywujących społeczeństwo do większej dbałości o ochronę środowiska naturalnego.	<ul style="list-style-type: none"> - Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie. - Gminy sąsiadujące z powiatem nowosądeckim. - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie. - Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Nowym Sączu. - Organizacje pozarządowe. - Przedsiębiorcy, mieszkańcy oraz inne podmioty, których działania dotyczą celu.
	4.2. Większa efektywność energetyczna oraz zdywersyfikowane źródła pozyskiwania energii.	4.2.1. Wzrost poziomu wykorzystania OZE. 4.2.2. Promocja i edukacja w zakresie pozyskiwania energii z źródeł odnawialnych. 4.2.3. Rozwój infrastruktury produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych. 4.2.4. Modernizacja energetyczna budynków i podnoszenie efektywności energetycznej przedsiębiorstw.	<ul style="list-style-type: none"> - Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie. - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie. - Organizacje pozarządowe. - Przedsiębiorcy, mieszkańcy oraz inne podmioty, których działania dotyczą celu.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
			<ul style="list-style-type: none"> - Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. 	
	<p>4.3. Zachowanie ładu przestrzennego.</p>	<p>4.3.1. Wsparcie samorządów w procesach planowania przestrzennego.</p> <p>4.3.2. Rozwój nowych, atrakcyjnych i ogólnodostępnych przestrzeni publicznych oraz poprawa jakości tych już istniejących.</p> <p>4.3.3. Kreowanie spójnej, wychodzącej poza granice administracyjnej jednostek, polityki przestrzennej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Budownictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół ds. Gospodarki Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie. - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie. - Organizacje pozarządowe. - Instytucje finansowe. - Podmioty prywatne. - Inne podmioty, których działania dotyczą celu.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
	4.4. Skuteczny system gospodarowania odpadami.	4.4.1. Dalszy rozwój systemów segregacji, odbioru odpadów i recyklingu na terenie powiatu. 4.4.2. Stworzenie efektywnego rynku odzysku odpadów i wtórnego wykorzystania surowców. 4.4.3. Uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami.	- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Nowym Sączu. - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie. - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie. - Inne podmioty, których działania dotyczą celu.
	4.5. Ochrona zasobów przyrodniczych regionu.	4.5.1. Ochrona zasobów przyrodniczych przed negatywnym wpływem rozwoju turystyki w regionie. 4.5.2. Czynna ochrona ekosystemów, siedlisk i gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w szczególności na obszarach objętych formami ochrony przyrody. 4.5.3. Rozwój zielono-błękitnej infrastruktury na terenach zabudowanych. 4.5.4. Zabezpieczenie zasobów wody pitnej.	- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie. - Komenda Miejska Policji w Nowym Sączu. - Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Nowym Sączu. - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie (nadleśnictwa z terenu powiatu). - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie. - Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. - Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego. - Przedsiębiorcy, lokalne grupy działania, jednostki oświatowe, mieszkańcy, media oraz inne podmioty, których działania dotyczą celu.
5. Dostępność transportowa i komunikacyjna na wysokim poziomie	5.1. Efektywna komunikacja publiczna na terenie powiatu.	5.1.1. Zwiększenie efektywności komunikacji publicznej i zapobieganie wykluczeniu komunikacyjnemu na terenie powiatu, w tym poprzez reorganizację regionalnych oraz lokalnych połączeń autobusowych.	- Wydział Komunikacji i Transportu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Polskie Koleje Państwowe. - Koleje Małopolskie. - Przewoźnicy regionalni.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
		<p>5.1.2. Rozwój węzłów przesiadkowych umożliwiających integrację transportu kolejowego z autobusowym.</p> <p>5.1.3. Podjęcie działań na rzecz niskoemisyjnego i zeroemisyjnego transportu zbiorowego w powiecie.</p> <p>5.1.4. Promocja i podejmowanie działań edukacyjnych na rzecz prawidłowych zachowań transportowych oraz idei transportu zrównoważonego.</p>	<p>- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p>	<p>- Inne podmioty, których działania dotyczą celu.</p>
	<p>5.2. Rozwój kluczowej infrastruktury drogowej i kolejowej.</p>	<p>5.2.1. Włączenie komunikacyjne regionu, dzięki budowie i przebudowie systemu głównych powiązań komunikacyjnych łączących powiat z resztą kraju, w tym z sąsiadującymi powiatami.</p> <p>5.2.2. Ochrona i utrzymanie ciągów dróg powiatowych w należyłym stanie technicznym.</p> <p>5.2.3. Poprawa dostępności drogowej do obszarów cechujących się największym potencjałem turystycznym.</p> <p>5.2.4. Dostosowanie dróg do przewozu tonażu ciężkiego.</p> <p>5.2.5. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja ciągów dróg powiatowych, przejść dla pieszych w ciągu dróg powiatowych.</p> <p>5.2.6. Weryfikacja poprawności i czytelności oznakowania w pasie drogowym ułatwiającego korzystanie i zwiększającego bezpieczeństwo uczestników ruchu na drogach powiatowych.</p> <p>5.2.7. Kontynuacja aktualizacji ewidencji oraz regulacji stanów prawnych dróg.</p> <p>5.2.8. Dostosowanie parametrów technicznych dróg powiatowych do parametrów wymaganych przepisami.</p>	<p>- Powiatowy Zarząd Dróg w Nowym Sączu.</p> <p>- Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p>	<p>- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.</p> <p>- Polskie Koleje Państwowe.</p> <p>- Koleje Małopolskie.</p> <p>- Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego.</p> <p>- Jednostki sąsiadujące z powiatem nowosądeckim.</p> <p>- Inni zarządcy dróg oraz inne podmioty, których działania dotyczą celu.</p>

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
		5.2.9. Podejmowanie działań na rzecz budowy i modernizacji infrastruktury kolejowej.		
	5.3. Rozwinięta i spójna sieć ścieżek oraz dróg rowerowych.	5.3.1. Trwały rozwój infrastruktury rowerowej i systemu ścieżek oraz ich integracja z istniejącym systemem transportu publicznego. 5.3.2. Aktywna promocja ruchu rowerowego. 5.3.3. Współpraca z samorządami wchodzącymi w skład powiatu w zakresie rozwijania zintegrowanej sieci ścieżek pieszo-rowerowych.	- Powiatowy Zarząd Dróg w Nowym Sączu. - Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Sądecka Organizacja Turystyczna. - Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. - Jednostki sąsiadujące z powiatem nowosądeckim. - Inni zarządcy dróg oraz inne podmioty, których działania dotyczą celu.
	5.4. Zwiększenie przepustowości przejść granicznych.	5.4.1. Poprawa połączeń drogowych ze Słowacją i zapewnienie dostępności do przejść granicznych, w szczególności dla przewozu tonażu ciężkiego (pojazdów powyżej 12 t DMC). 5.4.2. Modernizacja infrastruktury umożliwiającej sprawne połączenie kolejowe ze Słowacją. 5.4.3. Zapewnienie połączeń transgranicznych w transporcie zbiorowym.	- Powiatowy Zarząd Dróg w Nowym Sączu. - Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad. - Polskie Koleje Państwowe. - Koleje Małopolskie. - Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego. - Jednostki sąsiadujące z powiatem nowosądeckim. - Inni zarządcy dróg oraz inne podmioty, których działania dotyczą celu.
6. Rozwinięta infrastruktura dostosowana do wysokiego poziomu życia i	6.1. Dalszy rozwój infrastruktury niezbędnej dla potrzeb wysokiego poziomu życia mieszkańców	6.1.1. Monitoring informacji dotyczących stanu sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej na terenie powiatu. 6.1.2. Wspieranie rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej.	- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. - Zespół do Spraw Inwestycji Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.	- Ministerstwo Cyfryzacji. - Instytucje kulturalne, instytucje szkoleniowe, doradcze, jednostki naukowo-badawcze, przedsiębiorcy oraz inne podmioty, których działania dotyczą celu.

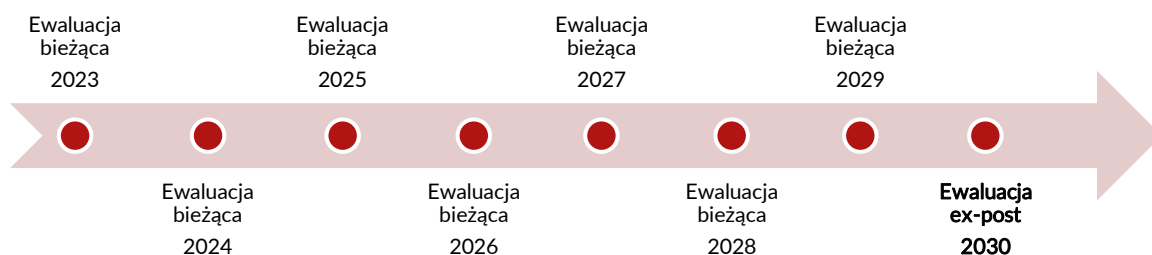
Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące	Partnerzy działań
bezpieczeństwa mieszkańców		<p>6.1.3. Rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury.</p> <p>6.1.4. Rozwój systemów ochrony przeciwpowodziowej i przeciwsuwiskowej, w tym rejestracja i monitoring osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz opracowanie dokumentacji osuwiskowej dla całego powiatu.</p> <p>6.1.5. Rozwój sprawnej administracji poprzez zwiększenie jakości i dostępności e-usług dla mieszkańców powiatu</p>	<p>- Wydział Finansowy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Zespół ds. Osobowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p>	
	6.2. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	<p>6.2.1. Wzmacnianie świadomości społecznej w temacie bezpieczeństwa.</p> <p>6.2.2. Edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy.</p> <p>6.2.3. Edukacja w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego.</p> <p>6.2.4. Wprowadzanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo i podejmowanie działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa w ruchu drogowym i pieszym.</p> <p>6.2.5. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo.</p>	<p>- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Wydział Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Biuro Promocji i Wspierania Organizacji Pozarządowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Zespół ds. Osobowych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.</p> <p>- Powiatowy Zarząd Dróg w Nowym Sączu.</p>	<p>- Komenda Miejska Policji w Nowym Sączu.</p> <p>- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Nowym Sączu.</p> <p>- Jednostki OSP.</p> <p>- Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Nowym Sączu.</p> <p>- Jednostki oświatowe powiatu nowosądeckiego.</p> <p>- Organizacje pozarządowe.</p> <p>-Inne podmioty, których działania dotyczą celu.</p>

Źródło: opracowanie własne.

8.5.2. EWALUACJA

Monitoring umożliwi przeprowadzenie ewaluacji poprawności wdrażania założeń dokumentu oraz określenie jego zasadności i osiągniętych efektów. Podstawowym narzędziem służącym do monitorowania procesu wdrażania Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 są coroczne sprawozdania – tzw. ewaluacja bieżąca, której przygotowanie należy do zadań Wydziału Inwestycji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu. Ewaluacja bieżąca polega na dokonywaniu okresowej oceny stopnia zaawansowania realizacji podejmowanych przedsięwzięć wynikających z zapisów Strategii oraz ich aktualizację w przypadku występowania zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych oraz zewnętrznych. Coroczne sprawozdania przygotowywane są we współpracy z poszczególnymi jednostkami, które są odpowiedzialne za realizację konkretnych kierunków działań przyporządkowanych odpowiednim celom operacyjnym. Sprawozdania obejmują mijający rok kalendarzowy i są przygotowywane do końca kwietnia danego roku, a następnie publikowane na stronie internetowej powiatu nowosądeckiego.

W ostatnim roku obowiązywania Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 zostanie dokonane sprawozdanie końcowe – tzw. ewaluacja ex-post zawierająca raport z wdrażania zapisów dokumentu. Ewaluacja ex-post powinna zawierać wykaz zrealizowanych działań oraz analizę efektywności wydatkowania środków finansowych. Zarówno ewaluacja bieżąca, jak i ewaluacja ex-post powinna zawierać analizę osiągniętych rezultatów w ramach podjętych działań.

9. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności w powiecie nowosądeckim w latach 2016 - 2021	13
Wykres 2. Udział liczby mieszkańców poszczególnych gmin w liczbie ludności powiatu nowosądeckiego w 2021 roku.....	14
Wykres 3. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących powiat nowosądecki w latach 2016-2021	15
Wykres 4. Piramida wieku i płci dla powiatu nowosądeckiego.....	16
Wykres 5. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu nowosądeckiego w 2021 roku	18
Wykres 6. Współczynnik skolaryzacji netto (szkoły podstawowe) w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016 i 2020	20
Wykres 7. Średnie wyniki matur z języka polskiego w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, Małopolsce i kraju.....	33
Wykres 8. Średnie wyniki matur z matematyki w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, Małopolsce i kraju.....	33
Wykres 9. Średnie wyniki matur z języka angielskiego w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, Małopolsce i kraju.....	34
Wykres 10. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej według ekonomicznych grup wieku w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2021.....	38
Wykres 11. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach i województwie małopolskim w latach 2016-2020....	57
Wykres 12. Udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminach powiatu nowosądeckiego i województwie małopolskim w latach 2016 i 2021.....	59
Wykres 13. Udział bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminach powiatu nowosądeckiego i województwie małopolskim w latach 2016 i 2021	59
Wykres 14. Udział bezrobotnych w wieku do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminach powiatu nowosądeckiego i województwie małopolskim w latach 2016 i 2021.....	60
Wykres 15. Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji w 2021 roku w powiecie nowosądeckim	63
Wykres 16. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 000 ludności w latach 2016 oraz 2021 w gminach powiatu nowosądeckiego	63
Wykres 17. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 000 ludności w latach 2016 oraz 2021 w powiecie nowosądeckim oraz jednostkach referencyjnych	64
Wykres 18. Dochody własne budżetów gmin powiatu nowosądeckiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2016-2020 [zł].....	68
Wykres 19. Dochody własne budżetów gmin powiatu nowosądeckiego i jednostek referencyjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2020 [zł]	69
Wykres 20. Wydatki ogółem gmin w powiecie nowosądeckim i jednostkach referencyjnych za 2020 rok w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł]	70
Wykres 21. Struktura użytkowania gruntów rolnych w powiecie nowosądeckim w 2020 roku	71
Wykres 22. Udział terenów zieleni w strukturze terenów zieleni w powiecie nowosądeckim w 2020 r.	80
Wykres 23. Liczba osób poszkodowanych w wypadkach drogowych w latach 2016-2020.....	97
Wykres 24. Liczba budynków mieszkalnych w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2020.....	106
Wykres 25. Średnia cena lokali mieszkalnych w powiecie nowosądeckim, województwie małopolskim, całym kraju w 2016 i 2020 roku [zł].....	108
Wykres 26. Średnia cena za 1 m ² lokali mieszkalnych w powiecie nowosądeckim w 2016 i 2020 r. [zł]	109
Wykres 27. Liczba turystycznych obiektów noclegowych na 1000 ludności w powiecie nowosądeckim oraz województwie małopolskim w latach 2016-2021	118
Wykres 28. Liczba miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych na 1000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju	119
Wykres 29. Liczba placówek gastronomicznych w turystycznych obiektach noclegowych w powiecie nowosądeckim w latach 2018-2021	119

Wykres 30. Liczba obiektów wyposażonych w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo w gminach powiatu nowosądeckiego w 2021 roku.....	121
Wykres 31. Stopień wykorzystania (w procentach) miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2021.....	122
Wykres 32. Liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2021	122
Wykres 33. Noclegi udzielone turystom krajowym oraz zagranicznym na 10 tys. mieszkańców w powiecie nowosądeckim i województwie małopolskim w latach 2016-2021	123
Wykres 34. Liczba obiektów sportowych w gminach powiatu nowosądeckiego w 2018 roku	126

10.SPIS TABEL

Tabela 1. Zgodność celów Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030 z założeniami programowymi dokumentów wyższego szczebla	9
Tabela 2. Powierzchnia gmin wchodzących w skład powiatu nowosądeckiego.....	11
Tabela 3. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2021...	13
Tabela 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	16
Tabela 5. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2021	17
Tabela 6. Gęstość zaludnienia w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim oraz w kraju w latach 2016-2021	17
Tabela 7. Przyrost naturalny na 1000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach i województwie małopolskim w latach 2016-2021.....	18
Tabela 8. Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach i w województwie małopolskim w latach 2016-2021	18
Tabela 9. Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach i w województwie małopolskim w latach 2016-2021	19
Tabela 10. Prognozy liczby ludności powiatu nowosądeckiego do 2030 roku.....	19
Tabela 11 . Współczynnik skolaryzacji netto (szkoły podstawowe) w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i Polsce w latach 2016 - 2020.....	20
Tabela 12. Przedszkola w jednostkach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020.....	21
Tabela 13. Miejsca w przedszkolach na 1 000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020	21
Tabela 14. Miejsca w przedszkolach na 1 000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat w wybranych powiatach w latach 2016-2020	22
Tabela 15. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedną placówkę wychowania przedszkolnego w gminach powiatu nowosądeckiego	22
Tabela 16. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedną placówkę wychowania przedszkolnego w wybranych powiatach.....	23
Tabela 17. Szkoły podstawowe w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020.....	23
Tabela 18. Uczniowie szkół podstawowych przypadający na 10 000 ludności w gminach powiatu nowosądeckiego	24
Tabela 19. Uczniowie szkół podstawowych przypadający na 10 000 ludności w wybranych powiatach, województwie małopolskim i Polsce	24
Tabela 20. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkole podstawowej w gminach powiatu nowosądeckiego	25
Tabela 21. Uczniowie przypadający na 1 oddział szkoły podstawowej w wybranych powiatach.....	25
Tabela 22. Licea ogólnokształcące na terenie gmin powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020.....	26
Tabela 23. Uczniowie liceów ogólnokształcących przypadający na 10 000 ludności w gminach powiatu nowosądeckiego	26
Tabela 24. Uczniowie liceów ogólnokształcących przypadający na 10 000 ludności w wybranych powiatach, województwie małopolskim i Polsce	27
Tabela 25. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących w gminach powiatu nowosądeckiego	27
Tabela 26. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących w wybranych powiatach.....	27
Tabela 27. Technika w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020.....	28
Tabela 28. Uczniowie techników przypadający na 10 000 ludności w gminach powiatu nowosądeckiego	28
Tabela 29. Uczniowie techników przypadający na 10 000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i Polsce	29
Tabela 30. Uczniowie przypadający na 1 oddział w technikach w gminach powiatu nowosądeckiego ..	29

Tabela 31. Uczniowie przypadający na 1 oddział w technikach w wybranych powiatach.....	29
Tabela 32. Szkoły branżowe w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2020	30
Tabela 33. Uczniowie szkół branżowych przypadający na 10 000 ludności w gminach powiatu nowosądeckiego	30
Tabela 34. Uczniowie szkół branżowych przypadający na 10 000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i Polsce	31
Tabela 35. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach branżowych w gminach powiatu nowosądeckiego	31
Tabela 36. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach branżowych w wybranych powiatach.....	31
Tabela 37. Zdawalność egzaminów maturalnych w województwie małopolskim i Polsce [%]	32
Tabela 38. Zdawalność egzaminów maturalnych w latach 2016-2022 w powiecie nowosądeckim i jednostkach porównawczych [%]	32
Tabela 39. Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020	37
Tabela 40. Procentowy udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020.....	37
Tabela 41. Procentowy udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2020.....	39
Tabela 42. Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2018-2020 w powiecie nowosądeckim... 39	39
Tabela 43. Najczęstsze przyczyny korzystania z pomocy społecznej w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2021	40
Tabela 44. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2021	40
Tabela 45. Liczba osób niepełnosprawnych otrzymujących orzeczenie o stopniu niepełnosprawności na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020.	41
Tabela 46. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które otrzymały wsparcie gmin z tytułu niepełnosprawności na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2018-2020	41
Tabela 47. Mieszkańcy zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w wieku 60 lat i więcej w powiecie nowosądeckim.....	42
Tabela 48. Liczba Niebieskich Kart założonych w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2018-2020	43
Tabela 49. Liczba rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w powiecie nowosądeckim w latach 2018-2020.....	44
Tabela 50. Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz liczba wydanych skierowań w powiecie nowosądeckim w latach 2018-2020	45
Tabela 51. Lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2020	46
Tabela 52. Pielęgniarki i położne na 10 000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2020	46
Tabela 53. Przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2020	47
Tabela 54. Łóżka w szpitalach na 10 000 ludności w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2016-2020	47
Tabela 55. Programy profilaktyczne i promocja zdrowia w 2021 r.	47
Tabela 56. Frekwencja wyborcza w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i w kraju w latach 2018-2020	51
Tabela 57. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 000 mieszkańców w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2021	51
Tabela 58. Wysokość środków przyznawanych organizacjom pozarządowym w ramach konkursów ofert na realizację zadań publicznych [zł] w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2021... 52	52

Tabela 59. Frekwencja w głosowaniu w budżecie sołeckim [%] w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2021	52
Tabela 60. Pracujący na 1 000 ludności ogółem i w wieku produkcyjnym w gminach powiatu nowosądeckiego i województwie małopolskim w latach 2016-2020	56
Tabela 61. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim i kraju w latach 2016-2021.....	57
Tabela 62. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%] w gminach powiatu nowosądeckiego i województwie małopolskim w latach 2016-2021.....	58
Tabela 63. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w latach 2016-2021 w powiecie nowosądeckim oraz jednostkach referencyjnych.....	61
Tabela 64. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w latach 2016-2021 w gminach powiatu nowosądeckiego	61
Tabela 65. Podmioty gospodarki narodowej wg formy prawnej w latach 2016-2021 w powiecie nowosądeckim.....	62
Tabela 66. Zatrudnieni w podziale na sektory gospodarki w latach 2016-2020 w powiecie nowosądeckim.....	64
Tabela 67. Powierzchnia terenów inwestycyjnych oraz ich udział w ogólnej powierzchni gmin w 2021 roku w powiecie nowosądeckim.....	65
Tabela 68. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w latach 2016-2020 w powiecie nowosądeckim oraz jednostkach referencyjnych	65
Tabela 69. Instytucje otoczenia biznesu w przeliczeniu na 10 000 podmiotów gospodarki narodowej w latach 2016-2021 w powiecie nowosądeckim oraz jednostkach referencyjnych.....	66
Tabela 70. Instytucje otoczenia biznesu w przeliczeniu na 10 000 podmiotów gospodarki narodowej w latach 2016-2021 w gminach powiatu nowosądeckiego.....	66
Tabela 71. Dochody własne budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiecie nowosądeckim w latach 2016-2020 [zł]	68
Tabela 72. Wydatki ogółem gmin powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020 [zł].....	69
Tabela 73. Powierzchnia gospodarstw rolnych w roku 2010 i 2020	71
Tabela 74. Powierzchnie gmin powiatu nowosądeckiego objęte obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego ogółem [ha].....	73
Tabela 75. Struktura użytkowania terenu w gminach powiatu nowosądeckiego [ha]	74
Tabela 76. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem [%].....	76
Tabela 77. Powierzchnie form ochrony przyrody (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu) na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2016 i 2021 [ha].....	78
Tabela 78. Powierzchnie form ochrony przyrody (użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe) na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2016 i 2021 [ha]	78
Tabela 79. Powierzchnie form ochrony przyrody (ogółem) na terenie powiatu nowosądeckiego, powiatów porównawczych, województwa małopolskiego i Polski w latach 2016 i 2021 [ha]	79
Tabela 80. Powierzchnie terenów zieleni (ogółem) w gminach powiatu nowosądeckiego w 2016 i 2020 r. [ha].....	79
Tabela 81. Wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu w gminach powiatu nowosądeckiego [zł].....	82
Tabela 82. Liczba budynków użyteczności publicznej wyposażonych w OZE.....	83
Tabela 83. Długość dróg w podziale na kategorie [km]	92
Tabela 84. Drogi gminne i powiatowe o twardej powierzchni na 100km ² [km]	92
Tabela 85. Plany inwestycyjne gmin powiatu nowosądeckiego dotyczące dróg lokalnych we władaniu gmin	95
Tabela 86. Liczba wypadków drogowych	96
Tabela 87. Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	98
Tabela 88. Długość sieci ścieżek i tras/szlaków rowerowych w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego [km]	98
Tabela 89. Liczba czynnych przystanków autobusowych w 2020 roku.....	101

Tabela 90. Korzystający z sieci wodociągowej w gminach powiatu nowosądeckiego [%]	102
Tabela 91. Korzystający z sieci wodociągowej w powiecie nowosądeckim i jednostkach referencyjnych [%]	102
Tabela 92. Korzystający z sieci kanalizacyjnej w gminach powiatu nowosądeckiego [%]	103
Tabela 93. Korzystający z sieci kanalizacyjnej w powiecie nowosądeckim i jednostkach referencyjnych [%]	103
Tabela 94. Korzystający z sieci gazowej w gminach powiatu nowosądeckiego [%]	104
Tabela 95. Korzystający z sieci gazowej w powiecie nowosądeckim i jednostkach referencyjnych [%]	104
Tabela 96. Liczba budynków mieszkalnych w wybranych powiatach w latach 2016-2020	106
Tabela 97. Liczba budynków mieszkalnych w gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2016-2020	106
Tabela 98. Liczba mieszkań na 1 000 ludności w gminach powiatu nowosądeckiego i województwie małopolskim w latach 2016-2020.....	107
Tabela 99. Liczba mieszkań na 1 000 ludności w wybranych powiatach i całym kraju w latach 2016-2020	108
Tabela 100. Średnia cena za 1 m ² lokali mieszkalnych w powiecie nowosądeckim, wybranych powiatach, województwie małopolskim, kraju w 2016 i 2020 r. [zł]	109
Tabela 101. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminach powiatu nowosądeckiego, województwie małopolskim i całym kraju w latach 2016-2020 [m ²].....	110
Tabela 102. Domy, centra i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice zlokalizowane w latach 2016-2021 w gminach powiatu nowosądeckiego	111
Tabela 103. Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy, centra i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice w przeliczeniu na 1 000 ludności w latach 2016-2021 w gminach powiatu nowosądeckiego	111
Tabela 104. Liczba bibliotek i filii bibliotecznych w latach 2016-2021 w gminach powiatu nowosądeckiego	112
Tabela 105. Czytelnicy w ciągu roku w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2016-2021 w gminach powiatu nowosądeckiego	113
Tabela 106. Liczba obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków w gminach powiatu nowosądeckiego (stan na 2022 rok)	114
Tabela 107. Wyposażenie turystycznych obiektów noclegowych – obiekty posiadające zaplecze sportowo – rekreacyjne w powiecie nowosądeckim.....	120
Tabela 108. Wyposażenie turystycznych obiektów noclegowych – udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo	120
Tabela 109. Wyposażenie turystycznych obiektów noclegowych w gminach powiatu nowosądeckiego – zaplecze konferencyjne	121
Tabela 110. Liczba klubów sportowych na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2018 i 2020.....	124
Tabela 111. Liczba ćwiczących w klubach sportowych na 1000 ludności w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2018 i 2020.....	125
Tabela 112. Liczba obiektów sportowych w powiecie nowosądeckim i w wybranych powiatach w 2018 roku.....	125
Tabela 113. Liczba obiektów sportowych w powiecie nowosądeckim w 2018 roku.....	125
Tabela 114. Analiza SWOT w obszarze społecznym.....	130
Tabela 115. Analiza SWOT w obszarze gospodarczym.....	132
Tabela 116. Analiza SWOT w obszarze przestrzenno-środowiskowym	133
Tabela 117. Siatka celów strategicznych, operacyjnych i głównych kierunków działań	138
Tabela 118. Wskaźniki monitoringu dla poszczególnych celów operacyjnych Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030.....	147
Tabela 119. Jednostki odpowiedzialne za realizację celów operacyjnych oraz partnerzy działań zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030	155

11.SPIS MAP

Mapa 1. Podział administracyjny powiatu Nowosądeckiego.....	12
Mapa 2. Dostęp do placówek oświaty na terenie powiatu nowosądeckiego	35
Mapa 3 . Dostęp do placówek ochrony zdrowia na terenie powiatu nowosądeckiego.....	50
Mapa 4. Struktura użytkowania terenu w gminach powiatu nowosądeckiego.....	75
Mapa 5. Formy ochrony przyrody na terenie powiatu nowosądeckiego.....	77
Mapa 6. Obszary zagrożenia powodziowego (Q1%)	81
Mapa 7. Ocena jakości powietrza – rozkłady stężeń zanieczyszczeń w powiecie nowosądeckim w 2016 i 2020 roku – rozkład przestrzenny średniego rocznego stężenia benzo(a)pirenu [ng/m ³]	88
Mapa 8. Ocena jakości powietrza – rozkłady stężeń zanieczyszczeń w powiecie nowosądeckim w 2016 i 2020 roku – rozkład przestrzenny średniego rocznego stężenia PM _{2,5} [μg/m ³].....	89
Mapa 9. Ocena jakości powietrza – rozkłady stężeń zanieczyszczeń w powiecie nowosądeckim w 2016 i 2020 roku – rozkład przestrzenny średniego rocznego stężenia PM ₁₀ [μg/m ³].....	90
Mapa 10. Sieć drogowa w powiecie nowosądeckim	93
Mapa 11. Sieć komunikacji zbiorowej na terenie powiatu nowosądeckiego	94
Mapa 12. Trasy rowerowe przebiegające przez powiat nowosądecki.....	100
Mapa 13. Dostępność instytucji kultury w 2021 roku w gminach powiatu nowosądeckiego.....	116